

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ

ΝΟΕ.-ΔΕΚ. 2010

Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών

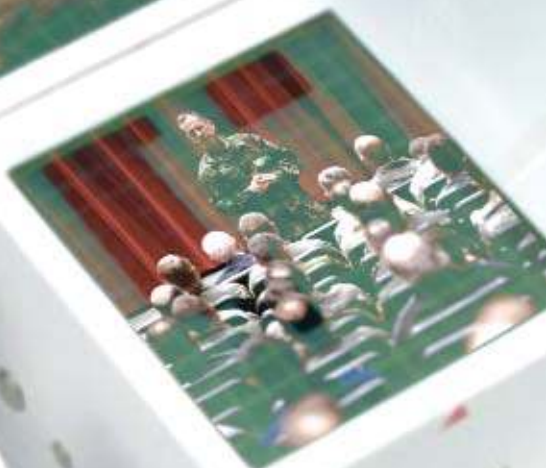
Επιθεώρηση

Η Ιστορία της ΕΛ.ΔΥ.Κ.

Η Γλώσσα του Σώματος: Όσα λέει ένα βλέμμα...

Η Ιστορία του 5^{ου} Συντάγματος Πεζικού

Πέρα από την Απομόνωση

ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ/5

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ Επιθεώρηση

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ • ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1883 • ΤΕΥΧΟΣ 6/2010 (ΝΟΕ.-ΔΕΚ.)

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ (ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ)	ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ (ΕΚΤΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ)
Αξιωματικοί Στρατού Ξηράς ε.α. 2,94€	Απλό (Επιταγή Γενικής Τράπεζας) 26,57€	Απλό (Επιταγή Γενικής Τράπεζας) 30,77€
Ιδιώτες, Σύλλογοι κ.λπ. 5,87€	Συστημένο (Επιταγή Γενικής Τράπεζας) 41,57€	Συστημένο (Επιταγή Γενικής Τράπεζας) 45,77€

ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Όλοι οι συνδρομητές να στέλνουν το παρακάτω απόκομμα στη διεύθυνση της Στρατιωτικής Επιθεώρησης και:

→ Οι μεν συνδρομητές εσωτερικού, αφού καταθέσουν τη συνδρομή τους στον λογαριασμό **72-08-0000007** της Γενικής Τράπεζας και σε οποιοδήποτε κατάστημά της, να στέλνουν και την απόδειξη καταθέσεως. Δεν επιτρέπεται η αποστολή ταχυδρομικών επιταγών.

→ Οι δε συνδρομητές εξωτερικού να στέλνουν και την τραπεζική επιταγή.

ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
1020 ΣΤΓ

Διευθυντής Εκδόσεως: τηλ. & fax 2106553978 (Εσωτ. 3978)
Διαχείριση Συνδρομητών: τηλ. 2106553166 (Εσωτ. 3166)
Διαχείριση Μελετών: τηλ. 2106553979 (Εσωτ. 3979)
Καλλιτεχνική Επιμέλεια: τηλ. 2106553167 (Εσωτ. 3167)

Επώνυμο:.....

Όνομα:.....

Ιδιότητα:.....

Νέα Συνδρομή Ανανέωση Συνδρομής

Οδός:.....

Αριθμός:..... Τ.Κ.:.....

Πόλη:.....

Τηλ:.....

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ

Επιθεώρηση

Τα προηγούμενα
τεύχη
υπάρχουν και
σε PDF
στη σελίδα
www.army.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ:
ΓΕΣ/ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Διευθυντής
Διεύθυνσης Ενημερώσεως και Δημοσίων Σχέσεων
Ταξχος Αθανάσιος Κρεμπούνης

Τμηματάρχης 5^{ου} Τμήματος
Στρατιωτικής Επιθεώρησης
Ανχης (ΠΖ) Στέργιος Καρατάσης

Καταχώριση Συνδρομητών
Multimedia
Ανθλος (ΠΒ) Δημήτριος Λαμπρόπουλος

Καταχώριση Μελετών
Ανθστης (ΠΖ) Κωνσταντίνα Μοσχέτα

Επεξεργασία Φωτογραφίας
Ηλεκτρονική Σελιδοποίηση
Καλλιτεχνική Επιμέλεια
Μ.Υ. Βασιλική Κιρτζαλίδου
Μ.Υ. Ιωάννα Νικολαΐδη
Μ.Υ. Μαρία Ρέκκα

Υποστήριξη Δικτυακού Τόπου (INTERNET)
ΓΕΣ/ΚΕΠΥΕΣ

Εκτύπωση
ΤΥΕΣ

<http://www.army.gr>
email: ekdosis@army.gr

Τα κείμενα που δημοσιεύονται στη Στρατιωτική Επιθεώρηση εκφράζουν τη γνώμη και τις σκέψεις των συγγραφέων και όχι αναγκαία τις αντιλήψεις ή το δόγμα του Γενικού Επιτελείου Στρατού.

Οι εργασίες πρέπει:

- Να τηρούνται μέσα σε ευπρεπές και τεκμηριωμένο επιστημονικά και τεχνικά πλαίσιο, χωρίς αιχμές ή οξύτητες, χωρίς προκλήσεις.
- Να μην περιέχουν διαβαθμισμένες πληροφορίες.
- Να μην είναι αντίθετες προς την επίσημη εθνική πολιτική της χώρας.
- Να φέρουν υποχρεωτικά παραπομπές και βιβλιογραφία.

Η Στρατιωτική Επιθεώρηση δέχεται για δημοσίευση μελέτες, πρωτότυπες ή από μετάφραση, τα αντικείμενα των οποίων περιλαμβάνονται στη θεματογραφία του Παραρτήματος Α΄ της Πάγιας Διαταγής του ΓΕΣ με αριθμό 0-17/2001, δηλαδή:

Στρατιωτικά θέματα: Εθνική Άμυνα, Τακτική και Στρατηγική, Οργάνωση ΕΔ, Πολεμικά Μέσα και Υλικά, Ηγεσία - Ηθικές Δυνάμεις, Στρατιωτική Γεωγραφία, Στρατιωτική Ιστορία, Διοικητική Μέριμνα, Τεχνολογικές Εξελίξεις.

Γενικότερα θέματα: Στρατιωτικής - Πολιτικής Φύσης (Παγκόσμιο Περιβάλλον, Συνασπισμοί, Συμμαχίες, Διεθνείς Οργανισμοί, Διεθνείς Τάσεις - Εξελίξεις, Γεωπολιτική, Γεωφυσική, Διάστημα, Εθνικά θέματα).

Εγκυκλοπαιδικά θέματα: Οικονομικά και Πολιτικά, Κοινωνικά, Θρησκευτικά, Φιλοσοφικά, Τέχνες - Επιστήμες, Ιστορικά, Λειτουργία του Δημοκρατικού Πολιτεύματος και των Δημοκρατικών Θεσμών.

Για τη διευκόλυνση της σύνταξης του περιοδικού, οι εργασίες θα πρέπει να υποβάλλονται σε δύο αντίτυπα χωρίς διορθώσεις επάνω στο πρωτότυπο κείμενο, σε ηλεκτρονική μορφή (Microsoft Word) και να συνοδεύονται, από αντίστοιχο φωτογραφικό υλικό σε οπτικό δίσκο (CD).

Οι εργασίες θα πρέπει να μην είναι μεγαλύτερες από 20 σελίδες (με γραμματοσειρά Arial 12pt), να έχουν την υπογραφή και ένα σύντομο βιογραφικό του συντάκτη και να αναφέρουν απαραίτητα τη βιβλιογραφία (συγγραφέας, τίτλος, χρονολογία έκδοσης, εκδοτικός οίκος κ.λπ.) και τέλος, εφόσον αυτό είναι δυνατό, να συνοδεύονται από ανάλογο φωτογραφικό υλικό, κατάλληλο για αναπαραγωγή (πρωτότυπες φωτογραφίες ή σκαναρισμένες σε ανάλυση 300 dpi). Για περισσότερες πληροφορίες στα τηλέφωνα 2106553167. Προκειμένου για εργασίες επετειακού χαρακτήρα (28^η Οκτωβρίου - 25^η Μαρτίου κ.λπ.), θα πρέπει να υποβάλλονται τουλάχιστον προ τετραμήνου, έτσι ώστε να δημοσιεύονται ως επίκαιρες από το περιοδικό μας.

Στην περίπτωση που οι εργασίες προέρχονται από μετάφραση, πρέπει να αναφέρεται ευκρινώς ο τίτλος, ο μήνας και ο αριθμός του ξένου εντύπου, καθώς και το ονοματεπώνυμο του συγγραφέα.

Ο συντάκτης είναι υπεύθυνος για το περιεχόμενο της εργασίας του και για την εξασφάλιση άδειας για τη χρησιμοποίηση των πηγών.

Η γλώσσα που χρησιμοποιείται θα πρέπει να είναι η δημοτική, χωρίς υπερβολές και ακρότητες. Σε ότι αφορά στον τονισμό, να εφαρμόζεται το μονοτονικό σύστημα.

Εφόσον δημοσιευθεί η εργασία, οι συντάκτες δικαιούνται για κάθε τυπογραφική σελίδα του περιοδικού αμοιβή 12,33€, για πρωτότυπη μελέτη και 6,16€, για εργασία που προέρχεται από μετάφραση ξενόγλωσσου κειμένου.

Η απόφαση για δημοσίευση ή μη μιας μελέτης παίρνεται από την Επιτροπή Σύνταξης· ανεξάρτητα δε, από τη δημοσίευση ή μη των εργασιών, η επιστροφή τους στον συγγραφέα δεν προβλέπεται.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛ.ΔΥ.Κ.

ΚΕΙΜΕΝΟ: ΕΛ.ΔΥ.Κ.

Το Φεβρουάριο του 1959, υπεγράφησαν στο Λονδίνο και Ζυρίχη οι συμφωνίες, μεταξύ Ηνωμένου Βασιλείου - Ελλάδας - Τουρκίας - Ελληνοκυπριακής και Τουρκοκυπριακής κοινότητας, με τις οποίες έγινε η τελική ρύθμιση του Κυπριακού προβλήματος και η δημιουργία της Κυπριακής Δημοκρατίας, με εγγυήτριες δυνάμεις την Ελλάδα, την Τουρκία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Με βάση τη συνθήκη εγγυήσεων και τη συνθήκη συμμαχίας που υπεγράφησαν μεταξύ της Δημοκρατίας της Κύπρου, της Ελλάδας και της Τουρκίας, ανελήφθη από την Ελλάδα και την Τουρκία η υποχρέωση αποστολής στην Κύπρο στρατιωτικών τμημάτων κάτω από τη Διοίκηση ενός Τριμερούς Στρατηγείου. Την 7^η Νοεμβρίου 1959, διατάχθηκε η συγκρότηση της Δύναμης που προοριζόταν για την Κύπρο.

Η έναρξη συγκρότησης της Δύναμης, με έδρα το Μπογιατί Αττικής, άρχισε την 20^η Νοεμβρίου 1959 και ολοκληρώθηκε την 10^η Δεκεμβρίου 1959 και έλαβε την ονομασία ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ ΚΥΠΡΟΥ (ΕΛ.ΔΥ.Κ.). Η ΕΛ.ΔΥ.Κ. μετά τη συγκρότησή της μεταστάθμευσε στο αεροδρόμιο Ελευσίνας. Την 1^η

Αφιξη της ΕΛ.ΔΥ.Κ. στο λιμάνι της Αμμοχώστου και έξοδος της Πολεμικής Σημαίας από το Α/Γ «ΑΛΙΑΚΜΩΝ», την 16^η Αυγούστου 1960.

Αυγούστου 1960, μετά από τελετή που έγινε στο χώρο του αεροδρομίου Ελευσίνας ο Βασιλιάς Παύλος παρέδωσε στον πρώτο Διοικητή της ΕΛ.ΔΥ.Κ., Συνταγματάρχη (ΠΖ) Διονύσιο Αρμπούζη, την Πολεμική Σημαία της Δύναμης. Την 12^η Αυγούστου 1960, το προσωπικό επιβιβάσθηκε στα Α/Γ "ΑΛΙΑΚΜΩΝ", "ΧΙΟΣ" και "ΛΗΜΝΟΣ" και την 16^η Αυγούστου 1960 αποβιβάσθηκε στον λιμένα της Αμμοχώστου μέσα σε αισθήματα εθνικής έξαρσης, σημαϊστολισμούς και πρωτόγνωρες εκδηλώσεις των κατοίκων της νήσου που τους υποδέχθηκαν ως απελευθερωτές.

Η ΕΛ.ΔΥ.Κ. από την ημερομηνία ενάρξεως της συγκρότησής της και μέχρι το 1974 στρατοπέδευσε χρονικά ως εξής:

- Στο Μπογιατίι Αττικής (Στρατόπε-

δο 651 ΑΒΥΠ) από 20-11-1959 μέχρι 28-11-1959.

- Στο αεροδρόμιο Ελευσίνας από 29-11-1959 μέχρι 08-05-1960.

- Στις εγκαταστάσεις του 357/ΣΕ/112/ΠΜ από 09-05-1960 μέχρι 12-08-1960.

- Επί των Α/Γ ΒΝ «ΑΛΙΑΚΜΩΝ» - «ΧΙΟΣ» - «ΛΗΜΝΟΣ» (εν πλω) από 12-08-1960 μέχρι 16-08-1960.

- Στο στρατόπεδο «WITTINGTON» (Γερόλακκος) Β. Λευκωσίας από 16-08-1960 μέχρι 16-08-1974.

Η ΕΛ.ΔΥ.Κ., από την ημέρα της αφίξεώς της στην Κύπρο, την 16^η Αυγούστου 1960 και μέχρι το τέλος του 1963, ασχολήθηκε με τη βελτίωση των εγκαταστάσεών της, την εκπαίδευση των ανδρών που πλαισίωναν την Εθνική Φρουρά, την καλλιέργεια των δεσμών Ελλάδος

- Κύπρου και την ανύψωση του ελληνικού φρονήματος στη Νήσο.

Από το τέλος του 1963 και μέχρι το τέλος του 1974, έμελλε η ΕΛ.ΔΥ.Κ. να εμπλακεί αμέσως στα διάφορα γεγονότα που συντάραξαν την ειρηνική συμβίωση των κατοίκων της Κύπρου και αποτέλεσε τον σοβαρότερο αποτρεπτικό παράγοντα ολοκλήρωσης των σχεδίων των Τούρκων σε βάρος της ακεραιότητας και της ανεξαρτησίας της Νήσου. Έτσι, έκλεισε μια έντονη περίοδος για την Κυπριακή Δημοκρατία και την ΕΛ.ΔΥ.Κ. στην Κύπρο, η οποία συντέλεσε τα μέγιστα στην αποτροπή της τουρκικής απόβασης, γεγονός που δυστυχώς δεν κατέστη δυνατό να αποφευχθεί αργότερα κατά την τουρκική εισβολή του 1974, οπότε και διαδραμάτισε εξαιρετικά σημαντικό ρόλο στις

πολεμικές επιχειρήσεις και απέσπασε τον θαυμασμό, όχι μόνο των αδελφών Ελληνοκυπρίων, αλλά και αυτών ακόμη των Τούρκων εισβολέων.

Χρησιμοποιώντας ως πηγή μας το Πολεμικό Ημερολόγιο της ΕΛ.ΔΥ.Κ., αξίζει να σταθούμε λίγο στις κρίσιμες ώρες και μέρες της Τουρκικής εισβολής του 1974, καταδεικνύοντας έτσι τον ρόλο που διαδραμάτισε η ΕΛ.ΔΥ.Κ., τον βαθμό ετοιμότητας και μαχητικότητάς της και τις δύσκολες συνθήκες μέσα στις οποίες έδρασε.

Στις 19 Ιουλίου και ώρα 03:00, αναχώρησαν φάλαγγες για το λιμάνι Αμμοχώστου και πραγματοποιήθηκε ο επαναπατρισμός των οπλιτών της 72Γ' ΕΣΣΟ της ΕΛ.ΔΥ.Κ. και η παραλαβή των νεοαφιχθέντων οπλιτών της 73Γ' ΕΣΣΟ. Στις 19 Ιουλίου και ώρα 18:00, οι νέοι οπλίτες εντάχθηκαν στις Μονάδες τους, οργανώθηκαν και παρέλαβαν

οπλισμό και πυρομαχικά. Μετά από μιάμιση ώρα (την 19^η Ιουλίου 19:20 ώρα) το ΓΕΕΦ διέταξε την εφαρμογή του Σχεδίου Αμύνης και δόθηκε προφορική εντολή εφαρμογής Σχεδίου Αεράμυνας.

Στις 20 Ιουλίου 1974, λόγω του προηγηθέντος πραξικοπήματος, η ΕΛ.ΔΥ.Κ. βρισκόταν σε κατάσταση επιφυλακής (όλα τα στελέχη διανυκτέρευαν στο στρατόπεδο).

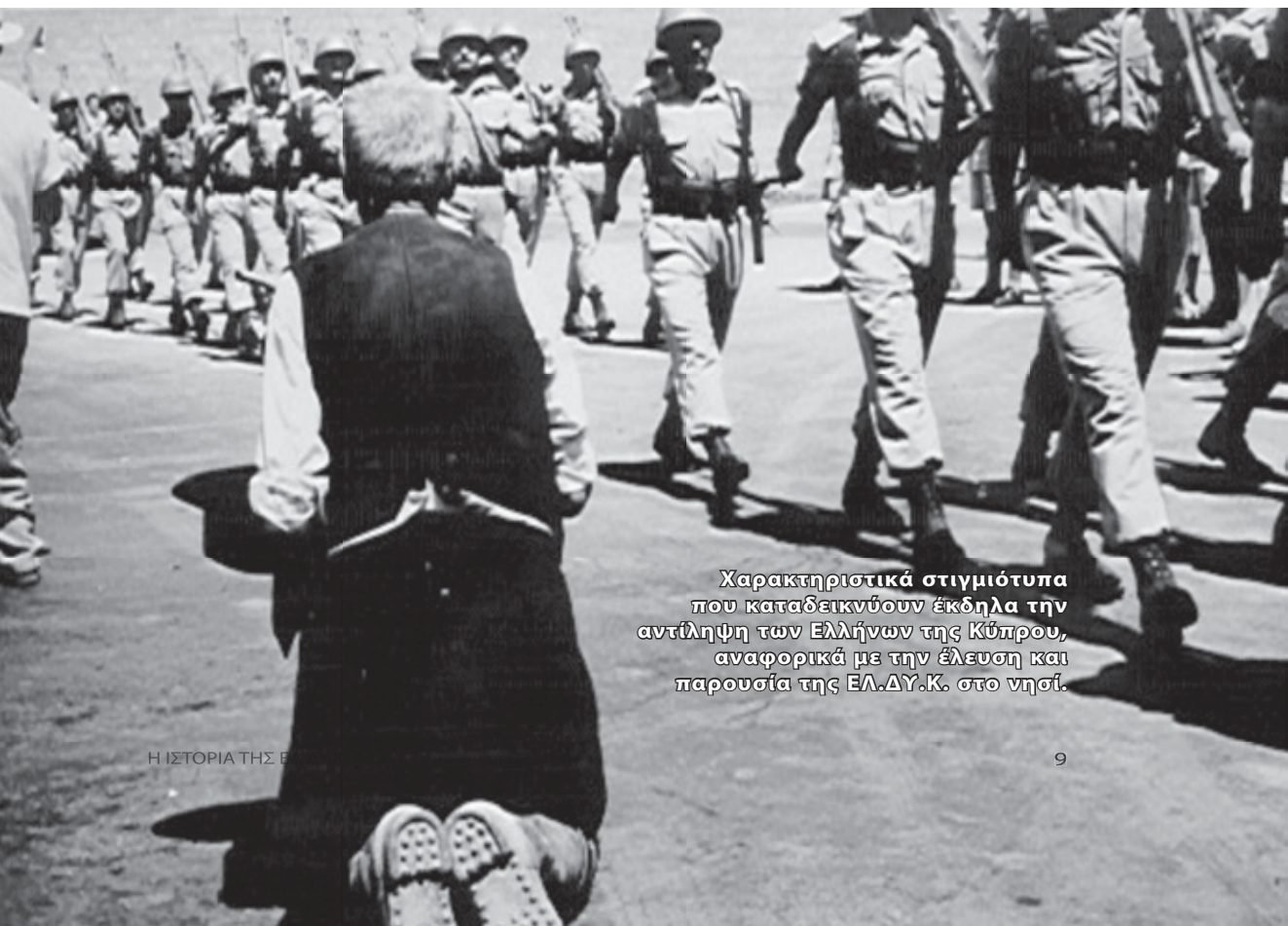
Την 05:00 ώρα, ο Διοικητής της ΕΛ.ΔΥ.Κ., Σχης (ΠΖ) Νικολαΐδης Νικόλαος διέταξε με δική του πρωτοβουλία, τη διασπορά των Λόχων μέσα και γύρω από το στρατόπεδο. Το μεγαλύτερο μέρος καλύφθηκε σε κοντινό ασύλλιο, σε ημιτελή ορύγματα μάχης. Η διασπορά αυτή διέσωσε κυριολεκτικά την ΕΛ.ΔΥ.Κ., και αυτό οφείλεται στο προσωπικό αισθητήριο του Διοικητή της.

Την 06:00 ώρα, πέντε Τουρκικά αεροσκάφη τύπου Ντακότα και ένα C-130, πε-

τούσαν πάνω από την ΕΛ.ΔΥ.Κ. σε ύψος 200 μέτρων, με ανοιχτές τις θύρες για ρίψη αλεξιπτωτιστών. Εντός ολίγου έριξαν αλεξιπτωτιστές στο θύλακα Λευκωσίας - Αγύρτας. Ο Διοικητής ζήτησε να προσβάλουν τα αεροσκάφη. Η απάντηση ήταν ότι ισχύει η μη προσβολή εάν δεν προσβληθούμε. Έτσι χάθηκε μια μοναδική ευκαιρία να καταστραφούν επίλεκτα τουρκικά τμήματα.

Την 06:05 ώρα, δύο τουρκικά αεροσκάφη αιφνιδιαστικά βομβάρδισαν το στρατόπεδο της ΕΛ.ΔΥ.Κ., με βόμβες 750 λιβρών. Η μία κατέστρεψε ολοκληρωτικά την αίθουσα επιχειρήσεων και μερικώς τα γύρω κτίρια. Η άλλη κατέστρεψε μερικώς το Λόχο Βαρέων Όπλων. Στη συνέχεια και μέχρι τη δύση του ήλιου, αεροσκάφη, ανά δύο, προσέβαλαν το Στρατόπεδο με ρουκέτες και πολυβολισμούς.

Την 09:00, μετά από προφορική διατα-

Χαρακτηριστικά στιγμιότυπα που καταδεικνύουν έκδηλα την αντίληψη των Ελλήνων της Κύπρου, αναφορικά με την έλευση και παρουσία της ΕΛ.ΔΥ.Κ. στο νησί.

γή του ΓΕΕΦ έγινε επιθετική αναγνώριση από τον 3^ο και 6^ο Λόχο και έναν ουλαμό αρμάτων της ΕΦ με σκοπό την εγκατάσταση προωθημένων στοιχείων ασφαλείας της γραμμής άμυνας του Στρατοπέδου και την αναγνώριση της αμυντικής τοποθεσίας του εχθρού. Όμως η ενέργεια αυτή κατέστη αδύνατη λόγω εκτεταμένης πυρκαϊάς καιόμενων θάμνων και χόρτων, η οποία κατά πάσα πιθανότητα είχε τεθεί από τους Τούρκους σκόπιμα. Τα άρματα δεν ήταν δυνατό να περάσουν τη φωτιά. Το μόνο αποτέλεσμα της ενέργειας ήταν η προώθηση σε μικρό βάθος κάποιων στοιχείων.

Από την άλλη, η ΤΟΥΡΔΥΚ, από το 1963, είχε μετασταθμεύσει στο χωριό Κιόνελλι. Στο Στρατόπεδό της, το οποίο βρισκόταν δίπλα στην ΕΛΔΥ.Κ., είχε αφήσει μόνο δύναμη Δρίας, η οποία τη νύχτα της 19^{ης} - 20^{ης} Ιουλίου, είχε συμπυκωθεί και αυτή στο Κιόνελλι. Ο τουρκικός θύλακας, ο οποίος και θα αποτελούσε μια σημαντική βάση για το προγεφύρωμα της εισβολής βρισκόταν σ' αυτό το χωριό στις παρυφές του Πενταδάκτυλου, γεγονός που του προσέδιδε τον χαρακτήρα μιας κρίσιμης τοποθεσίας, και ενός ουσιαστικού Αντικειμενικού Σκοπού για μια επίθεση εκ μέρους των δυνάμεών μας. Ας σημειωθεί ότι το Κιόνελλι είναι μέρος μόνο του θύλακα της ευρύτερης περιοχής «Αγύρτας - Λευκωσίας». Αυτόν τον θύλακα οι Τούρκοι ήθελαν πάση θυσία να ενισχύσουν, με στόχο να αποτελέσει το ένα άκρο που θα συνέδεε τη λωρίδα θύλακα - ακτής απόβασης στην Κερύνεια. Γι' αυτό, τα ξημερώματα της 20^{ης} Ιουλίου έξι αεροσκάφη πέρασαν πάνω από το Στρατόπεδο της ΕΛΔΥ.Κ., τα οποία έρριψαν τρία τάγματα αλεξιπτωτιστών και καταδρομέων. Η ενέργεια αυτή αναβάθμισε εξαιρετικά τις δυνατότητες των Τούρκων της ΤΟΥΡΔΥΚ, πόσο μάλλον αν

σκεφτούμε ότι στον τομέα αυτό είχαν ήδη προχωρήσει στην οργάνωση του εδάφους και στη λήψη αμυντικών μέτρων.

Μέσα σ' αυτό το δυσμενές σκηνικό, το απόγευμα της πρώτης μέρας της εισβολής, η ΕΛΔΥ.Κ. διατάχθηκε να επιτεθεί στον ήδη ενισχυμένο τουρκικό θύλακα. Συγκεκριμένα, την 17:30 ώρα, δόθηκε με αγγελιοφόρο, διαταγή του ΓΕΕΦ, η οποία καθόριζε γενική επίθεση με συμμετοχή της ΕΛΔΥ.Κ., από 18:30 ώρα, προς κατάληψη του χωριού Κιόνελλι και από τρεις κατευθύνσεις, όπως παρακάτω:

- Στρατόπεδο ΕΛΔΥ.Κ. - Κιόνελλι με την ΕΛΔΥ.Κ..
- Δίκωμο - Κιόνελλι με Τάγμα της ΕΦ της III ΑΤΔ.
- Αγ. Βασίλειος - Κιόνελλι με τάγμα της ΕΦ της III ΑΤΔ.

Το έδαφος στο οποίο θα διεξαγόταν η επίθεση, εκτεινόταν βόρεια του Στρατοπέδου και σε βάθος 3,5χλμ. περίπου· είναι τελείως πεδινό, με μικρές διακυμάνσεις και χωρίς χαραδρώσεις. Έτσι, η παρατήρηση και τα πεδία βολής εκτεινόταν σε όλο το βάθος και πλάτος, χωρίς διακοπή μέχρι το χωριό Κιόνελλι και μέχρι το όρος Πενταδάκτυλο. Η εχθρική τοποθεσία είχε περιμετρική οργάνωση. Περιελάμβανε αντιαρματική τάφρο, συρματόπλεγμα και τρεις διαδοχικές σειρές πολυβολείων από μπετόν, άριστα παραλλαγμένων. Η ώρα της επίθεσης, αν και υπό άλλες συνθήκες δε θα ήταν κατάλληλη για μια τέτοιου είδους ενέργεια σε βάθος κατά οχυρωμένης τοποθεσίας, θεωρήθηκε όμως σαν η πλέον ενδεδειγμένη, διότι το επικείμενο σκοτάδι θα κάλυπτε την επίθεση από τη δράση της εχθρικής αεροπορίας. Η επίθεση εκδηλώθηκε μόνο από την ΕΛΔΥ.Κ.. Οι πλευρικές ενέργειες δεν εκδηλώθηκαν.

Έτσι, την 18:30 ώρα, εκδηλώθηκε η επίθεση με δύο Τάγματα σε α' κλιμάκιο

(με δύο Λόχους το καθένα) και σε δύο κατευθύνσεις: αριστερά το 2^ο ΤΠ και δεξιά (κύρια προσπάθεια) το 1^ο ΤΠ (+) Ίλη Μέσων Αρμάτων. Ως εφεδρεία παρέμεινε Λόχος στην περίμετρο του Στρατοπέδου. Την επίθεση υποστήριξε Μοίρα Πεδινού Πυροβολικού (-). Σημειώτέον ότι ο 5ος Λόχος δεν είχε προλάβει να γυρίσει από τη Σαλαμίνα, όπου βρισκόταν για θαλάσσια διαβίωση. Η επίθεση εξελίχθηκε αρχικά επιτυχώς. Τα επιτιθέμενα τμήματα κατέλαβαν την πρώτη σειρά πολυβολείων. Στη δεύτερη σειρά η επίθεση ανακόπηκε, ενώ ήδη είχε επέλθει το σκοτάδι και τα άρματα δεν μπόρεσαν να διαβούν την Α/Τ τάφρο. Το πεζικό βρέθηκε χωρίς άρματα, μπροστά από δεύτερη σειρά πολυβολείων, σε έδαφος που θεριζόταν από καλά συντονισμένο σχέδιο πυρός του εχθρού και δεν μπόρεσε να προχωρήσει περισσότερο. Εντούτοις, με χαρακτηριστικό πείσμα τα τμήματα προσπάθησαν μέχρι την 02:00 ώρα να προχωρήσουν. Κατόρθωσαν να καταλάβουν και κάποια πολυβολεία από τη δεύτερη σειρά. Δεν επιτεύχθη όμως διάσπαση της τοποθεσίας. Τελικά, διατάχθηκε σύμπτυξη στη γραμμή άμυνας του Στρατοπέδου, πριν την έλευση του φωτός, ενόψει του γεγονότος ότι η ημέρα θα άφηνε εντελώς εκτεθειμένους τους επιτιθέμενους στην εχθρική αεροπορία. Η μη επέλαση των αρμάτων, η μη εκδήλωση

των πλευρικών επιθέσεων και η έλλειψη επικοινωνιών, αποτέλεσαν τους παράγοντες οι οποίοι συνέβαλαν στη μη ευόδωση της όλης επιχείρησης, αν βέβαια παραλείψουμε και κάτι άλλο βασικό, ότι δηλαδή οι επιτιθέμενοι ήταν σαφώς λιγότεροι από τους αμυνόμενους. Επιπλέον, στην επίθεση συμμετείχαν κυρίως νέοι οπλίτες, που γενικά βρέθηκαν πολύ απότομα σε ένα πολεμικό περιβάλλον μέσω εκρήξεων και πυρών, αλλά έδωσαν μεγάλο αγώνα, εκτελώντας στο ακέραιο το καθήκον τους.

Στις 21 Ιουλίου, από την 04:50-10:00 ώρα, η εχθρική αεροπορία προσέβαλε τις θέσεις της ΕΛ.ΔΥ.Κ. κατά διαδοχικά κύματα με βόμβες, ρουκέτες και πολυβολισμούς. Κατά το υπόλοιπο της ημέρας, οι αεροπορικές επιθέσεις ήταν αραιότερες. Τις ίδιες ώρες, οι Τούρκοι πραγματοποίησαν πολλές ρίψεις αλεξιπτωτιστών και προσγειώσεις έμφορτων ελικοπτέρων στην περιοχή Κίονελι - Αγύρτας. Το φίλιο Πυροβολικό, καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας ενώ ελάμβανε χώρα η προσγείωση των ελικοπτέρων, προ-

σέβαλε τις συγκεντρώσεις των αποβιβαζομένων, προκαλώντας σοβαρές απώλειες.

Την ίδια ημέρα, επέστρεψαν οι οπλίτες της 72 Γ' ΕΣΣΟ (300 περίπου), οι οποίοι την 19^η Ιουλίου είχαν αναχωρήσει για Ελλάδα. Αυτοί πληροφορήθηκαν ότι οι Τούρκοι βομβάρδιζαν το Στρατόπεδό τους, ενώ ήταν εν πλω. Οι οπλίτες ζήτησαν όλοι να επιστρέψουν και να λάβουν μέρος στον Αγώνα, αλλά και ο Κυβερνήτης, Πλωτάρχης Χανδρινός, του Αρματαγωγού «ΛΕΣΒΟΣ» που τους μετέφερε, δεν δίστασε να πλευρίσει την Πάφο, να αποβιβάσει τους απολυόμενους της ΕΛ.ΔΥ.Κ. και να βάλει κατά θέσεων τουρκοκυπριακών θυλάκων στην πόλη. Υπ' όψη, ότι το αρματαγωγό είχε ξεκινήσει από την Ελλάδα την 13^η Ιουλίου για να μεταφέρει στην Κύπρο τη νέα ΕΣΣΟ, η οποία αντικατέστησε την 72 Γ' ΕΣΣΟ. Η απολυόμενη ΕΣΣΟ, μετά την αποβίβασή της στην Πάφο, επιβιβάσθηκε σε αυτοκίνητα και κινήθηκε προς Λευκωσία μέσα από τον ορεινό όγκο του Τροόδου. Μόλις έφτασαν στο Στρατόπεδο, επειδή τα τυφέκιά τους είχαν δοθεί στους νεοτοποθετημένους οπλίτες, εξοπλίστηκαν με οπλισμό FN, ο οποίος φυλασσόταν στο Στρατόπεδο για λογαριασμό του ΓΕΕΦ. Αξιοσημείωτο είναι ότι οι οπλίτες αυτοί έμαθαν το χειρισμό των FN μόνοι τους και τον χρησιμοποίησαν σε όλες τις επιχειρήσεις.

Σε αντίθεση με την πρώτη ημέρα (20 Ιουλίου), όπου όλα ήταν δυνατά και υπήρχαν πιθανότητες εξουδετέρωσης του εισβολέα, η δεύτερη ημέρα άλλαξε δραματικά την κατάσταση: οι Τούρκοι είχαν σταθεροποιηθεί στο προγεφύρωμα Κερύνειας και είχαν συνενωθεί με το θύλακα της Λευκωσίας. Γενικά, η κατάσταση είχε γίνει δυσμενέστερη, διότι η ΕΦ δεν διέθετε δυνατότητες αντεπιθέσεων. Στη Ζώνη Ενεργείας της ΕΛ.ΔΥ.Κ. πάντως, ο εχθρός δεν πέτυχε καμία προώθηση. Όμως, με τη

συνεχή ενίσχυσή του εκτιμήθηκε ότι σύντομα θα αποκτούσε επιθετική δυνατότητα. Μετά απ' αυτό, αποφασίστηκε η σε βάθος αναδιάταξη της ΕΛ.ΔΥ.Κ. για αμυντικό αγώνα. Παράλληλα, όλη τη διάρκεια της ημέρας, όλοι ασχολήθηκαν έντονα με την οργάνωση του εδάφους. Το πιο σημαντικό της δεύτερης ημέρας ήταν ότι ο θύλακας Λευκωσίας - Αγύρτας είχε ενισχυθεί κατά πολύ, διπλασιάζοντας σχεδόν τη δύναμή του με τάγματα αλεξιπτωτιστών. Ο Σταθμός Διοικήσεως (ΣΔ), τέλος, της ΕΛ.ΔΥ.Κ. μεταφέρθηκε από την τοποθεσία βορειώς Στρδου στο ύψωμα Grammar School.

Την 22^α Ιουλίου και ώρα 09:45, η εχθρική αεροπορία προσέβαλλε επανειλημμένα το Στρατόπεδο της ΕΛ.ΔΥ.Κ. με εμπρηστικές βόμβες, ρουκέτες και πολυβολισμούς. Προστέθηκαν σε αυτά και οι βολές όλμων 4,2'', τους οποίους οι Τούρκοι δεν διέθεσαν τις προηγούμενες ημέρες, κάτι το οποίο δείχνει πόσο και πώς είχαν ενισχύσει τις θέσεις τους στο θύλακα. Οι βομβαρδισμοί, από την 13:45 εντάθηκαν χωρίς προηγούμενο. Το Στρατόπεδο βομβαρδίστηκε τόσο με βόμβες μεγάλης ισχύος (750 λιβρών) όσο και με τρεις εμπρηστικές (napalm). Από τους βομβαρδισμούς της ημέρας προκλήθηκαν σοβαρότατες ζημιές σε υλικά και απώλειες σε προσωπικό.

Την 15:55 ώρα, ελήφθη σήμα για κατάπαυση του πυρός, σύμφωνα με απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Η ΕΛ.ΔΥ.Κ. διέταξε όλα τα τμήματά της να συμμορφωθούν απόλυτα με την απόφαση αυτή. Γνωρίζοντας όμως την τουρκική κακοπιστία, αποφασίστηκε να μη χαλαρώσουν τα μέτρα ασφαλείας.

Πράγματι, κατά την 16:00, ο εχθρός εκδήλωσε επιθετική ενέργεια στο ανατολικό άκρο της διάταξης της ΕΛ.ΔΥ.Κ., προς Μπάι Πας (συνοικία Αγίου Παύλου Λευκωσίας) απειλώντας έτσι την αποκοπή της οδού

με τη Λευκωσία. Προς αντιμετώπιση της απειλής αυτής, διατάχθηκε ο 3^{ος} Λόχος με Ουλαμό Μέσων Αρμάτων να κινηθεί προς αναχαίτιση της τουρκικής επίθεσης. Ο Λόχος, σε συνεργασία με τα άρματα, κινήθηκε προς τον εχθρό και κάτω από συνεχείς προσβολές από την αεροπορία του εχθρού, πέτυχε να ανακόψει την επίθεση. Παρά τα σφοδρά πυρά και την προσβολή της αεροπορίας, ο Λόχος απώθησε τον εχθρό από τη θέση του, και προχώρησε μάλιστα και πέρα από την πράσινη γραμμή. Οι Τούρκοι υποχώρησαν. Διετάχθη τότε ο Λόχος να επιστέψει στη θέση του. Κατά την επιχείρηση αυτή εγκαταλείφθηκαν δύο δικά μας άρματα εντός του Στρατοπέδου της ΤΟΥΡΔΥΚ. Το ένα λόγω βλάβης και το άλλο λόγω πτώσης μέσα σε τάφρο.

Μόλις άρχισε να νυχτώνει, οι Τούρκοι φάνηκαν συνεπείς με τον εαυτό τους. Την 20:00, λίγες ώρες μετά την υποτιθέμενη κατάπαυση του πυρός, ισχυρή εχθρική δύναμη, υποστηριζόμενη από όλμους 4,2'' και 81 χιλ, επιτέθηκε κατά της ΕΛ.ΔΥ.Κ.. Η μάχη υπήρξε σφοδρότατη και τελείωσε την 03:30. Ο εχθρός παρά την επιμονή του, και επιτιθέμενος λυσοσδώς κατά κύματα εναντίον των υπερασπιστών του Στρατοπέδου, δεν πέτυχε απολύτως τίποτα. Τις πρώτες πρωινές ώρες συμπύχθηκε στις θέσεις του με βαρύτατες απώλειες. Το πρωί βρέθηκαν μπροστά από τα συρματοπλέγματα της ΕΛ.ΔΥ.Κ. πτώματα Τούρκων στρατιωτών, υλικά επικοινωνιών και οπλισμός. Ελαφρά όπλα, αντιαρματικά, ασύρματοι, ακόμη και όλμοι, ήταν μερικά από τα υλικά που άφησαν στο πεδίο της μάχης οι υποχωρούντες Τούρκοι.

Κατά την 05:00 της 14^{ης} Αυγούστου 1974, εχθρικά αεροσκάφη επιτέθηκαν εναντίον της περιοχής του Στρατοπέδου. Την 05:20, βομβαρδίστηκε πυροβολαρχία που ήταν ταγμένη κοντά στο χώρο του ΣΔ της

ΕΛ.ΔΥ.Κ.. Από την 07:00 ώρα, το Στρατόπεδο και η γύρω απ' αυτό περιοχή άρχισε να βάλλεται από σφοδρά πυρά, κυρίως Όλμων 4,2'' αλλά και πυροβολικού και αεροπορίας. Ιδιαίτερα, προσβλήθηκε ο 4^{ος} Λόχος και ο Λόχος Διοικήσεως. Ο 2^{ος} Λόχος προσβλήθηκε λιγότερο λόγω της μεγάλης του απόστασης από τα εχθρικά τμήματα. Κατά τον βομβαρδισμό, οι οπλίτες, εκτός των παρατηρητών, αποσύρονταν εντός καταφυγίων, τα οποία είχαν διευθετηθεί από τις προηγούμενες ημέρες. Αυτά ήταν κυρίως φυσικά (κοιλότητες και σπήλαια εντός βράχων) και αποδείχθηκαν σωτήρια.

Την 08:30, ο εχθρός εξαπέλυσε επίθεση εναντίον της τοποθεσίας άμυνας του Στρατοπέδου, με ιδιαίτερη ένταση στην τοποθεσία άμυνας του Αγγλικού Κολλεγίου (Grammar School). Η επίθεση υποστηριζόταν από πυρά όλμων και άρματα. Όμως, οι αμυνόμενοι με συντονισμένα πυρά ανάγκασαν τον εχθρό να υποχωρήσει με αρκετές απώλειες.

Την 11:20, εκδηλώθηκε δεύτερη επίθεση με πεζικό και άρματα. Οι επιτιθέμενοι είχαν παραταχθεί σε δύο διαδοχικές γραμμές χωρίς κανονικές αποστάσεις μεταξύ των ανδρών. Τα πυρά των αμυνομένων ήταν ιδιαίτερα δραστικά και προξένησαν πανωλεθρία στους Τούρκους. Ο εχθρός διασκορπίστηκε σε μικρά φαλαγγίδια ή μεμονωμένα άτομα. Κατά την υποχώρησή τους, οι Τούρκοι τρέπονταν σε φυγή προς κάθε κατεύθυνση εγκαταλείποντας οπλισμό, νεκρούς και τραυματίες. Κατά την 17:40 και αυτή η επίθεση είχε λήξει. Όμως, οι βολές όλμων και Πυροβολικού εκ μέρους του εχθρού συνεχίστηκαν και μετά την ώρα αυτή αδιάκοπα και με σφοδρότητα, με ιδιαίτερη ένταση στην περιοχή του Grammar School. Ισχυρά επίσης πυρά όλμων καμπύλης τροχιάς και αεροπορίας δέχθηκε και η τοποθεσία τάξεως των όλμων

με αποτέλεσμα να καταστραφεί το όχημα που μετέφερε τα πυρομαχικά των όπλων αυτών. Η περιοχή της ΕΛ.ΔΥ.Κ. συνέχισε να δέχεται πυρά όλμων, πυροβολικού και αεροπορίας μέχρι τη δύση του ηλίου.

Κατά τις μεσημβρινές ώρες, μεταφέρθηκε ο ΣΔ/ΕΛ.ΔΥ.Κ. από τη Μακεδονίτισσα στη Μονή Αρχαγγέλου. Μετά την αποχώρησή του, η περιοχή επλήγη από πυκνά πυρά όπλων καμπύλης τροχιάς του εχθρού. Με το τελευταίο φως, ο ΣΔ μετακινήθηκε στη Λακατάμεια. Η ΕΛ.ΔΥ.Κ. διέταξε την ΙΜΑ με μία Δρία τυφεκιοφόρων να προωθηθεί στο ύψωμα Grammar School προς ενίσχυση της Φρουράς του Στρατοπέδου. Ομοίως, διέταξε τη Δρία Αναγνωρίσεως να προωθηθεί στο Στρατόπεδο της Ειρηνευτικής Δύναμης (ΕΔ) κοντά στο αεροδρόμιο για να καλύψει τυχόν κενό που θα άφηνε η ΕΔ σε περίπτωση αποχώρησής της. Στην τοποθεσία του 2^{ου} ΤΠ διαπιστώθηκε κάποιο κενό στη διάταξη δυτικά του αεροδρομίου. Για την κάλυψη του κενού αυτού η ΕΛ.ΔΥ.Κ. διέταξε το 2^ο ΤΠ να διαθέσει Δρία Πεζικού (+) και Ουλαμό Τ/Θ Οχημάτων (ΜΑΡΜΟΝ) προς την κατεύθυνση Πεταλιάς. Την 20:00, ελήφθη διαταγή από το ΓΕΕΦ, με την οποία η ΕΛ.ΔΥ.Κ. διετάχθη να αμυνθεί στην τοποθεσία Μούτη Γερογιάννη, Κομοράτσος και Αροδάφνη με ετοιμότητα αποκρούσεως εχθρικής επίθεσης από της 15^{ης} Αυγούστου 1974 αφού αναλάβει:

- Το 2^ο ΤΠ που είχε διατεθεί στο ΔΙΤ με τα όπλα υποστήριξής του,

- Τη διλοχία που είχε διατεθεί στο 11^ο ΤΣ, τη Δρία Όλμων 4,2'', την Ομάδα ΠΑΟ 106 χιλ. (2 στοιχεία), και Πυροβολαρχία Α/Τ Πυροβόλων 6 λιβρών (3 στοιχεία).

Λόγω της πολύωρης μάχης και καταστροφής μέρους των πυρομαχικών των όλμων 81 χιλ. και ΠΑΟ 106 χιλ., τα

πυρομαχικά των Βαρέων Όπλων εξαντλήθηκαν όλα.

Την 16:30, και ενώ η υποστήριξη του Πυροβολικού συνεχιζόταν, διατάχθηκε η αναπλήρωση των παραπάνω πυρομαχικών από αποθήκες του ΓΕΕΦ που βρισκόταν στην περιοχή Παναγιάς. Η αναπλήρωση πραγματοποιήθηκε τη νύχτα της 14^{ης} προς 15^η Αυγούστου. Όμως ο ανεφοδιασμός σε τρόφιμα και καύσιμα δεν πραγματοποιήθηκε λόγω της εχθρικής δραστηριότητας και αντίδρασης.

Στις 16 Αυγούστου πραγματοποιήθηκε η τελική μάχη του Στρατοπέδου της ΕΛ.ΔΥ.Κ. Από ΠΦ, ο εχθρός εξαπέλυσε γενική επίθεση κατά της φρουράς του Στρατοπέδου. Την επίθεση υποστήριξαν σφοδρότητα πυρά πυροβολικού, όλμων αεροπορίας και αρμάτων. Η εχθρική αεροπορία προσέβαλε με πολυβολισμούς, ρουκέτες και βόμβες Ναπάλμ. Ολόκληρη η τοποθεσία φλεγόταν από τον βομβαρδισμό. Το πρώτο μεγάλο κύμα του εχθρικού πεζικού επιτέθηκε, με τη συνεργασία αρμάτων, σε ολόκληρη τη γραμμή του μετώπου. Όμως, η φρουρά του Στρατοπέδου προέβαλε λυσοσώδη αντίσταση και απέκρουσε την επίθεση διατηρώντας τις θέσεις της. Σ' αυτό συνέβαλε το Πυροβολικό, το οποίο κατευθυνόμενο από τους Δκτές Λόχων της ΕΛ.ΔΥ.Κ., με βολές αντιπυροβολικού, εξουδετέρωσε το εχθρικό πυροβολικό και βοήθησε σημαντικά με τις ανασχές, στην απόκρουση της επίθεσης. Σε κάποιες απ' αυτές παρουσιάστηκε το φαινόμενο τα τουρκικά αεροσκάφη να πλήττουν τουρκικούς στόχους σε 3-4 βυθίσεις. Από τους σπλίτες θεωρήθηκε ότι τα Α/Φ αυτά ήταν ελληνικά και βγήκαν από τα ορύγματα ζητωκραυγάζοντας. Εκ των υστέρων όμως, αποδείχτηκε ότι Αντισμήναρχος της Ελληνικής Πολεμικής Αεροπορίας κατόρθωσε να παρεμβληθεί στις συχνότητες

των εχθρικών αεροσκαφών και να τους δημιουργήσει σύγχυση.

Την προηγούμενη ημέρα, η ΕΛ.ΔΥ.Κ. είχε αιτηθεί την ενίσχυσή της από το ΓΕΕΦ με Τ/Θ, Α/Τ όπλα και πεζικό. Περί την 10:00 η ΕΛ.ΔΥ.Κ. επανέλαβε την αίτησή της, και παρά τη διαβεβαίωση ότι η ενίσχυση είχε ξεκινήσει, αυτή δεν εμφανίστηκε στην τοποθεσία μέχρι τις απογευματινές ώρες.

Με την παρέλευση λίγου χρόνου από την απόκρουση της επίθεσης, ακολούθησε νέος βομβαρδισμός των θέσεων της φρουράς, και στη συνέχεια εξαπολύθηκε το δεύτερο μεγάλο κύμα της επίθεσης του πεζικού με άρματα. Από τις βολές, κυρίως της εχθρικής αεροπορί-

ας, κατεστράφησαν όλα σχεδόν τα επί τζιπ φερόμενα Α-Τ ΠΑΟ 106χιλ. και 75χιλ. Αντιαρματικά όπλα δεν υπήρχαν, ούτε βλήματα πυροβολικού για την απόκρουση νέας επίθεσης. Έτσι, τα εχθρικά άρματα εξουδετέρωσαν μία προς μία τις θέσεις των μαχητών της ΕΛ.ΔΥ.Κ.. Ο Λοχαγός (ΜΧ) Σταυριανάκος Σωτήριος, ενώ ηγείτο της άμυνας των θέσεών του, μαζί με τους άντρες του αντιμετώπισε τον όγκο των αρμάτων και του Πεζικού. Αυτός, όπως και οι υπόλοιποι, υπεραμυνόμενος των θέσεων, δέχτηκε από κοντινή απόσταση βλήμα από πυροβόλο άρματος και έπεσε ηρωικά μαχόμενος. Τα άρματα διέρχονταν πλέον ανάμεσα από τις θέσεις των αμυνομένων, ενώ αυτοί συνέχιζαν να τις διατηρούν.

Η φρουρά

ΕΛ.ΔΥ.Κ.άριοι στη μάχη - Ιούλιος 1974

του Στρατοπέδου βρέθηκε σε δραματική κατάσταση και ουδεμία επικοινωνία είχε με το προϊστάμενο κλιμάκιο της, την III ΑΤΔ. Μέσω του δικτύου Πυροβολικού ζητήθηκαν οδηγίες από το ΓΕΕΦ, αλλά καμία απάντηση δεν δόθηκε. Τελικά, λόγω της κρισιμότητας της κατάστασης, των απωλειών, της έλλειψης κατάλληλων όπλων και πυρομαχικών, αποφασίστηκε η σύμπτυξη. Αυτή επιχειρήθηκε τις απογευματινές ώρες (14:00) με τάξη μεν, αλλά, λόγω του ακάλυπτου του εδάφους και της έλλειψης υποστήριξης από εφεδρικό τμήμα και πυροβολικό, υπήρξαν μεγάλες απώλειες. Υπό την ισχυρή πίεση του εχθρού, οι συμπτυχθέντες Λόχοι συγκεντρώθηκαν πίσω από τα υψώματα της Μακεδονίτισσας και της Μονής Αρχαγγέλου. Στην περιοχή Παλαιομετόχου - Κοκκινότριμιθιάς, κατά τις εσπερινές ώρες, διατάχθηκε από το ΓΕΕΦ προώθηση Τ/Θ οχημάτων και Πεζικού, όσο το δυνατό βορειότερα, χωρίς όμως εμπλοκή με τον εχθρό. Κατόπιν τούτου, η ΕΛ.ΔΥ.Κ. διέταξε τη συγκρότηση δύο υποσυγκροτημάτων, Τ/Θ οχημάτων και Πεζικού, με αποστολή κατ' ελάχιστον να διατηρήσουν τη γραμμή Ακάκι - Κοκκινότριμιθιά και κατά μέγιστο τη γραμμή των χωριών Δένεια - Μάμαρι. Έως τις πρωινές ώρες, τα υποσυγκροτήματα έφτασαν μέχρι τη γραμμή Ακάκι - Δένια - Νότια παρυφή Μάμαρι - ύψωμα Μούτη Γερογιάννη.

Η επιχείρηση της ΕΛ.ΔΥ.Κ. κατά του χωριού Κιόνελι αποτέλεσε την κύρια προσπάθεια (ΚΠ) της ΕΦ. Χρησιμοποιήθηκε όμως χωρίς έγκαιρο προϊδεασμό, ενίσχυση και συντονισμό με άλλες παράλληλες ενέργειες του ΓΕΕΦ και μάλιστα όχι στην από τα προβλεπόμενα σχέδια κύρια αποστολή της, την εξάλειψη δηλαδή προγεφυρώματος στις βόρειες ακτές της νήσου. Έτσι, παρά τον ηρωισμό της, δεν πέτυχε να φέρει σε πέρας την επίθεση στο Κιόνελι. Αυτό σε κα-

μία περίπτωση δεν οφείλεται σε μειωμένη μαχητική ικανότητα, αλλά στους παραπάνω λόγους και στο ότι διατάχτηκε να επιτεθεί εναντίον ισχυρά οργανωμένης τοποθεσίας, πίσω από την οποία αμυνόταν η ΤΟΥΡΔΥΚ ενισχυμένη σημαντικά με τουρκοκυπριακά τμήματα, καθώς και με επίλεκτα τμήματα αλεξιπτωτιστών. Και το σημείο αυτό της διάταξης του θύλακα, να μεν ήταν το πλέον ευαίσθητο, αλλά και το πλέον ισχυρό.

Κατά τη Β' φάση, χρησιμοποιήθηκε ορθώς και εκπλήρωσε με απόλυτη επιτυχία τις ανατεθείσες σ' αυτήν αποστολές. Η ΕΛ.ΔΥ.Κ., αντιμετώπισε το υπέρμετρο βάρος της τουρκικής επίθεσης Πεζικού, Αρμάτων, Πυροβολικού, Όλμων και Αεροπορίας και συγκέντρωσε πάνω της τη μανία και τη βαρβαρότητα του τουρκικού στρατού. Απέσπασε με αυτόν τον τρόπο το θαυμασμό των Ελληνοκυπρίων και τον έπαινο των ξένων.

Για να δώσουμε το μέτρο της μαχητικότητας της ΕΛ.ΔΥ.Κ. αρκεί να δούμε τον αριθμό των θυμάτων αυτής κατά τη Β' φάση σε σύγκριση και με τις συνολικές απώλειες των αμυνόμενων κατά τη φάση αυτή. Κατά τη μάχη για το Στρατόπεδό της, η Δύναμη διέθετε 250-300 άνδρες υπό τη Διοίκηση του Υποδιοικητή της ΕΛ.ΔΥ.Κ. και αντιμετώπισε πολλαπλάσιες εχθρικές δυνάμεις προβάλλοντας ηρωική αντίσταση. Οι απώλειές της ήταν σημαντικότερες: 83 νεκροί και αγνοούμενοι και 22 τραυματίες. Δεν ήταν καθόλου εύκολη υπόθεση για τον εχθρό να καταβάλει την αντίσταση της ΕΛ.ΔΥ.Κ.. Όταν τελικά τα πρώτα άρματα άρχισαν τη διάσπαση της πρώτης γραμμής άμυνας του Στρατοπέδου, τα τμήματα έπρεπε πλέον να συμπτυχθούν. Και όμως οι γενναίοι υπερασπιστές συνέχισαν τη λυσσαλέα αντίστασή τους. Μόνο όταν τα άρματα τους καταπάτησαν κυριολεκτικά, τότε ο Διοικητής των τμημάτων διέταξε τη

σύμπυξη. Οι 29 από τους νεκρούς ανήκαν σε άλλο Όπλο ή Σώμα από το Πεζικό (15 από το Μηχανικό, 8 από τις Διαβιβάσεις, 2 από το Τεχνικό Σώμα, 2 από το Σώμα Εφοδιασμού και Μεταφορών και 2 από το Υγειονομικό). Αυτό φανερώνει την αποφασιστικότητα και το σθένος όλων των ανδρών, είτε ανήκαν σε όπλα ή σώματα υποστηρίξεως, να υπερασπιστούν τον ιερό χώρο του Στρατοπέδου τους.

Οι Τούρκοι έριξαν εναντίον τους ό,τι δυνάμεις διέθεταν στην περιοχή για δύο λόγους: Αφ' ενός για να αποκαταστήσουν το πληγέν γόητρο του τουρκικού στρατού, που, από τις 20 Ιουλίου μέχρι τις 16 Αυγούστου, απέτυχε να αποχρεώσει μερικές εκατοντάδες ανδρών ελλιπώς εξοπλισμένων και παρά την ακατάπαυστη πίεση να κάνουν έστω και ένα βήμα πίσω και αφ' ετέρου γιατί στις 14:30 της 16^{ης} Αυγούστου θα ετίθετο σε εφαρμογή η ανακωχή, την οποία είχε υπογράψει και η Τουρκία, και επιθυμούσαν πάση θυσία να φτάσουν πριν από εκείνη την ώρα στη Λευκωσία και να την καταλάβουν. Όμως στο δρόμο τους βρήκαν τους Έλληνες μαχητές που ήταν αποφασισμένοι να κρατήσουν τη θέση τους. Αυτοί έμειναν εκεί με υψηλό φρόνημα και υψηλή αίσθηση

καθήκοντος προς την Πατρίδα. Πώς αλλιώς εξηγείται η απόφασή τους να μην αποσυρθούν όταν το ολοκαύτωμά τους ήταν ορατό; Επιτέλεσαν το καθήκον τους και παράλληλα συνέβαλαν τα μέγιστα στη διάσωση του ελεύθερου τμήματος της Λευκωσίας από την τουρκική κατοχή.

Με τη λήξη των πολεμικών επιχειρήσεων, η ΕΛ.ΔΥ.Κ. με γοργούς ρυθμούς επιδόθηκε στην ανασυγκρότηση των δυνάμεών της.

Μετά από στρατοπέδευση σε διάφορους τόπους, τελικά εγκαταστάθηκε μόνιμα σε τρία σημεία σχετικά κοντά στην Λευκωσία, αρχικά σε πολύ πρόχειρους καταυλισμούς, αργότερα όμως σε μόνιμα ενδιαιτήματα και εγκαταστάσεις. Έτσι, σήμερα, η ΕΛ.ΔΥ.Κ. είναι στρατοπεδευμένη στα Στρατόπεδα:

- «Αντγου Σωτηρίου Σταυριανάκου»
- «Αντγου Βασιλείου Σταμπούλη»
- «Ανδρέα Ζάκου».

Όπως ήταν φυσικό, μετά τον πόλεμο και την καταστροφή του Στρατοπέδου στο Γερόλακκο (ολοσχερής αχρήστευση κτιριακών εγκαταστάσεων και σημαντικού μέρους υλικών), η ΕΛ.ΔΥ.Κ. είχε το δύσκολο έργο να ξεκινήσει από το μηδέν την ανασυγκρότηση του έμψυχου και του άψυχου υλικού της.

Οι συνθήκες,

Παρέλαση πεζοπόρων τμημάτων της ΕΛ.ΔΥ.Κ., κατά τον εορτασμό της Κυπριακής Δημοκρατίας.

τα πρώτα και τα επόμενα μετά το 1974 χρόνια, χαρακτηρίζονται δύσκολα και τα προβλήματα λύνονταν σταδιακά, αρχής γενομένης από τα εντελώς στοιχειώδη. Η εκπαίδευση ήταν υψηλού επιπέδου αλλά οι χώροι, τα κτίρια, οι εγκαταστάσεις και η υποδομή υστερούσαν σημαντικά και παρά τις όποιες βελτιώσεις, παρέμεναν για αρκετά χρόνια πρόχειρες, με κύριο μέσο στρατωνισμού το τολ. Η μεγάλη τομή και η θεαματική βελτίωση σημειώνεται από το 1993 μέχρι σήμερα. Μπορούμε έτσι σήμερα να πούμε ότι η ΕΛ.ΔΥ.Κ., 50 χρόνια μετά τη συγκρότησή της και 36 μετά την καταστροφή του Στρατοπέδου της, όχι μόνο δεν στερείται τίποτα, αλλά ξεπέρασε -χωρίς υπερβολή- ίσως τις περισσότερες

άλλες μονάδες του ελλαδικού χώρου, αποτελώντας πρότυπο εγκαταστάσεων και υποδομής.

Τα Στρατόπεδα της ΕΛ.ΔΥ.Κ. επισκέπτονται καθ' όλη τη διάρκεια του έτους μαθητές σχολείων, σωματεία, σύλλογοι, άλλοι φορείς, καθώς επίσης και η πολιτική και πολιτειακή ηγεσία τόσο της Κύπρου, όσο και της Ελλάδας για γνωριμία με τους χώρους αυτής, για ενημέρωση στο στρατιωτικό μουσείο και για απόδοση φόρου τιμής στο μνημείο πεσόντων Αξιωματικών και Οπλιτών της ΕΛ.ΔΥ.Κ. κατά την τουρκική εισβολή του 1974. Στο εν λόγω μνημείο πραγματοποιείται, με μεγάλη λαμπρότητα και με συμμετοχή πλήθους κόσμου, κάθε χρόνο, επιμνημόσυνη δέηση υπέρ

αναπαύσεως των ψυχών των πεσόντων κατά την παραπάνω εισβολή.

Η ιστορία της Ελλάδος και της Κύπρου πορεύονται παράλληλα για χιλιάδες χρόνια. Το όμορφο νησί της Αφροδίτης, στο σταυροδρόμι Ανατολής-Δύσης γνώρισε πολλούς δυνάστες, αμέτρητες εισβολές και ποικίλες εθνικές και πολιτιστικές επιρροές. Παρ' όλα αυτά, εξακολουθεί σήμερα, στην αυγή του 21^{ου} αιώνα, να αποτελεί έναν από τους ισχυρούς πόλους του ελληνισμού.

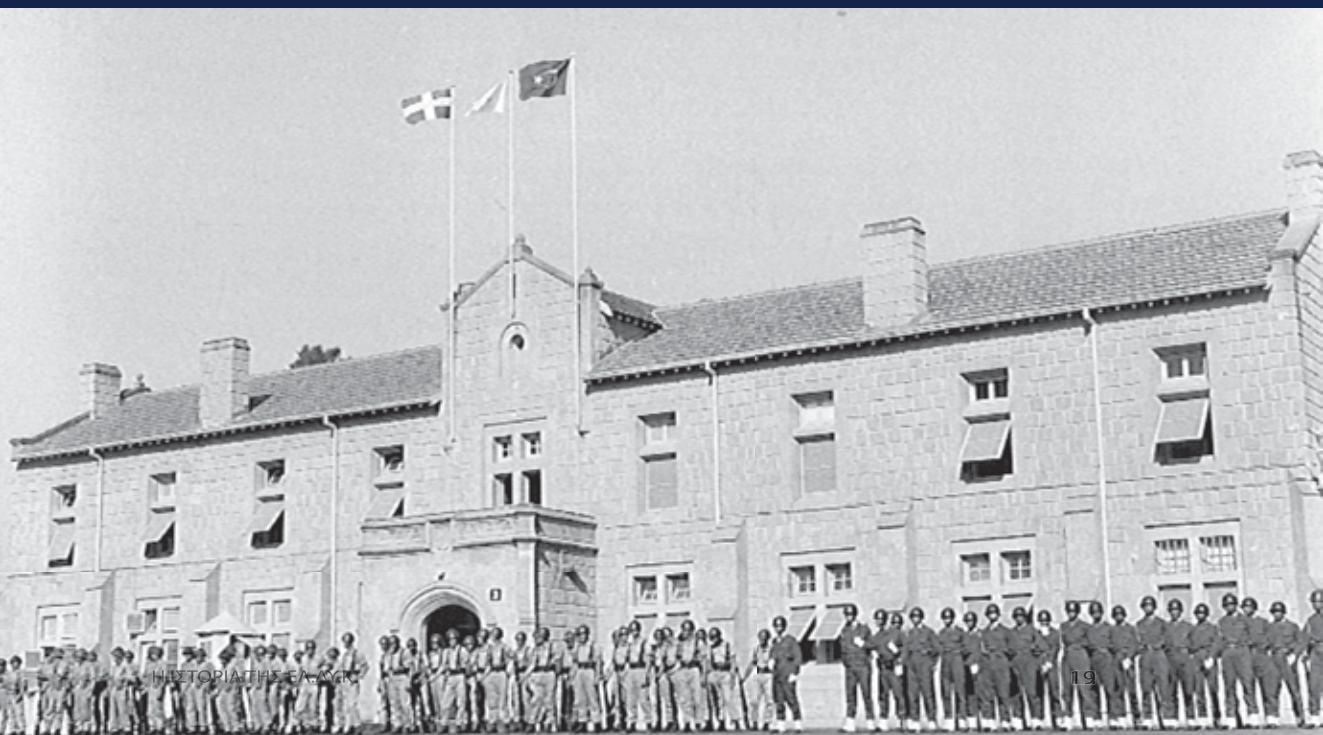
Από το 1960, με τη μοίρα της Κύπρου συνδέθηκε και η Ελληνική Δύναμη Κύπρου. Η ΕΛ.ΔΥ.Κ. από τότε αποτέλεσε γέφυρα φιλίας του ελλαδικού και κυπριακού λαού, ενώ στις κρίσιμες μέρες του 1974 στήριξε με γενναιότητα και αυταπάρνηση τον αγώνα των Κυπρίων. Μετά από 50 χρόνια παρουσίας στο νησί, αποτελεί σημείο αναφοράς για τον κυπριακό λαό, που την περιβάλει με αγάπη και εμπιστοσύνη. Πράγματι, η ΕΛ.ΔΥ.Κ.

εξακολουθεί να αποτελεί ένα αξιόμαχο Συγκρότημα που τονώνει αποφασιστικά το κοινό αίσθημα ασφαλείας, ενώ ταυτόχρονα επιτελεί σε πολλά επίπεδα την κοινωνική της αποστολή.

Το καλοκαίρι του 1974 υπήρξε μια από τις δραματικότερες περιόδους για τον ελληνισμό στον 20^ο αιώνα. Οι άμεσες συνέπειες του πολέμου Ιουλίου-Αυγούστου 1974 ήταν σε κάθε περίπτωση τραγικές. Οι χιλιάδες νεκροί, τραυματίες και αγνοούμενοι Ελληνοκύπριοι και Ελλαδίτες, αλλά και οι 200.000 πρόσφυγες είναι αριθμοί που δείχνουν το μέγεθος της καταστροφής.

Η ελπίδα όλων, για τα χρόνια που έρχονται, είναι να βρει η Κύπρος τον δρόμο της, παραμερίζοντας τις τεχνητές διαχωριστικές γραμμές. Μέχρι τότε, για όσο ακόμη χρειαστεί, η ΕΛ.ΔΥ.Κ. θα βρίσκεται στην Κύπρο και θα επιτελεί στο ακέραιο το έργο και την αποστολή της, όπως έπραξε και στα πρώτα 50 χρόνια της παρουσίας της.

Λευκωσία, 1960. Στρατιώτες της ΕΛ.ΔΥ.Κ., της ΤΟΥΡΔΥΚ και του Κυπριακού Στρατού σε παράταξη μπροστά στο Τριμερές Στρατηγείο.

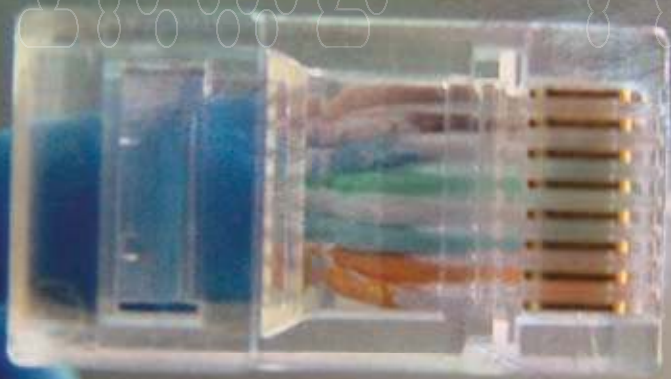

Οι τηλεπικοινωνίες που χρησιμοποιούν ως μέσο τις γραμμές ηλεκτρικής ισχύος όσο και τις άλλες τύπου ψηφιακού συνδρομητή, εμπλέκουν τεχνολογίες που χρησιμοποιούν το υπάρχον ηλεκτρικό δίκτυο αφενός και το υφιστάμενο χάλκινο δίκτυο αφετέρου προκειμένου να επιτευχθούν ταχύτητες μετάδοσης μεγαλύτερης από 1 Mbps. Καθώς αυτές οι γραμμές δεν σχεδιαστήκαν για μετάδοση υψηλών ταχυτήτων, παράγουν θόρυβο που γίνεται αντιληπτός σαν παρεμβολές στο HF φάσμα. Η ένταση των παρεμβολών εξαρτάται από τα ηλεκτρικά χαρακτηριστικά της γραμμής καθώς επίσης από την πυκνότητα και την περιοχή κάλυψης αυτών των τεχνολογιών.

Από μηχανικής άποψης δεν είναι δυνατόν να γίνουν ακριβείς μετρήσεις προς το παρόν, επειδή δεν υπάρχουν μοντέλα συσχέτισμού των ευρυζωνικών τεχνολογιών στο φάσμα των HF. Πρόσφατες μετρήσεις και εκτιμήσεις όμως, έδειξαν ότι ο θόρυβος που παράγεται από τις Power Line Communications (PLC) και xDSL τεχνολογίες δύναται να δημιουργήσει προβλήματα στις στρατιωτικές HF ραδιοεπικοινωνίες. Μάλιστα στο NATO έχει ήδη δημιουργηθεί ένα Research Task Group (RTG) προκειμένου να μελετήσει το θέμα και να προτείνει λύσεις (IST-050/RTG 022).

Πιθανές Επιδράσεις των Ευρυζωνικών Τηλεπικοινωνιών στο Φάσμα των HF

ΚΕΙΜΕΝΟ-ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Λγος (ΔΒ) Διονύσιος Π. Καλογεράς,
Ραδιοηλεκτρολόγος Α' (ΣΤΗΑΔ), MSc in Data Communications & Networks
(Kingston University),
Τελειόφοιτος Φυσικού Τμήματος (ΕΑΠ), Υποψήφιος Διδάκτορας Τηλεπικοινωνιών
(Παν. Πελ/σου)

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΕΞΗΓΗΣΗ

Με τον όρο ραδιοεπικοινωνίες εννοούμε οποιαδήποτε μετάδοση (εκπομπή ή λήψη) πληροφορίας που γίνεται με χρήση Η/Μ κυμάτων συχνοτήτων μέχρι 3000 GHz και διάδοση στον χώρο χωρίς τεχνητή οδήγηση. Γίνεται με τη χρησιμοποίηση κατάλληλων ραδιοσυστημάτων.

Για να αντιληφτούμε τη σχέση μεταξύ των ευρυζωνικών επικοινωνιών και του HF φάσματος πρέπει να αναφερθούμε στα έξης:

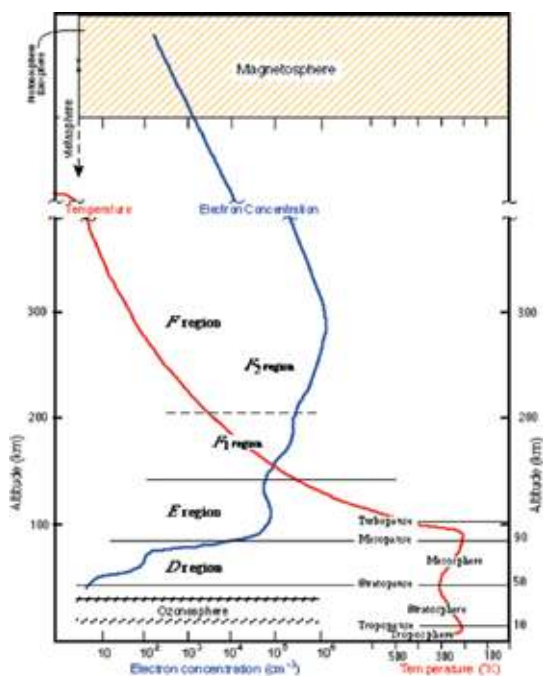
- ➔ στα χαρακτηριστικά των HF επικοινωνιών
- ➔ στις ευρυζωνικές αυτές τεχνολογίες
- ➔ στον τρόπο επίδρασης των ευζωνικών επικοινωνιών στα HF.

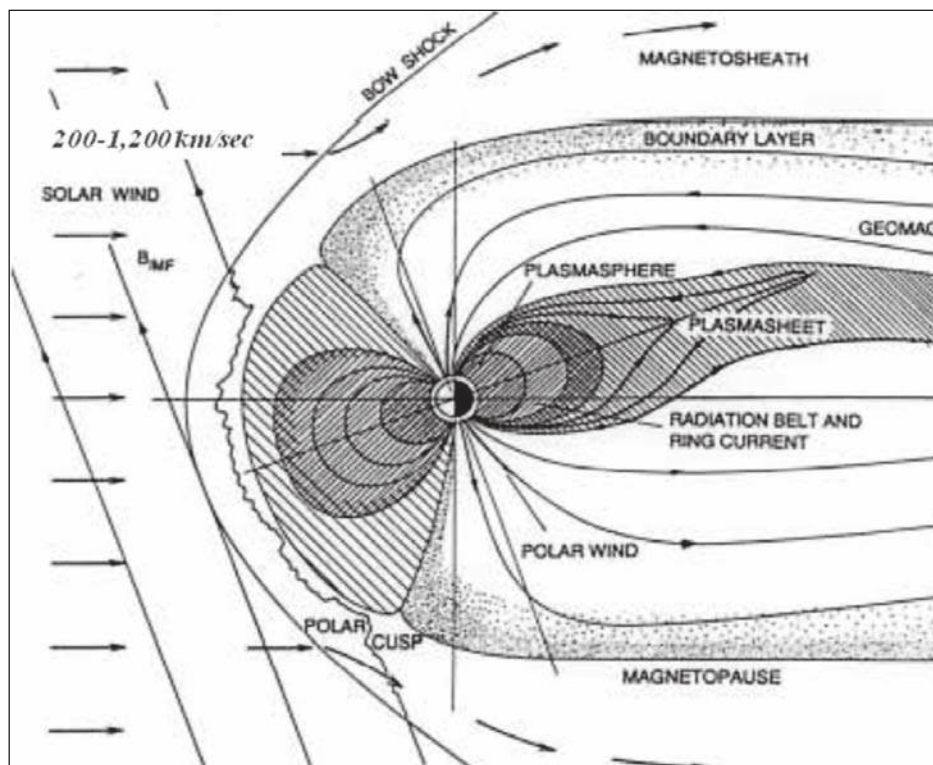
2.1 Οι επικοινωνίες στα HF

Υπάρχουν 2 κύριοι μηχανισμοί διάδοσης κυμάτων στην περιοχή συχνοτήτων των HF: τα κύματα αέρα και τα κύματα εδάφους. Τα πρώτα ανακλώνται στην ιονόσφαιρα και τα δεύτερα διαδίδονται κατα μήκος του εδάφους. Πριν δούμε τους παραπάνω μηχανισμούς αξίζει να δούμε μερικά στοιχεία για τα στρώματα της ατμόσφαιρας της Γης.

Η ατμόσφαιρα της γης ξεκινάει με το στρώμα της τροπόσφαιρας και φτάνει ως τα 12 με 16 χιλιόμετρα όπου βρίσκεται η τροπόπαυση. Ακολουθεί το στρώμα της στρατόσφαιρας που φτάνει ως τα 50 χιλιόμετρα περίπου όπου βρίσκεται η στρατόπαυση, το στρώμα της μεσόσφαιρας που φτάνει ως τα 80 χιλιόμετρα στη μεσόπαυση, η θερμόσφαιρα που φτάνει στα 400 χιλιόμετρα όπου βρίσκεται η θερμόπαυση και τέλος είναι η εξώσφαιρα πάνω από τα 400-500 χιλιόμετρα. Από τα 70 μέχρι τα 300 χιλιόμετρα περίπου γίνεται μερικός ιονισμός των ατμοσφαιρικών συστατικών από την ακτινοβολία του ήλιου και από σωματίδια που εκπέμπονται από τον ήλιο. Η περιοχή αυτή ονομάζεται ιονόσφαιρα. Μαγνητόσφαιρα ονομάζεται η περιοχή πέρα από τα 1000 χιλιόμετρα μέχρι μια απόσταση 10 γήινων ακτίνων (μαγνητόπαυση) από τη φωτεινή πλευρά της γης. Σε αυτή την περιοχή η κίνηση των σωματιδίων καθορίζεται από το μαγνητικό πεδίο της γης. Παρακάτω φαίνεται σε σχηματική απεικόνιση η μαγνητόσφαιρα.

Το διπλανό σχήμα μας δείχνει ότι περίπου στα 80-85 χιλιόμετρα η ατμόσφαιρά μας έχει τη μικρότερη θερμοκρασία και ότι στη θερ-

Η Μαγνητόσφαιρα

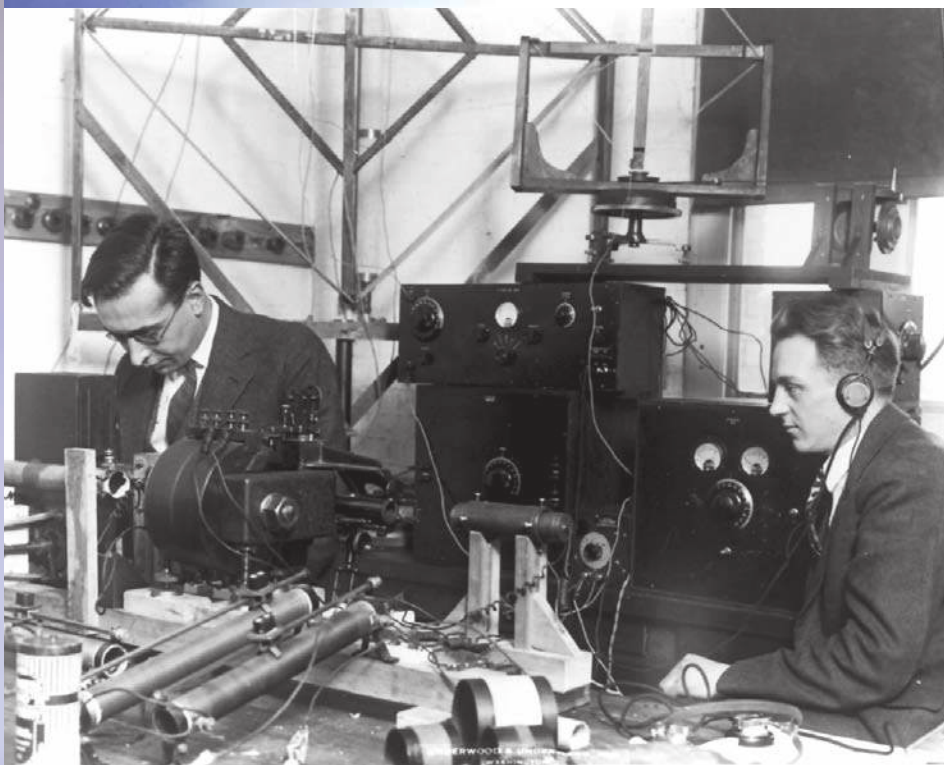
μόσφαιρα έχουμε τις υψηλότερες τιμές (1000-1300 βαθμούς kelvin). Ισόθερμες περιοχές στην ατμόσφαιρά μας μπορούμε να συναντήσουμε στα αρχικά χιλιόμετρα της στρατόσφαιρας και στην αρχή της θερμόσφαιρας, όπως και στη θερμόπαυση που από εκεί και πάνω δεν έχουμε κάποια αύξηση της θερμοκρασίας.

Εκτός από τα γνωστά πέντε στρώματα της ατμόσφαιρας που η ταξινόμησή τους έγινε με βάση την κατανομή της καθ' ύψους θερμοκρασίας το 1962 από τον W.M.O., υφίσταται και μια ιδιαίτερη περιοχή (στρώμα) της ατμόσφαιρας που αρχίζει από το ύψος των 400-500 χλμ. (στο στρώμα της θερμόσφαιρας) και φθάνει σχεδόν μέχρι το ανώτατο όριό της, δηλαδή την εξώσφαιρα. Λόγω του πολύ μεγάλου αριθμού ιόντων που βρίσκεται μέσα σ' αυτό το καθ' ύψους εύρος (στρώμα) της ατμόσφαιρας ονομάστηκε ιονόσφαιρα.

Τα ιόντα όμως αυτά δεν βρίσκονται σε ομοιόμορφη κατανομή. Οι χαρακτηριστικές περιοχές συγκέντρωσης των ιόντων είναι κυρίως τρεις: η περιοχή D, η περιοχή E και η περιοχή F.

Περιοχή D: Είναι η χαμηλότερη (πρώτη) περιοχή. Ο ιονισμός της οφείλεται στη δράση της υπεριώδους ακτινοβολίας του Ήλιου. Βρίσκεται σε ύψος από 60-90 χλμ.

Περιοχή E: Είναι η δεύτερη περιοχή (καθ' ύψος από εδάφους). Ονομάζεται και περιοχή Kennelly - Heaviside. Εκτείνεται από τα 100-150 χλμ. Είναι στρώμα

Στη φωτογραφία βλέπουμε τους DTM researchers Gregory Breit and Merle Tuve, το έτος 1925 στην προσπάθειά τους να αποδείξουν την ύπαρξη της ιονόσφαιρας.

πολύ ιονισμένο με πολύ ενδιαφέρον αφού αυτό αντανakλά τα μεγάλοι μήκους ραδιοφωνικά κύματα (HF). Αν δεν υπήρχε η ιονισμένη περιοχή E, τα εν λόγω κύματα θα ήταν αδύνατον να μεταβιβαστούν σε μεγάλες αποστάσεις. Η περιοχή E λειτουργεί ως ένας τεράστιος ηλεκτρονικός καθρέφτης που διακόπτει την πορεία των μακρών κυμάτων και τα αντανakλά στη Γη.

Περιοχή F: Είναι το τρίτο στρώμα (ανώτερο) γνωστότερο και ως στρώμα APLETON, (διαβάζεται λατινικά!), και βρίσκεται σε ύψος 200-300 χλμ. Η ιονισμένη αυτή περιοχή F λειτουργεί επίσης ως δεύτερος ανακλαστικός ηλεκτρονικός καθρέφτης που διακόπτει και αντανakλά στη Γη την πορεία των βραχέων κυμάτων που κατάφεραν ανενόχλητα να διασχίσουν την προηγούμενη "περιοχή E".

Και τα τρία παραπάνω στρώματα (περιοχές D, E και F) χωρίζονται πολλές φορές σε επιμέρους δύο ή και περισσότερα μικρότερα στρώματα. Επίσης, και το ύψος που βρίσκονται δεν είναι σταθερό αλλά μπορεί να μεταβάλλεται εντός

χρονικού διαστήματος από λίγων λεπτών μέχρι μερικών ωρών. Τα ραδιοφωνικά κύματα ως γνωστόν μεταδίδονται ευθύγραμμα με παλμικές κινήσεις. Λόγω της κυρτότητας της Γης, τη λύση της λήψης τέτοιων σημάτων, από δέκτες σε μεγάλη απόσταση, την ανέλαβε η “περιοχή E” και μάλιστα αφού βρέθηκε έτοιμη χωρίς καμία επιπρόσθετη δαπάνη. Έτσι, μέρος των εκπεμπόμενων ευθύγραμμα προς όλες τις κατευθύνσεις παλμικών κυμάτων, ειδικά εκείνων που εκπέμπονται προς τα επάνω, διασχίζει ανενόχλητα τα τρία πρώτα στρώματα της ατμόσφαιρας και προχωρεί στη Θερμόσφαιρα όπου και αντανακλάται από την Περιοχή E της ιονόσφαιρας στη Γη.

2.1.1 Κύματα Αέρα- Ατμοσφαιρική διάδοση (Sky-Wave Propagation)

Αυτά είναι κύματα υψηλών συχνοτήτων, και μεταδίδονται σε μεγάλες αποστάσεις μέσω διαδοχικών ανακλάσεων τους από την ιονόσφαιρα στο έδαφος, ώσπου να φτάσουν στον παραλήπτη. Τα κύματα αυτά διαδίδονται με ανακλάσεις στα ανώτερα στρώματα (E και F) της ιονόσφαιρας, ενώ σίγουρα υποφέρουν από απορρόφηση ισχύος καθώς περνούν την D περιοχή που βρίσκεται κάτω από την ιονόσφαιρα. Από την άλλη, η κατάσταση στη ιονόσφαιρα αλλάζει κατά τη διάρκεια της ημέρας, την περίοδο του έτους, καθώς επίσης επηρεάζεται από την ηλιακή και γεωμαγνητική δραστηριότητα. Για τις HF επικοινωνίες, χρησιμοποιούνται μοντέλα πρόβλεψης που διευκολύνουν τη διαχείρισή τους, προβλέποντας τόσο τις απώλειες στην επικοινωνία όσο και τη μεγίστη και ελάχιστη χρησιμοποιήσιμη συχνότητα για τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Τα στοιχεία που εισάγονται σε αυτά είναι η ώρα, ο μήνας, οι συντεταγμένες θέσης του πομπού και του δέκτη καθώς επίσης ο αριθμός των ηλιακών κηλίδων.

Ζώνη Συχνότητας	Προορισμός	Υπηρεσίες
3 - 30 KHz $10^5 - 10^4$ m	Πολύ χαμηλές συχνότητες VLF (Very Low Frequencies)	Συστήματα Πλοήγησης Sonar Υποβλάσεις
30 - 300 KHz $10^4 - 10^3$ m	Χαμηλές συχνότητες LF (Low Frequencies)	Ραδιοφάροι, Βοηθήματα Πλοήγησης
300 - 3000 KHz $10^3 - 10^2$ m	Μεσαίες συχνότητες MF (Medium Frequencies)	Ραδιοφωνία AM, Ραδιοεπικοινωνίες Ναυσιπλοΐας
3 - 30 MHz $10^2 - 10^1$ m	Υψηλές συχνότητες HF (High Frequencies)	Τηλεφωνία, Τηλέγραφος, Τηλεομοιοτυπία, Ερασιεχνική Ραδιοφωνία, Επικοινωνίες μεταξύ πλοίων - αεροπλάνων και πτηνών εδάφους
30 - 300 MHz $10^1 - 10^0$ m	Πολύ υψηλές συχνότητες VHF (Very High Frequencies)	Τηλεόραση, Ραδιοφωνία FM, Συστήματα Εναέριας Κυκλοφορίας, CBs
300 - 3000 MHz $10^0 - 10^{-1}$ m	Εξαιρετικά υψηλές συχνότητες UHF (Ultra High Frequencies)	Τηλεόραση, Δορυφορικές Επικοινωνίες, Συστήματα Radar, Κινητές Επικοινωνίες
3 - 30 GHz $10^{-1} - 10^{-2}$ m	SHF (Super High Frequencies)	Radar, Μικροκυματικές επικοινωνίες, Δορυφορικές ζεύξεις, Κινητές επικοινωνίες κοινού φέροντος
30 - 300 GHz $10^{-2} - 10^{-3}$ m	EHF (Extremely High Frequencies)	Radar, Παραματικές επικοινωνίες ευρείας ζώνης, Μελλοντικά εμπορικά συστήματα ευρείας ζώνης

Ground Wave
Sky Wave

2.1.2 Κύματα εδάφους-Διάδοση εδάφους (Ground-Wave Propagation)

Αυτά παράγουν χαμηλές συχνότητες (ως 2 MHz), που όμως ακολουθούν την κυρτή επιφάνεια της Γης λόγω διάθλασής τους από την ατμόσφαιρα, κι έτσι καλύπτουν ικανοποιητικές αποστάσεις. Έχουν το μειονέκτημα της ταχείας εξασθένησης. Τα κύματα εδάφους διαδίδονται κοντά στο έδαφος. Το κύμα εδάφους είναι πολύ ισχυρό. Μπορεί να περιγραφεί σαν ένα ρεύμα που επάγεται στο κενό μεταξύ αέρα και εδάφους. Τα κύματα εδάφους είναι ισχυρά κυρίως όταν πρόκειται για το χαμηλότερο μέρος του HF φάσματος και για κατακόρυφα πολωμένους δέκτες και πομπούς που βρίσκονται κοντά στο έδαφος (σε σύγκριση με το μήκος κύματος). Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την κατανομή του φάσματος συχνοτήτων.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Το xDSL, είναι μια ευρυζωνική τεχνολογία επικοινωνιών σχεδιασμένη για χρήση από τις κανονικές τηλεφωνικές γραμμές. Έχει τη δυνατότητα να μεταφέρει δεδομένα μέσα από τις τηλεφωνικές γραμμές 140 φορές ταχύτερα από τα γρηγορότερα αναλογικά modems που είναι διαθέσιμα σήμερα. Το DSL είναι μια τεχνολογία που επιτρέπει τη μεταφορά δεδομένων με υψηλή ταχύτητα 'μέσα' από το υπάρχον τηλεφωνικό δίκτυο. Η δυνατότητα μεταφοράς δεδομένων με υψηλή ταχύτητα έγκειται στο ότι τα DSL modem χρησιμοποιούν ψηφιακές τεχνικές κωδικοποίησης προκειμένου να συμπιέσουν μέχρι και 99% περισσότερη χωρητικότητα μέσα από μία τηλεφωνική γραμμή, χωρίς να εμποδίζεται η χρήση ενός μέρους του εύρους για τη μεταφορά του αναλογικού σήματος (φωνή). Γενικότερα, η ταχύτητα σύνδεσης στο Internet με την τεχνολογία DSL είναι σχεδόν δέκα (10) φορές μεγαλύτερη από την ISDN σύνδεση και 50 φορές μεγαλύτερη από την 30kbps PSTN σύνδεση (analog modem). Η DSL τεχνολογία αποτελεί το γενικότερο πλαίσιο μέσα στο οποίο εντάσσονται οι xDSL τεχνολογίες, όπως VDSL (Very-high-data-rate Digital Subscriber Line), HDSL (High-bit-rate Digital Subscriber Line), ADSL (Asymmetric Digital Subscriber Line) και SDSL (Single-line Digital Subscriber Line, G.lite ADSL ή αλλιώς (ADSL Lite).

Η παροχή ευρυζωνικής πρόσβασης μέσω των καλωδίων ρεύματος (Power Line Communications, PLC) έχει προταθεί ως μία πολλά υποσχόμενη τεχνολογία. Χρησιμοποιείται σε αρκετά ευρωπαϊκά κράτη σε πιλοτικό όμως ακόμη επίπεδο, κυρίως γιατί το επίπεδο ωριμότητάς της παραμένει χαμηλό όσον αφορά τόσο τα πρότυπα όσο και τον σχετικό εξοπλισμό. Στην Ελλάδα η τεχνολογία αυτή δεν έχει χρησιμοποιηθεί ακόμη.

Οι παραπάνω ευρυζωνικές τεχνολογίες επιτυγχάνουν ρυθμούς μετάδοσης δεδομένων από 1 έως 24 Mbps. Αυτό μεταφράζεται σε σήματα (παλμούς) συχνότητας 1-24 MHz πάνω στις χάλκινες γραμμές του ΟΤΕ ή τις γραμμές μεταφοράς ηλεκτρικής ισχύος. Από την άλλη, οι στρατιωτικές επικοινωνίες λειτουργούν στην περιοχή από 1,6-30 MHz. Εύκολα, λοιπόν, ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται ότι οι ευρυζωνικές τεχνολογίες θα πράξουν θόρυβο στις περιοχές λειτουργίας

The background of the page is an abstract digital illustration. It features a light blue grid pattern that recedes into the distance, creating a sense of depth. Overlaid on this grid are several thick, glowing lines in various colors: red, blue, green, and yellow. These lines are curved and looped, resembling fiber optic cables or data paths. The overall aesthetic is clean, modern, and technological.

Πρόσφατες έρευνες έδειξαν ότι υπάρχει σοβαρή πιθανότητα οι PLC και xDSL γραμμές να δημιουργήσουν αυξημένα επίπεδα θορύβου στην πλευρά του δέκτη. Αυτά τα υψηλά επίπεδα θορύβου αναμένεται να επιδράσουν στις στρατιωτικές επικοινωνίες καθώς επίσης στα COMINT συστήματα. Και μπορεί στην Ελλάδα οι επιδράσεις από τα PLC συστήματα να είναι μηδενικές, καθώς προς το παρόν δεν έχουν αναπτυχθεί τέτοιες τεχνολογίες, παρόλα αυτά θα πρέπει να εξετάζεται σοβαρά όταν στρατιωτικά τμήματα αναπτύσσονται στο εξωτερικό (ειρηνευτικές αποστολές, συμμαχίες, ασκήσεις κ.τ.λ.).

των στρατιωτικών HF επικοινωνιών, που μάλιστα θα είναι εντονότερος στις επικοινωνίες που χρησιμοποιούν ως μηχανισμό διάδοσης αυτόν του εδάφους. Έτσι, το σήμα, κατά τη διέλευσή του μέσα από το κανάλι (αέρας), υφίσταται παραμόρφωση. Εκτός από την παραμόρφωση, το σήμα υφίσταται και εξασθένιση και «λερώνεται» από τα απρόβλεπτα ηλεκτρικά σήματα που αναφέρονται ως θόρυβος (noise). Σε κάθε επικοινωνιακό σύστημα (ασυρματικό ή μη) ο θόρυβος είναι ο περιοριστικός παράγοντας ο οποίος καθορίζει αν το σήμα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για μετάδοση της πληροφορίας. Εάν όλος ο θόρυβος μπορούσε να εξαλειφθεί από ένα σύστημα, τότε θα χρειαζόταν για την επικοινωνία μια απειροελάχιστη

ισχύς εκπομπής και η ενίσχυση στο δέκτη θα ήταν απεριόριστη. Με την παρουσία του θορύβου περιορίζεται η δυνατότητα χρήσιμης ενίσχυσης, γιατί τόσο το σήμα όσο και ο θόρυβος ενισχύονται στην ίδια έκταση. Ο θόρυβος προκαλείται από ένα αριθμό πηγών όπως αντιστάσεις, ηλεκτρονικές λυχνίες κ.λπ. (θερμικός θόρυβος), γαλαξιακός θόρυβος από το διάστημα (θερμικός θόρυβος), ατμοσφαιρικός θόρυβος από κεραυνούς (θερμικός ή παλμικός) και από ηλεκτρικές συσκευές (παλμικός ή αιχμές).

Δυστυχώς, δεν υφίστανται θεσμοθετημένα όρια εκπομπών για τις γραμμές xDSL ή τις PLC, παρόλο που αρκετές προσπάθειες έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια από χώρες όπως η Νότια Αφρική, η Ιαπωνία, η Βόρεια Κορέα, η Κίνα, η Ινδία, η Αυστραλία και από τις χώρες την Βόρειας Αμερικής. Το πρόβλημα είναι περισσότερο έντονο στην περίπτωση των PLC γραμμών καθώς αυτές αποτελούν ένα πρακτικό και αποτελεσματικό τρόπο χρήσης του υφιστάμενου ενσύρματου δικτύου (παροχής ισχύος), βρίσκονται παντού και έχουν τα χειρότερα τεχνικά χαρακτηριστικά ώστε να εκπέμπουν θόρυβο ευρείας ζώνης. Όπως γίνεται κατανοητό, ο θόρυβος, οι παρεμβολές δηλαδή που μελετάμε, έχει απόδοση μόνο στα κύματα εδάφους, τα οποία χρησιμοποιούνται για την επίτευξη επικοινωνίας κοντινών ανταποκριτών σε μια HF ζεύξη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 📖 HF Interference, Procedures and Tools (Interferences HF, procédures et outils) / Final Report of NATO RTO Information Systems Technology (IST) Panel Research Task Group IST-050/RTG-022 / (or Research Task Group IST-050)/ Published June 2007.
- 📖 Maslin, N.M. *"HF Communications - A Systems Approach"*. ISBN 0-273-02675-5, Taylor & Francis Ltd, 1987.
- 📖 Johnson, E.E., et al., *"Advanced High-Frequency Radio Communications"*. ISBN 0-89006-815-1, Artech House, 1997.
- 📖 V. Narayanamurti, et al., *"Selective Transmission of High-Frequency Phonons by a Superlattice: The "Dielectric" Phonon Filter"*, Phys. Rev. Lett. 43, 2012-2016 (Issue 27 - 31 December 1979).
- 📖 Boulos-Paul Bejjani, et al., *"Transient Acute Depression Induced by High-Frequency Deep-Brain Stimulation"*. New England Journal of Medicine, Volume 340:1476-1480 May 13, 1999 Number 19, Massachusetts Medical Society.
- 📖 H. C. Liu, *"Analytical model of high-frequency resonant tunneling: The first-order ac current response"*. Phys. Rev. B 43, 12538-12548 (Issue 15 - 15 May 1991).
- 📖 Sipila, M., et al., *"High-frequency periodic time-domain waveform measurement system"*. IEEE Transactions on Microwave Theory and Techniques, Volume 36, Issue 10, pg. 1397-1405, Oct 1988. ISSN 0018-9480 INSPEC 3291255 DOI 10.1109/22.6087.
- 📖 Morched, A., et al., *"A high frequency transformer model for the EMTP"*. IEEE Transactions on Power Delivery, Volume 8, Issue 3, pg. 1615-1626, Jul 1993. ISSN 0885-8977 INSPEC 4581865 DOI 10.1109/61.252688.
- 📖 R Broadridge *"Power line modems and networks"* 4th International Conference on Metering Applications and Tariffs for Electricity Supply IEE conf. Publ 300 1984 pp 294-296 (London UK: IEE).
- 📖 M Hosono et al., *Improved Automatic meter reading and load control system and its operational achievement*, 4th international conference on metering, apparatus and tariffs for electricity supply pp 90-94, 26-28 October 1982, IEE.
- 📖 D Cooper, T Jeans, *Narrowband, Low Data Rate Communications on the Low-Voltage Mains in the CENELEC Frequencies- Part I: Noise and Attenuation*, IEEE Trans on Power Delivery, vol 17 no 3 July 2002 pp 718-723.
- 📖 J Newbury, *Communication requirements and standards for low voltage mains signalling*, IEEE trans. on Power Delivery, Vol 13 no 1, Jan 1998, pp 46-49.
- 📖 T. J. Sheppard *"Mains Communications- a practical metering system"* 7th International Conference on Metering Applications and Tariffs for Electricity Supply pp 223-227 17-19 November 1992 (London UK: IEE 1992).
- 📖 G. Duval, *Applications of power line carrier at Electricite de France Proc 1997 Internat. Symp. on Power Line Comms and its Applications* pp 76-80.

Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ: ΟΣΑ ΛΕΕΙ ΕΝΑ ΒΛΕΜΜΑ...

«Μην καμπουριάζεις, χτένιζε τα μαλλιά σου
και σταμάτα να τρέχεις γύρω-γύρω».
Η μαμά είχε δίκιο τελικά...

ΚΕΙΜΕΝΟ:
Ανχης (ΠΖ) Κωνσταντίνος Χαμεζόπουλος

Αυτοί οι κανόνες φαίνονταν κάποτε ενοχλητικοί, αλλά αποδεικνύεται τελικά ότι διαφοροποιούν σημαντικά τον τρόπο με τον οποίο μας αντιλαμβάνονται οι άλλοι. Οι πράξεις όχι απλώς μιλούν δυνατώτερα από τα λόγια, αλλά μπορούν να τα εκμηδενίσουν εντελώς.

Το ενδιαφέρον για τη σπουδή της μη λεκτικής επικοινωνίας ξεκίνησε από το ενδιαφέρον και τη διδασκαλία της τέχνης της διαπραγμάτευσης που απασχόλησε τον κόσμο του εμπορίου και των επιχειρήσεων τα τελευταία 40 χρόνια. Η συστηματική μελέτη ξεκινά τη 10ετία του '60 και μόλις το 1970 το θέμα γίνεται ευρύτερα γνωστό με την έκδοση των πρώτων βιβλίων για τη γλώσσα του σώματος. Σήμερα, η επιστήμη που μελετά τη γλώσσα του σώματος (της επικοινωνίας, δηλαδή, χωρίς ομιλία) βρίσκεται ακόμη σε εμβρυϊκό στάδιο.

Οι ειδικοί μελετητές ανακάλυψαν ότι η ολική εντύπωση ενός μηνύματος είναι 7% περίπου προφορική (μόνο λέξεις) 38 % φωνητική (περιλαμβάνουσα τον τόνο, τη χροιά της φωνής και άλλους ήχους) και 55% μη προφορική. Το 93% δηλαδή το έχει αναλάβει η γλώσσα του σώματος, μ' ένα απέραντο αλφάβητο από κινήσεις, χειρονομίες, τόνους φωνής, βλέμματα, γκριμάτσες, στάσεις του σώματος, μυϊκές συσπάσεις συχνά ανεπαίσθητες.

Είτε κινείται είτε όχι, το σώμα παραμένει ένα εργαστήριο μηνυμάτων. Ένας συγκεκριμένος τρόπος για να σταυρώσεις τα πόδια όταν κάθεται ή να σφίγγεις το χέρι στη χειραψία, μια απότομη κίνηση προς τα εμπρός ή ένα βλέμμα, όλα είναι ικανά να αποκαλύψουν πολύ περισσότερα απ' ό,τι ατέλειωτες ώρες συζήτησης.

Υπάρχουν 700.000 επικοινωνιακά σήματα, τα 15.000 μόνο στην περιοχή του προσώπου μας. Προφανώς κανείς δεν μπορεί να ελέγξει τα σήματα αυτά. Όταν, λοιπόν, όσα λέτε έρχονται σε αντίθεση με το σήμα που στέλνει το σώμα σας, το δεύτερο πάντα είναι το αληθινό.

Συχνά παρατηρούμε γύρω μας τη θετική αίσθηση που δημιουργούν όσοι άνθρωποι κινούνται με εμπιστοσύνη στον εαυτό

τους και ακόμα πιο συχνά λαμβάνουμε μηνύματα ανασφάλειας από ανθρώπους που δεν αισθάνονται άνετα με την εικόνα τους. Το συμπέρασμα είναι ότι η γλώσσα του σώματος κρύβει μεγάλα μυστικά.

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ

Μερικές φορές το πώς μας βλέπουν οι άλλοι εξαρτάται από τη στάση που δίνουμε στο σώμα μας. Κοιλιά «μέσα», στήθος προτεταμένο, πλάτη ίσια, το κεφάλι ψηλά. Μια καλή στάση του σώματος που προκύπτει από την καλή σχέση που έχουμε με αυτό, μπορεί να μας δείχνει πιο δυνατούς, όμορφους και πειστικούς.

Οι ειδικοί υποστηρίζουν πως ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζουμε τον κόσμο αντανακλάται στη στάση που υιοθετούμε.

Το σώμα μας καταγράφει όλες τις εμπειρίες μας και γίνεται αδιάφυστος μάρτυράς τους. Όλοι γνωρίζουμε πως όταν πονούμε σε ένα συγκεκριμένο σημείο, χάνουμε την ευκινησία μας, κυρτώνουμε, χάνουμε και την ισορροπία μας. Το ίδιο, όμως, συμβαίνει και όταν μας πλημμυρίζουν αρνητικά συναισθήματα ή μας καταβάλλει το στρες. Γιατί και σ' αυτή την περίπτωση συσπώνται οι μύες και αλλάζει στάση το σώμα μας.

Καθοριστικό ρόλο παίζει και ο χαρακτήρας μας, που μπορεί να επηρεάζει αρνητικά τη στάση του σώματός μας. Για παράδειγμα, οι άνθρωποι που δεν αντέχουν την πίεση, έχουν την τάση να κυρτώνουν τους ώμους τους, λες και πραγματικά και όχι μεταφορικά μεταφέρουν το βάρος των ευθυνών. Εκείνοι πάλι που είναι ντροπαλοί και θέλουν να περνούν απαρατήρητοι, έχουν την τάση να κυρτώνουν την πλάτη και να κρύβουν το στήθος. Με τη στάση αυτή, όμως, οι άνθρωποι αυτοί δείχνουν πιο κοντοί και παχουλοί.

Όταν βρισκόμαστε σε κατάθλιψη χαμηλώνουμε το στήθος και αναπνέουμε άσχημα, με αποτέλεσμα να χειροτερεύουμε την ψυχολογική μας κατάσταση. Όσοι νιώθουν ανασφάλεια, κινούνται με χαμηλωμένους τους ώμους και το κεφάλι. Οι γυναίκες που νιώθουν ανασφαλείς, όσον αφορά στον αισθησιασμό τους, κάνουν το παν για να «εξαφανίζουν» τα πιο προκλητικά σημεία του γυναικείου σώματος. Κουλουριάζονται κρύβοντας το στήθος, σταυρώνουν τα χέρια για να το καλύψουν, μαζεύουν τα πόδια τους.

Έχει αποδειχθεί ότι η έλλειψη αρμονίας στον τρόπο που «στήνουμε» το σώμα μας οφείλεται στην προσπάθειά μας να προστατευθούμε από εξωτερικούς παράγοντες. Έτσι, όταν για παράδειγμα, αισθανόμαστε μια φυσική ενόχληση, προετοιμάζουμε το σώμα μας για τα χειρότερα ή προσπαθούμε να το ανακουφίσουμε με κάποια στάση ή μαζεύομαστε για να αποφύγουμε το επόμενο χτύπημα. Το ίδιο συμβαίνει και στο συναισθηματικό τομέα.

Τέλος, οι άνθρωποι που αντιμετωπίζουν κάποιο συναισθηματικό πρόβλημα, παρουσιάζουν τάσεις εσωστρέφειας και αυτό εκδηλώνεται και με τη στάση του σώματός τους.

ΖΩΤΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΚΑΙ ΖΩΝΕΣ

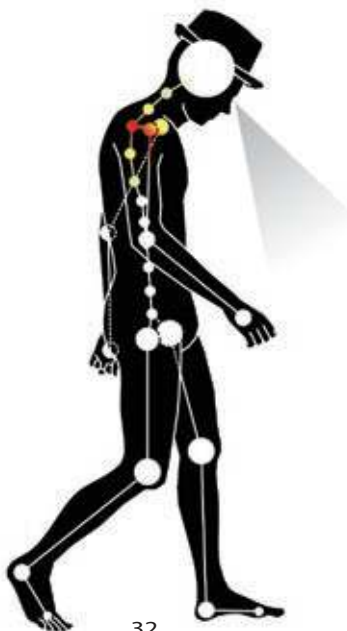
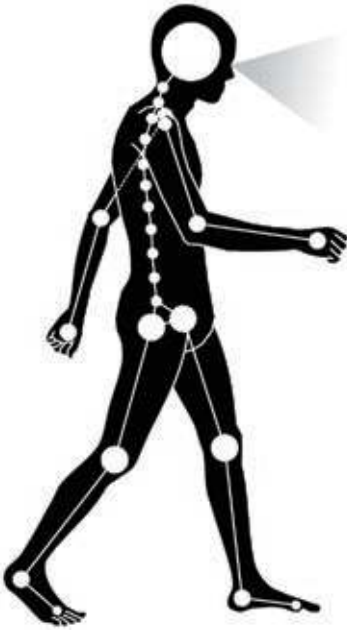
Η επιστημονική έρευνα απέδειξε, ότι και ο άνθρωπος, έχει τη δική του προσωπική φυσαλίδα που κινείται μαζί του. Ο ζωτικός χώρος διακρίνεται σε τέσσερις διαφορετικές ζώνες:

Ζώνη Οικειότητας: (Ανάμεσα στα 15-50 εκ.) Είναι η πιο σημαντική γιατί αυτήν ακριβώς φρουρεί το άτομο σαν ιδιοκτησία του και μόνο σε αυτούς που είναι συναισθηματικά κοντά του επιτρέπει την παραβίασή της.

Προσωπική Ζώνη: (50 εκ.-1,5 μ.) Είναι η απόσταση που στέκεται κάποιος από τους άλλους στις κοινωνικές συναναστροφές και τις φιλικές συγκεντρώσεις.

Κοινωνική Ζώνη: (1,5 μ.-3,5 μ.) Στεκόμαστε σε αυτή την απόσταση από ξένους, ένα καινούργιο συνάδελφο και γενικά ανθρώπους που δεν γνωρίζουμε πολύ καλά.

Δημόσια Ζώνη: (πάνω από 3,5 μ.) Είναι η βολική απόσταση που διαλέγουμε κάθε φορά που απευθυνόμαστε σε μια μεγάλη ομάδα ανθρώπων.

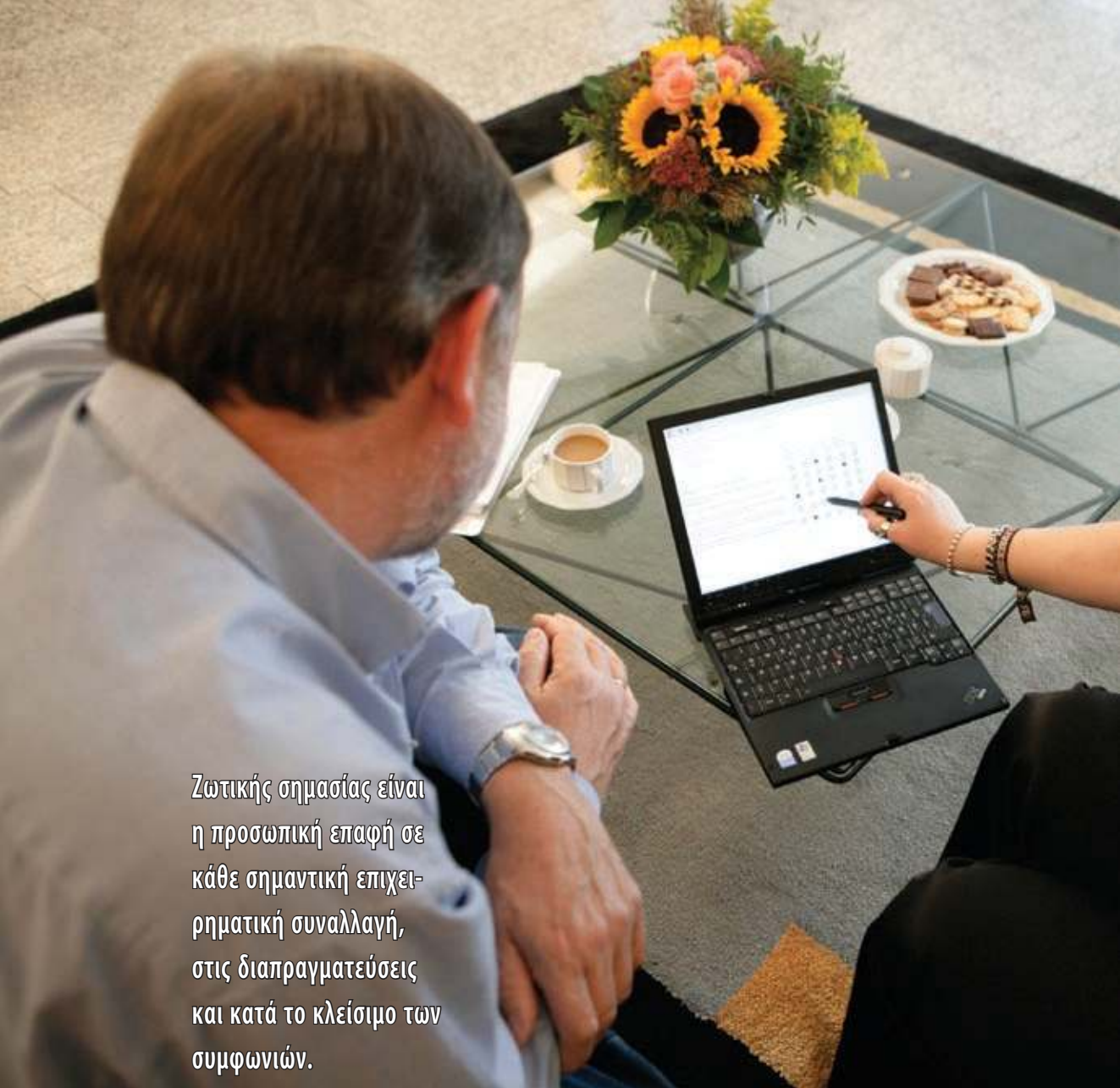
Όταν βρισκόμαστε σε κατάθλιψη χαμηλώνουμε το στήθος και αναπνέουμε άσχημα, με αποτέλεσμα να χειροτερεύουμε την ψυχολογική μας κατάσταση.

Ο ζωτικός ή προσωπικός χώρος όπως λέγεται διαφορετικά, δείχνει να αποτελεί μία από τις πιο βασικές καταστάσεις της ζωής μας. Παρατηρούμε ότι όταν ένας ξένος πλησιάζει κοντά μας, αισθανόμαστε ανήσυχοι. Καθώς μας μιλάει, ίσως σταυρώσουμε τα χέρια μας. Δημιουργούμε ασυναίσθητα ένα μηχανισμό άμυνας, το μέγεθος του οποίου διαφέρει ανάλογα με τον πολιτισμό μας. Στα οικεία πρόσωπα αφήνουμε το περιθώριο για να «παραβιάσουν» μεγαλύτερο μέρος από το «προσωπικό μας χώρο». Ασυνείδητα διαμορφώνουμε τα όρια του προσωπικού μας χώρου, ανάλογα με την περίπτωση.

Οι ανακριτές πολλές φορές χρησιμοποιούν τεχνικές παραβίασης του ζωτικού χώρου για να κάμψουν την αντίσταση των ανακρινομένων. Ο ανακριτής ξεκινά την ανάκριση έχοντας απέναντί του τον ύποπτο σε μια απόσταση 3 μέτρων χωρίς κάτι, ένα τραπέζι παραδείγματος χάρη,

μεταξύ τους. Αυτό δημιουργεί ένα αίσθημα ασφάλειας. Στην πορεία ο ανακριτής μετακινεί την καρέκλα του πιο κοντά στον ύποπτο, μέχρι το σημείο που τα γόνατά του φτάνουν ανάμεσα στα γόνατα του υπόπτου. Στο στάδιο αυτό, ο ανακριτής ασκεί τεράστια πίεση και καθιστά αδύνατο για τον ύποπτο να πει ψέματα, χωρίς αυτό να γίνει αμέσως αντιληπτό και παραμένουν εκεί μέχρι να καμφθεί η αντίστασή του και να απαντήσει.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα για να καταλάβουμε πώς λειτουργούν οι ζώνες είναι στο σινεμά. Έστω ότι υπάρχει μια άδεια σειρά και πάμε και καθόμαστε ακριβώς στη μέση. Ο επόμενος που θα έρθει θα επιλέξει να καθίσει σε μια εκ των δύο ακρών κι όχι κάπου κοντά μας. Ρωτήστε και τον εαυτό σας! Κάπως αντίστοιχα θα πράττατε κι εσείς, κι αυτό οφείλεται στις ζώνες που αναφέρθηκαν. Στην προσωπική ζώνη επιτρέπουμε να εισέλθουν μόνο άτο-

Ζωτικής σημασίας είναι η προσωπική επαφή σε κάθε σημαντική επιχειρηματική συναλλαγή, στις διαπραγματεύσεις και κατά το κλείσιμο των συμφωνιών.

μα του κοντινού μας περιβάλλοντος, και το φαινόμενο αυτό είναι ακόμα πιο έντονο στην περίπτωση της οικείας ζώνης.

Επιπρόσθετα, θα έχετε όλοι παρατηρήσει συμπεριφορές ανθρώπων όταν αυτοί συνωστιζονται σε λεωφορεία ή ασανσέρ. Δεν μιλούν σε κανέναν, αποφεύγουν την επαφή με τα μάτια, κοιτούν ψηλά, διατηρούν ένα ανέκφραστο βλέμμα και κάνουν περιορισμένες κινήσεις. Δυσφορούν γενικά για την

παραβίαση της ζώνης οικειότητάς τους.

Γενικά μπορούμε να πούμε ότι θα μας αποδεχθούν ή θα μας αρνηθούν, ανάλογα με τον σεβασμό που δείχνουμε στο ζωτικό τους χώρο. Αυτός είναι και ο λόγος που οι περισσότεροι άνθρωποι αντιπαθούν από μέσα τους το ξένοιαστο εκείνο άτομο που χτυπά όποιον γνωρίζει στην πλάτη ή αγγίζει συνεχώς τους ανθρώπους στη διάρκεια μιας συζήτησης.

ΑΝΤΙΛΗΨΗ, ΔΙΑΙΣΘΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΑΙΣΘΗΜΑ

Όταν λέμε ότι κάποιος έχει αντίληψη ή διαίσθηση αναφερόμαστε στην ικανότητά του να διαβάζει τα μη προφορικά σήματα του άλλου και να τα συγκρίνει με τα προφορικά του μηνύματα. Με άλλα λόγια όταν λέμε ότι έχουμε το προαίσθημα ότι ο άλλος μας λέει ψέματα, στην πραγματικότητα εννοούμε ότι τα λόγια του και η γλώσσα του σώματος δεν συμφωνούν.

Οι γυναίκες είναι γενικά πιο δαισθητικές από τους άνδρες και σε αυτό αναφέρεται η λεγόμενη “γυναικεία διαίσθηση”. Έχουν μια έμφυτη ικανότητα να συλλαμβάνουν και να αποκρυπτογραφούν τα μη προφορικά σήματα και να διακρίνουν με ακρίβεια τις μικρές λεπτομέρειες. Αυτός είναι ο λόγος που ελάχιστοι άνδρες μπορούν να πουν ψέματα στη γυναίκα τους και να μην αποκαλυφθούν, ενώ αντίθετα οι περισσότερες γυναίκες μπορούν να κάνουν πολλά πράγματα μπροστά στα μάτια των ανδρών και αυτοί να μην καταλάβουν τίποτα.

Αυτή η γυναικεία διαίσθηση είναι ιδιαίτερα φανερή σε γυναίκες που έχουν αναθρέψει μικρά παιδιά. Τα πρώτα χρόνια η μητέρα για να επικοινωνήσει με το παιδί στηρίζεται αποκλειστικά στο μη προφορικό κανάλι και αυτός πιστεύεται ότι είναι ο λόγος που οι γυναίκες γίνονται συχνά καλύτεροι διαπραγματευτές από τους άνδρες.

Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΟΝ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΧΩΡΟ

Η σημασία της γλώσσας του σώματος στο μάνατζμεντ δεν είχε εκτιμηθεί όπως θα έπρεπε, μέχρι πριν λίγες δεκαετίες. Αυτή η κατάσταση τείνει να εξαφανισθεί πλήρως αφού πλέον επικρατεί η άποψη ότι τους λόγους τόσο της επιτυχίας όσο και της αποτυχίας των μάνατζερ, πολύ συχνά, θα πρέπει να τους αναζητούμε στον κρυφό

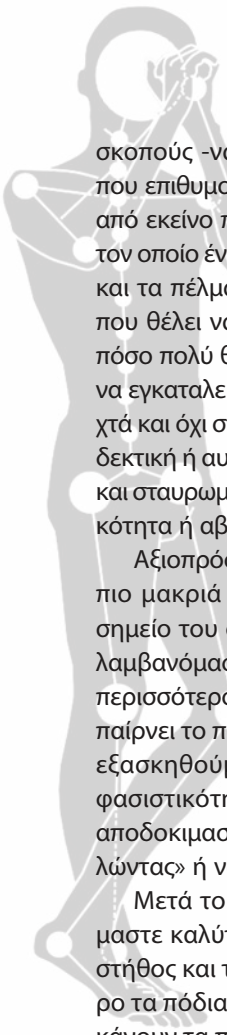
κόσμο της μη λεκτικής επικοινωνίας.

Ζωτικής σημασίας είναι η προσωπική επαφή σε κάθε σημαντική επιχειρηματική συναλλαγή, στις διαπραγματεύσεις και κατά το κλείσιμο των συμφωνιών. Αποτελεί άλλωστε ιδιαίτερο προσόν για το στέλεχος εκείνο που στον επαγγελματικό χώρο του, μέσα από την οπτική επικοινωνία καταφέρνει «να διαβάσει ανάμεσα στις γραμμές», όπως συνήθως λέμε για τον έμπειρο και διεισδυτικό αναγνώστη.

Ο «επαγγελματίας» αντιλαμβάνεται ότι κάθε άτομο με το οποίο επικοινωνεί είναι διαφορετικό. Υπάρχουν, παρ’ όλα αυτά, συγκεκριμένες κινήσεις της γλώσσας του σώματος που είναι κοινές για όλους μας.

Ένα ανθρώπινο χέρι διαθέτει 27 μικρά οστά, συμπεριλαμβανομένων 8 οστών σε σχήμα βότσαλου στον καρπό, όλα συνδεδεμένα με ένα δίκτυο συνδέσμων και δεκάδες μικροσκοπικούς μύες που κινούν τις αρθρώσεις. Οι επιστήμονες έχουν παρατηρήσει ότι ο εγκέφαλος συνδέεται με τα χέρια με περισσότερες νευρικές συνδέσεις από οποιοδήποτε άλλο μέρος του σώματος και έτσι οι κινήσεις που κάνουμε με αυτά δίνουν ισχυρές ενδείξεις για τη συναισθηματική μας κατάσταση. Τα σφιγμένα χέρια δείχνουν μια συγκρατημένη, αγχώδη ή αρνητική στάση. Έχουν γίνει μάλιστα έρευνες από ειδικούς επί των διαπραγματεύσεων (Νίρενμπεργκ και Καλερό), οι οποίες αποδεικνύουν ότι τα σφιγμένα χέρια κατά τη διάρκεια μιας διαπραγμάτευσης μαρτυρούν ότι το άτομο προσπαθεί να συγκρατήσει μια αρνητική ή αγχώδη κατάσταση.

Τα πόδια, εξελίχθηκαν στον άνθρωπο για να εξυπηρετούν δύο σκοπούς: να τον μετακινούν μπροστά, ώστε να βρίσκει τροφή, και να τον απομακρύνουν από τον κίνδυνο. Επειδή ο ανθρώπινος εγκέφαλος είναι προγραμματισμένος για τους δύο αυτούς

σκοπούς -να μετακινούμαστε προς αυτό που επιθυμούμε και να απομακρυνόμαστε από εκείνο που δεν θέλουμε- ο τρόπος με τον οποίο ένα άτομο χρησιμοποιεί τα πόδια και τα πέλματά του αποκαλύπτει προς τα που θέλει να πάει. Με άλλα λόγια, δείχνει πόσο πολύ θέλει ένα άτομο να συνεχίσει ή να εγκαταλείψει μια συνομιλία. Πόδια ανοιχτά και όχι σταυρωμένα αποκαλύπτουν μια δεκτική ή αυταρχική στάση, ενώ τα κλειστά και σταυρωμένα αποκαλύπτουν επιφυλακτικότητα ή αβεβαιότητα.

Αξιοπρόσεκτο είναι το γεγονός, ότι όσο πιο μακριά από τον εγκέφαλο είναι ένα σημείο του σώματος, τόσο λιγότερο αντιλαμβανόμαστε τι κάνει. Για παράδειγμα, οι περισσότεροι γνωρίζουμε ποιες εκφράσεις παίρνει το πρόσωπό μας και μπορούμε να εξασκηθούμε ώστε να «δείχνουμε αποφασιστικότητα», να «ρίχνουμε μια ματιά αποδοκιμασίας», «να επιμένουμε χαμογελώντας» ή να δείχνουμε ευτυχισμένοι.

Μετά το πρόσωπό μας, αντιλαμβανόμαστε καλύτερα τα χέρια μας, ύστερα το στήθος και το στομάχι μας, ακόμα λιγότερο τα πόδια μας, ενώ σχεδόν αγνοούμε τι κάνουν τα πέλματά μας. Όλα αυτά σημαίνουν ότι τα πόδια και τα άκρα τους αποτελούν μια σημαντική πηγή πληροφοριών σχετικά με τη διάθεση κάποιου, επειδή οι περισσότεροι δεν αντιλαμβάνονται τι τα κάνουν και ποτέ δεν θα σκέφτονταν να προσποιηθούν κάποιες κινήσεις τους, όπως κάνουν με τις εκφράσεις του προσώπου τους. Ένα άτομο μπορεί να δείχνει συγκροτημένο και ψύχραιμο, ενώ την ίδια ώρα το άκρο του ποδιού του να χτυπά νευρικά το πάτωμα ή να ρίχνει μικρές κοφτές κλοτσιές στον αέρα, αποκαλύπτοντας τον εκνευρισμό του.

Για μία σωστότερη ανάλυση των σημμάτων της μη λεκτικής επικοινωνίας ξεκινούμε ως εξής:

Πρόσωπο

➡ Το σκέπασμα του στόματος του συνομιλητή μας όταν μας ακούει σημαίνει ότι σκέφτεται πως λέμε ψέματα.

➡ Το σκέπασμα του στόματός μας όταν μιλάμε δείχνει την προσπάθειά μας να αποκρύψουμε στοιχεία. Αυτό το σήμα εκλαμβάνεται αρνητικά.

➡ Ο ιδρώτας μας κατά τη διάρκεια μιας σημαντικής συνομιλίας προδίδει ανυπαρξία ελέγχου της κατάστασης από την πλευρά μας, καθώς έχουμε περιέλθει σε δύσκολη θέση. Εκλαμβάνεται αρνητικά.

➡ Βρισκόμαστε σε δυσχερή θέση: όταν τρίβουμε τη μύτη, το πηγούνι ή το αυτί μας τη στιγμή που μιλάμε. Προσοχή: αποφύγετέ τα οπωσδήποτε!

➡ Όταν ακούμε, οι προηγούμενες ενέργειες φανερώνουν σκεπτικισμό ή και δυσαρέσκεια προς το πρόσωπο του συνομιλητή μας.

➡ Η παλάμη που στηρίζει το πρόσωπό μας δείχνει αδιαφορία ή και κούραση. Αν δούμε τον συνομιλητή μας στη συγκεκριμένη στάση είναι καλό να σταματήσουμε και να ανανεώσουμε το ραντεβού μας.

➡ Το κοίταγμα πάνω από τα γυαλιά μιλά για επιθετική από τη μεριά μας διάθεση προς τον απέναντί μας.

Κορμός και άνω άκρα

➡ Το σταύρωμα των χεριών του συνομιλητή μας στο στήθος φανεώνει ανάγκη αυτοπροστασίας ή άμυνα. Δεν είναι θετικό σημάδι και πρέπει να προσπαθήσουμε να βρούμε την αιτία του.

➡ Το πιάσιμο και με τα δύο χέρια μιας τσάντας ή ενός ποτηριού δείχνει την αμηχανία μας, καθώς προσπαθεί να κρύψει τα ευαίσθητα σημεία μας, το στήθος και την κοιλιά μας.

➤ Ακάλυπτο στήθος και κοιλιά σημαίνουν ότι δεν έχουμε κάτι να κρύψουμε σε μια συζήτηση, είμαστε ανοικτοί σε προτάσεις και ειλικρινείς σε όσα λέμε.

➤ Το τρίψιμο των παλαμών μεταξύ τους δείχνει την έξαψή μας και την προσμονή μιας θετικής έκβασης της συζήτησης.

Κάτω άκρα

➤ Το σταύρωμά τους, αν συνδυάζεται και με σταύρωμα των χεριών, δείχνει κλείσιμο των διαύλων επικοινωνίας. Αποφύγετέ το.

➤ Σταύρωμα μπορεί όμως να υπάρχει επειδή απλώς είναι άβολη η καρέκλα ή έτσι συνηθίζεται. Άρα από μόνο του δεν δείχνει πολλά. Αναζητήστε και άλλα σήματα.

➤ Προτιμότερο είναι να λέμε ψέματα όταν το σώμα μας είναι απορροφημένο σε δραστηριότητες που δεν επιτρέπουν αμέλεια: παρκάροντας το αυτοκίνητο, τακτοποιώντας τα ράφια ή ενώ αθλούμαστε.

Αξεσουάρ

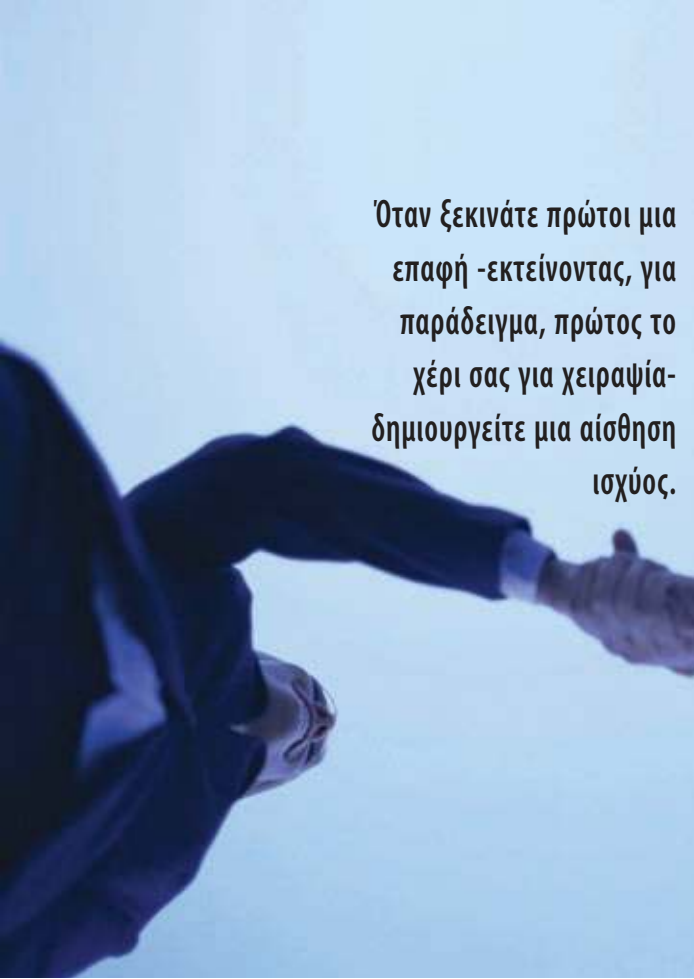
➤ Το απότομο σβήσιμο του μόλις αναμμένου τσιγάρου δείχνει την αρνητική μας διάθεση σχετικά με τα όσα ακούμε εκείνη τη στιγμή.

➤ Το άναμμα του τσιγάρου, η νωχελική διάθεση και το αόριστο κοίταγμα μας προς κάτι, π.χ., παράθυρο φανερώνουν ότι αυτό που ακούμε μας αρέσει.

➤ Το νευρικό παίξιμο κομπολογιού, στυλό ή κλειδιών φανερώνει την αμηχανία ή και τον εκνευρισμό μας.

ΑΛΛΕΣ ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ

➤ Ποτέ μην καμπουριάζετε και πάντοτε να προσφέρετε μια σταθερή χει-

Όταν ξεκινάτε πρώτοι μια επαφή -εκτείνοντας, για παράδειγμα, πρώτος το χέρι σας για χειραψία- δημιουργείτε μια αίσθηση ισχύος.

ραψία. Όταν ξεκινάτε πρώτοι μια επαφή -εκτείνοντας, για παράδειγμα, πρώτος το χέρι σας για χειραψία- δημιουργείτε μια αίσθηση ισχύος. Δείχνετε να είστε εσείς ο επικεφαλής. Υποδηλώνει επίσης ότι έχετε αρκετή αυτοπεποίθηση για να κάνετε το πρώτο βήμα. Επίσης, μια σφιχτή χειραψία δημιουργεί την αίσθηση φιλικού και εγκάρδιου ανθρώπου.

➔ Εκπαιδεύστε τα μάτια σας να επικεντρώνονται στο «χρυσό τρίγωνο» του άλλου προσώπου, δηλαδή την περιοχή ανάμεσα στα μάτια και τη βάση της μύτης. Αποφεύγετε όμως να εστιάσετε το βλέμμα σας απευθείας στις κόρες, επειδή μπορεί να φανεί λίγο αφύσικο.

➔ Στην πρώτη συνάντηση, ο καλύτερος τρόπος να σας αντιμετωπίσουν ευνοϊκά είναι να σταθείτε στη δεξιά πλευρά

του συνομιλητή σας. Λόγω του τρόπου με τον οποίο λειτουργεί ο εγκέφαλος, περισσότερο από το 90% του πληθυσμού - δηλαδή οι δεξιόχειρες - αντιμετωπίζουν ευνοϊκότερα αυτούς που στέκονται στα δεξιά τους σε σχέση με αυτούς που στέκονται στα αριστερά. Οι αριστερόχειρες φαίνεται να προτιμούν εξίσου και τις δύο πλευρές.

➔ Ένας εξαιρετικός τρόπος να κάνετε τον άλλο να νιώσει άνετα, είναι να μιμηθείτε τις κινήσεις του. Εάν ο/η παρτενέρ σας δοκιμάζει αργά το κρασί, κάντε το ίδιο κι εσείς μετά από λίγα δευτερόλεπτα. Εάν η προϊσταμένη σας σταυρώσει τα πόδια της, σταυρώστε κι εσείς τα δικά σας.

➔ Τέλος, χαμογελάστε. Το χαμόγελο εκπέμπει αμέσως θετικά αισθήματα και προσδίδει ζωή στο πρόσωπο.

Οι Καρέκλες

Έχετε παρατηρήσει ποτέ ότι σε κάποια γραφεία οι καρέκλες που προορίζονται για τους επισκέπτες είναι σαφώς χαμηλότερες; Όταν κάθεστε σε χαμηλές καρέκλες, χάνετε απότομα την αυτοπεποίθησή σας. Κάθεστε απέναντι απ' τον συνομιλητή σας, αλλά παρ' όλα αυτά είστε αναγκασμένοι να κοιτάτε προς τα πάνω. Είναι πολύ δύσκολο για σας να κάνετε μια δυναμική κι ενθουσιώδη παρουσία κάτω από τέτοιες συνθήκες. Προσπαθήστε να βρείτε μια δικαιολογία για ν' αλλάξετε καρέκλα.

Παρατηρήστε τον τρόπο με τον οποίο κάποιος κάθεται. Ένα εσωστρεφές άτομο συχνά τραβάει την καρέκλα του προς τα πίσω. Κάποιος πιο εξωστρεφής τραβάει την καρέκλα του προς τα εμπρός πριν καθίσει. Ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για να γίνετε πιο πειστικός είναι να κάθεστε εσείς κι ο συνομιλητής σας στην ίδια άκρη ενός τραπεζιού ή ενός γραφείου.

Το Ύψος

Το ύψος του σώματος μπορεί να δώσει μια εντύπωση εξουσίας και δύναμης. Συνήθως σηκώνουμε όρθιο κάποιον για να τον συγχαρούμε για τα επιτεύγματά του. Ο νικητής σε κάποιο άθλημα στέκεται σε ψηλότερο βάθρο απ' ό,τι ο δεύτερος κι ο τρίτος. Ο πιο σημαντικός άνθρωπος σ' ένα δικαστήριο κάθεται συνήθως στην πιο ψηλή καρέκλα και τα λοιπά. Επομένως, αν συμβαίνει να είστε πολύ ψηλοί, προσπαθήστε να μη δημιουργήσετε αίσθημα ανασφάλειας στον συνομιλητή σας.

Η Στάση του Σώματος

Για τη στάση του σώματος, αναφορικά με τη γλώσσα του σώματος, έχουν ειπωθεί περισσότερα απ' ό,τι για οποιονδήποτε άλλον παράγοντα. Μη διαβάζετε περισσότερα απ' όσα πρέπει σε μια σταθερή στάση. Αυτό που έχει σημασία είναι η αλλαγή της στάσης.

Μπορεί ο συνομιλητής σας να κάθεται με σταυρωμένα τα χέρια. Αυτό σημαίνει ότι βαριέται ή δεν ενδιαφέρεται; Όχι απαραίτητα. Μπορεί απλά να δείχνει ότι νιώθει άνετα σ' αυτή τη στάση. Αν, όμως, κάποιος που κάθεται με σταυρωμένα τα χέρια, ξαφνικά τα ανοίξει και γείρει προς το μέρος σας, αυτό μπορεί να είναι ένδειξη πως ό,τι λέτε τη συγκεκριμένη στιγμή τον ενδιαφέρει πολύ. Κατά τον ίδιο τρόπο να προσέχετε και τα σήματα που δίνετε εσείς.

Οι Ομάδες

Αν εξετάσουμε την παρουσίαση σε μια ομάδα ανθρώπων, θα διαπιστώσουμε ότι ο αρχηγός ή ο αρμόδιος για τις αποφάσεις σε μια ομάδα ανθρώπων διακρίνεται εύκολα, αν παρατηρήσετε τη συνολική γλώσσα σώματος της ομάδας.

Όταν κάποιος σταυρώνει τα πόδια του κι οι άλλοι τον μιμούνται, είναι πολύ πιθανό να είναι ο αρχηγός, αυτός που παίρνει τις αποφάσεις.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΕΡΜΗΝΕΙΣ

Οι ειδικοί, γνωρίζουν ότι τα διευθυντικά στελέχη είναι πολυάσχολα, και συνηθίζουν να τους δίνουν σε «κάψουλες» μερικές ερμηνείες για τις πλέον συνηθισμένες σωματικές κινήσεις:

➔ Είσαι κατακρητικός σε αυτό που ακούς όταν στηρίζεις το πηγούνι με την παλάμη και ακουμπάς τον δείκτη στο μάγουλο.

➔ Διαφωνείς όταν «μαδάς» το ρούχο σου.

➔ Ανυπομονείς όταν παίζεις «ταμπούρλο» με τα δάχτυλά σου.

➔ Κατανοείς όταν κινείς αργά (πάνω-κάτω) το κεφάλι. Αν η κίνηση αυτή είναι όμως γρήγορη, σημαίνει ότι συμφωνείς.

➔ Ενώνεις πρώτα τις άκρες των δακτύλων των χεριών σου και μετά και τις δυο παλάμες: είναι φανερό ότι πήρες την απόφασή σου!

➔ Χαμηλώνεις το βλέμμα: νικήθηκες...

➔ Πλέκεις τα δάχτυλα των χεριών πίσω από το κεφάλι και τεντώνεις τους αγκώνες προς τα έξω: διαλαλείς την ανωτερότητά σου...

➔ Φανερώνεις ότι αμφιβάλεις σε αυτά που ακούς όταν στρίψεις το λαιμό και ξύνεσαι κάτω από το αυτί...

➔ Ανταποκρίνεσαι σ' αυτό που λέει ο

συνομιλητής σου όταν μιμηθείς τη δική του σωματική στάση.

➔ Τέλος και κάτι που ίσως δεν χρειαζότανε ιδιαίτερη ερμηνεία είναι ότι όταν κινείσαι διαρκώς δείχνεις τη νευρικότητά σου...

ΜΙΚΡΕΣ ΥΠΕΝΘΥΜΙΣΕΙΣ

➔ Χρησιμοποίησε με σοφία το χώρο.

➔ Παρατήρησε τα σημάδια που δείχνουν πίεση.

➔ Γίνε ένας Παρατηρητής Ανθρώπων.

➔ Ακολούθησε το ένστικτό σου και περιόρισε τα όριά σου, όπου χρειάζεται.

ΤΟ ΦΛΕΡΤ ΚΑΙ Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

Σας έχει τύχει ποτέ να «αισθάνεστε» αν κάποιος σας συμπαθεί ή όχι, χωρίς όμως να μπορείτε να υποστηρίξετε ή ακόμα και να εξηγήσετε την άποψη αυτή με επιχειρήματα; Ο λόγος βρίσκεται στην πολυσυζητημένη γλώσσα του σώματος και την οποία το ανθρώπινο ένστικτο είναι σε θέση να αναγνωρίσει.

Στην αγχογόνα περίπτωση του πρώτου ραντεβού, το ένστικτο συνήθως «μπλοκάρει» όχι μόνο λόγω του άγχους να κάνουμε καλή εντύπωση αλλά και ακριβώς επειδή προσπαθούμε υπερβολικά να καταλάβουμε αν αρέσουμε στον άλλο,

επιχειρώντας να αναλύσουμε με τη λογική τα σημάδια που κανονικά θα «πιάναμε» ενστικτωδώς.

Ας ξεκινήσουμε με μια μικρή απαρίθμηση των ασφαλέστερων ενδείξεων του αν το ραντεβού σας θα παραμείνει ραντεβού ή θα εξελιχθεί σε κάτι παραπάνω.

ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΑΔΙΑ

➔ Παρατηρήστε τη στάση του σώματος του/της. Αν κάθεται με την πλάτη ίσια προσέχει αυτά που λέτε, ενώ ταυτόχρονα προσπαθεί να κάνει καλή εντύπωση. Το επάνω μέρος του σώματος του/της που γέρνει ελαφρά προς το μέρος σας δείχνει ξεκάθαρο ενδιαφέρον, ενώ οι ώμοι που κλείνουν ελαφρά προς τα μέσα είναι η θετικότερη ένδειξη όλων: είναι η κίνηση που υποδηλώνει ότι θέλουμε, υποσυνείδητα, να αγκαλιάσουμε τον άλλο.

➔ Οι χαλαρές παλάμες των χεριών υποδηλώνουν άνεση και οικειότητα. Αν, μάλιστα, είναι στραμμένες προς τα πάνω αποτελούν ξεκάθαρη ένδειξη εμπιστοσύνης.

➔ Κλασικό και δοκιμασμένο: αν σας κοιτά στα μάτια, ενδιαφέρεται. Καθότι, όμως, πάρα πολλοί άνθρωποι είναι απλά ντροπαλοί ή δε νιώθουν άνετα να κοιτούν τον άλλο κατάματα, μην αποκλείετε το ενδεχόμενο έλλξης αν δεν το κάνει. Πολύ

πιο ξεκάθαρο είναι το βλέμμα που πηγαίνει από τα μάτια στα χείλη σας - στα οποία μένει λίγο παραπάνω.

➔ Η «μίμηση» των κινήσεών σας είναι, επίσης και όπως προαναφέραμε, από τα πλέον σίγουρα σημάδια. Πίνει από το ποτό του/της κάθε φορά που σηκώνετε το ποτήρι σας, ανάβει τσιγάρο αμέσως μετά από εσάς, αλλάζει θέση στην καρέκλα όταν το κάνετε κι εσείς; Ακόμη κι αν θέλει να το κρύψει, η υποσυνείδητη αυτή αντίδραση προδίδει ξεκάθαρα ότι του/της αρέσετε.

➔ Οι κινήσεις που κάνουν οι γυναίκες και συχνά θεωρούνται ότι υποδηλώνουν νευρικότητα, όπως το να παίζει με τα μαλλιά της ή να σταυρώνει τα πόδια έτσι ώστε τα γόνατα να «κοιτάζουν» προς το μέρος σας, δείχνουν, στην πραγματικότητα, ερωτική έλλξη.

➔ Το ανοιγοκλείσιμο των ματιών είναι μια ακόμη εμφανής ένδειξη: όταν κοιτάζουμε κάποιον ή κάτι που μας αρέσει. Το μέγεθος της κόρης του ματιού αυξάνεται, ακολουθούμενο από τη συχνότητα με την οποία ανοιγοκλείνουμε τα μάτια μας.

➔ Οποιοδήποτε άγγιγμα, όσο τυχαίο ή στιγμιαίο κι αν μοιάζει -όπως το να ακουμπήσει το χέρι σας ενώ γελά με κάτι που είπατε- είναι σαφέστατη ένδειξη ενδιαφέροντος.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΑΔΙΑ

➔ Χέρια σταυρωμένα στο στήθος. Δείχνουν επιφυλακτικότητα -στην καλύτερη περίπτωση- ή δημιουργία «τείχους» ανάμεσά σας -στη χειρότερη.

➔ Κεφάλι που γέρνει ελαφρώς στο πλάι ή, ακόμα χειρότερα, ακουμπά στο χέρι ή στον τοίχο - εκτός εάν υπάρχουν και άλλα εμφανή σημάδια κούρασης.

➔ Το διαρκές κούνημα του κεφαλιού που δείχνει κατάφαση όταν μιλάτε δεν υποδηλώνει ότι ο/η συνοδός σας ακούει προσεκτικά, αλλά ακριβώς το αντίθετο.

➔ Οι παλάμες που είναι σφιγμένες, σε σχήμα γροθιάς ή λίγο πιο χαλαρές αλλά όχι ανοιχτές, δείχνουν ότι το άτομο που έχετε απέναντί σας δεν αισθάνεται άνετα.

➔ Η απόσταση μεταξύ σας είναι επίσης ενδεικτική. Αν είναι τόση ώστε να μην υπάρχει περίπτωση να ακουμπήσετε, για παράδειγμα, τα μπράτσα σας τυχαία, μάλλον πρέπει να αρχίσετε να ανησυχείτε.

➔ Το βλέμμα που «ταξιδεύει» στο χώρο την ώρα που εσείς μιλάτε μπορεί να σημαίνει δύο πράγματα, κανένα εκ των οποίων δεν είναι καλό: είτε ότι ο/η συνοδός σας βαριέται, είτε ότι δεν πιστεύει αυτά που λέτε.

➔ Τα δάχτυλα των χεριών, οι ώμοι ή τα γόνατα που δεν είναι στραμμένα προς το μέρος σας είναι, επίσης, ανησυχητική ένδειξη.

Ο ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ

Πριν βιαστείτε να βγάλετε συμπεράσματα, θυμηθείτε πως οι ειδικοί συνιστούν να βρίσκετε τέσσερα τουλάχιστον σημάδια για να καταλάβετε ότι ο/η συνοδός σας ενδιαφέρεται. Το ότι δε σας κοιτάει στα μάτια μπορεί να είναι επειδή ντρέπεται, το ότι έχει τα χέρια σταυρωμένα

στο στήθος ενδέχεται να οφείλεται στο γεγονός ότι κρυώνει.

Αν, όμως, αυτά συνδυάζονται με άλλα δύο αρνητικά σημάδια, το περιθώριο λάθους εκμηδενίζεται - εκτός αν έχετε πέσει σε «διαβασμένο/η», ο οποίος ελέγχει τη γλώσσα του σώματός του για να μην καταλάβετε ότι του αρέσετε.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΕΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ

Οι άντρες εκπέμπουν τα εξής μηνύματα όταν ενδιαφέρονται:

➔ Χαμογελούν.

➔ Διατηρούν μεγάλη οπτική επαφή.

➔ Φέρονται μερικές φορές αμήχανα (παίζουν με το ποτήρι ή με το στυλό).

➔ Έχουν τους ώμους γερμένους προς τα πίσω και το στήθος εξέχει.

➔ Κάνουν αρκετά σχόλια για τις επιτυχίες τους στη ζωή (δουλειά, χρήματα, αυτοκίνητο).

➔ Μπορεί να έχουν το ένα χέρι στη τσέπη με το ένα δάχτυλο να εξέχει ή να χτυπούν τα δάχτυλα στη ζώνη τους.

➔ Κάθονται ή στέκονται σε στάση που προσδίδει όγκο στην εικόνα τους.

➔ Φτιάχνουν τα μαλλιά, ισιώνουν τη γραβάτα ή το γιακά του πουκάμισου, στρώνουν τα ρούχα. Αυτά κατά προτίμηση πριν ξεκινήσουν να μιλάνε, ή λίγο ασυνείδητα, αλλιώς δε θα τα θεωρούσαμε ακριβώς καλό σημάδι - εξαρτάται, βέβαια, πάντα και από την άποψή σας για τους νάρκισσους.

Όσο για τις γυναίκες, εκπέμπουν τα εξής μηνύματα:

➔ Διατηρούν μεγάλη οπτική επαφή και χαμογελούν (όπως ακριβώς και οι άντρες).

➔ Γέρνουν προς το μέρος σου.

➔ Αποκαλύπτουν το λαιμό τους, τα χέρια τους ή τις παλάμες τους.

➔ «Παίζουν» με τα μαλλιά τους, είτε με κινήσεις των χεριών είτε με κινήσεις του κεφαλιού.

➔ Σταυρώνουν τακτικά τα πόδια τους και το αντίθετο.

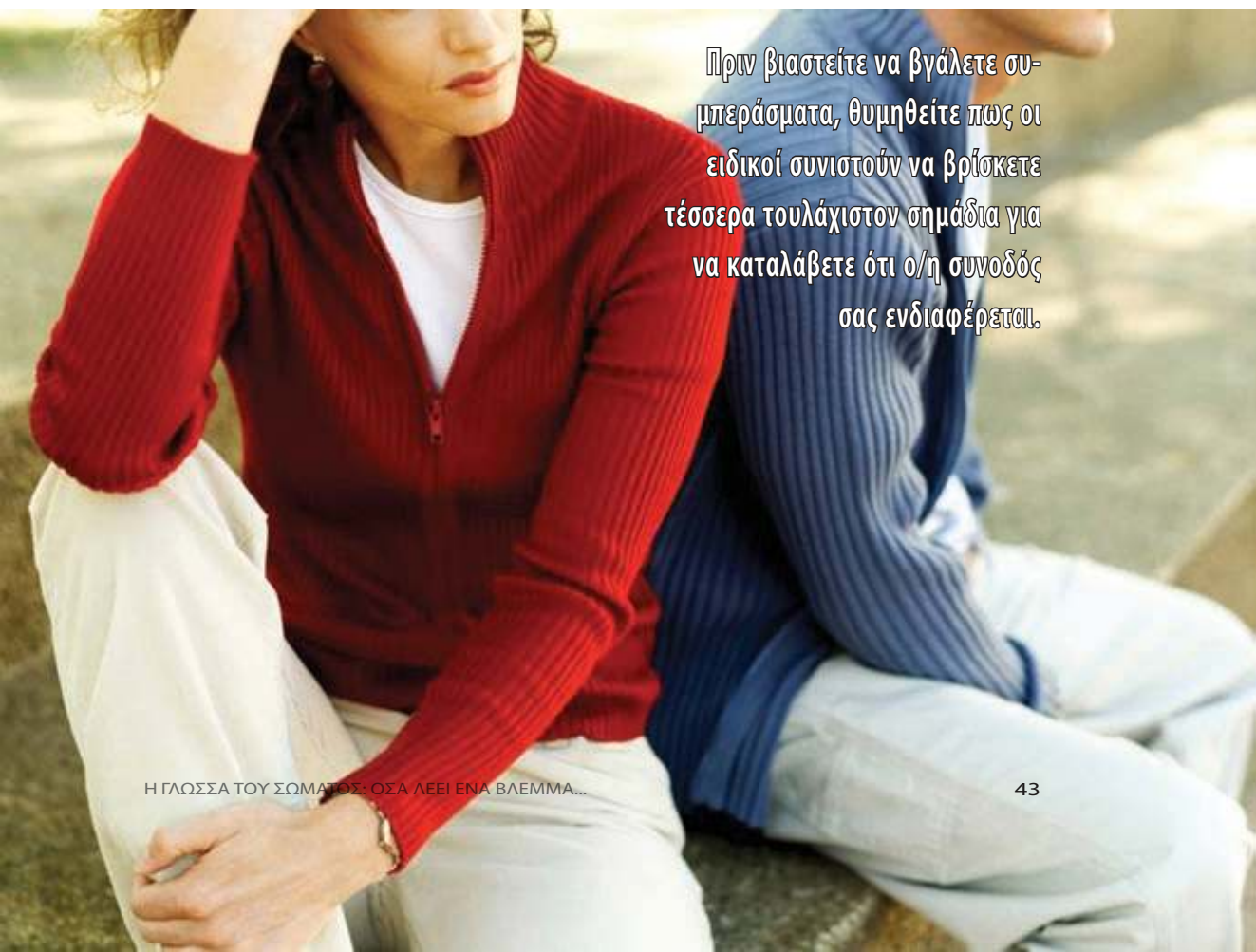
➔ «Παίζουν» με στρογγυλά αντικείμενα, όπως είναι η βάση ενός ποτηριού, ένα τσιγάρο ή ένα στυλό. Ισιώνουν τα ρούχα, παίζουν με βραχιόλια/κολιέ/κοσμήματα που φοράνε εν γένει, σπρώχνουν με το χέρι ή τινάζουν τα μαλλιά προς τα πίσω, ώστε να φανεί ο λαιμός. Το υποσυνείδητο μήνυμα είναι ότι κάτι χαϊδεύει το δέρμα τους - το οποίο αποκαλύπτεται λίγο περισσότερο, για την περίπτωση που δεν έχετε προσέξει.

➔ Κουλουριάζονται στην πολυθρόνα ή τον καναπέ, ανεβάζουν τα πόδια στην καρέκλα τους και τα αγκαλιάζουν με τα μπράτσα, κάθονται γενικώς σε στάσεις

που τις κάνει να φαίνονται μικρότερες -σε μέγεθος πάντα- και απροσπάτετες. Χρειάζεται να το εξηγήσουμε;

Ο παράγοντας φλερτ

Είναι φυσικό όταν βγαίνεις με κάποιον που σε ενδιαφέρει να δίνεις το σίγμα ότι σου αρέσει, από τη μία για να δείξεις ότι θεωρείς το ραντεβού κάτι παραπάνω από μία φιλική συνάντηση και από την άλλη να δεις πώς ανταποκρίνεται. Είναι θετικό σημάδι αν πεις πόσο όμορφος/η είναι και στο ανταποδώσει. Αν όμως κατεβάσει το κεφάλι και αλλάξει συζήτηση τότε θα πρέπει να χειριστείς καλύτερα το ζήτημα. Χρησιμοποίησε τη στάση σου, τη φωνή και το συγχρονισμό με τις κινήσεις του άλλου για να τον/την κάνεις να αισθανθεί ότι έχει έναν ιδιαίτερο δεσμό μαζί σου.

Πριν βιαστείτε να βγάλετε συμπεράσματα, θυμηθείτε πως οι ειδικοί συνιστούν να βρίσκετε τέσσερα τουλάχιστον σημάδια για να καταλάβετε ότι ο/η συνοδός σας ενδιαφέρεται.

Τι ήταν αυτό; Καληνύχτα ή αντίο;

Καθώς γυρίζετε στο σπίτι, υπάρχουν κάποια στοιχεία από τα οποία συμπεραίνεις αν θα υπάρξει και άλλο ραντεβού. Συγκεκριμένα, αν σου δώσει μία στιγμιαία αγκαλιά στην είσοδο του σπιτιού χωρίς να σε κοιτάξει ιδιαίτερα στα μάτια, ή αν σου χτυπήσει απλά την πλάτη, τότε το ραντεβού μάλλον δεν εξελίχθηκε και τόσο καλά. Φυσικά, το χειρότερο είναι αν ετοιμάζεσαι για να δεχτείς ένα τρυφερό φιλή και αντί γι' αυτό δέχεσαι μία χειραψία. Το ότι δεν σε φίλησε δεν έχει ιδιαίτερη σημασία. Το πιο σημαντικό στοιχείο για να καταλάβεις αν πραγματικά σε συμπάθησε, είναι αν σε κοίταξε στα μάτια για αρκετή ώρα ή έδειξε διστακτικότητα και αμηχανία (αρκεί να μην την προκάλεσες εσύ με το να περιμένεις φιλή ή να σε καλέσει στο σπίτι). Επίσης, μία πρόσκληση για να τον/την ξαναδείς μία συγκεκριμένη ημέρα («Θα τα πούμε αύριο;») και όχι αόριστα («Θα τα ξαναπούμε κάποια στιγμή») είναι ένα πολύ θετικό σημάδι. Τέλος, ένα πλατύ χαμόγελο μόλις αποχωρίζεστε ή αν ξαναγυρίσει το βλέμμα για να σε κοιτάξει είναι, επίσης, θετικά στοιχεία.

Στο κρεβάτι

Η νύχτα ήταν υπέροχη, η γη σείστηκε συθέμελα και μετά εγκαταλείφθηκε στην αγκαλιά του Μορφέα πέντε δευτερόλεπτα μετά το μεθεόρτιο τσιγάρο. Ως εδώ καλά. Η στάση του σώματος κατά τη διάρκεια του ύπνου είναι αυτή που έχει σημασία: Αν κοιμηθεί όλο το βράδυ με την πλάτη γυρισμένη και σε αρκετή απόσταση από σας (και αν δεν συντρέχουν ιατρικοί ή άλλοι λόγοι) κατά πάσα πιθανότητα δεν αισθάνεται συναισθηματικό δέσιμο μαζί σας. Το ίδιο, όμως, δεν ισχύει εάν κοιμάται με την πλάτη γυρισμένη αλλά κοντά σας, ώστε να σας ακουμπά με κάποιο σημείο του σώματος.

Από την άλλη, ο άνδρας που κοιμάται έχοντάς τη γυναίκα στην αγκαλιά του, δεν σημαίνει απαραίτητα και ότι είναι ερωτευμένος. Ενδέχεται να κρυώνει, να νιώθει ανασφάλεια ή να αισθάνεται κτητικά απέναντί της.

Τελικά, η κατανόηση της γλώσσας του σώματος είναι ένα πολύτιμο εργαλείο σε μια ερωτική σχέση, όπου τα λεκτικά παιχνίδια συχνά δεν μας επιτρέπουν να καταλάβουμε τις πραγματικές προθέσεις του συντρόφου. Πριν βιαστείτε να κατηγορήσετε τον αγαπημένο σας όμως, ότι ψεύδεται επειδή έξυσε τη μύτη του, βεβαιωθείτε ότι δεν έχει φαγούρα. Και μην ξεχνάτε ότι κάθε άνθρωπος είναι μοναδικός. Η γλώσσα του σώματος χρησιμοποιείται από όλους τους ανθρώπους, σε όλο τον κόσμο, αλλά όχι πάντα με τον ίδιο ακριβώς τρόπο!

ΕΠΙΛΟΓΟΣ - ΤΙ ΛΕΝΕ ΟΙ ΕΙΔΙΚΟΙ

Σύμφωνα με τους ψυχολόγους, η γλώσσα του σώματος, σε αντίθεση με τη λεκτική επικοινωνία, αποτελεί αδιάψευστη ομολογία των συναισθημάτων και της ψυχολογικής κατάστασης ενός ατόμου και, κατανοώντας τις βασικές αρχές της, μπορούμε να διακρίνουμε τις αληθινές προθέσεις του ανθρώπου που έχουμε απέναντί μας.

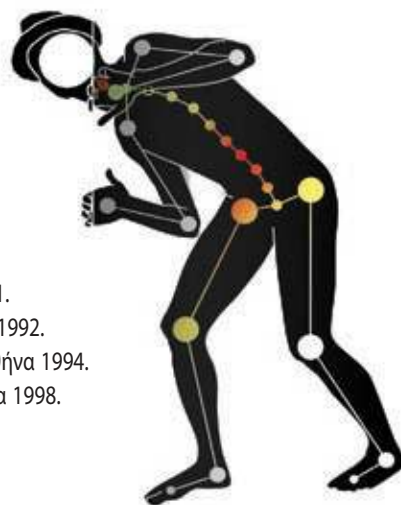
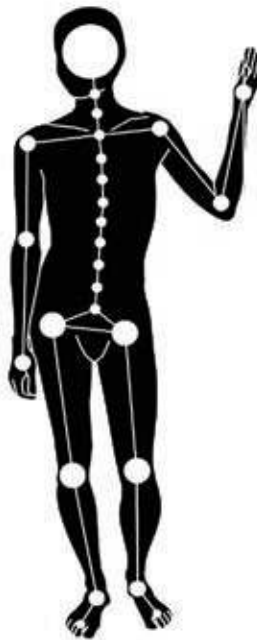
Στην εποχή μας, που το νόημα των λέξεων κινδυνεύει να εκφυλιστεί σε όλες τις εκφάνσεις τις κοινωνικής μας ζωής μέσα από τα κλισέ, τις υπερβολές και την κατάχρηση, οι ανθρώπινες σχέσεις πολλές φορές φαντάζονται σα θέατρο του παραλόγου, με χλιοειπωμένες ατάκες και ένα σενάριο, σωστό πονοκέφαλο, που δεν συνάδει με τα λόγια. Η εξωλεκτική επικοινωνία όμως (η στάση του σώματος, οι εκφράσεις του προσώπου μας, οι κινήσεις και το βλέμμα μας), ως αρχέγονη και

παγκόσμια γλώσσα, παραμένει γνήσια ως προς την έκφραση των συναισθημάτων μας και είναι πρακτικά αδύνατο να νοθευτεί με πλαστούς κώδικες.

Ενώ τις λέξεις που χρησιμοποιούμε όταν μιλάμε τις μαθαίνουμε, η γλώσσα του σώματος είναι υποσυνείδητη, αυτόματη και ως επί το πλείστον διαπολιτισμική. Ενώ οι λέξεις πληροφορούν, η γλώσσα του σώματος δίνει νοήματα. Έστω και αν είναι μια βαθιά ανθρώπινη επικοινωνία, ωστόσο, στον κόσμο των επιχειρήσεων η αποκωδικοποίησή της έχει αξιολογηθεί ως ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Όσοι δεν μπορούν να καταλάβουν γιατί εις μάτην αγωνίζονται να πείσουν τους άλλους να τύχουν της ανταπόκρισής τους και να κερδίσουν την προσοχή τους, ίσως να μην γνωρίζουν πώς να χρησιμοποιήσουν το 93% της επικοινωνίας που δεν είναι λεκτική, αλλά ένα αποτελεσματικό «πακέτο» φωνής, σωματικής στάσης και χειρονομιών.

Άλλωστε ας μη ξεχνάμε ότι μόλις ένα 7% της ανθρώπινης επικοινωνίας «συμβαίνει» με τα λόγια.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ☞ *Η Γλώσσα του Σώματος*, Allan Pease, Εκδόσεις ΕΣΟΠΤΡΟΝ, Αθήνα 1991.
- ☞ *Κοινωνική Ψυχολογία 1* Μαρία Κάτσιου – Ζαφρανά ΑΠΘ Θεσσαλονίκη 1992.
- ☞ *Κλινική Κοινωνική Ψυχολογία* Κλήμης Ναυρίδης Εκδόσεις Παπαζήση Αθήνα 1994.
- ☞ *Η Γλώσσα του Σώματος* Μάρκος Κ.Κομνηνάκης Εκδόσεις ΕΛΛΗΝ Αθήνα 1998.
- ☞ *Body Language*, Fast J., Pan Books, London and Sydney 1970.
- ☞ *Silent, Messages*, Mehrabian A., Wadsworth, California, 1971.
- ☞ *Kinesics and Context*, Birdwistell, Allen Lane, London 1971.
- ☞ *The Tell-Tale Eye*. Hess E., New York: Van Nostrand Reinhold, 1977.
- ☞ *Το Απόλυτο Βιβλίο για τη Γλώσσα του Σώματος*, Allan & Barbara Pease, εκδόσεις ΕΣΟΠΤΡΟΝ, Αθήνα 2006.
- ☞ *Πρώτοι στις Πωλήσεις - Τεχνικές για να πετύχετε στις Πωλήσεις*, Richard Denny της σειράς Business Management, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.
- ☞ Περιοδικό FOCUS No 3, Μάιος 2000.

ΜΕΛΕΤΗ ΑΝΑΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΠΟΘΗΚΗΣ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΚΕΙΜΕΝΟ-ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Λγος (ΕΜ) Χρήστος Παπαγεωργίου,
Μηχανολόγος-Μηχανικός Απόφοιτος Ε.Μ.Π.,
Υποψήφιος Διδάκτωρ στο Τμήμα Μηχανολόγων-Μηχανικών του Ε.Μ.Π.

Στα σύγχρονα δεδομένα του επιχειρηματικού κόσμου και στα πλαίσια του ανταγωνισμού παρατηρείται έντονη προσπάθεια συρρίκνωσης τους κόστους των Logistics, δηλαδή του κόστους που αφορά στη διακίνηση και στην αποθήκευση των ειδών. Προκειμένου μια επιχείρηση να είναι ανταγωνιστική, πρέπει να οργανώσει το αποθηκευτικό της σύστημα κατά τρόπο αποδοτικό χρησιμοποιώντας παράλληλα τη σύγχρονη τεχνολογία, ώστε να πετύχει τη μέγιστη απόδοση και κατ' επέκταση να εξοικονομήσει πόρους. Σε αυτή τη σύγχρονη φιλοσοφία αποφασίζουν να εισέλθουν όλο και περισσότερες επιχειρήσεις στην Ελλάδα, με αποτέλεσμα να παρατηρείται συρρίκνωση του λειτουργικού τους κόστους και κατ' επέκταση αύξηση των εσόδων τους.

ΛΟΓΟΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΑΠΟΘΗΚΗΣ

Συχνά προκύπτει η ανάγκη για πολλές εταιρείες να προβούν σε ανασχεδιασμό και σε αναδιοργάνωση της αποθήκης εμπορευμάτων τους. Μετά από μελέτη και ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, καταλήξαμε στους κυριότερους λόγους που οδηγούν μια εταιρεία προς αυτή την κατεύθυνση και οι οποίοι είναι:

- Ποικιλία ομάδων ειδών με πλήθος διαφορετικών τεχνικών και διαχειριστικών χαρακτηριστικών

- Τα υλικά απαιτούν πλέον χρήση διαφορετικών αποθηκευτικών συστημάτων

- Ο υφιστάμενος εξοπλισμός δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί

- Οι υφιστάμενοι αποθηκευτικοί χώροι δεν είναι κατάλληλοι

- Το κόστος λειτουργίας είναι αρκετό υψηλό

- Η εκμετάλλευση χώρου είναι αρκετά μικρή

- Η δυνατότητα επεκτασιμότητας είναι περιορισμένη

- Οι εργασίες δεν εκτελούνται με κάποια άνεση χρόνου και ασφάλεια

- Το σύστημα δεν παρέχει αίσθηση τάξης και ευκολία στις απογραφές

- Χωροθέτηση νέου κτιρίου σε οικόπεδο και καθορισμός οικοδομικού καννάβου

- Παράγοντες, όπως εποχικότητα, προσφορές και εισαγωγή νέων κωδικών

- Ανάγκη για άμεση τυποποίηση αποθηκευτικής μονάδας

- Οι εργαζόμενοι δρουν κατά την κρίση τους και κατά περίπτωση χωρίς να υπάρχουν τυποποιημένες διαδικασίες

- Η κωδικοποίηση διαδρόμων και θέσεων αποθήκευσης δεν εξυπηρετεί το κύκλωμα συλλογής παραγγελιών

- Ανάγκη για εκμετάλλευση και αξιοποίηση σήμανσης κωδικών (bar code)

- Ανάγκη για χρήση φορητών τερματικών στην ταχύτητα διαχείρισης και

διανομής πληροφοριών

- ➔ Απλοποίηση και ελαχιστοποίηση έργου παραλαβής και καταμέτρησης

- ➔ Απόφαση για δεσμευμένο, άναρχο ή μικτό σύστημα τακτοποίησης

- ➔ Απαίτηση για σωστότερη ανατακτοποίηση και τροφοδοσία θέσεων συλλογής

- ➔ Απαίτηση για ταχύτερη διαδικασία συλλογής παραγγελιών

- ➔ Απαίτηση για περιορισμό του χρόνου και των πόρων για απογραφές

- ➔ Τα προϊόντα έρχονται στην αποθήκη χωρίς σήμανση

- ➔ Τα δελτία αποστολής καταχωρούνται με πληκτρολόγηση

- ➔ Τα λογιστικά αποθέματα ενημερώνονται από το πληροφοριακό σύστημα ώρες μετά τη λήψη του δελτίου αποστολής

- ➔ Οι παραληφθείσες ποσότητες δεν είναι διαθέσιμες άμεσα για την εκτέλεση των παραγγελιών τη στιγμή της παραλαβής

- ➔ Οι οδηγίες στους εργαζομένους κατά την παραλαβή δίνονται με αργό ρυθμό

- ➔ Η καταχώρηση της θέσης αποθήκευσης ενός κωδικού γίνεται manual

- ➔ Η κεντρική βάση δεδομένων ενημερώνεται για τη θέση αποθήκευσης των προϊόντων αρκετή ώρα μετά την φυσική τοποθέτηση

- ➔ Η τροφοδοσία των θέσεων συλλογής από τις θέσεις stock παρουσιάζει δυσκολίες

- ➔ Οι ποσότητες και οι θέσεις αποθήκευσης όλων των κωδικών δεν είναι διαθέσιμες από το σύστημα

- ➔ Η ακρίβεια αποθεμάτων είναι μικρότερη από 98%

- ➔ Η συλλογή των παραγγελιών δεν καθοδηγείται από τον Η/Υ

- ➔ Η ακρίβεια των συλλεγμένων παραγγελιών είναι λιγότερη από 99%

- ➔ Η αναπλήρωση των θέσεων Συλλογής γίνεται από αίτηση του εργαζομένου

- ➔ Οι επείγουσες παραγγελίες δημιουργούν μεγάλη αναστάτωση στην προγραμματισμένη ροή εργασιών

- ➔ Τα περιεχόμενα ενός δρομολογίου δεν μπορούν να επιβεβαιωθούν

- ➔ Οι πελάτες συχνά παραπονούνται για λάθη στις παραδόσεις

- ➔ Οι παραδόσεις των αποστολών γίνονται συχνά εκτός χρονοπρογράμματος

- ➔ Η οργανωτική δομή υστερεί σε ευελιξία, συνεργασία, υποστήριξη, αξιοπιστία, πρωτοβουλία και παραγωγικότητα

- ➔ Μη ξεκάθαρος προσδιορισμός αντικειμένου απασχόλησης και καθηκόντων

- ➔ Ανεπαρκής επικοινωνία με άλλα τμήματα αποθήκης ή και εταιρείας

- ➔ Το χρονοπρόγραμμα των εργασιών ακολουθείται κατά κρίση και ανά περίπτωση

- ➔ Οι πληροφορίες δεν παρέχονται έγκαιρα σε καθε αρμόδιο

- ➔ Οι αποφάσεις δεν λαμβάνονται στο σωστό ιεραρχικό επίπεδο και δεν βασίζονται σε επαρκή πληροφόρηση

- ➔ Ανυπαρξία δεικτών ελέγχου και μέτρησης της παραγωγικότητας.

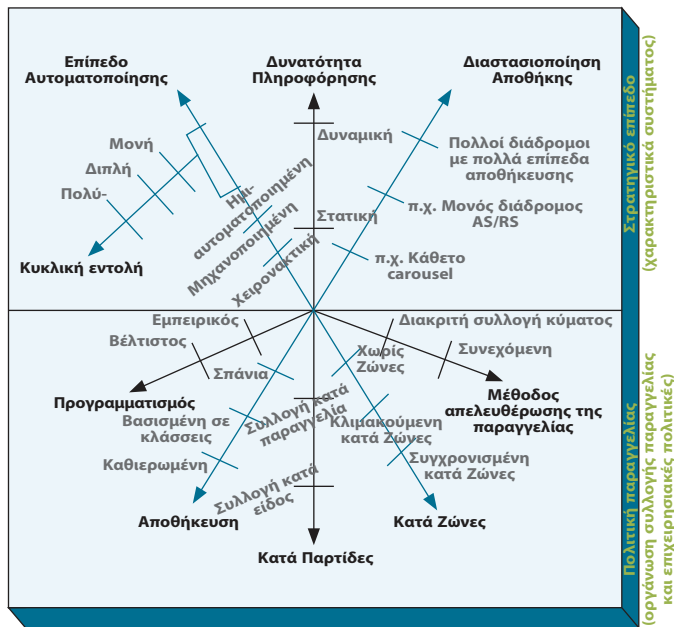
ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΣ ΤΩΝ ΑΠΟΘΗΚΩΝ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ

Ροές αποθηκών εμπορευμάτων

Οι κύριες δραστηριότητες αποθηκών εμπορευμάτων περιλαμβάνουν: τη λήψη, μεταφορά και τακτοποίηση, τη συλλογή/επιλογή κατά παραγγελία, τη συγκέντρωση/ταξινόμηση, crossdocking και την αποστολή. Η δραστηριότητα

παραλαβής περιλαμβάνει την εκφόρτωση των προϊόντων από το μεταφορικό μέσο, την ενημερώση του αρχείου καταλόγων και την επιθεώρηση, που βρίσκει εάν υπάρχει οποιαδήποτε ασυνέπεια στην ποσότητα ή στην ποιότητα. Η μεταφορά και η τοποθέτηση περιλαμβάνει τη μεταφορά των εισερχόμενων ειδών στις θέσεις αποθήκευσης. Μπορεί επίσης να περιλάβει το ξαναπακετάρισμα (π.χ. πλήρεις παλέτες στις περιπτώσεις, ή τυποποιημένα δοχεία), και τις φυσικές μετακινήσεις (από τις λαμβάνουσες αποβάθρες σε διαφορετικές λειτουργικές περιοχές, μεταξύ αυτών των περιοχών, από αυτές τις περιοχές στις αποβάθρες αποστολής). Η συλλογή/επιλογή της παραγγελίας είναι η σημαντικότερη δραστηριότητα στις περισσότερες αποθήκες εμπορευμάτων. Περιλαμβάνει τη διαδικασία συγκέντρωσης μίας σωστής ποσότητας, των σωστών ειδών, για ένα σύνολο εσωτερικών ή εξωτερικών παραγγελιών.

Μια συλλογή της παραγγελίας έχει προσδιοριστεί από καιρό ως η πιο εντατική χειρωνακτική εργασία και δαπανηρή δραστηριότητα για σχεδόν κάθε αποθήκη εμπορευμάτων. Το κόστος της συλλογής της παραγγελίας υπολογίζεται τουλάχιστον στο 55% - 60% των συνολικών εξόδων της λειτουργίας των αποθηκών εμπορευμάτων. Οποιαδήποτε μειωμένη απόδοση στη συλλογή της παραγγελίας μπορεί να οδηγήσει στην ανεπαρκή εξυπηρέτηση και στο υψηλό λειτουργικό κόστος για την αποθήκη εμπορευμάτων και συνεπώς για ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού. Προκειμένου να λειτουργήσει αποτελεσματικά, η διαδικασία συλλογής παραγγελιών πρέπει να σχεδιαστεί εύρωστα και να ελεγχθεί βέλτιστα. Εστιάζουμε στο βέλτιστο (εσωτερικό) σχεδιασμό της διαρύθμισης της αποθήκης, στις μεθόδους αποθήκευσης, στις μεθόδους δρομολόγησης, στην παραγγελία κατά παρτίδες και ζώνες.

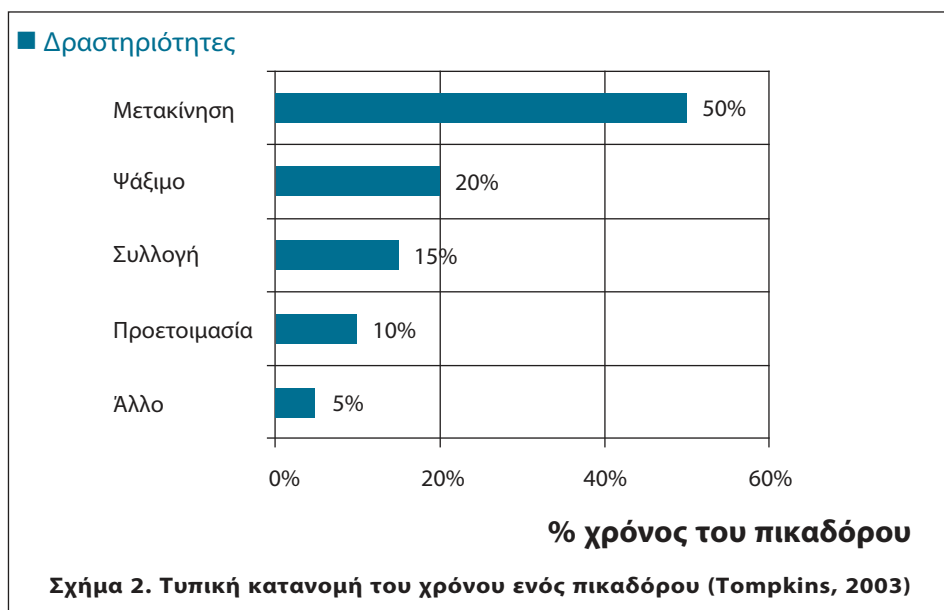

Σχήμα 1. Πολυπλοκότητα του συστήματος συλλογής παραγγελίας (Βασισμένη στους Goetschalckx και Ashayeri, 1989)

Στόχοι συλλογής της παραγγελίας

Μια κρίσιμη σύνδεση μεταξύ της συλλογής μιας παραγγελίας (εσωτερικής ή εξωτερικής) και του επιπέδου εξυπηρέτησης είναι ότι όσο γρηγορότερα μια παραγγελία μπορεί να ανακτηθεί, τόσο πιο σύντομα είναι διαθέσιμη για αποστολή. Το σχήμα 2 παρουσιάζει χρονικά τμήματα συλλογής παραγγελίας σε μια χαρακτηριστική αποθήκη εμπορευμάτων. Ο χρόνος που σπαταλάται για τη συλλογή κάποιων ειδών θεωρείται απόβλητο. Κοστίζει τις ώρες εργασίας αλλά δεν προσθέτει αξία. Είναι, επομένως, ο πρώτος υποψήφιος για βελτίωση.

Για συστήματα χειρονακτικής συλλογής των ειδών, ο χρόνος μετακίνησης είναι μια αυξανόμενη λειτουργία της απόστασης που πρέπει να μετακινηθούμε. Συνεπώς, η απόσταση ταξιδιού θεωρείται συχνά ως αρχικός στόχος στο σχεδιασμό και στη βελτίωση των αποθηκών εμπορευμάτων. Δύο τύποι αποστάσεων μετακίνησης χρησιμοποιούνται ευρέως στη βιβλιογραφία για το picking: η μέση απόσταση ταξιδιού μιας διαδρομής συλλογής (ή μέσο μήκος διαδρομής) και η συνολική απόσταση ταξιδιού. Άλλοι στόχοι που λαμβάνονται υπόψη συχνά στο σχέδιο και τη βελτιστοποίηση

αποθηκών εμπορευμάτων είναι:

- ✓ να ελαχιστοποιήσουμε τον χρόνο διεκπεραίωσης μιας παραγγελίας
- ✓ να μεγιστοποιήσουμε τη χρήση του χώρου
- ✓ να μεγιστοποιήσουμε τη χρήση του εξοπλισμού
- ✓ να μεγιστοποιήσουμε τη χρήση του εργατικού δυναμικού

✓ να μεγιστοποιήσουμε τη δυνατότητα πρόσβασης σε όλα τα τεμάχια.

Οι επιχειρήσεις λαμβάνουν τις αποφάσεις σχετικά με τον σχεδιασμό και τον έλεγχο των συστημάτων συλλογής ειδών σε τακτικό ή λειτουργικό επίπεδο, με έναν διαφορετικό χρονικό ορίζοντα (Rouwenhorst και λοιποί., 2000). Οι κοινές αποφάσεις σε αυτά τα επίπεδα είναι:

➔ σχεδιασμός σχεδιαγράμματος και διαστασιολόγηση του συστήματος αποθήκευσης (τακτικό επίπεδο)

➔ ανάθεση των προϊόντων στις θέσεις αποθήκευσης (ανάθεση αποθήκευσης) (τακτικό και λειτουργικό επίπεδο)

➔ ανάθεση των παραγγελιών σε συλλογή κατά παρτίδες και ομαδοποίηση των διαδρόμων σε ζώνες εργασίας (κατά παρτίδα και ζώνη) (τακτικό και λειτουργικό επίπεδο)

➔ διαδρομή του εργαζομένου που κάνει συλλογή

➔ ταξινόμηση των συλλεγόμενων μονάδων ανά παραγγελία και ομαδοποίηση όλων των συλλογών των παραγγελιών

Στην πραγματοποίηση των ανωτέρω στόχων, οι αποφάσεις που λαμβάνονται στα διάφορα επίπεδα είναι έντονα αλληλοεξαρτώμενες. Παραδείγματος χάριν, ένα ορισμένο σχεδιάγραμμα ή μια ανάθεση αποθήκευσης μπορεί να αποδώσει καλά για ορισμένες στρατηγικές δρομολόγησης, αλλά κακώς για άλλες. Εντούτοις, συμπεριλαμβανομένων όλων των αποφάσεων (με τους προφανείς διαφορετικούς ορίζοντες απόφασης) σε ένα μοντέλο καθιστά το σύστημα απείθαρχο.

ΑΝΑΘΕΣΗ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ

Πολιτικές ανάθεσης αποθήκευσης

Υπάρχουν πολυάριθμοι τρόποι να καθοριστούν τα είδη στις θέσεις αποθήκευσης μέσα στους χώρους αποθήκευσης διακίνησης και αποθέματος. Περιγράφουμε πέντε συχνότερα χρησιμοποιημένους τύπους καθορισμού αποθήκευσης: η τυχαία αποθήκευση, η πλησιέστερη ανοικτή θέση αποθήκευσης, δεσμευμένη αποθήκευση, η αποθήκευση πλήρους ανανέωσης απο-

θεμάτων και αποθήκευση βασισμένη στην ταξινόμηση.

Για την τυχαία αποθήκευση για κάθε εισερχόμενη παλέτα (ή ένα ποσό παρόμοιων ειδών) ορίζεται μια θέση στην αποθήκη εμπορευμάτων που επιλέγεται τυχαία από όλες τις επιλέξιμες κενές θέσεις με ίση πιθανότητα. Η τυχαία μέθοδος ανάθεσης οδηγεί σε μια υψηλή χρησιμοποίηση του χώρου (ή χαμηλή απαίτηση χώρου) εις βάρος της αυξανόμενης απόστασης μεταφοράς. Η πολιτική τυχαίας αποθήκευσης θα λειτουργήσει μόνο σε ένα περιβάλλον με έλεγχο από υπολογιστή.

Εάν οι συλλέκτες παραγγελίας μπορούν να επιλέξουν από μόνοι τους τη θέση για αποθήκευση θα παίρναμε πιθανώς ένα σύστημα γνωστό ως αποθήκευση της πλησιέστερης ανοικτής θέσης. Η πρώτη κενή θέση που γίνεται αντιληπτή από τον εργαζόμενο θα χρησιμοποιηθεί για να αποθηκεύσει τα προϊόντα. Αυτό οδηγεί τυπικά σε μια αποθήκη εμπορευμάτων όπου τα ράφια είναι πλήρη γύρω από την κεντρική αποθήκη και βαθμιαία πιο κενά προς τα πίσω (εάν υπάρχει πλεονάζουσα ικανότητα).

Μια άλλη δυνατότητα είναι να αποθηκευτεί κάθε προϊόν σε μια σταθερή θέση, η οποία καλείται δεσμευμένη θέση. Ένα μειονέκτημα της δεσμευμένης αποθήκευσης είναι ότι μια θέση διατηρείται ακόμη και για τα είδη που δεν υπάρχουν σε απόθεμα. Επιπλέον, για κάθε είδος πρέπει να διατηρηθεί ικανοποιητικός χώρος έτσι ώστε να μπορεί να αποθηκευτεί το μέγιστο επίπεδο αποθεμάτων. Κατά συνέπεια η εκμετάλλευση του χώρου είναι η χαμηλότερη μεταξύ όλων των πολιτικών αποθήκευσης. Ένα πλεονέκτημα είναι ότι οι συλλέκτες παραγγελίας εξοικειώνονται με τις θέσεις των ειδών.

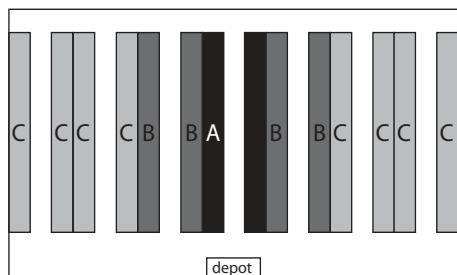
Τέλος, η δεσμευμένη αποθήκευση μπορεί να είναι χρήσιμη εάν τα είδη έχουν διαφορετικά βάρη. Οι παλέτες με βαριά είδη πρέπει να είναι στα κατώτατα ράφια, ενώ αυτές με ελαφριά είδη στην κορυφή. Η δεσμευμένη αποθήκευση θα μπορούσε να εφαρμοστεί στις περιοχές συλλογών, με μια περιοχή συγκέντρωσης για την αναπλήρωση, όπου μπορεί να έχουμε, παραδείγματος χάριν, τυχαία αποθήκευση. Κατά αυτόν τον τρόπο, τα πλεονεκτήματα της δεσμευμένης αποθήκευσης ακόμα διατηρούνται, αλλά τα μειονεκτήματα είναι μόνο δευτερεύοντα επειδή η δεσμευμένη αποθήκευση εφαρμόζεται μόνο σε μια μικρή περιοχή.

Αποθήκευση βασισμένη στις κλάσεις

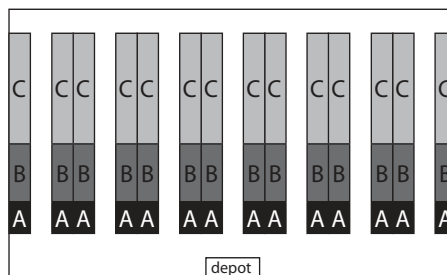
Στον έλεγχο αποθέματος, ένας κλασικός τρόπος για την κατηγοριοποίηση των ειδών σε κατηγορίες βασισμένη στη δημοτικότητα τους είναι η κατά Πα-

ρέ-
το μέ-
θοδος. Η ιδέα είναι να ομαδοποιηθούν τα είδη σε κατηγορίες κατά τέτοιο τρόπο ώστε η περισσότερο κινούμενη κατηγορία να περιέχει μόνο περίπου 15% των ειδών που αποθηκεύονται αλλά να συμβάλει σε περίπου 85% του τζίρου. Κάθε κατηγορία ορίζεται έπειτα σε μια δεσμευμένη περιοχή της αποθήκης εμπορευμάτων. Η αποθήκευση μέσα σε μια περιοχή είναι τυχαία. Οι κατηγορίες καθορίζονται από κάποιο μέτρο της συχνότητας απαίτησης των προϊόντων, όπως ο όγκος συλλογών. Τα γρήγορα κινούμενα είδη καλούνται γενικά Α-είδη. Η επόμενη γρηγορότερα κινούμενη κατηγορία προϊόντων καλείται Β-είδη και ούτω καθεξής. Συχνά ο αριθμός κατηγοριών είναι περιορισμένος σε τρεις. Το πλεονέκτημα αυτού του τρόπου είναι ότι τα γρήγορα προϊόντα μπορούν να αποθηκευτούν κοντά στην αποθήκη, ενώ ταυτόχρονα η ευελιξία και οι χαμηλές απαιτήσεις αποθηκευτικού χώρου της τυχαίας αποθήκευσης ισχύουν.

Η αποθήκευση βασισμένη στις κατηγορίες (κλάσεις) των ειδών απαιτεί περισσότερο χώρο ραφιών από ό,τι η τυχαία αποθήκευση.

Αποθήκευση ανά διάδρομο

Αποθήκευση κατά μήκος ενός διαδρόμου

Σχήμα 3. Απεικόνιση δύο συνήθων μεθόδων για εφαρμογή αποθήκευσης βασισμένη σε κλάσεις

Μέθοδοι δρομολόγησης

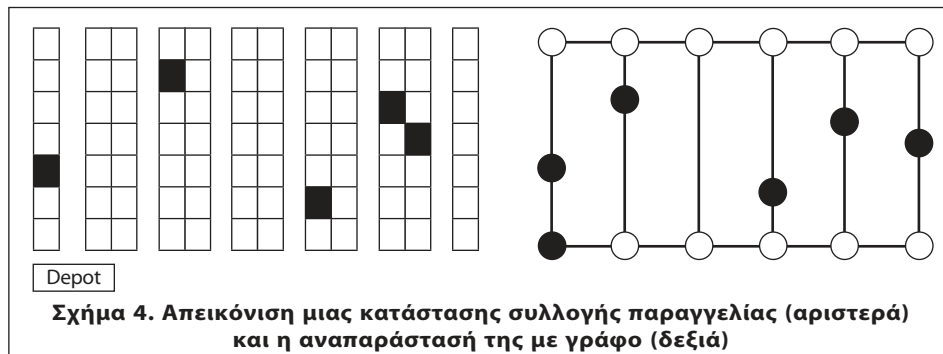
Το πρόβλημα καθοδήγησης των συλλεκτικών μηχανών παραγγελίας σε μια αποθήκη εμπορευμάτων είναι στην πραγματικότητα μια ειδική περίπτωση του προβλήματος διακίνησης των πωλητών. Το πρόβλημα διακίνησης πωλητών οφείλει το όνομά του στο πρόβλημα που περιγράφεται από την ακόλουθη κατάσταση. Ένας πωλητής, που αρχίζει στην εγχώρια πόλη του, πρέπει να επισκεφτεί διάφορες πόλεις ακριβώς μία φορά και να επιστρέψει στο σπίτι. Ξέρει την απόσταση μεταξύ κάθε ζευγαριού πόλεων και θέλει να καθορίσει τη σειρά με την οποία πρέπει να επισκεφτεί τις πόλεις, έτσι ώστε η συνολική διανυόμενη απόσταση να είναι όσο το δυνατόν μικρότερη. Σαφώς, η κατάσταση του διακινούμενου πωλητή

έχει πολλές ομοιότητες με αυτήν μιας συλλεκτικής μηχανής παραγγελίας σε μια αποθήκη εμπορευμάτων. Η συλλεκτική μηχανή παραγγελίας (περονοφόρο) αρχίζει από το σημείο συγκέντρωσης της αποθήκης (εγχώρια πόλη), όπου λαμβάνει έναν κατάλογο συλλογών, πρέπει να επισκεφτεί όλες τις θέσεις συλλογής (πόλεις) και πρέπει τελικά να επιστρέψει στο σημείο συγκέντρωσης. Ένα παράδειγμα σχεδιαγράμματος μιας αποθήκης εμπορευμάτων για συλλογή παραγγελιών και μια αντίστοιχη αντιπροσώπευση γραφικών παραστάσεων δίνεται στο σχήμα 4.

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Εισαγωγή

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει στην εισαγωγή της μελέτης μας οι αποθήκες

Σχήμα 4. Απεικόνιση μιας κατάστασης συλλογής παραγγελίας (αριστερά) και η αναπαράστασή της με γράφο (δεξιά)

εμπορευμάτων αποτελούν μια σημαντική άποψη των σύγχρονων αλυσιδών εφοδιασμού και διαδραματίζουν έναν ζωτικής σημασίας ρόλο στην επιτυχία, ή την αποτυχία, των επιχειρήσεων σήμερα (Frazelle, 2002a). Ένα μεγάλο ποσοστό των αποθηκών εμπορευμάτων προσφέρει μια αυθημερόν ή επόμενης ημέρας παράδοση του αποθέματος στους πελάτες και πρέπει να το επιτύχουν αυτό αξιόπιστα με υψηλή ανοχή της ταχύτητας, της ακρίβειας και της έλλειψης ζημίας. Ενώ οι αποθήκες εμπορευμάτων είναι κρίσιμες για ένα ευρύ φάσμα των δραστηριοτήτων εξυπηρέτησης πελατών, είναι επίσης σημαντικές από μια προοπτική δαπανών. Τα νούμερα για τις ΗΠΑ δείχνουν ότι οι κύριες και λειτουργικές δαπάνες των αποθηκών εμπορευμάτων αντιπροσωπεύουν περίπου 22% (Establish, 2005) των δαπανών διοικητικής μέριμνας (Logistics), ενώ οι αριθμοί για την Ευρώπη δίνουν έναν παρόμοιο ποσοστό 25% (ELA/AT Kearney, 2004). Οι δαπάνες για την αυτοματοποίηση αποθηκών εμπορευμάτων έχουν αυξηθεί σταθερά στην Ευρώπη (Frost και Sullivan, 2001) και αυτή η τάση απεικονίζεται συνολικά από τους αριθμούς που δείχνουν ότι οι πωλήσεις έχουν αυξηθεί κατά έναν μέσο όρο 5% το χρόνο για την περίοδο 2003-2005 (Modern Materials Handling, 2004, 2005, 2006). Με αυτό το κρίσιμο αντίκτυπο στα επίπεδα εξυπηρέτησης πελατών και στις δαπάνες διοικητικής μέριμνας, είναι πλέον επιτακτικό για την επιτυχία των επιχειρήσεων οι αποθήκες εμπορευμάτων να σχεδιάζονται έτσι ώστε να λειτουργούν επικερδώς. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό καθώς οι δαπάνες αποθήκευσης καθορίζονται σε μεγάλο βαθμό στη φάση σχεδίου.

Προσέγγιση

Το πεδίο για την έρευνα είναι η φάση σχεδιασμού από τον χρόνο που μια συγκεκριμένη ανάγκη προσδιορίζεται για μια αποθήκη εμπορευμάτων (π.χ. μετά από μια αναθεώρηση στρατηγικής διανομής) μέσω μιας λειτουργικής προδιαγραφής που παράγεται, απαριθμώντας παραδείγματος χάριν, τις λειτουργικές μεθόδους του εξοπλισμού, των επιπέδων προσωπικού, του σχεδιαγράμματος και των δαπανών. Αυτό θα ήταν μέχρι το σημείο όπου η κύρια έγκριση θα μπορούσε να δοθεί για το πρόγραμμα αποθηκών εμπορευμάτων.

Βιβλιογραφία στα βήματα σχεδίου αποθηκών εμπορευμάτων

Ο Apple (1977) παρατήρησε ότι ο σχεδιαστής (των εγκαταστάσεων) αντιμετωπίζει έναν σύνθετο στόχο λόγω των αλληλεπιδράσεων και των σχέσεων μεταξύ κάθε δραστηριότητας του σχεδίου, και πρότεινε μια διαδικασία 20 βημάτων για το σχεδιασμό των εγκαταστάσεων που μπορεί να προσαρμοστεί στα 11 βήματα που παρουσιάζονται στον πίνακα 2. Γενικά, για τα βήματα που έχουν προτείνει, κατά το χρονικό διάστημα 2000 έως 2006, διάφοροι συγγραφείς και σχεδιαστές και τα οποία αφορούν στον σχεδιασμό αποθηκών εμπορευμάτων, παρατίθεται ο πίνακας 1.

Η επαναληπτική φύση της διαδικασίας σχεδιασμού εξηγείται από τους υπολογισμούς εξοπλισμού και επάνδρωσης που παρουσιάζονται κυρίως μετά από τον σχεδιασμό του σχεδιαγράμματος παρά πριν. Παραδείγματος χάριν, οι αριθμοί φορτηγών δεν μπορούν να οριστικοποιηθούν έως ότου είναι γνωστές οι αποστάσεις για το πόσο μακριά θα πρέπει να ταξιδέψουν.

Rouwenhorst et. al. (2000)	Rowley (2000)	Rushton et al. (2000)	Bodner et al. (2002)	Hassan (2002)	Waters (2003)	Rushton et al. (2006)
Καθόρισε τη σύλληψη της ιδέας	Καθόρισε την απαίτηση του συστήματος και τους περιορισμούς του σχεδιασμού	Καθόρισε τις απαιτήσεις του συστήματος και τους περιορισμούς του σχεδιασμού		Βγάλει τις προδιαγραφές για τον τύπο και τον σκοπό της αποθήκης		Προσδιόρισε τις απαιτήσεις της επιχείρησης και σχεδίασε τους περιορισμούς
Απέκτησε δεδομένα	Καθόρισε και σύλλεξε σχετιζόμενα δεδομένα	Καθόρισε και σύλλεξε δεδομένα	Συγκέντρωσε δεδομένα	Πρόβλεψε και ανάλυσε τις αναμενόμενες απαιτήσεις	Εκτίμησε τις μελλοντικές απαιτήσεις	Προσδιόρισε και συγκέντρωσε δεδομένα
	Ανέλυσε τα δεδομένα	Ανέλυσε τα δεδομένα	Ανέλαβε να διαχωρίσει τα δεδομένα	Καθιέρωσε πολιτικές λειτουργίας	Πρόβλεψε τις μετακινήσεις μέσα στην αποθήκη	Σχημάτισε μία βάση σχεδιασμού
	Καθιέρωσε τις μονάδες φορτίου που θα χρησιμοποιηθούν	Καθιέρωσε τις μονάδες φορτίου που θα χρησιμοποιηθούν		Καθόρισε τα επίπεδα αποθέματος		Καθόρισε τις επιχειρησιακές αρχές
Δημιούργησε τις λειτουργικές προδιαγραφές	Διατύπωσε τις λειτουργικές διαδικασίες και τα συστήματα	Διατύπωσε τις βασικές λειτουργίες και μεθόδους	Προσδιόρισε τις λειτουργίες υψηλού επιπέδου	Σχημάτισε κλάσεις (των προϊόντων)	Σύγκρισε τον διαθέσιμο εξοπλισμό χειρισμού	Αξιολόγησε τους τύπους του εξοπλισμού
Δημιούργησε τις τεχνικές προδιαγραφές	Θεώρησε τους τύπους και τα χαρακτηριστικά του εξοπλισμού	Θεώρησε πιθανούς τύπους εξοπλισμού	Δημιούργησε προδιαγραφές υψηλού επιπέδου (αρχιτεκτονική)	Διαχώρισε τα τμήματα (σε περιοχές) και καθιέρωσε το γενικό χωροταξικό σχεδιάγραμμα	Υπολόγισε τον απαιτούμενο χώρο για αποθήκευση και μετακίνηση	Προετοίμασε τα εσωτερικά και εξωτερικά χωροταξικά σχεδιαγράμματα
Επέλεξε τα μέσα και τον εξοπλισμό	Υπολόγισε τις ποσότητες σε εξοπλισμό	Υπολόγισε τις ποσότητες σε εξοπλισμό		Διαχωρισμός σε περιοχές αποθήκευσης	Προσδιόρισε ποια υλικά πρέπει να είναι κοντά μεταξύ τους	Καθόρισε τις διαδικασίες υψηλού επιπέδου
	Καθόρισε άλλες εγκαταστάσεις και υπηρεσίες	Υπολόγισε τα επίπεδα του προσωπικού		Σχεδίασε τα συστήματα διαχείρισης, αποθήκευσης και ταξινόμησης		Αξιολόγησε την προσαρμοστικότητα του σχεδίου
Ανέπτυξε το σχεδιάγραμμα των εγκαταστάσεων	Σχεδίασε πιθανά χωροταξικά σχεδιαγράμματα	Προετοίμασε πιθανά χωροταξικά σχεδιαγράμματα του κτιρίου και της τοποθεσίας		Σχεδίασε τους διαδρόμους	Ανέπτυξε την σκιαγράφηση των σχεδίων	Υπολόγισε την ποσότητα του εξοπλισμού
Επέλεξε τις πολιτικές σχεδιασμού και ελέγχου	Επέλεξε τον προτιμώμενο σχεδιασμό	Αξιολόγησε τον σχεδιασμό σε σχέση με τις απαιτήσεις	Ανέλαβε την λεπτομερή βελτιστοποίηση και τις προδιαγραφές των συστημάτων	Καθόρισε τις απαιτήσεις του χώρου		Υπολόγισε τα επίπεδα του προσωπικού
	Αξιολόγησε και υπολόγισε την αναμενόμενη αποδοτικότητα	Προσδιόρισε τον προτιμώμενο σχεδιασμό	Επανάλαβε τα παραπάνω βήματα	Καθόρισε τα σημεία εισόδου/εξόδου		Υπολόγισε το κόστος κεφαλαίου και τα λειτουργικά κόστη
				Καθόρισε τις ράμπες		Αξιολόγησε τον σχεδιασμό σε σχέση με τις απαιτήσεις
				Καθόρισε την τακτοποίηση της αποθήκευσης		Κατέληξε στον προτιμώμενο σχεδιασμό
				Σχημάτισε ζώνες συλλογής		

Πίνακας 1

**Βιβλιογραφία (2000-2006) για βήματα σχεδιασμού μιας αποθήκης εμπορευμάτων.
Πηγή: P. Baker, M. Canessal/European Journal of Operational Research 193 (2009)**

Υπάρχουν διάφορα κοινά θέματα που συναντώνται μέσω όλων αυτών των μεθοδολογιών, που παρουσιάζονται στους προηγούμενους πίνακες, σχετικά με τον σχεδιασμό των αποθηκών εμπορευμάτων:

- ✓ Αναγνωρίζεται ότι το σχέδιο αποθηκών εμπορευμάτων είναι ιδιαίτερα σύνθετο

- ✓ Οι συντάκτες αντιμετωπίζουν αυτήν την πολυπλοκότητα περιγράφοντας βήμα βήμα τις διαδικασίες

- ✓ Αυτά τα βήματα είναι αλληλένδετα και ένας βαθμός επανάληψης είναι απαραίτητος

- ✓ Μπορεί να μην είναι δυνατό να προσδιοριστεί ποια είναι η βέλτιστη λύση, εξαιτίας του μεγάλου αριθμού των πιθανοτήτων που υπάρχουν σε κάθε βήμα.

Μεμονωμένα εργαλεία και τεχνικές

Οι σχεδιαστές αποθηκών εμπορευμάτων χρησιμοποιούν ποικίλα εργαλεία κατά τη διάρκεια της διαδικασίας σχεδιασμού. Οι κύριοι τομείς που είναι κοινοί (δηλ. χρησιμοποιούμενοι από περισσότερο από τους μισούς σχεδιαστές) είναι η χρήση:

- ➔ μοντέλων βάσεων δεδομένων και υπολογισμών με λογιστικά φύλλα (spreadsheet) για την ανάλυση στοιχείων

- ➔ μοντέλων υπολογισμών με λογιστικά φύλλα (spreadsheet) για την εξέταση των τύπων εξοπλισμού

- ➔ επίσημων μοντέλων υπολογισμών με λογιστικά φύλλα (spreadsheet) για τον υπολογισμό των ικανοτήτων και των ποσοτήτων του εξοπλισμού

- ➔ λογισμικού σχεδιασμού με την βοήθεια υπολογιστή (CAD) για την κατάρτιση των σχεδιαγραμμάτων

- ➔ λογισμικού προσομοίωσης και

Βήμα	Εργαλεία που χρησιμοποιούνται (ο αριθμός των εταιρειών που χρησιμοποιεί το κάθε εργαλείο φαίνεται στην παρένθεση)
1. Καθορίστε τις απαιτήσεις του συστήματος	<ul style="list-style-type: none"> • Λίστες ελέγχου (2) • Λογισμικό διανομής μέσω δικτύου (1)
2. Καθορίστε και συγκεντρώστε δεδομένα	<ul style="list-style-type: none"> • Λίστες ελέγχου (2) • Μοντέλα βάσης δεδομένων (1) • Επίσημα μοντέλα λογιστικών φύλλων (2) • Ανεπίσημα μοντέλα λογιστικών φύλλων (2) • Διαγράμματα ροής (1)
3. Αναλύστε τα δεδομένα	<ul style="list-style-type: none"> • Μοντέλα βάσης δεδομένων (5) • Επίσημα μοντέλα λογιστικών φύλλων (3) • Ανεπίσημα μοντέλα λογιστικών φύλλων (2) • Διαγράμματα ροής (1)
4. Καθιερώστε τις μονάδες φορτίου που θα χρησιμοποιηθούν	<ul style="list-style-type: none"> • Λίστες ελέγχου (2) • Εξυπηρέτηση υπαρχόντων λειτουργιών (1) • Επίσημα μοντέλα λογιστικών φύλλων (1) • Μοντέλο βάσης δεδομένων (1)
5. Προσδιορίστε τις λειτουργικές διαδικασίες και μεθόδους	<ul style="list-style-type: none"> • Λίστες ελέγχου (2) • Διαίρεση αποθήκης σε ζώνες (1) • Διαγράμματα αποτίμησης τεχνολογικού επιπέδου (1) • Διαγράμματα αποτίμησης μεθόδων συλλογής (1) • Βιβλιογραφία ιδεών (1) • Διαδικασίες πρότυπης εργασίας (1) • Ανεπίσημα μοντέλα λογιστικών φύλλων (1)
6. Σκεφτείτε πιθανούς τύπους και χαρακτηριστικά εξοπλισμού	<ul style="list-style-type: none"> • Επίσημα μοντέλα λογιστικών φύλλων (2) • Ανεπίσημα μοντέλα λογιστικών φύλλων (2) • Δέντρα αποφάσεων (2) • Πίνακες 2x2 (1) • Πίνακες απόδοσης του εξοπλισμού (1) • Βιβλιογραφία ιδεών (1) • Εργαλεία για προμήθειες κατά παραγγελία (1) • Αποτιμήσεις SCOR (1) • Ανάλυση παραγόντων (1)
7. Υπολογίστε τις ικανότητες και τις ποσότητες του εξοπλισμού	<ul style="list-style-type: none"> • Επίσημα μοντέλα λογιστικών φύλλων (4) • Ανεπίσημα μοντέλα λογιστικών φύλλων (1) • Επίσημο μοντέλο βάσης δεδομένων (1) • Ιστορικά KPI και κριτήρια αποδοτικότητας (1) • Βαθμολόγηση δραστηριότητας βάσει δείγματος (1)
8. Καθορίστε υπηρεσίες και βοηθητικές λειτουργίες	<ul style="list-style-type: none"> • Λίστες ελέγχου (2) • Επίσημα μοντέλα λογιστικών φύλλων (1) • Επίσημο μοντέλο βάσης δεδομένων (1) • Εργαλεία από τις προδιαγραφές του εξοπλισμού (1)
9. Προετοιμάστε τα πιθανά χωροταξικά σχεδιαγράμματα	<ul style="list-style-type: none"> • Λογισμικό CAD (7) • Λογισμικό ροής διαδικασιών (1) • Λογισμικό προσομείωσης (1) • Μοντέλα κριτηρίων ραφιών (1)
10. Αξιολογήστε και εξακριβώστε	<ul style="list-style-type: none"> • Λογισμικό προσομείωσης (6) • Επίσημα μοντέλα λογιστικών φύλλων (4) • Επίσημα μοντέλα βάσης δεδομένων (3) • Πίνακες 2x2 (1) • Οικονομικά μοντέλα (1) • Λίστες ελέγχου (1) • Ανάλυση παραγόντων (1) • SCOR (1)

11. Προσδιορίστε τον προτιμώμενο σχεδιασμό

- Λογισμικό προσομείωσης (2)
- Πίνακες 2x2 (1)
- Ανάλυση SWOT (1)
- Μελέτη επιχείρησης (1)
- Επίσημα μοντέλα λογιστικών φύλλων (1)
- Πίνακες ροής των διαδικασιών (1)
- Λίστες ελέγχου της λειτουργικότητας του συστήματος (1)
- Κριτήρια προδιαγραφών του εξοπλισμού (1)
- Ανάλυση παραγόντων (1)
- SCOR (1)

Πίνακας 2

Εργαλεία για κάθε βήμα, που χρησιμοποιούνται από εταιρείες σχεδιασμού αποθηκών εμπορευμάτων

Συντομεύσεις: CAD: Computer-Aided Design, KPI: Key Performance Indicator, SCOR: Supply-chain Operations Reference model, SWOT: Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats.

Σημείωση: Ως επίσημα μοντέλα καθορίζονται αυτά που σχεδιάστηκαν και ελέγχθηκαν ποιοτικά για χρήση τους σε παλλαπλά προγράμματα (projects), ενώ ανεπίσημα μοντέλα είναι αυτά που αρχικά αναπτύχθηκαν για άλλα προγράμματα (projects) και τροποποιήθηκαν για χρήση τους σε μεταγενέστερα προγράμματα (projects).

επίσημων μοντέλων υπολογισμών με λογιστικά φύλλα (spreadsheet) για την εκτίμηση και την αξιολόγηση.

Ένα γενικό πλαίσιο μπορεί να αναπτυχθεί, συνοψίζοντας τα κύρια εργαλεία που χρησιμοποιούνται, το οποίο παρουσιάζεται στον πίνακα 2.

Από την παρατήρηση των στοιχείων που συγκεντρώσαμε στον Πίνακα 2 φαίνεται ότι οι σχεδιαστές αποθηκών εμπορευμάτων χρησιμοποιούν μια ποικιλία εργαλείων κατά τη διαδικασία του σχεδιασμού. Οι κύριες κοινές περιοχές (π.χ. που χρησιμοποιούνται από τους περισσότερους από τους μισούς που ρωτήθηκαν) αφορούν στη χρήση των εξής εργαλείων:

✓ Μοντέλα βάσεων δεδομένων και λογιστικών φύλλων για ανάλυση των δεδομένων

✓ Μοντέλα λογιστικών φύλλων, όσον αφορά στον τύπο του εξοπλισμού

✓ Επίσημα μοντέλα λογιστικών φύλλων για τον υπολογισμό της ικανότητας του εξοπλισμού και της πο-

σότητας αυτού

✓ Λογισμικού σχεδιασμού (CAD) για τον σχεδιασμό του χωροταξικού σχεδιαγράμματος

✓ Λογισμικού προσομείωσης και επίσημα μοντέλα λογιστικών φύλλων για αξιολόγηση και εξακρίβωση.

Στα πλαίσια της συλλογής παραγγελίας, ο σχεδιασμός της διαρρύθμισης της αποθήκης αφορά δύο υποπροβλήματα: το σχεδιάγραμμα της εγκατάστασης, που περιέχει το σύστημα παραγγελία-συλλογή και το σχεδιάγραμμα μέσα στο σύστημα παραγγελία-συλλογή.

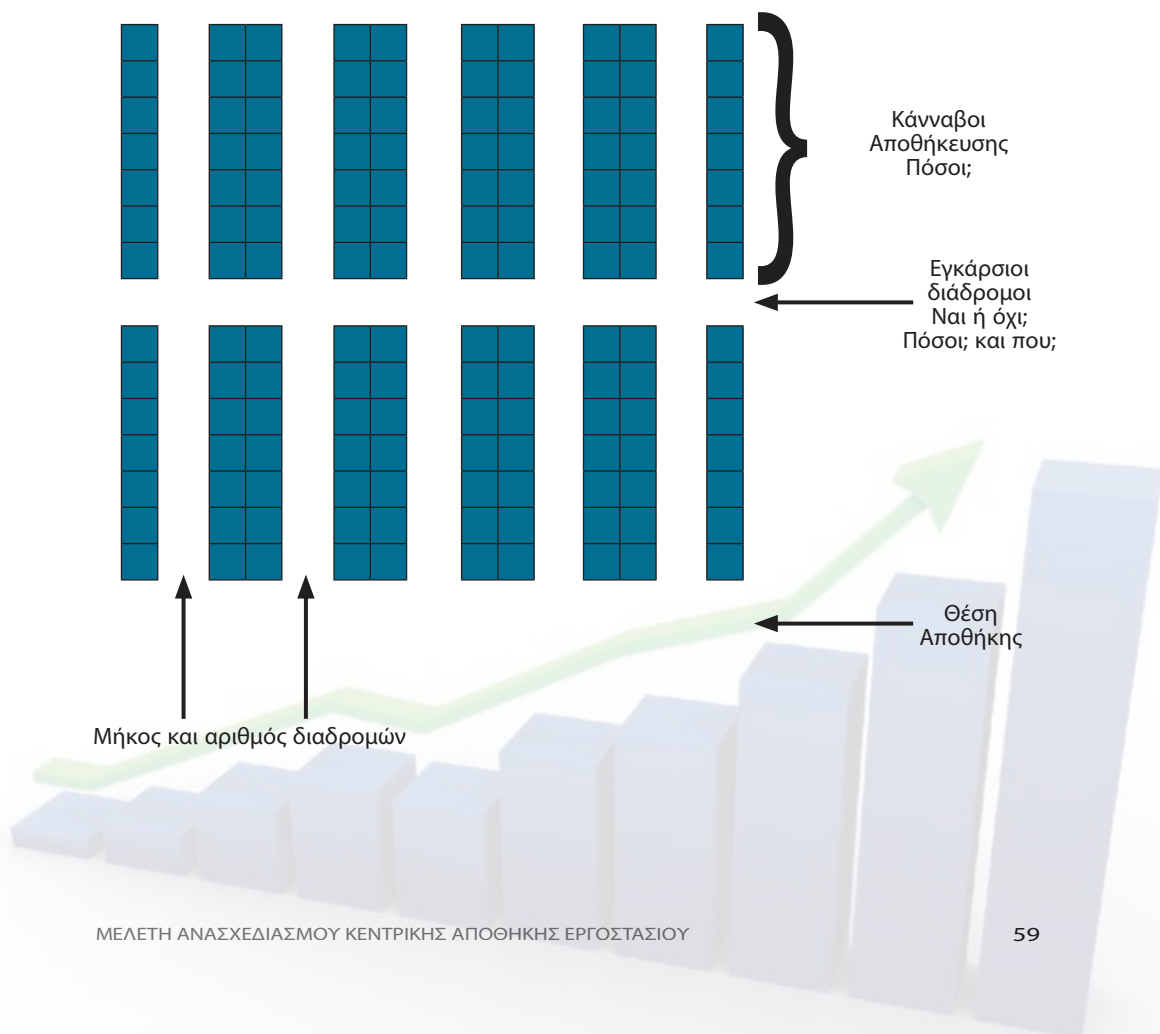
Το πρώτο υποπρόβλημα καλείται συνήθως πρόβλημα σχεδιαγράμματος εγκατάστασης και αφορά στην απόφαση του πού να τοποθετηθούν τα διάφορα τμήματα (παραλαβής, συλλογής, αποθήκευσης, ταξινόμησης, αποστολής, κ.λπ.). Πραγματοποιείται συχνά με το να ληφθεί υπόψη η σχέση δραστηριότητας μεταξύ των τμημάτων. Ο κοινός στόχος ελαχιστοποιεί τα έξοδα διεκπεραίωσης, τα οποία σε πολλές περιπτώσεις αντιπρο-

σωπεύονται από μια γραμμική εξίσωση της απόστασης μετακίνησης.

Το δεύτερο υποπρόβλημα, το οποίο μπορεί επίσης να χαρακτηριστεί ως πρόβλημα εσωτερικού σχεδιασμού ή σχεδιαγράμματος διαδρόμων, αφορά στον προσδιορισμό του αριθμού των κάρναβων (block) και τον αριθμό, το μήκος και το πλάτος των διαδρόμων σε κάθε τετράγωνο μιας περιοχής συλλογής (δείτε το σχήμα 5). Ο κοινός στόχος είναι να βρεθεί ένα βέλτιστο σχεδιάγραμμα αποθηκών εμπορευμάτων, λαμβάνοντας υπόψιν μια ορισμένη

αντικειμενική λειτουργία μεταξύ των σχεδιαγραμμάτων που εγκαθιστούν ένα δεδομένο σύνολο περιορισμών και απαιτήσεων. Στην περίπτωση που μελετάμε ο κύριος στόχος μας είναι να αυξήσουμε τη χωρητικότητα της κεντρικής αποθήκης μέσω του ανασχεδιασμού και του προτεινόμενου εξοπλισμού, στον οποίο συμπεριλαμβάνεται και ένα πληροφοριακό σύστημα. Ταυτόχρονα, θα προσπαθήσουμε να μειώσουμε τους χρόνους μετακίνησης και συλλογής παραγγελιών με την εφαρμογή του πληροφοριακού συστήματος.

Σχήμα 5
Τυπικές αποφάσεις διαρύθμισης για το σχεδιασμό του συστήματος συλλογής παραγγελίας

**ΡΑΦΙΑ
ΠΑΛΕΤΑΣ
DRIVE IN &
DRIVE
THROUGH**

Λίστα ελέγχου χαρακτηριστικών

Εκμετάλλευση επιφάνειας πατώματος	✓✓✓✓✓
Εκμετάλλευση χώρου σε όγκο	✓✓✓✓✓
Πρόσβαση στο φορτίο κάθε παλέτας	✓✓✓✓✓
Ταχύτητα πρόσβασης και συνολ. ταχ.	✓✓✓✓
Περιστροφή αποθέματος	✓✓
Έλεγχος κ' διαχείριση αποθέματος	✓✓
Ειδικός εξοπλισμός διακίνησης	Δεν απαιτείται
Ευκολία ανακατανομής παλετών	✓✓✓✓
Ταχύτητα εγκατάστασης	✓✓✓✓
Προσαρμοστικότητα της θέσης των δοκίδων	✓

**ΡΑΦΙΑ ΠΑΛΕΤΑΣ
ΠΟΛΥ ΣΤΕΝΟΥ
ΔΙΑΔΡΟΜΟΥ
(Σταθεροί γερανοί
αποθήκευσης και
ανάκτησης)**

Λίστα ελέγχου χαρακτηριστικών

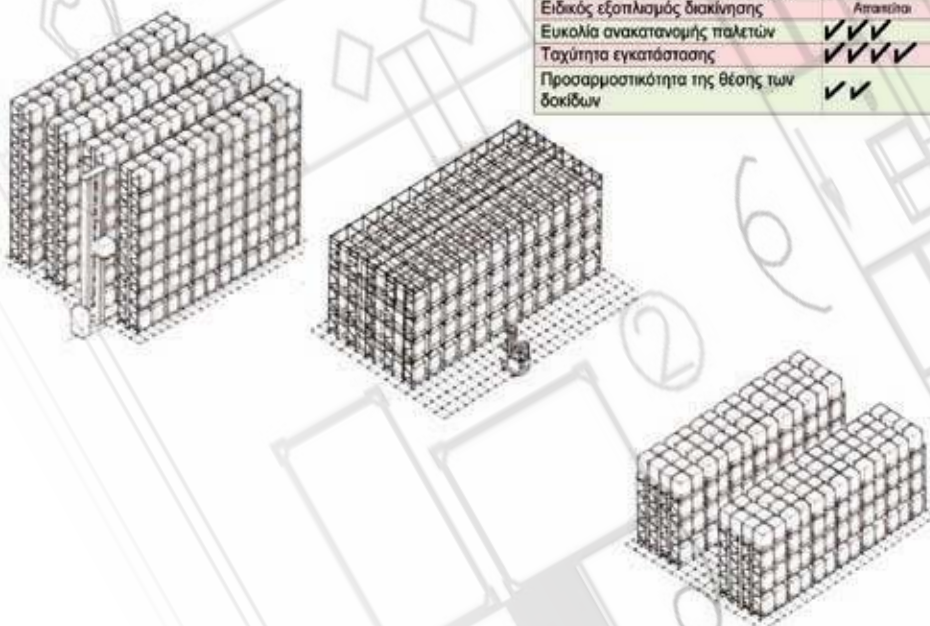
Εκμετάλλευση επιφάνειας πατώματος	✓✓✓✓✓
Εκμετάλλευση χώρου σε όγκο	✓✓✓✓✓
Πρόσβαση στο φορτίο κάθε παλέτας	✓✓✓✓✓
Ταχύτητα πρόσβασης και συνολ. ταχ.	✓✓✓✓
Περιστροφή αποθέματος	✓✓✓✓
Έλεγχος κ' διαχείριση αποθέματος	✓✓✓✓
Ειδικός εξοπλισμός διακίνησης	Σύστημα Γερανού
Ευκολία ανακατανομής παλετών	✓✓
Ταχύτητα εγκατάστασης	✓✓
Προσαρμοστικότητα της θέσης των δοκίδων	Δεν απαιτείται

**ΡΑΦΙΑ ΠΑΛΕΤΑΣ
ΔΙΠΛΟΥ ΒΑΘΟΥΣ**

Λίστα ελέγχου χαρακτηριστικών

Εκμετάλλευση επιφάνειας πατώματος	✓✓✓✓✓
Εκμετάλλευση χώρου σε όγκο	✓✓✓✓✓
Πρόσβαση στο φορτίο κάθε παλέτας	✓✓✓✓
Ταχύτητα πρόσβασης και συνολ. ταχ.	✓✓✓
Περιστροφή αποθέματος	✓✓
Έλεγχος κ' διαχείριση αποθέματος	✓✓
Ειδικός εξοπλισμός διακίνησης	Απαιτείται
Ευκολία ανακατανομής παλετών	✓✓✓
Ταχύτητα εγκατάστασης	✓✓✓✓
Προσαρμοστικότητα της θέσης των δοκίδων	✓✓

**Σχήμα 6α
Κατηγορίες ραφιών**

**ΡΑΦΙΑ ΠΑΛΕΤΑΣ
PUSH - BACK**

Λίστα ελέγχου χαρακτηριστικών

Εκμετάλλευση επιφάνειας πατώματος	✓✓✓✓✓
Εκμετάλλευση χώρου σε όγκο	✓✓✓✓✓
Πρόσβαση στο φορτίο κάθε παλέτας	✓✓✓✓✓
Ταχύτητα πρόσβασης και συνολική ταχ.	✓✓✓✓✓
Περιστροφή αποθέματος	✓✓✓✓✓
Έλεγχος κ' διαχείριση αποθέματος	✓✓✓✓✓
Ειδικός εξοπλισμός διακίνησης	Δεν απαιτείται
Ευκολία ανακατανομής παλετών	✓
Ταχύτητα εγκατάστασης	✓✓✓✓
Προσαρμοστικότητα της θέσης των δοκίδων	✓

**ΡΑΦΙΑ
LIVE STORAGE**

Λίστα ελέγχου χαρακτηριστικών

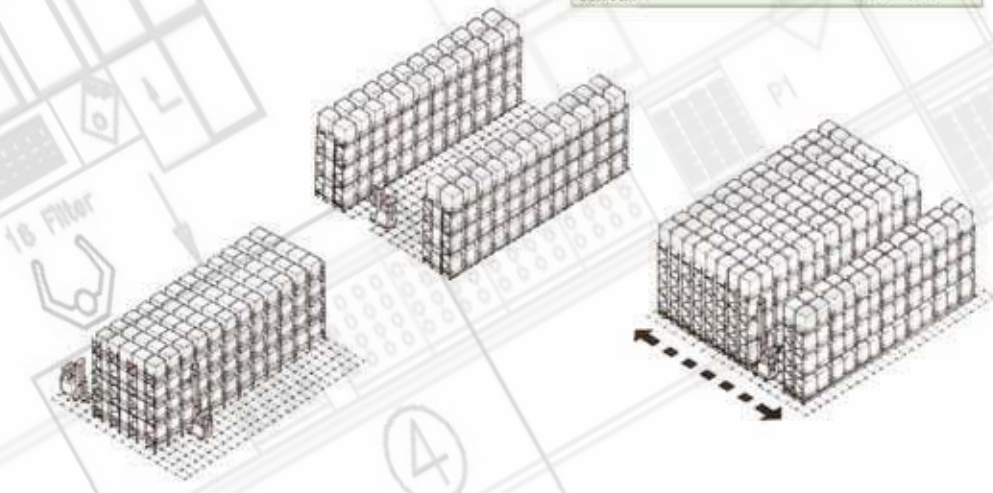
Εκμετάλλευση επιφάνειας πατώματος	✓✓✓✓✓
Εκμετάλλευση χώρου σε όγκο	✓✓✓✓✓
Πρόσβαση στο φορτίο κάθε παλέτας	✓✓✓✓✓
Ταχύτητα πρόσβασης και συνολική ταχ.	✓✓✓✓✓
Περιστροφή αποθέματος	✓✓✓✓✓
Έλεγχος κ' διαχείριση αποθέματος	✓✓✓✓✓
Ειδικός εξοπλισμός διακίνησης	Δεν απαιτείται
Ευκολία ανακατανομής παλετών	✓
Ταχύτητα εγκατάστασης	✓✓✓✓
Προσαρμοστικότητα της θέσης των δοκίδων	✓

**ΡΑΦΙΑ ΠΑΛΕΤΑΣ
ΚΙΝΟΥΜΕΝΑ**

Λίστα ελέγχου χαρακτηριστικών

Εκμετάλλευση επιφάνειας πατώματος	✓✓✓✓✓
Εκμετάλλευση χώρου σε όγκο	✓✓✓✓✓
Πρόσβαση στο φορτίο κάθε παλέτας	✓✓✓✓✓
Ταχύτητα πρόσβασης και συνολ. ταχ	✓✓✓✓✓
Περιστροφή αποθέματος	✓✓✓✓✓
Έλεγχος κ' διαχείριση αποθέματος	✓✓✓✓✓
Ειδικός εξοπλισμός διακίνησης	Δεν απαιτείται
Ευκολία ανακατανομής παλετών	✓
Ταχύτητα εγκατάστασης	✓
Προσαρμοστικότητα της θέσης των δοκίδων	✓✓✓✓✓

**Σχήμα 6β
Κατηγορίες ραφιών**

Αφού σχεδιάσουμε την αποθήκη μας πρέπει να επιλέξουμε και τον κατάλληλο εξοπλισμό, ώστε ο συνδυασμός εγκαταστάσεις-εξοπλισμός να μας δώσει το βέλτιστο αποτέλεσμα.

Οι Naish και Baker (2004) περιγράφουν μια βαθμιαία προσέγγιση στην αξιολόγηση του εξοπλισμού, περιλαμβάνοντας:

- ✓ Αξιολόγηση της υψηλού επιπέδου τεχνολογίας, βασισμένη σε γενικούς παράγοντες, όπως η κλίμακα της λειτουργίας και της ευελιξίας που απαιτούνται

- ✓ Ιδιότητες του εξοπλισμού, για να προσδιοριστεί εάν κάθε τύπος εξοπλισμού είναι κατάλληλος για την εφαρμογή

- ✓ Δέντρα απόφασης, τα οποία ενεργούν ως αντιπροσωπεύσεις των έμπειρων συστημάτων

- ✓ Πλήρης σύγκριση κοστολόγησης, για να υπολογιστούν όλες οι δαπάνες που συνδέονται με τις υπόλοιπες επιλογές

- ✓ Αναλύσεις ευαισθησίας, για να προσδιοριστεί εάν τα προτιμώμενα συστήματα αποδίδουν ακόμα καλά κάτω από τα εναλλακτικά επιχειρησιακά σενάρια

- ✓ Προσομοίωση υπολογιστών, για να εξεταστεί η αποτελεσματικότητα του προτιμώμενου συστήματος κάτω από διαφορετικές συνθήκες (π.χ. διακοπή γερανών).

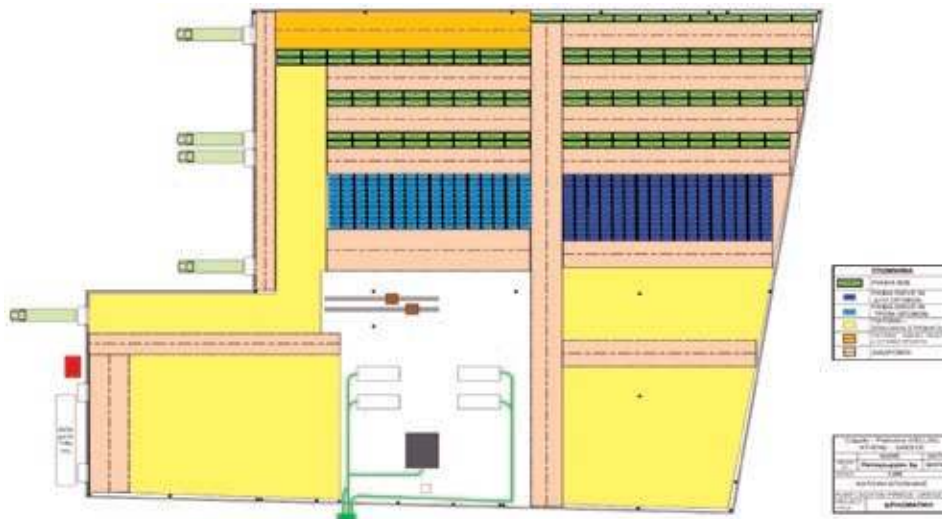
Υπολογίστε τις ικανότητες και τις ποσότητες εξοπλισμού

Αυτό είναι γενικά ένα θέμα υπολογισμού και τα επίσημα μοντέλα υπολογισμών με λογιστικά φύλλα (spreadsheet) τείνουν να χρησιμοποιηθούν, βασισμένα στις ροές των

αποθηκών εμπορευμάτων και στα πρότυπα απόδοσης (π.χ. από ιστορικά στοιχεία KPIs ή την δειγματοληψία εκτιμώμενης δραστηριότητας). Πολλές από τις αναλυτικές και τις μεθόδους προσομοίωσης εξετάζουν, στην πραγματικότητα, τις ικανότητες και τις ποσότητες εξοπλισμού, καθώς επίσης και την ανάγκη για την ευρύτερη επιλογή εξοπλισμού. Τέτοιες αναλυτικές μέθοδοι είναι παραδείγματος χάριν, ο δυναμικός προγραμματισμός και οι μέθοδοι προσομοίωσης. Οι τύποι ερωτήσεων που εξετάζουν περιλαμβάνουν την ανάπτυξη του βέλτιστου μήκους των ραφιών και της χρήσης του χώρου, αν και μερικοί εξετάζουν την ελαχιστοποίηση δαπανών μεταξύ των συγκεκριμένων επιλογών.

Στην κατηγορία του εξοπλισμού, ανήκουν και τα ράφια που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν για την αποθήκευση των ειδών. Ανάλογα με τον τύπο των ραφιών που επιλέγεται, έχουμε κάποια πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, που μπορεί να αφορούν, για παράδειγμα, στο κόστος αγοράς και εγκατάστασης, στην εκμετάλλευση του χώρου, στην ταχύτητα συλλογής των παραγγελιών, κ.λπ. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται στα σχήματα 6α και 6β, με μορφή πινάκων τα χαρακτηριστικά μερικών κατηγοριών ραφιών.

Τέλος, έκρινα σκόπιμο, για την πληρέστερη κατανόηση των όσων αναφέρθηκαν, να παραθέσω ένα σχέδιο που αφορά σε μια τυπική κεντρική αποθήκη ενός εργοστασίου, όπου διακρίνεται η διάταξη των διαφόρων τύπων ραφιών και χώρων αποθήκευσης (Layout), που υπάρχουν στην αποθήκη.

Σχήμα 7
Χωροταξικό σχεδιάγραμμα Κεντρικής Αποθήκης Εργοστασίου (σε Visio)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ☞ *A new approach to warehouse design*. Thesis (PhD), Cranfield Institute of Technology.
- ☞ Apple, J., 1977. *Plant Layout and Material Handling*, third ed. John Wiley, New York.
- ☞ Ashayeri, J., Gelders, L.F., 1985. *Warehouse design optimization*. European Journal of Operational Research 21.
- ☞ Bassan, Y., Roll, Y., Rosenblatt, M.J., 1980. *Internal layout design of a warehouse*. AIIE Transactions 12 (4).
- ☞ Cormier, G., 1997. A brief survey of operations research models for warehouse design and operation. Report, Bulletin, CORSSCRO.
- ☞ Cormier, G., Gunn, E.A., 1992. *A review of warehouse models*. European Journal of Operational Research 58.
- ☞ Cornue'jols, G., Fonlupt, J., Naddef, D., 1985. *The traveling salesman problem on a graph and some related integer polyhedra*. Mathematical Programming 33.
- ☞ *Erasmus-Logistica warehouse design*. <<http://www.fbk.eur.nl/OZ/LOGISTICA>> (online since 1998).
- ☞ Giannakainas Vlasios, 2000. "Ανατομία των Business Logistics".
- ☞ Hassan, M., 2002. *A framework for the design of warehouse layout*. Facilities 20 (13/14).
- ☞ Lawler, E.L., Lenstra, J.K., Rinnooy Kan, A.H.G., Shmoys, D.B., 1995. *The Traveling Salesman Problem*. Wiley, Chichester.
- ☞ Napolitano, M., 1994. *The Time, Space and Cost Guide to Better Warehouse Design: A Hands-on Guide to Help You Improve the Design and Operations of Your Warehouse or Distribution Centre*. Distribution Centre Management, New York.
- ☞ Rosenblatt, M.J., Roll, Y., 1984. *Warehouse design with storage policy considerations*. International Journal of Production Research 22 (5).
- ☞ Rouwenhorst, B., Reuter, B., Stockrahm, V., van Houtum, G., Mantel, R., Zijm, W., 2000. *Warehouse design and control: Framework and literature review*. European Journal of Operational Research 122.
- ☞ Rowley, J., 2000. *The principles of warehouse design*, second ed. The Institute of Logistics & Transport, Corby.
- ☞ Smith, J., Nixon, K., 1994. *Warehouse space and layout planning*.

Η Ιστορία του 5^{ου} Συντάγματος Πεζικού & οι Πρόσφατες Λογοτεχνικές Αναφορές για τα Κατορθώματά του στον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο

ΚΕΙΜΕΝΟ-ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ:
Ανθλγος (ΠΒ)
Χαρίκλεια Ζαμπράκα

Η ένδοξη σημαία
του 5^{ου} Συντάγματος
Πεζικού όπως φυ-
λάσσεται σήμε-
ρα στο Πολεμικό
Μουσείο στην
Αθήνα.

Το 5^ο Σύνταγμα Πεζικού υπήρξε ένα από τα πιο ένδοξα και ηρωικά Συντάγματα του Ελληνικού Στρατού. Πήρε μέρος σ' όλους τους απελευθερωτικούς κι αμυντικούς πολέμους της Πατρίδας μας κι έγραψε, χάρις στον ηρωισμό, την αυταπάρνηση και την αυτοθυσία των ανδρών του, τις πιο λαμπρές σελίδες της νεότερης ελληνικής ιστορίας.

Πρωτοσυστάθηκε στην Πάτρα το 1877 (Ν.Δ. ΧΚΕ' της 22^{ας} Ιουνίου 1877). Την άλλη χρονιά διαλύθηκε, όπως διαλύθηκαν και όλα τα Συντάγματα Πεζικού, με τις τροποποιήσεις που έγιναν τότε στην όλη οργάνωση και σύνθεση του ελληνικού στρατού. Επανασυστάθηκε το 1885, παραμονές του ελληνοτουρκικού πολέμου του 1897. Μετά τον άτυχο, για την Ελλάδα, εκείνο πόλεμο, με Β.Δ. της 13^{ης} Σεπτεμβρίου 1904 ορίστηκε έδρα του 5^{ου} Συντάγματος η πόλη των Τρικάλων. Νέα επανασύσταση του 5^{ου} Συντάγματος έγινε το 1967 στην Κέρκυρα. Τον Ιανουάριο δε του 1968 εγκαταστάθηκε και πάλι στα Τρίκαλα ως κέντρο εκπαιδύσεως νεοσυλλέκτων και τον Οκτώβριο του 1971 διαλύθηκε οριστικά. Από την ίδρυσή του μέχρι και τη διάλυσή του ανήκε στην Ι Μεραρχία με έδρα τη Λάρισα.

Το 5^ο Σύνταγμα Πεζικού μπορεί να χαρακτηριστεί ως το κλασικό παράδειγμα της συμμετοχής του στρατού μας στην αγωνιστική διάθεση του ελληνισμού της πρόσφατης Ελληνικής Ιστορίας με συμμετοχή σε όλους τους αγώνες όπως:

ΑΤΥΧΗΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Το 5^ο ΣΠ έλαβε μέρος στον ελληνοτουρκικό (ατυχή) πόλεμο του 1897. Από τις αρχές Απριλίου μέχρι τον Μάιο συμμετείχε σχεδόν σε όλες τις μάχες χωρίς δυστυχώς να ευοδωθούν οι θυσίες των αξιωματικών και των στρατιωτών του, εφόσον η κατάληξη αυτού του πολέμου ήταν ταπεινωτική για την Ελλάδα.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ

Είναι γνωστό πως ο Παύλος Μελάς βαδίζοντας προς τη Μακεδονία πήρε μαζί του τους δεκανείς του 5^{ου} ΣΠ Γιαννίκα και Αλαμανή.

Α' ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Το 5^ο ΣΠ συμμετείχε στην κύρια και αποφασιστική μάχη που διεξήχθη στις 6 Οκτωβρίου 1912 στα στενά του Σαρανταπόρου, τα οποία θεωρούνταν απόρθητα και για τα οποία ο Γερμανός στρατηγός W. L. Colmar von der Goltz είχε προβλέψει ότι θα γινόταν ο τάφος των Ελλήνων.

Στις 19/10, έλαβε μέρος στη μάχη των Γιαννιτσών όπου ο εχθρός υποχώρησε αφήνοντας πίσω του ολόκληρο το πυροβολικό και πλήθος πολεμοφοδίων. Στις 25 Οκτωβρίου, το 5^ο ΣΠ ετοιμάστηκε να επιτεθεί για την κατάληψη της Θεσσαλονίκης αλλά τελικά η πόλη παραδόθηκε αμαχητί κι έτσι στις 28/10, εισήλθε θριαμβευτικά στην πόλη ως εμπροσθοφυλακή της Ι Μεραρχίας συνοδεύοντας τον διάδοχο Κων/νο.

Στις 30/10, ακολούθησε τον διάδοχο Κων/νο στην εκστρατεία του στη Δυτική Μακεδονία - Κορυτσά και στις 10/1913, επέστρεψε στη Θεσσαλονίκη όπου έμεινε ως τις αρχές του Απριλίου.

Β΄ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ (ΜΑΙΟΣ - ΙΟΥΛΙΟΣ 1913)

Στις 18 Ιουνίου, η Ι Μεραρχία, με επικεφαλής το 5^ο ΣΠ, ξεκίνησε για να αναμετρηθεί με τον εχθρό τον οποίο συνάντησε στις 19/6 στη Βυσώκα όπου, αφού τον νίκησε, τον ανάγκασε να τραπεί σε άτακτη φυγή. Στις 20/6, συμμετείχε μαζί με το 4^ο και 2^ο ΣΠ στη μάχη της Όσσας και στις 21/6 στη φονικότατη μάχη του Λαχανά. Στις 23/6, και πάλι με εμπροσθοφυλακή το 5 ΣΠ η Ι Μεραρχία κινήθηκε προς Σιδηρόκαστρο

Στις 25 Ιουνίου 1913, η Ι Μεραρχία προέλασε προς Μπέλες υπό τα πυκνά πυρά βουλγαρικού πυροβολικού. Στις 26 Ιουνίου, έφτασε στη Βυρώνεια (Χατζή Μπεϊλίκ), Στις 26 και 27 Ιουνίου, το 5^ο ΣΠ έδωσε μάχη με τους Βουλγάρους κοντά στο χωριό Αετοβούνι (Κισισλίκ) Στις 27 Ιουνίου το 5^ο ΣΠ, ενισχυμένο με τα πυρά της ΙΙ/2 Μοίρας Πεδινού Πυροβολικού, κατέλαβε τα υψώματα που βρίσκονταν ανατολικά του χωριού Αετοβούνι και ανάγκασε τους Βουλγάρους να υποχωρήσουν ατάκτως. Το μεσημέρι της ίδιας ημέρας ολόκληρη η Ι Μεραρχία στάθμευσε στο χωριό Βέτρινα.

Στις 9 Ιουλίου, το 5^ο Σύνταγμα Πεζικού διατάχθηκε να εισέλθει στα στενά και να προσπαθήσει να έρθει σε επαφή με τον εχθρό. Στις 10-11 Ιουλίου 1913, με θαυμάσιο ελιγμό του κατέλαβε τα περίφημα στενά της Κρέσνας και το χωριό Κρούπνικ (εντός των σημερινών βουλγαρικών συνόρων). Οι Βούλγαροι υποχώρησαν πανικόβλητοι προς το Σιμιτλί. Στις 11 Ιουλίου, πέρασε τα Στενά της Κρέσνας ολόκληρη η Ι Μεραρχία. Στις 12 Ιουλίου, άρχισε η επίθεση για την κατάληψη του Σιμιτλί από το 2^ο και 5^ο ΣΠ και την υποστήριξη του 1^{ου} ΣΠΠ. Κατελήφθη από το 5^ο ΣΠ το ύψ. 275, το οποίο δέσποζε στη βόρεια

έξοδο των Στενών της Κρέσνας. Με νυχτερινή επίθεσή του το 5^ο ΣΠ καταδίωξε τους Βουλγάρους εντός του Σιμιτλί, οι οποίοι είχαν αρχίσει να παραδίδονται.

Τα μεσάνυχτα της 14^{ης} Ιουλίου, ήρθε διαταγή να σπεύσει το 5^ο ΣΠ αλλά και όλη η Ι Μεραρχία προς ενίσχυση της VI Μεραρχίας η οποία έδινε σφοδρή και άνιση μάχη σε υψόμετρο 1378. Στη θέα των νέων δυνάμεων οι Βούλγαροι υποχώρησαν προς Τζουμαγιά φοβούμενοι την καταστροφή τους. Κι ενώ στις 17 Ιουλίου ετοιμαζόταν το στράτευμα να προελάσει προς Τζουμαγιά, κοινοποιήθηκε η διαταγή ότι συμφωνήθηκε πενθήμερη ανακωχή, η οποία παρατάθηκε επ' αόριστον στις 25 του μηνός, ενώ στις 28 Ιουλίου 1913 υπογράφηκε στο Βουκουρέστι η ομώνυμη Συνθήκη Ειρήνης, η οποία έθεσε και τυπικώς τέρμα στην εμπόλεμη κατάσταση μεταξύ των Βαλκανικών κρατών.

Η υποχώρηση από τα καταληφθέντα βουλγαρικά εδάφη άρχισε στις 19 Ιουλίου. Το Σύνταγμα παρέμεινε στη Γραδενίτσα επί δέκα ημέρες. Μετέβη όμως στη συνέχεια στις Σέρρες όπου παρέμεινε μέχρι τις 6 Αυγούστου οπότε, λόγω της όχι καλής πορείας των ελληνοτουρκικών διαπραγματεύσεων, μεταφέρθηκε στη Δράμα. Από εκεί έφυγε μετά την υπογραφή της ελληνοτουρκικής συνθήκης και έφτασε με πεζοπορία πίσω στην έδρα του στα Τρίκαλα στις 24 Νοεμβρίου 1913.

Ο Α΄ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ (1917-1918)

Στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο, το 5^ο ΣΠ (Τρικόλων), υπό τον Σχη Δ. Γιαννόπουλο, εγκατέλειψε τα Τρίκαλα και μέσω Κόζιακα-Αγράφων διέφυγε στη Λαμία όταν έμαθε την παρουσία γαλλικών στρατευμάτων στη Λάρισα και την

απαίτηση να αποπλιστούν οι ελληνικές δυνάμεις .

Από τις 2/15 Μαρτίου έως τον Αύγουστο του 1918, η Ι Μεραρχία τοποθετήθηκε στην πρώτη γραμμή στη θέση της 80^{ης} Βρετανικής Ταξιαρχίας. Στον ανατολικό τομέα τοποθετήθηκε το 1/38 ΣΕ και στον δυτικό το 5^ο ΣΠ. Στις 5/18 Απριλίου 1918, από κοινού με το XVI Βρετανικό Σώμα Στρατού έλαβε μέρος στη μάχη για την κατάληψη της γραμμής λίμνη Αχινού - Γενή Μαχαλά (Πεπονιάς) - βόρεια παρυφή Γκούντελι (Βαμβακούσα) - ΒΑ παρυφή Οσμάν Καμήλα (Κάτω Καμήλα). Στις 26 Αυγούστου/8 Σεπτεμβρίου 1918, προωθήθηκε στη γραμμή Κουμαριά-Νεβόλιανη (Σκοπιά), όπου παρέμεινε ως τις 23 Σεπτεμβρίου/6 Οκτωβρίου 1918, οπότε μεταστάθμευσε στην περιοχή Όρλιακου (Γάζωρο) Σερρών. Στις 21 Σεπτεμβρίου/4 Οκτωβρίου, ανακατέλαβε με το 1/38 ΣΕ τις Σέρρες, ενώ στις 27 Σεπτεμβρίου/10 Οκτωβρίου ανακατέλαβε τη Νέα Ζίχνη (Ζηλιάχοβα), την Αλιστράτη, το Καλαπότι, το Λίσσε, το Κάτω Νευροκόπι (Ζίρνοβο) και τη Δράμα. Την 1^η/14^η Οκτωβρίου 1918, εγκαταστάθηκε στην περιοχή Δράμας. Στις 17/30 Νοεμβρίου 1918, μεταφέρθηκε στην περιοχή Ελευθερών Καβάλας με σκοπό να μεταφερθεί στην Ουκρανία, αλλά τελικά, λόγω των αναταραχών στη Μ. Ασία, παρέμεινε στην Ελλάδα.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ 5^{ου} ΣΠ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

Το 5^ο ΣΠ από τη στιγμή που αποβιβάστηκε στη Μικρά Ασία μέχρι τη στιγμή που διατάχθηκε να επιστρέψει έλαβε μέρος σε μεγάλο αριθμό μαχών πολλές από τις οποίες στέφθηκαν με νίκη. Οι κυριότερες εξ' αυτών είναι:

Στις 21 Ιουνίου 1919, κατέλαβε την πόλη του Αϊδινίου, ύστερα από μία σκληρή μάχη.

Στις 23 Ιουνίου 1919, καταδίωξε και διέλυσε ένοπλες ομάδες νοτιώς του Μαιάνδρου ποταμού.

Στις 4 Ιουλίου 1919, κατέλαβε το Ομερλού και εγκατέστησε προφυλακές ανατολικάς αυτού.

Στις 24 Σεπτεμβρίου 1919, μικτό απόσπασμα του 5^{ου} ΣΠ κατέλαβε το ύψωμα Κοτσάν-Νταγ.

Στις 4 Φεβρουαρίου 1920, έφθασε στην πόλη της Προύσας κι ανέλαβε την φύλαξή της.

Στις 10 Ιουνίου 1920, επιτέθηκε εναντίον του ορεινού όγκου της περιοχής Αϊδινίου και την επομένη σε ολόκληρο το Μέτωπο. Κατέλαβε τη γραμμή Τσιφτέχαν - Σουλτάν Χισάρ - Μαλκάς, ανατολικά του Αϊδινίου.

Στις 13 Αυγούστου 1920, προέλασε ανατολικά και κατέλαβε την Ορτάντζα, στις 14 Αυγούστου το Καρά Τας και στις 15 Αυγούστου το Μπουλαντά.

Από 9 Νοεμβρίου έως 20 Δεκεμβρίου 1920, εξασφάλισε τον τομέα Μπουλαντάν από Γκιουμπέκ μέχρι Ναζλί.

Στις 23-26 Ιανουαρίου 1921, το 5^ο ΣΠ μεταφέρθηκε στην Προύσα.

Στις 2 Απριλίου 1921, επέστρεψε στη Σμύρνη κι απ' εκεί έφθασε στα χωριά Σιβασλή και Μπουργκάζ.

Την 1^η Ιουλίου 1921, μετά μία δύσκολη προέλαση που έκανε, επιτέθηκε κατά του Καραμπουγιού-Νταγ, το οποίο κατέλαβε, παρά τη λυσσώδη αντίσταση των Τούρκων.

Στις 2 Ιουλίου 1921, κατέλαβε το ύψωμα 1799.

Στις 7 Ιουλίου 1921, έφθασε στο Εσκή Σεχίρ.

Στις 8 Ιουλίου 1921, έδωσε μάχη στο

**“Δεν έχουμε νικηθεί”
Ελαιογραφία του Γ. Προκοπίου,
Πολεμικό Μουσείο Αθήνας.**

Σειντή Γαζή. Στις 10 Ιουλίου, εγκαταστάθηκε στην περιοχή Αζιζιέ Κισλά - Φακρίε.

Την 1^η Αυγούστου 1921, μετέσχε μεγάλης προελάσεως μ' όλες τις μονάδες της Ι Μεραρχίας προς τον Σαγγάριο ποταμό και, μετά από μία κουραστική πορεία πολλών ημερών, έφθασε στον αντικειμενικό του σκοπό.

Στις 6 Αυγούστου 1921, διέβη τον νότιο κλάδο του Σαγγάριου ποταμού και στάθμευσε στην περιοχή Μελισπαλιάρ.

Στις 10 Αυγούστου 1921, κατέλαβε το Μαγγάλ-Νταγ και συνέχισε την προέλασή του.

Στις 16 Αυγούστου 1921, μετά ένα σκληρό αγώνα κατέλαβε το Αρντίζ.

Στις 21 Σεπτεμβρίου 1921, επιτέθηκε κατά του υψώματος 'Ιν-Τεπέ και μετά διήμερη σκληρή μάχη το πήρε.

Το Σύνταγμα αγωνίστηκε σκληρά, αλλά ηρωικά σ' όλο το μέτωπο. Παρά τις κουραστικές πορείες και κακουχίες, οι άνδρες του γενικά επέδειξαν αξιοθαύμαστη τάξη κι εξαιρετική αντοχή. Η προέλασή του συνεχίστηκε ακάθεκτη, ως τη μέρα που ήρθε η κατάρρευση με τα γνωστά καταστροφικά επακόλουθά της. Στην αποχώρησή του πήρε μέρος στις περισσότερες μάχες της Ι Μεραρχίας, οι πιο σπουδαίες από τις οποίες ήταν η μάχη του Αντίζ-Νταγ και του υψώματος 1329.

Την 1^η Σεπτεμβρίου 1922, το Σύνταγμα, αφού κατόρθωσε να ξεπεράσει δύσκολες καταστάσεις και να διασώσει την ένδοξη πολεμική σημαία του, καθώς και το μεγαλύτερο μέρος των ανδρών και του υλικού του, έφθασε στο λιμάνι του Τσεσμέ. Εκεί επιβιβάστηκε σε ατμόπλοια, που το μετέφεραν στη Χίο κι από εκεί στην Αθήνα όπου στρατοπέδευσε στη Σχολή Ευελπίδων. Συμμετείχε στην Επανάσταση του 1922

εναντίον του βασιλιά Κωνσταντίνου και στις 10 Οκτωβρίου 1922 επέστρεψε στα Τρίκαλα, όπου άρχισε την εκπαίδευση νεοσυλλέκτων.

ΤΟ 5^ο ΣΠ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΤΟΥ 1940-41

Στον ελληνοϊταλικό πόλεμο του 1940-41, το 5^ο Σύνταγμα Πεζικού διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο και υπήρξε, μαζί με το 51^ο Σύνταγμα Πεζικού (Απόσπασμα Πίνδου του Δαβάκη), που συγκροτήθηκε στα Τρίκαλα με επίστρατους της ίδιας περιοχής, ο βασικός συντελεστής του θαύματος της Πίνδου. Από την 31^η Οκτωβρίου και μέχρι το τέλος του ελληνοϊταλικού πολέμου έδωσε νικηφόρες μάχες στο Γράμμο, στην Κόνιτσα, στην Κλεισούρα, στις οποίες οι άνδρες του πολέμησαν γενναία με άφθαστο ηρωισμό κι έγραψαν εκεί πάνω, στα βορειοηπειρωτικά βουνά, σελίδες δόξας και μεγαλείου.

Για το κατόρθωμά του ο επιτελάρχης του Β' ΣΣ Δημ. Μαχάς, έγραψε: «οι πεδινοί της Θεσσαλίας νίκησαν τους ορεινούς των Άλπεων».

Αποκορύφωμα του Αλβανικού έπους, κι αυτό που συγκίνησε τις καρδιές όλων των ελλήνων και ανήγαγε τους στρατιώτες του 5^{ου} Συντάγματος που βρίσκονταν στην πρώτη γραμμή σε ήρωες, ήταν η αντοχή και η υπεροχή που έδειξαν, παρά τις ελλείψεις, κατά την εαρινή επίθεση των Ιταλών. Με την έναρξή της όλος ο τομέας της Ι Μεραρχίας συγκλονίστηκε από τους εκκωφαντικούς κρότους των εκρήξεων βλημάτων πυροβολικού παντός διαμετρήματος και βαρέων όλμων.

Οι θέσεις της Μεραρχίας βάλλονταν σ' όλο το πλάτος και το βάθος. Υπολογίστηκε ότι έβαλε ένα πυροβόλο ανά μέτρο μετώπου. Τα πάντα ανασκά-

**Ομάδα
Αξιωματικών του
5^{ου} Συντάγματος
Πεζικού
(Τρικάλων) στην
περιοχή του υψώ-
ματος 731.**

φτηκαν. Η προπαρασκευή του ιταλικού ΠΒ κράτησε δύομισι ώρες, κατά τις οποίες έπεσαν πάνω στις ελληνικές θέσεις περίπου 100.000 βλήματα. Οι επικοινωνίες της I Μεραρχίας με τα εμπρός τμήματά της αποκόπηκαν. Ο μεγαλύτερος και σφοδρότερος βομβαρδισμός γινόταν σ' όλο το Κεντρικό Μέτωπο, και ιδιαίτερα στα υψώματα 731, Μπρέγκου-Ράπιτ και στο Κιάφε-Λούζιτ.

Δανειζόμαστε και παρουσιάζουμε σημειώσεις από το ημερολόγιο του Δημήτρη Κασλά, Ταγματάρχη του 2^{ου} Τάγματος που επωμίσθηκε το βάρος των τριών πρώτων ημερών.

Στις 9/3/41 και στις 9 π.μ. ο επί του υψ. 731 διοικητής του II/5 Τάγματος Τχης Δ. Κασλός απέστειλε προς τους διοικητές των λόχων του την εξής διαταγή: «*Επί των κατεχομένων θέσεων θα αμυνθώμεν μέχρι*

εσχάτων. Ουδείς θα κινηθή προς τα πίσω. Εμψυχώσατε άνδρας σας και τονώσατε το ηθικόν των. Προμηνύεται λυσσώδης επίθεσις του εχθρού, η οποία οπωσδήποτε θα αποκρουσθή και θα συντριβή. Τηρήσατέ με ενήμερον τακτικής καταστάσεως. Επαναλαμβάνω, τότε μόνον θα διέλθη ο εχθρός εκ της τοποθεσίας μας, όταν αποθάψωμεν άπαντες επί των θέσεών μας».

«(Βράδυ): Η νύχτα μας βρίσκει όλους εξαντλημένους σωματικώς. Είμεθα όλην την ημέραν νηστικοί. Εν τούτοις κανείς δεν θέλει να φάγη. Έχουμε άφθονο κονιάκ. Οι λόχοι δεν ζητούν ψωμί αλλά χειροβομβίδας αμυντικά και σκαπανικά εργαλεία. Καθ' όλην την νύχτα οι ημιονηγοί του Τάγματος, οι αφανείς αυτοί ήρωες, επηγαινοέρχονταν εις τον σταθμόν εφοδιασμού δια να μας φέρουν εκατοντάδας φορτίων χειροβομβίδων, πυρομαχικών και λοιπών εφοδίων».

Δεύτερη ημέρα:

«Οι Ιταλοί προχωρούν κατά διαδοχικά κύματα με προφανή σκοπόν να καταλάβουν οπωσδήποτε το 731, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τας απωλείας των. [...] Οι Ιταλοί φθάνουν σε απόσταση 50 - 100 μ. από την γραμμή αντιστάσεως. Διά να εξαπατήσουν τους στρατιώτας μας υψώνουν λευκά μανδήλια, προς στιγμινή υπέθεσα ότι επρόκειτο να παραδοθούν. Αντιλήφθην εκ πρώτης στιγμής ότι επρόκειτο περί απάτης. [...] Επενέβην αμέσως, διέταξα έντασιν των πυρών διά χειροβομβίδων και τοπικήν αντεπίθεσιν. Οι Στρατιώται κραυγάζοντας την ιαχήν «αέρα» διά της λόγχης και των χειροβομβίδων αιφνιδιάζουν τους Ιταλούς, οι οποίοι αρχίζουν να τρέχουν προς τα πίσω, μεταβαλόντες την υποχώρησίν των εις πανικόβλητον φυγήν. Η επίθεσίς των συνετρίβη».

«Αναφέρω ότι γραμμή αντιστάσεως κρατείται, δεν γνωρίζω όμως επιζώντας ή νεκρούς άνδρας. Το παν κατεστράφη.

Χαρακώματα, συρματοπλέγματα ισοπεδώθησαν, αυτόματα όπλα και πολυβόλα κατά το πλείστον κατεστράφησαν. Αποστείλατε Πυρομαχικά, χειροβομβίδας».

«Προς το εσπέρας νομίζουν ότι θα κλονίσουν το ηθικό των στρατιωτών μας, ρίπτουν δι' αεροπλάνων χιλιάδας προκηρύξεις, καλούν τους στρατιώτας μας να ρίψουν τα όπλα και να σπεύσουν να παραδοθούν. [...] Αι προκηρύξεις αυτάί μόνο γέλωτας προσέφερον εις τους ηρωικούς οπλίτας».

Τρίτη ημέρα:

«Την χαραυγήν η κεφαλή της ιταλικής φάλαγγος έφθασεν εις την έξοδον της χαράδρας πλησίον του Χάνι Βινοκάζιτ χωρίς να γίνει αντιληπτή. [...] Κατά την ώρα εκείνη διερχόμενοι στρατιώται μας αντιλήφθησαν τους Ιταλούς κι έσπευσαν και ειδοποίησαν τον Δ/ντην του ουλαμού Πυρ/κού, ο οποίος ήρχισε να εκτελεί βολήν διά των πυροβόλων εξ αποστάσεως περίπου 100μ. Οι Ιταλοί προσπαθούν ν' αναπτυχθούν αλλά δεν κατορθώνουν τίποτα. [...] Κατόπιν προφορικής διά τηλεφώνου Δ/γής του Σχου Κετσεά ο 1/5 Λόχος κινείται με εντολή να ανακόψη εις το ύψος της γραμμής αντιστάσεως τα εισελθόντα εις τα νώτα μας τμήματα των Ιταλών. [...] Τα 2 Τάγματα των Ιταλών αποκόπτονται από τα καταγιγιστικά πυρά του Πυρ/κού, διαλύονται και τρέπονται σε φυγή. Ο Δ/ντης του 1^{ου} Τάγματος Σ/τος Ταγματάρχης Ουμιλάντο μετά του επιτελείου του και τους Αξιωματικούς ενός Λόχου του συλλαμβάνονται αιχμάλωτοι και οδηγούνται εις τον σταθμόν διοικήσεώς μου. [...] Ο αιφνιδιασμός των Ιταλών είναι απόλυτος, εντός ολίγων λεπτών διαλύονται οι Λόχοι των και πανικόβλητοι τρέχουν προς όλας τας κατευθύνσεις. Ακόμη και οι μάγειροι, ημιονηγοί των Ταγμάτων μας συμμε-

τείχον αυτοβούλως εις την επίθεσιν με τον ίδιον ηρωισμόν, συμπληρούντες την αποσύνθεσιν και συντριβήν της ισχυρότατης ιταλικής φάλαγγος.

Την τέταρτη ημέρα, το Β΄ ΣΣ διέθεσε το Ι/67 Τάγμα της XVII Μεραρχίας (Δκτης Τχης Περ. Ελευθεριάδης από τη Λέσβο) στην Ι Μεραρχία και διέταξε επίσης την αντικατάσταση του 5^{ου} ΣΠ (Τρικάλων) και του Ι/51 Τάγματος (Τρικάλων), δηλ. του Υποσυγκροτήματος Κετσέα, από το 19^ο ΣΠ (Σερρών), λόγω των πολλών απωλειών που είχε υποστεί κατά τον 4ήμερο αγώνα, κατά τον οποίο αντιμετώπισε τη μεγαλύτερη επίθεση όλου του πολέμου.

Η νεότερη ιστορία ονομάζει το ύψωμα 731 «Νέες Θερμοπύλες», γράφτηκε δε και ειδικός Θούριος ως εμβληματικό του Στρατού. Έγινε θρυλικό και είναι γραμμένο στο Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη στην Αθήνα. Το ύψωμα 731 κατά την έναρξη των εχθροπραξιών ήταν δενδροσκεπασμένο, στο τέλος όμως δεν έμεινε κανένα δένδρο και είχε τροποποιηθεί η γεωλογική μορφή του. Το ύψος του μειώθηκε κατά 6 μέτρα. Σε κανένα άλλο μέρος του κόσμου κατά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο δε ρίχτηκαν τόσα πυρομαχικά όσα εκεί. Υπήρξε ίσως ένα από τα πιο αιματοβαμμένα υψώματα ολόκληρου του παγκοσμίου πολέμου.

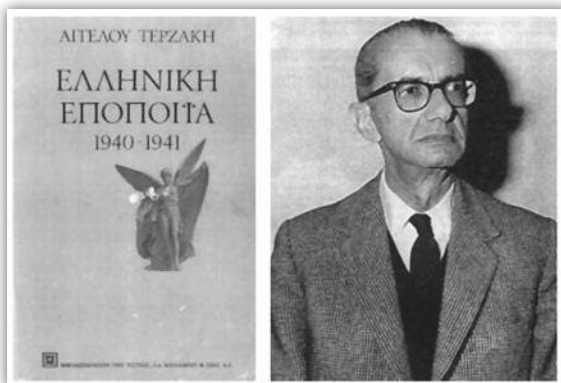
Στις 30 Απριλίου, το 5^ο Σύνταγμα μεταστάθμευσε στο Μέτσοβο και στις 1-2 Μαΐου 1941 διαλύθηκε. Κατά τον εξάμηνο νικηφόρο αγώνα του είχε ως τις 15 Μαρτίου 90 αξιωματικούς και 2.600 οπλίτες εκτός μάχης (νεκροί, εξαφανισθέντες, θανόντες από αρρώστιες, τραυματίες).

ΤΟ 5^Ο ΣΠ ΩΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΑΦΟΡΜΗ

Η συνολική πορεία του 5^{ου} Συντάγματος αλλά κυρίως η ηρωική του παρουσία στο αλβανικό έπος ήταν αναμενόμενο να αγγίξει την ευαισθησία πολλών λογοτεχνών γνωστών και μη όπως και τις καρδιές όλων των Ελλήνων. Η ευαισθησία τους εκφράστηκε με ποίηση, με λογοτεχνικά κείμενα- αφιερώματα αλλά και με αναφορές τους στο 5^ο Σύνταγμα σε πολλά από τα έργα τους που αφορούν την εποχή εκείνη.

Αξίζει κανείς να αναφερθεί σε μερικά από αυτά αφού καθρεπτίζουν την εικόνα των ηρώων του 5^{ου} Συντάγματος.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ (Η ΕΠΟΠΟΙΑ ΤΗΣ ΠΙΝΔΟΥ)

Ο λογοτέχνης και ακαδημαϊκός Άγγελος Τερζάκης, πολεμιστής του 1940, στο έργο του *Ελληνική Εποποιία 1940-41* γράφει:

«...τα πυρά του εχθρού ξέσκιζαν με αστραπές ασταμάτητες τη θολούρα, ανάσκαβαν τα πάντα, τίναζαν στον αέρα ολόκληρα δέντρα ξεριζωμένα, το χώμα ανάβραζε σαν καζάνι που κοχλάζει».

Και με τη γλαφυρή του πένα συνεχίζει:

«Θα περίμενε κανείς πως εκεί απάνω,

στα υψώματα αυτά που τ' ανασκάλεψε με νύχια πυρωμένα το πνεύμα της οργής, δεν θ' ανάσαινε πια ψυχή ζωντανή. Κι όμως να! Μεσ' από τα χώματα, τις πέτρες, τα κομματιασμένα συρματοπλέγματα, τους ξεκοιλιασμένους γαιόσακους, αναδούτηκαν ανθρώπινα όντα, σα να βρυκολιάκιαζαν, ανασηκώθηκαν. Έσφιξαν στο μάγουλο το όπλο, σημάδεψαν, έριξαν. Τα ιταλικά τάγματα που προχωρούσαν σε πυκνές μάζες, χτυπήθηκαν στο ψαχνό και ματώθηκαν, πολλοί γονάτισαν, κυλίστηκαν χάρω. Τα ελληνικά πολυβόλα είχαν αρχίσει τώρα το βαρύ τους κροτάλισμα, ένα γαύγισμα βραχνό. Το εχθρικό πεζικό αναγκάστηκε να σταματήσει, να ζητήσει εδώ κι εκεί καταλύματα πρόχειρα, πισωγύρισε».

«Ξημερώνει η 10 Μαρτίου 1941, ημέρα Δευτέρα, και το πυροβολικό του Καβαλλέρο ξαναρχίζει. Ξαναρχίζει από την Τρεμπεσίνα με πείσμα διπλό, γιατί η πρώτη μέρα χάθηκε κι αυτό είναι άσχημο για μιαν επίθεση, που πρέπει να το πετύχει τις πρώτες ώρες της. Το κανονίδι τώρα απλώνεται ανατολικά, στο 731. Είναι τέτοιο που μόνο με τους θρυλικούς βομβαρδισμούς του Βερντέν, στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, μπορεί να παραβληθεί. Τ' ακούει και ζαρώνει περίτρομη η ψυχή του ανθρώπου. Τα ελληνικά πυρά της έκοψαν την ορμή, ως που το μεσημέρι οι Ιταλοί ενισχυμένοι με νέες δυνάμεις, ξανάρχισαν, όμως το πεζικό κατόρθωσε με μόνα τα δικά του να σπάσει το πρώτο κύμα του εχθρού. Στις 6 τ' απόγευμα οι Ιταλοί άνοιγαν μεγάλη φωτιά κατά του 731. Χίμηξαν ύστερα με ταυτόχρονη προσπάθεια να το υπερκεράσουν από τη δημοσιά, ενώ έπιαναν και να βομβαρδίζουν την Τρεμπεσίνα. Ήταν η έβδομη επίθεσή τους για το 731. Το ύψωμα έμπαινε πια, ζωσμένο με φλόγες στο θρόλο».

Να πως περιγράφει τους Έλληνες στρατιώτες:

«Εκείνοι που στέκονταν τώρα γαντζωμένοι εκεί απάνω, μέσα στη νύχτα, δεν έμοιαζαν με στρατό, δεν έμοιαζαν με πλάσματα ανθρώπινα. Ήτανε κάτι σκέλεθρα ντυμένα με κουρέλια, επιδέσμοις, φαντάσματα μαυριδερά και αγριεμένα, όλο χώμα και ιδρώτα που παγώνει, μάτι γυαλιστερό από την πείνα, την αγωνία, την πάλη με το χάρο. Σάλευαν σα μεθυσμένα, τα' αυτιά τους είχανε κουφαθεί από τον πάταγο των κανονιών, τα δάχτυλά τους μούδιασαν στη σκανδάλη του όπλου, που άναψε από τη χρήση. Ένωσαν όμως εκεί κάτω, πίσω, στην Ελλάδα, κάποιες αγαπημένες ψυχές που στέκονταν και περιρίμεναν με το νου στην υπεράσπισή τους. Και γύρω, σ' απέραντο κύκλο, τον μεγάλο κόσμο να κοιτάζει με κρατημένη την ανάσα ποιο τίμημα καταβάλλει στο πάθος της η ελευθερία και πως θέλει τους μάρτυρές της για να υπάρξει η ανθρωπιά».

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ

Ο Νικηφόρος Βρεττάκος ποιητής και πεζογράφος με πλούσιο έργο, μεταφρασμένο σε πολλές γλώσσες, συμμετείχε στον ελληνοϊταλικό πόλεμο με ενθουσιασμό και ελπίδες για έναν νέο κόσμο που θα κτιζόταν πάνω στα συντρίμια του πολέμου. Για το ύψωμα 731 και το ανθρώπινο δυναμικό του 5^{ου} ΣΠ, γράφει:

«Ξυπνήσαμε κι ήμαστε όλοι σαν να

βγαίναμε από καλό όνειρο. Ανακαθήσαμε ξαφνιασμένοι.

- Τι είναι;

Είχε πάρει να φέγγει. Βγάλαμε τα κεφάλια από τ' αντίσκηνο.

- Το ύψωμα 731 καίγεται!...

Είχαμε τέσσερις μήνες πόλεμο και τέτοιο κακό δεν το είχαμε ματαδεί. Δέσαμε τις γκέτες μας γρήγορα. Σε λίγο είχαμε όλοι μας ειδοποιηθεί. Από στιγμή σε στιγμή μπορεί να χρειαστεί να ενισχύσουμε το ύψωμα. Πιάσαμε τα φρύδια του λόφου και κοιτάζαμε με σφιγμένη καρδιά. Το ύψωμα 731 ήτανε τυλιγμένο στη σκόνη. Δεν φαινότανε ούτε μια πέτρα. Το εχθρικό πυροβολικό το 'χε σκεπάσει με μια βροχή από οβίδες από πάνω ως κάτω.

- Πώς είναι δυνατό να υπάρχουνε εκεί πάνω άνθρωποι; Ακούσαμε να λέει ένας αξιωματικός βηματίζοντας ανήσυχα.

- Πάει ο Λόχος του Λούη ... είπε κάποιος...

- Δεν θα ξαναδούμε κανέναν πια από το Λόχο...

Ο Συνταγματάρχης προσπαθούσε να συνεννοηθεί με συνδέσμους. Το πυροβολικό άρχισε να βάζει τώρα από παντού, για να εμποδίσει κάθε ενίσχυση. Δεν μπορούσαμε να σταθούμε στα πόδια μας. Μέχρι δέκα χιλιόμετρα πίσω μας η γη καίγονταν. Κάθε στιγμή που περνούσε τα πράγματα γινόντουσαν και πιο σοβαρά. Μ' όλη την ομίχλη, σχηματισμοί από αεροπλάνα φτάνανε να βοηθήσουνε το πυροβολικό. Σ' απόσταση δέκα μέτρων δεν άκουγες τίποτα.

- Ο εχθρός εισεχώρησε στη χαράδρα προσπαθώντας να υπερφαλαγγίσει το ύψωμα 731, τέσσερα πυροβόλα της πεδινή μας πυροβολαρχίας γαβγίζουν σα γεννημένη σκύλα, ρίχνοντας χωρίς ούτε ενός δευτερολέπτου διακοπή στη χαράδρα. Έχουν ανάψει να ρίχνουν συνεχώς από τα

χαράματα. Κοιτάζαμε τους πυροβολητές όρθιους με τις οβίδες του εχθρικού πυροβολικού. Ένας πέφτει και άλλος παίρνει τη θέση του. Τα μάτια μας γιομίζουν δάκρυα. «Ποτέ μου δεν είδα τέτοιο πράγμα», λέει ο Συνταγματάρχης. «Ούτε είδα ούτε και μπορούσα να το φανταστώ. Αν μου έλεγαν πως έχω τέτοιους στρατιώτες, δεν θα το πίστευα. Και δεν θα το πίστευα γιατί δεν φανταζόμουν ποτέ πως μπορεί να υπάρχουν στον κόσμο τέτοιοι στρατιώτες». Είναι περασμένο το μεσημέρι. Το πυροβολικό έχει αραιώσει κάπως τις βολές του, επιτέλους. Μόνο απάνω στο 731 εξακολουθεί να τσακίζει τα δέντρα. Τώρα έχουμε περισσότερες ελπίδες.

Κάτω στο δρόμο βλέπουμε να κατεβαίνουν τα πρώτα φορεία. Τρέχουμε.

- Βαστάμε καλά, μας λένε οι πρώτοι στρατιώτες που περπατάνε ανάμεσα σε μια σειρά από γέρους και γυναικόπαιδα που τα οδηγούν προς τα πίσω, γιατί φοβούνται μήπως κάνουν κατασκοπεία...

... μια φωνή γνώριμη περνάει στ' αυτιά μας.

- Ο Λούης!...

Τρέχουμε κατά πάνω του. Έχει ρίξει ανάρριχτα τη χλαίνη του. Μ' αγκαλιάζει, με το ένα του χέρι και με φιλάει.

- Αμήν λέει. Γλιτώσαμε. Τώρα πηγαίνω στα Γιάννενα να μου κόψουν το αριστερό χέρι. Κοίταξε, κρέμεται! Έχει φύγει από τον ώμο... Κι αμέσως το δυνατό του γέλιο πλατάγιασε στον αέρα σαν να μην είχε συμβεί τίποτα.

- Χα! Χα! Χα!

Το πρόσωπό του είχε σταφιδώσει από το κρύο. Είναι γιομάτο χώματα και καπνό. Τα ρούχα του από πάνω ως κάτω είναι γεμάτα αίματα. Όπου να 'ναι θα συναντήσουνε τα' αυτοκίνητα που θα 'ρχονται να τους πάρουν. Εμείς παρακολουθούμε το Λούη από κοντά.

Η φωνή μας έχει κοπεί. Καθένας σκέφτεται πώς θα μπορούσε να τον βοηθήσει.

- Άμα θα πάτε στο 731 δε θα προφτάνετε να μετράτε σκοτωμένους...

Νύχτωσε. Ψαχουλεύοντας το σκοτάδι έχουμε πάρει τη χαράδρα σε μια φάλαγγα κατά άνδρα. Οι οβίδες του πυροβολικού φωτίζουν τον ορίζοντα.

Τραβάμε για το 731.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΕΡΑΤΗΣ (ΤΟ ΠΛΑΤΥ ΠΟΤΑΜΙ)

Ο Γιάννης Μπεράτης, πολεμιστής στον ελληνοϊταλικό πόλεμο και μάλιστα εθελοντής, έζησε την Εαρινή επίθεση των Ιταλών ευρισκόμενος στο 5^ο Σύνταγμα Πεζικού. Με το λογοτέχνημά του *Το Πλάτυ Ποτάμι*, με ζωντανό και με γλαφυρό τρόπο γράφει τις αναμνήσεις του από την Αλβανία και παρουσιάζει την καθημερινότητα των πολεμικών εκείνων γεγονότων από την πίσω πόρτα. Ως μεταφραστής - διερμηνέας, μιλούσε άπταιστα τα ιταλικά, ζούσε πίσω από το μέτωπο μια άλλη καθημερινότητα όπου συνυπάρχουν οι δειλές πράξεις, τα βιώματα και τα κατορθώματα καθώς και οι σκέψεις, τα συναισθήματα, οι πόνοι και οι χαρές απλών στρατιωτών που οι ίδιοι διηγούνται με ταπεινοφροσύνη.

«...Η πρώτη ομοβροντία μιας βαρέως Πυροβολαρχίας ερρίφθη ακριβώς την 6.30 ώραν επί του υψώματος 731» και ήταν το σύνθημα της επίθεσης. Πέραν του σφοδρού, ανεμπόδιστου αεροπορικού βομβαρδισμού, 400 πυροβόλα παντός διαμετρήματος έριξαν χιλιάδες οβίδες στο μέτωπο της I Μεραρχίας...»

Και συνεχίζει...

«...Τα μουλάρια είχαν σταματήσει απότομα από πάνω μου και τέντωναν μ' όλη τους τη δύναμη τα κεφάλια τους προς τα πίσω. Σούρθηκα μ' αυτά τα σκοινιά ίσαμε πάνω κι επιτέλους έπιασα τα πέταλά τους, τα πόδια τους, μέσα στη λάσπη. Κείνη την ώρα όλος ο κατάμαυρος ουρανός γιόμισε σαν με κόκκινα χάρτινα κινέζικα φαναράκια κι όλη η σιωπή γιόμισε με σφυρίγματα και κρότους. Ήταν κι οι δικές μας και οι ιταλικές πυροβολαρχίες απ' όλες τις γύρω κορφές...»

Συζητήσεις πίσω από το μέτωπο για να μη σκέφτονται τι περνούν όσοι μάχονται μπροστά.

«... Ο Στρατολόγος ξέσπασε:

Είναι αδύνατον κάθε μεσημέρι να τους αφήσουν να φάνε μια μπουκιά γλυκό φαΐ: Κάθε μέρα το ίδιο, την ίδια ώρα, έτσι σα να το κάνουν ξεπίτηδες οι κερατάδες: (Εξω οι οβίδες εξακολουθούσαν να σκάνε η μια μετά την άλλη). Κι όχι, δεν τον έχει ματαδεί, ούτε και τον έχει ξανακούσει τέτοιο πόλεμο! Έδρα Μεραρχίας σε βαλλόμενο μέρος! Μα πού ξανακούστηκε τέτοιο πράγμα! Έτσι τον άρπαξαν κι αυτόν ένα καλό πρωί και τον πέταξαν εδώ πάνω, σακάτη, άρρωστο άνθρωπο, χωρίς να τον ρωτήσουν για τίποτα. Κι απ' την πρώτη μέρα, την πρώτη στιγμή που πάτησε το πόδι του εδώ, δεν έχει σταματήσει αυτό το κακό. [...] Ο Νικοκάβουρας κουνούσε βαριά το

κεφάλι του και τα ολοστρόγγυλα και σαν πρησμένα μάτια του ήταν καρφωμένα βαριά, ακίνητα, πάνω στο Στρατολόγο. (Οι οβίδες σφυρίζανε ξυστά τώρα πάνω απ' τη σκεπή μας). Ο γιατρός χοροπηδούσε ολόκληρος πάνω στο κρεβάτι του, χτυπούσε παλαμάκια κι όλο φώναζε μ' έναν παράξενο διονυσιακό οίστρο: Αυτή είναι για μας! - έτοιμοι παιδιά! Αυτή είναι για μας. Τοιμαστείτε!...»

Μα και διηγήσεις κατορθωμάτων που μοιάζουν απίθανες, βγαλμένες από σελίδες μυθολογίας.

«... Κι άξαφνα δυο, τουλάχιστον, ιταλικά Τάγματα πέφτουν πάνω μας. Μεσ στην παραζάλη, στην αρχή οι δικοί μας τα χάσανε. Δεν ήξερε ο σκύλος τον αφέντη του. Άρχισε πατιρντί τρικούβερτο κι ήρθανε χέρια με χέρια μεσ στην ομίχλη, σ' ένα τέτοιο μπέρδεμα σου λέω που δεν ήξερε ο σκύλος τον αφέντη του. Αυτό κράτησε δυο ώρες. Οι άντρες τα χάσανε, λυγίσανε - οι απέναντι πυροβολαρχίες μας το πήραν χαμπάρι κι αρπάξανε τα κλείστρα να φύγουνε. Εγώ δεν ήμουνα ακόμη εδώ πάνω - αλλά κάτω, στην έδρα. Έφτασα τρεχάλα και ρίχτηκα μεσ στα όλα μόνο με τούτη δω τη μαγκούρα μου. Αρχισα να δίνω μαγκουριές δεξιά κι αριστερά κατακέφαλα στους Ιταλούς και να φωνάζω τους άντρες μας: «Βρε παιδιά! Βρε παιδιά, τι είν' αυτά! Έλα και τους φάγαμε τους κερατάδες!» Ευτυχώς, δόξα το θεό, οι άντρες με είδανε, με γνωρίσανε, μαζεύτηκαν γύρω μου, άρχισαν κι αυτοί να φωνάζουν: «Επάνω τους, κύριε Διοικητά! Κουράγιο παιδιά! Τους φάγαμε! Φούσκωσ' τον!» Αυτή δεν ήταν μια μάχη αλλά ξύλο, μα τι ξύλο!...»

Ούτε και οι Ιταλοί στρατιώτες, ήθελαν τον πόλεμο, να τελειώσουν τα επεισόδια προσδοκούσαν. Στείλανε οι Έλληνες κήρυκες στους Ιταλούς να ζητήσουν μια μικρή ανακωχή, μια μικρή εκεχειρία για

την ταφή των νεκρών.

«...Μα σαν πλησιάσανε πιο πολύ ακόμη κι είδανε καλά την άσπρη σημαία, όλα αλλάξανε μεμιάς, κύριε Διοικητά. ποιος ξέρει τι τους έερασε απ' το μυαλό - μα να σου πω την αλήθεια, νομίζω Πως τους φάνηκε πως τους φέρνουμε ειρήνη! Ε! και τότε να δεις αγκαλιάσματα και φιλιά και περιποίηση και ζήτω και χοροπηδήματα από παντού. Βλέπεις δεν ήξερα να μιλάω κι ούτε καταλάβαινα, να παρ' η οργή, τι μου λέγανε...»

Κι ένα δείγμα αρχικής υποκειμενικής εκτίμησης του πολέμου από την πλευρά του εχθρού. Σ' ένα του γράμμα που δεν πρόλαβε να στείλει ένας αιχμάλωτος Ιταλός Λοχίας, έγραφε στην κοπέλα του:

«Ήτανε τραυματίας στο νοσοκομείο, -απορήσαμε που δεν είχε στείλει τόσο καιρό το γράμμα-, κι ήταν τόσο αρειμάνιος ο λεβέντης μας που δεν έβλεπε την ώρα να σηκωθεί και να τρέξει πάλι στις πρώτες γραμμές. Φοβάται, φοβάται όμως πολύ πως δε θα προφτάσει, γιατί το πολύ σε επτά ημέρες η τιμωρός ιταλική στρατιά, θριαμβευτική κι αγέρωχη, θα 'ναι πια μεσ στην Αθήνα. Α! πώς τον μεθάει ο θόρυβος των τανκς τους που περνάνε όλη την ώρα κάτω από τα παράθυρα του νοσοκομείου σαν αστείρευτος ποταμός, τραβώντας όλο προς το νότο! Και τότε εκείνοι οι Έλληνες, αυτή η προδοτική εναντίον της Ιταλίας, εναντίον ολόκληρου του *Impero Romano* του Ντούτσε μας- αυτοί οι Έλληνες που είναι κάτι πολύ χειρότερο και πολύ πιο σιχαμένο από κείνους τους κανίβαλους και γυμνοπόδηδες Αβησσυνούς, θα τιμωρηθούν όπως τους αξίζει, παραδειγματικά, χωρίς καμία επιείκεια- γιατί δεν μπορείς να δείξεις επιείκεια σε κάτι σκουλήκια- και θα νιώσουν τότε τι θα πει πυγμή ενός ηρωικού και αγέρωχου λαού. Κι όταν λάβει το γράμμα του, ας βροντοφωνήσει κι αυτή

μαζί του τρεις φορές: Ζήτω ο Ντούτσε!
Ζήτω ο Ντούτσε! Ζήτω ο Ντούτσε!

Γελούσαμε δυνατά με τον Μαρίκη. Το γράμμα είχε ημερομηνία 17/11/1940. Ε, βέβαια, τώρα ήτανε φανερό γιατί δεν είχε σταλεί...».

ΦΙΛΙΠΠΑΣ Ε. ΚΑΡΑΜΑΝΗΣ (ΦΩΣ ΠΡΩΤΟ ΜΕΓΑ)

Ο Φίλιππας Ε. Καραμάνης, καθηγητής Θεολογίας, έφεδρος Ανθ/γος στον ελληνοϊταλικό πόλεμο, υπηρέτησε στο 5^ο ΣΠ από τον Ιανουάριο του 1939 έως τον Απρίλιο του 1941. Ήταν διμοιρίτης των πολυβόλων του ΙΙ Τάγματος, με διοικητή τον Πέτρο Παπαβασιλείου, και ύστερα, μετά τον τραυματισμό του, τον Δημήτρη Κασλά. Θεώρησε χρέος του να παρουσιάσει στο φως της δημοσιότητας προσωπικά του βιώματα και εμπειρίες από την πιο εκπληκτική στιγμή του ανδρισμού, όπως ο ίδιος αναφέρει στην εισαγωγή του βιβλίου του «Φως πρώτο, Μέγα».

Αν και ο συγγραφέας επέλεξε να μην αναφέρει τα πραγματικά ονόματα όπως παρουσιάζει στο έργο του, το βιβλίο του, 329 σελίδες, δεν παύει να αποτελεί πηγή πληροφοριών. Πρόκειται για ένα ιστορικό ντοκουμέντο. Η αμεσότητα του λόγου, ο λυρισμός και το ποιητικό ύφος αναγάγουν το συγκεκριμένο έργο σε ένα από τα καλύτερα που γράφθηκαν για το αλβανικό έπος. Δοσμένο υπό μορφή χρονικού, με γλαφυρότατη γλώσσα και συνεκτική δομή, είναι ένας ύμνος για το 5^ο Σύνταγμα, εξαιρώντας την ευψυχία και αντρείοσύνη των συμπολεμιστών του.

Αποσπάσματα από το βιβλίο θα μπορούσαμε να συμπεριλάβουμε στην εργασία μας τόσα ώστε να ξεπεράσουν οι σελίδες τους σε αριθμό κι αυτές της κύριας αναφοράς στην ιστορική ανα-

δρομή της ιστορίας του 5^{ου} ΣΠ. Με δυσκολία επιλέξαμε μερικές, όλες σχεδόν από την τιτανομαχία του υψώματος 731 κρίνοντας πως, ταυτόχρονα, προσθέτουμε στοιχεία για το γεγονός όχι τόσο αυστηρά ιστορικά-πολεμικά όσο ανθρώπινα.

Η περιγραφή του 731 εκείνες τις συγκλονιστικές ημέρες...

«Η εικόνα του 731 από μακριά ήταν ένα θέαμα σπάνιο. Το βουνό σκεπασμένο από καπνό, πλουμισμένο με αναλαμπές, τα δέντρα πέφτανε, το Τάγμα είχε απομονωθεί. Το κανονίδι του εχθρού είχε μονιμοποιηθεί σε μέθοδο εξουθένωσης της αντίστασης. Εδώ λοιπόν έχει τη θέση του να ιστορηθεί ένα ενθύμημα που δε βρέθηκε γλώσσα να το απαθανάτισει, μια πράξη υπέρτατη μιας φούχτας παλικαριών, που δε λογαριάζονταν εξ' αιτίας της θέσης τους σε μαχητές πρώτου πλάνου. Ένας ολόκληρος κόσμος μάνιαζε μπροστά λυσσασμένος».

Και συνεχίζει με σύλληψη αιχμαλώτων...

«Πυροβολικό!... Τώρα όμως παρουσιάζεται κάτι πρωτόφαντο. Όσο μπροστά το βουνό πελεκιέται από τις σμίλες, που ορμούν απ' τον ουρανό, τόσο ν' απλώνει ο αχός της μάχης και να 'ρχεται τώρα κι απ' τις πίσω μεριές. Ακούγονταν πολυβόλα στα μετόπισθεν, εκεί όπου θεμελιώνει το βουνό, συνέχεια όμως. Στο σταθμό διοικήσεως ανησύχησαν. Τα μάτια ανταμώνουν ερωτηματικά. Είδες έναν Ανθυπολοχαγό από κείνη την εφεδρική δύναμη, χωρίς διαταγή να παίρνει διακριτικά δυο μυδράλια και να τα καμουφλάρει σε άλλες θέσεις που να κοιτάν πίσω... Πήγε ο νους σε άσκημο πράμα. Κύκλωση; ... Οπότε, απ' τα χαμηλώματα, είδανε ξαφνικά να τρέχουν και να 'ρχονται κατά πάνω κάτι άνθρωποι ξέπνοοι με τα χέρια ψηλά, κι ανάμεσα και δικοί μας «εφ' όπλου λόγ-

χη»! Το ιταλικό πυροβολικό δε χωράτεψε. Πελέκαε το βουνό σ' όλη την έκταση. Γι' αυτό κι οι φουκαράδες σε κάθε έκρηξη τους έβλεπε να πέφτουν, να γλιτώνουνε τώρα απ' τη δική τους οργή. Όλοι με το στόμα ανοιχτό.

- Τι συμβαίνει!

- Μεγάλη δύναμη από δαύτους, κύριε Ταγματάρχα, πέρασαν τη χαράδρα μες από το νερό, να μας ριχτούν απ' τις πλάτες.

- Λοιπόν;

- Κακό μεγάλο! Τους μυριστήκαμε την ώρα, που ξεμπουκάρανε απ' τη στένωση. Ξέρεις, εκεί που στέκουν τα δυο πεδινά μας. Βαρέσανε στο σωρό...

Οι φαντάροι δεν πρόφταιναν, λάφαιζαν.

- Πήρανε τις πλαγιές, πιάσαμε τα περάσματα!

Τούτοι ρώταγαν πάλι, αν βρίσκονταν εκεί δύναμη.

- Τι δύναμη μωρέ, τι δύναμη; Μουλαράδες, τηλεφωνητές, νοσοκόμοι, άντρες του πυροβολικού, ούλα τα συνάφια και πολεμούσαν.

Κίτρινες όψεις. Κάθε λόγος, να καλοπιάνουν. «GRECI BUONI TIRATORI»... Κι ένας άλλος, κομμάτι μεστούτσικος, έδειχνε μια φωτογραφία. Ο γιος του, αχ, ό,τι ακόμα τον κρατά δεμένο με τη ζωή...».

Κι αυτοί που αποφασίζουν! Τι δύσκολο αλήθεια τέτοιες ώρες που το χρέος προς την πατρίδα κρέμεται στις πλάτες ενός και η ελευθερία εξαρτάται από μια απόφαση. Μια απόφαση που θα οδηγήσει στη νίκη, μια ίδια απόφαση που θα οδηγήσει στην ήττα!

...Κι όμως! Το πρόσωπο, που άξιζε τη μεγαλύτερη πόνεση εκείνη την ώρα, ήταν άλλο. Μπορεί να φανεί παράξενο. Γιατί τούτος ο σταυρωμένος δε βρίσκονταν ανάμεσα στους εξουθενωμένους μαχητές της πρώτης γραμμής. Αυτοί με την ένταση της διέγερσης τουλάχιστον βλέπαν

μπροστά τους. Ζύγιζαν, κρίναν, παίρνανε απόφαση. Χτυπιούνταν και γύριζαν πίσω τα χτυπήματα μ' ό,τι κι όπως μπορούσαν. Είναι ο μοναδικός τρόπος συμπεριφοράς στη μάχη. Τι να 'λεγε όμως η βουβή μορφή, το πρόσωπο, που η μοίρα το έταξε να λιώσει κάτω από τις ευθύνες... Τι να 'λεγε ο Ταγματάρχης! Δεμένος σα σκυλί στην ίδια θέση χωρίς να μπορεί ούτε βήμα να ρίξει, σπάζαν απάνω του όλες οι φουρτούνες, γυρεύανε αμέσως λύση. Δεν ήταν ο φόβος, όχι, αυτό που τώρα κυριαρχούσε εκεί πάνω. Το θέμα του φόβου είχε ξεπεραστεί. Μες τις παραλλαγμένες όψεις τις ωχροπράσινες κατοικούν λεπτά, ιερά αισθήματα! ... ήταν το δυναμάρι, που ορκιζόταν απάνω του ένας κόσμος - και λάσκαρε, μωρέ, στην πιο κρίσιμη ώρα λάσκαρε, και σωριάστηκε εξ' αιτίας του ένας πύργος, ένας ιερός θεόρατος πύργος, που χτιζότανε πέντε μήνες, με το αίμα! ...

...Η ώρα περασμένα μεσάνυχτα. Έβγαλε βιαστικά ένα μπλοκ από το χιτώνιο και δίχως να βλέπει έγραψε στα στραβά δύο λόγια, κυριολεκτικά απάνω στο γόνατο. Και μια λέξη να βγάλουν, συλλογίστηκε, - κέρδος! Το φτωχοχάρτι σώθηκε. Αρχίζει: «Αναφέρω κατάστασιν ως εξής»... Εξιστορούσε με τρεις λέξεις τα περιστατικά και ζητούσε ενίσχυση μια διμοιρία. Να δασώσει κομμάτι η γραμμή, που είχε ξεφτίσει, και κατά θεωρία μόνο κρατιούνταν. Μετά τούτο οι άντρες κρατούσανε την αναπνοή τους. Η απάντηση ήρθε γρήγορα. Το Τάγμα δεν έχει ούτε έναν άντρα να στείλει. «Θα μείνετε εκεί όσοι είστε». Στράφηκε ο Ανθυπολοχαγός στους λοχίες, που στέκονταν αποσβολωμένοι. Είχε αγριέψει:

- Τα' ακούσατε; Είπε αυστηρά. Έκανα ό,τι μπορούσα. Στις θέσεις σας! Θα βαστάξουμε όσοι είμαστε. Με δόντια και με νύχια. Και νύχιααα!

Είχε έναν σπαραγμό η φωνή του...

Η απορία: «Ζείτε μωρέ, ακόμα; Ζείτε!»

...Η ώρα θάταν εννιά, που μερικοί άντρες με βήμα γρήγορο κατηφόραγαν πίσω. Γύρω ψυχή. Κύριο πρόσωπο εκείνος ο μεσόκοπος Ταγματάρχης. Από κοντά τέσσερις πέντε άλλοι αξιωματικοί, κατόπιν μετρημένοι φαντάροι. Ποιοι ήταν... Ήταν οι τελευταίοι από το Τάγμα, που απάνω του στόμωσε στο «731» μέρες και νύχτες ασταμάτητα ο αιθέρας της κοσμοξάκουστης «εαρινής» επίθεσης του εχθρού! Την είχε προμελετημένη για την άνοιξη, την προίκισε απίθανα, την εξαπόλυσε. Ήταν θέμα συμπυκνωμένης οργής, θέμα αυτοκρατορικού γοήτρου! Πνίγηκε στο αίμα. Η πλαγιά τρεχάλαγε τον κατήφορο δυναμωμένη. Ως ένα σημείο δεντροσκέπαστη. Το άλλο μέρος γυμνό, πέραγαγε μέσα απ' το αφανισμένο Σπι Καμαράτ, ύστερα ακόμα ένα σάλτο και πάταγε πια στο στενόμακρο κάμπο. Σ' αυτό τον κάμπο θέλαν να βγούνε οι προχθεσιοί, με κείνη την τολμηρή ενέργεια μες στο ποτάμι, και καταστράφηκαν. Απάνω στην κατηφοριά γινόταν τώρα «βολή παρενόχλησης». Κάθε δυο λεπτά τέσσερις οβίδες αντρειωμένες ξεκινούσαν μες απ' τα «Τρί' Αυγά», κι ως να συλλοϊστείς καρφώνονταν στο έδαφος κι όπου τύχει. Ρυθμός νομοθετημένος. Τα' αυτή τσίτα: «έβαλε!» Περνούσαν αρκετά δευτερόλεπτα ίσαμε να ζυγώσει το βλήμα - σφύριγμα που άνοιγε δαιμονισμένα, στρώσιμο κάτω - έκρηξη, οι σιδεριές σε γυρεύουν - ύστερα χώματα, πέτρες... Σε λίγο πάλι τα ίδια, το πράμα είχε τυποποιηθεί. Ο άνθρωπος είχε συμβιβαστεί με την εξής ιδέα: Να σε σημάδευαν και να πας επί τέλους ήταν επίτευγμα, μια επιτυχία, μπράβο τους! Μα έτσι να ρίχνουν, στα στραβά σαν καλή ώρα, και να σε βρούνε, δεν το χωρούσε ο νους με κανένα τρόπο. Τρεχάλαγαν λοιπόν να περάσουν το επικίνδυνο μέρος. [...] Και

ροβόλησαν τον κατήφορο. Έλειωσε το βουνό. Πέρασαν τον ποταμό Ντεσνίτσα, ύστερα ο δρόμος ίσωσε και χάθηκε φιδο-λυγίζοντας μέσα σε δρομάκια πατούμενα με φουντωτές ούγιες. Δεξιά ο ανοιξιάτικος μικρός κάμπος. Έτρεχε μια η ματιά πάνω του τον αγκάλιαζε τρυφερά, ύστερα γύριζε πάλι στα κοντινά μπουμπουκιασμένα περβάζια, σκαρφάλωνε στα κλώνια, έτοιμα πια ανθίσουν. Τους χάιδευε μian αλλιώςτικια χάρη, μια ευτυχία πυκνή, που είχε όμως στο υπόβαθρο κρυφό, αδιόρατο πόνο. Στα μέρη τούτα κόντευαν πυροβολικά, πολλά πυροβολικά. Ήταν εκείνα, που αντάριασαν τις εκτάσεις του Μοναστέρο και μακέλεψαν τη δύστηνη χαραδρίτσα. Πράσινα βελούδα στη γης, τα νεύρα σφιγμένα δε λαστιχάρουν ακόμα, σταμάτησαν λίγο για μian ανάσα. Το ίδιο κι ο Ταγματάρχης με κάνα δυο Λοχαγούς ανακάθισαν λίγο πιο πέρα. Φάνηκαν κάτι πυροβολητές να ζυγώνουν. Κάθε άνθρωπος, που κατέβαινε από το φοβερό βουνό, ήταν για τους κατωμερίτες φαινόμενο. Αλλά και μια εξαίσια πηγή, από πρώτο χέρι, όπως διψάγανε για μαντάτα.

- Τι γίνεται, ρε παιδιά, από πού κατεβαίνετε; (κάθισαν πλάι στους φαντάρους).

- Απ' το «Δασωμένο» κατεβαίνουν.

- Είναι κοντά το «731»;

- «Δασωμένο» και «731» είναι το ίδιο.

- Ζείτε, μωρέ, ακόμα; Ζείτε;

Μια πονεμένη μελωδία με τα λόγια του Μεγαλοβδόμαδου...

...Ξαναστάθηκε. Και μόνο τότε μπόρεσε να ξεχωρίσει στο γούπατο αμπριά σκοτεινά και κάτι μορφές όλο ένταση να τον κοιτάν από μισοανοίγματα και θυρίδες. Είδε τριγύρω λάκκους εδώ κι εκεί μες στη χωραφιά, σημάδι πως και τούτους το κανονίδι τους είχε παιδέψει. Και τότε από μέσα του ανάβλυσε ένα αλλιώςτικο πράμα, μια ευφορία σαν έπαρση. Αυτός μπορούσε να ορκιστεί: τούτη την ώρα δε φοβότανε

τίποτα! Να φοβηθεί τι ένας που γύριζε από το «Δασωμένο»... Πήρε βαθιάν ανάσα, το στήθος του γέμισε, του 'ρθε να τραγουδήσει. Μια φωνή, χωρίς κι αυτός να το καταλάβει, ξεχείλισε σ' ένα παθητικό παράξενο θρήνο. Μια πονεμένη με τα' άγια λόγια του Μεγαλοβδόμαδου:

«Ρήμα τυράννου, επει' υπερίσχυσεν, επαπλασίως κάμινος εξεκαύθη ποτέ, εν η παίδες ουκ εφλέγησαν, βασιλέως πατήσαντες δόγμα...»

Η επιστροφή στη ζωή!

Άμα χώνεψε κάπως ο ιδρώτας στα κορμιά, οι φαντάροι παράτησαν τους χώρους, όπου τους είχανε καταυλίσει, κι αράδιαζαν στο χωριό πέρα δώθε. Βρίσκονταν εκεί κι άλλη μονάδα, μεγάλη κίνηση. Αλλιώςτικος φαινόταν ο κόσμος, όμορφος, τώρα που δεν τον θάμπιζε η πύρη της μάχης.

Η άνοιξη είχε στρωμένο ένα πράσινο ταπέτο και τώρα ήταν ανεβασμένη στα κλαδιά και τα διακοσμούσε με το μαγικό χέρι της. Τα λουλουδάκια, καρφίτσωμένα στους κλώνους, θαρρείς και παρακολουθούσαν με περιέργεια την ασυνήθιστη κίνηση, που ξαφνικά πλημμύρισε το χωριό τους. Πολλά μουλάρια μέσα στα σύδεντρα, υλικό, κάσες, κι ένα αδιάκοπο πάνε κι έλα, ο ένας να γυρεύει τον άλλον. Οι συντοπίτες αγκαλιάζονταν, ύστερα ξαπόσταιναν να μιλάνε και να θυμούνται.

- Ποτ' ήρτις απάν;

- Τραυματίστκα του Δικέμβρ', αρχές. Ύστια μι ρίζαν στα έμπιδα. Του Γενάρ ήρτα, τέλεια.

- Ης στου «731»;

- Αμ πώς δεν ημ.

- κι ζεσι, ρε, ακόμα; Ζεις; Ε, πουτές δε θα πιθάνς!

Ο Φίλιππας Καραμάνος ήταν συμπολεμιστής με τον καθηγητή μαθηματικών Λευτέρη Γ. Σκυβαλάκη από το Καμινάκι Λασιθίου Κρήτης για τον οποίο έγραψε

και το παρακάτω ποίημα.

Ο Σκυβαλάκης υπηρετούσε ως έφεδρος Α/γός στο ΙΙ Τάγμα του 5^{ου} ΣΠ. Έπесе τη νύχτα 11 προς 12 Μαρτίου 1941. Κατ' αφήγηση επιζήσαντος μαχητή του υψώματος 731 Χρήστου Κανέλλα, ο θάνατος του Σκυβαλάκη επέδρασε πολύ αρνητικά στο ηθικό των Ελλήνων στρατιωτών, γιατί αυτός πρωτοστατούσε στην οργάνωση της άμυνας και τους εμπύχωνε.

Λευτέρης Γ. Σκυβαλάκης

Έμερο δειλινό. Οι νεραντζιές

ανθόνερα, και συ να

δρασκελάς την «πύλη». Τι

«προσοχή» χατηρική ο σκοπός...

Σήκωσε τον μισό ίδρο. Τώρα

φρεσκάρισμα κι οι δρόμοι

γέμισαν γαρύφαλλα.

Κι άνοιξε ο Άδης! Αστραπές

να σειέται η γης και συ μετέωρο τώρα

από τα πρώτα στους ουράνιους θόλους...

Έβρεχε, σκότος, μαλακιά η γης και

τα κανόνια όπως βρυχούν

τραντάζονται, μωρέ παιδί μου,

τραντάζονται πολύ και θάμπωναν

-αχ, θάμπωναν-

εκείνοι οι έρμοι χωροβάτες...

ΜΑΛΛΙΟΠΟΥΛΟΣ Δ.

Ο λαϊκός ποιητής Δ. Μαλλιόπουλος εμπνεόμενος από τον ηρωικό θάνατο του Σπύρου Πουλιανίτη στη μάχη της Λυκορράχης την 1^η/11/1940 έγραψε τους παρακάτω στίχους τιμώντας έτσι την μνήμη όλων των ηρώων της Πίνδου:

«Θα ζης πάντα αιώνια, ω Σπύρο Πουλιανίτη,

θα μένη αλησμόνητο το ένδοξο όνομά σου

στου κόσμ' όλου τα πέρατα του γήινου πλανήτη,

του ηρωικού σου θανάτου λαμπρό
παράδειγμά σου.

Με πίστη Συ πολέμησες και με αυτο-
θυσία

στης Πίνδου την πολύνεκρη και δοξα-
σμένη μάχη

κι ως ήρωας μετεπήδησες εις την αθα-
νασία

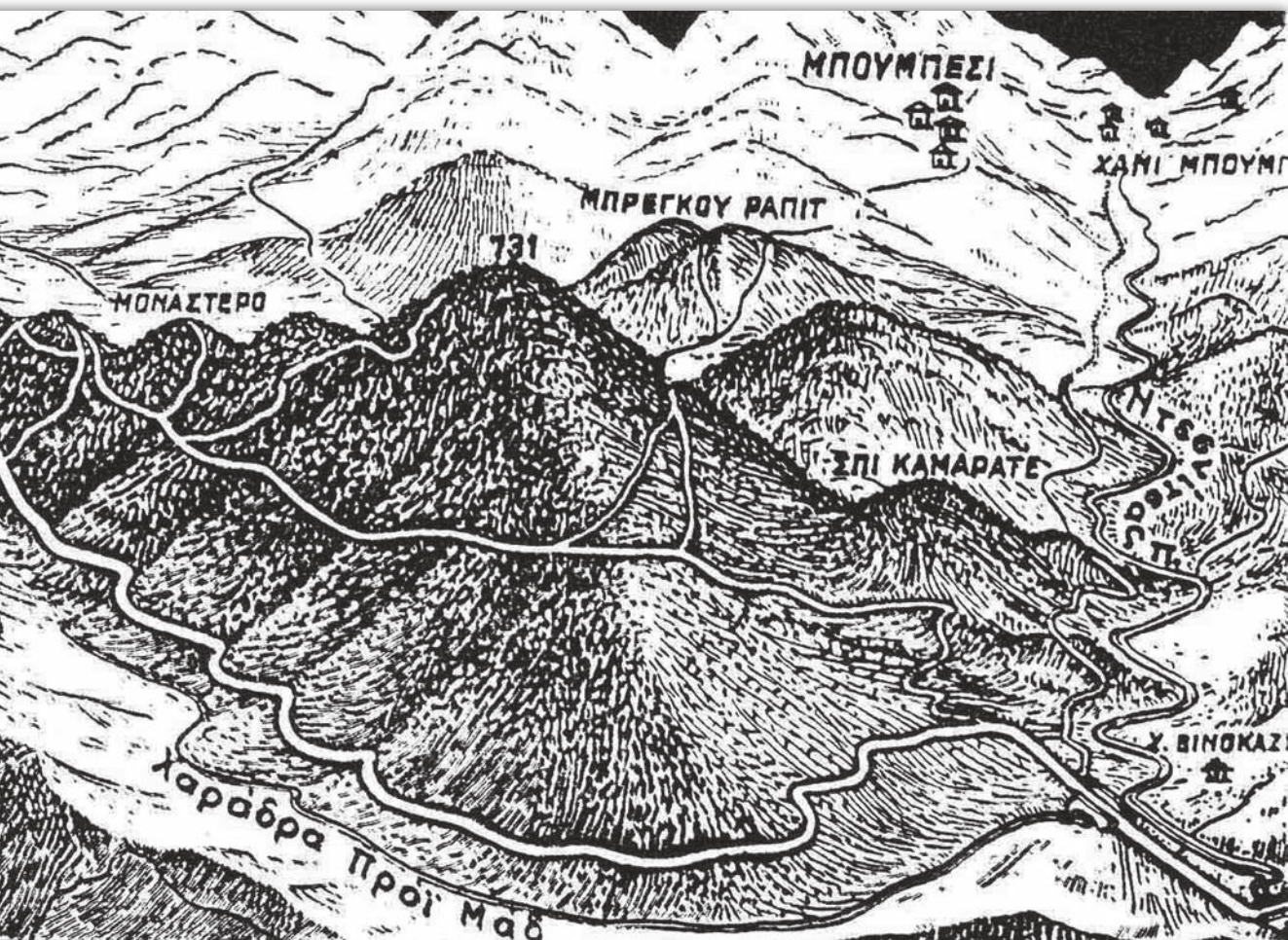
στήνοντας νέα τρόπαια ψηλά στη
Λυκορράχη».

ΝΕΑΙ ΘΕΡΜΟΠΥΛΑΙ

-Το Θρυλικόν Ύψωμα 731-

Πρόκειται για εμβατήριο οι στίχοι του οποίου γράφτηκαν από τον Σπύρο Παναγιωτόπουλο και η μουσική από Ελ. Μαυρομάτη, Ταγματάρχη Γ' Αρχ/κού, ο δε δίσκος που κυκλοφόρησε εκδόθηκε από την εταιρία PARLOPHONE. Όταν ο Δημήτρης Κασλός έστειλε επιστολή στον ραδιοφωνικό σταθμό Ενόπλων

Μία πρόχειρη πανοραμική άποψη της μετωπικής γραμμής του υψώματος 731, όπου συνετρίβησαν οι μεραρχίες του 8^{ου} Ιταλικού σώματος στρατού (9-14 Μαρτίου 1941). Σχεδιάγραμμα Γ. Δουρδού.

Δυνάμεων Κεντρικής Ελλάδας να του στείλουν του στίχους του εν λόγω εμβατηρίου, του απάντησαν στις 7/1/50 και του έστειλαν τα τρία πρώτα οκτάστιχα. Το τέταρτο στάθηκε αδύνατο να το ξεχωρίσουν, διότι οι στίχοι στο σημείο αυτό καλύπτονταν από τη μουσική.

*Κόλασις φωτιάς το περιζώνει,
το κτυπούν ατσάλινα σφυριά,
πέτρες, δέντρα γίνονται όλα σκόνη,
μα η ελληνική παλληκαριά
το κρατεί γερά και δεν αφήνει
τον Ιταλό στρατό να το μολύνει.*

*Πάνω στο Εφτακόσια τριάντα ένα
και στην πιο τρανύτερη κορφή
λίγα φανταράκια αντρειωμένα
σώσαν της Πατρίδας την τιμή.*

*Η χαρά κ' η Δόξα θα προβάλλει
των Θερμοπυλών εκεί και πάλι
και ψηλά εκεί, ω! να προβάλλει
των Θερμοπυλών η Δόξα πάλι.*

*Πετάτε πάντα γενναία βλασάρια,
της Ελλάδας - Ελλάδας τα Νειάτα,
τον όρκο πούχουμε δώσει πιστά
κανείς εχθρός δεν θα πατά.*

*Κανείς δεν θάρθη στην Άγια μας Γη
.....
Η νίκη πάντα σας φιλεί
.....*

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ

Ο Δημήτριος Κόκκινος είναι Ιστορικός - Ακαδημαϊκός.

«Το χαρακτηριστικόν της μάχης της ημέρας αυτής, ήτο η εναντίον του 731 επίμονος επίθεσις. Πέντε έως έξι επιθετικάί έφοδοι ενηργήθησαν εντός της ημέρας κατά του υψώματος τούτου κατά

του οποίου κυρίως έβαλε και η Ιταλική αεροπορία. Η περί το 731 περιοχή είχε καταστή τοπίον θανάτου, καταστροφής και θανασίμων προσπαθειών. Ενόμιζε κανείς ότι την μάχην είχε οργανώσει εκατέρωθεν δαιμονικός σκηνοθέτης, δια να δώση την αίσθησιν της φρίκης, του δέους της αιματοχυσίας και του ηρωισμού. Το ιταλικόν πυροβολικόν και οι όλμοι, ανέσκαπτον ολοένα την επιφάνειαν του υψώματος, έκαναν ν' αναπηδούν διαρκώς τούτου πίδακες από καπνόν, φλόγας, χρώματα λίθους και θραύσματα οβίδων, μέχρι του σημείου ν' αλλοιώνεται η φυσιογνωμία του εδάφους. Παρείχεται η εντύπωσις ότι επί του φλεγόμενου τούτου χώρου, τα ελληνικά τμήματα ή είχαν κονιοποιηθεί ή είχαν διαλυθεί. Αλλά όταν εφορμά προς κατάληψίν του το ιταλικόν πεζικόν οι ελληνικάί δυνάμεις ανεφαινότο με τας κραυγάς «αέρα» που ήσαν σα να έφθαναν απ' όλην την Ελλάδα, ενισχυόμενοι από τους ήχους τόσων εκρήξεων και βολών και με τας αντεπιθέσεις των, ηνάγκαζον τους Ιταλούς να στρέφονται προς τα οπίσω και να βάλωνται φεύγοντες από των νώτων.

Μέσα από την πορεία του 5^{ου} Συντάγματος φανερώνεται η θέληση του Έλληνα για προσφορά στη μεγάλη ιδέα της πατρίδος όταν η ιστορία τον καλεί στα μετερίζια του καθήκοντος και της δόξας. Με τη λογοτεχνική αναφορά στους τελευταίους αγώνες του στον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο 40-41, αποδεικνύεται ότι ο πνευματικός κόσμος της χώρας, ως ελάχιστο φόρο τιμής, εκ μέρους όλων των Ελλήνων, αναγνωρίζει τις θυσίες και τον ηρωισμό των ανθρώπων εκείνων που υπό εμπνευσμένες ηγεσίες άφησαν ιερές παρακαταθήκες σε όλες τις επερχόμενες γενιές των Ελλήνων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ☞ Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού, *Ο Ελληνικός Στρατός κατά τους Βαλκανικούς πολέμους του 1912 -1913*, τ' α', έκδοση 1988.
- ☞ Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού, *Ο Ελληνικός Στρατός κατά τους Βαλκανικούς πολέμους του 1912 -1913*, τ' γ', έκδοση 1992.
- ☞ Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού, *Επίτομη ιστορία συμμετοχής του Ελληνικού Στρατού στον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο 1914-1918*, έκδοση 1993.
- ☞ Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού, *Ο Ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1897*, έκδοση 1993.
- ☞ Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού, *Επίτομη ιστορία της εκστρατείας στη μικρά Ασία 1919-1922'*, έκδοση 2001.
- ☞ Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού, *Επίτομη ιστορία του Ελληνοϊταλικού και Ελληνογερμανικού πολέμου 1940-1941* έκδοση 1985.
- ☞ Περιοδικό Μετέωρα, *Ιστορικά Τρικάλων*, β' τόμος, ειδική έκδοση ΕΜΟΤ 1978.
- ☞ Θεολόγη Τρανταφύλλου, *Τα παλιά Τρίκαλα, αναμνήσεις και ιστορήματα*, Τρίκαλα 1977.
- ☞ Σέφης Αναστασάκος, «Ο Πλαστήρας και η εποχή του Α 1878 -1922», εκδόσεις επικαιρότητα, Αθήνα 2007.
- ☞ Άγγελος Τερζάκης, *Ελληνική Εποποιία 1940-1941*. Αθήνα: έκδοση βιβλιοπωλείον της «Εστίας» Ι. Δ. Κολλάρου & Σίας Α.Ε. 1964. Δεύτερη έκδοση: 1980.
- ☞ Δημήτριος Γ. Κασλός, «Η πολεμική δράσις του II Τάγματος του 5^{ου} Συντάγματος Πεζικού (Τρικάλων) κατά τον Ελληνοϊταλικόν Πόλεμον 1940-1941. (Ανέκδοτες πολεμικές σημειώσεις)» στα *Τρικαλινά*, 21 (2001).
- ☞ Καπανιάρης Αλέξανδρος, «Δημήτριος Κασλός, Η στρατιωτική διαδρομή, το πρόσωπο, η εποχή», Βόλος 2009.
- ☞ Ιωάννης Μυτηλιναίος, «Η Τιτανομαχία του υψώματος 731 (9-25 Μαρτίου 1941) και η συμβολή του 5^{ου} Συντάγματος Πεζικού Τρικάλων»: *Τρικαλινά*, 21 (2001)
- ☞ Γιάννης Μπεράτης, *Το πλατύ ποτάμι*. Δεύτερη έκδοση με ημερολογιακές σημειώσεις. Ανατύπωση 1975 (Αθήνα). Εκδ. «Ερμής».
- ☞ Στέφανος Σαράφης, *Ιστορικές Αναμνήσεις*, φωτογραφική αναπαραγωγή της έκδοσης του 1952.

Αρχές Ηγεσίας κατά Πλάτωνα

ΚΕΙΜΕΝΟ: Υππτος ε.α. Άρης Διαμαντόπουλος,
Ψυχολόγος, Διδάκτωρ Φιλοσοφίας

Οι προοριζόμενοι
για ηγετικούς ρό-
λους στην πόλη,
πρέπει να δέχο-
νται την αρίστη
αγωγή στην ψυ-
χή, στο σώμα και
στο πνεύμα,

Ενώ ο Πλάτων είναι σαφής και συγκεκριμένος για τις αρετές του ηγέτη, που αφορούν και τον κάθε άνθρωπο, για τις αρχές της ηγεσίας δεν συμβαίνει το ίδιο, οπότε αφήνεται στον μελετητή του να τις συμπεράνει μέσα από τις βασικές φιλοσοφικές σκέψεις που έχει διατυπώσει για διάφορα άλλα θέματα.

Όσον αφορά όμως την τέχνη της ηγεσίας, με την οποία ασχολείται ιδιαίτερα στο έργο του με τον τίτλο «Πολιτικός», την ταυτίζει με την επιστήμη και ως πρώτη τέτοια επιστήμη στην ιεραρχία αυτών θεωρεί κατ' αρχήν την πολιτική και αμέσως μετά από αυτή τη στρατηγική.

Εφόσον γνωρίσαμε τις θεμελιώδεις αρετές κατά τον Πλάτωνα και αυτές όπως είδαμε κατά σειρά προτεραιότητας είναι: η φρόνηση, η σωφροσύνη, η δικαιοσύνη και η ανδρεία, θα προσπαθήσουμε να αναγνωρίσουμε και να καταγράψουμε και τις αρχές της ηγεσίας, σύμφωνα πάλι κατά κύριο λόγο, με τις σκέψεις του Πλάτωνα, αφού πρώτα γίνει κάποια σύντομη αναφορά στην εξελικτικότητα των απόψεών του για τη δυνατότητα διδασχής αυτών των αρχών και της επιστήμης της ηγεσίας.

ΤΟ ΧΑΡΙΣΜΑ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ ΗΓΕΣΙΑΣ

Το θέμα εάν ο ηγέτης γεννιέται ή γίνεται μας έχει απασχολήσει και πάλι, με το ίδιο πνεύμα όμως θα προσπαθήσουμε να εμπλουτισθούν αυτές οι άλλες σκέψεις και με τις παρούσες του Πλάτωνα, οι οποίες, όπως και οι προηγούμενες, ακολουθούν μία εξελικτική πορεία, ανάλογα προφανώς με την ηλικία του, αλλά και με τις συνθήκες κάθε χρονικής περιόδου.

Έτσι στα πρώιμα έργα του, όπως είναι αυτό που αναφέρεται στον «Μένωνα», υποστηρίζει ότι οι αρετές και η επιστήμη της ηγεσίας δεν είναι διδακτές, καθόσον δεν υπάρχουν οι κατάλληλοι δάσκαλοι για να τις διδάξουν αλλά και διότι θεωρεί την ορθή γνώμη ισάξια με την επιστήμη, όταν η καθεμία επεξεργάζεται το δικό της έργο κατά αποτελεσματικό τρόπο. Θέλει προφανώς ο Πλάτων

να τονίσει ότι για τον ηγέτη πρωταρχικό προσόν για τις σωστές αποφάσεις του είναι η ορθογνώμια και δευτερευόντως έρχεται η επιστήμη στην αντιμετώπιση των ποικίλων θεμάτων της ηγεσίας του.

Προς επιβεβαίωση αυτών των απόψεών του ο Πλάτων επικαλείται τον Περικλή, τον Θεμιστοκλή και τους άλλους ικανούς άρχοντες των Αθηνών, οι οποίοι δεν είχαν κάποια ιδιαίτερη επιστήμη, ώστε να ηγούνται της πόλης με τόσο μεγάλη επιτυχία¹.

Την ίδια γνώμη, ότι η ηγετική τέχνη δεν διδάσκεται και δεν μεταφέρεται σε άλλους ανθρώπους, ο Πλάτων θα επαναλάβει στο διάλογό του με τον «Πρωταγόρα», ο οποίος βέβαια είχε αντίθετες απόψεις περί του θέματος, σαν γνήσιος σοφιστής που ήταν, δίδοντας πρωταρχική σημασία στην πειθώ του λόγου και της διδασκαλίας.

¹ Πλάτων. *Μένων*. 90b, 96b, 99b. Μετάφραση-Σχόλια. Βασίλης Τατάκης-Ηλίας Λάγιος. Εκδόσεις Ζαχαρόπουλος. Αθήνα

Ο Πλάτων, αντίθετα, προς επιβεβαίωση των ισχυρισμών του, θα επικαλεσθεί τις περιπτώσεις εκείνες που οι άρχοντες προκειμένου να αποφασίσουν για κάποιο θέμα που έχει σχέση με τη διοίκηση της πόλης, δέχονται τις συμβουλές οποιουδήποτε πολίτη, αδιακρίτως αν είναι κτίστης, χαλκωματάς ή βυρσοδέψης, έμπορος ή πλοίαρχος, πλούσιος ή φτωχός, ευγενής ή ταπεινός, αρκεί να έχει ορθογνωμία και το θάρρος να συμβουλεύει και ας μην είχε κάποιο δάσκαλο επί των διοικητικών θεμάτων της πόλης.

Μάλιστα, θα συμπληρώσει ο Πλάτων, επειδή δεν διδάσκεται από ορισμένους η επιστήμη αυτή της διοίκησης δεν είναι ούτε ισχυρή, ούτε ηγεμονική, αλλά ούτε και αρχηγική².

Όπως ήδη έχει όμως αναφερθεί, ο Πλάτων υπήρξε στις απόψεις του ένας εξελικτικός και όχι ένας κλειστός φιλόσοφος, όπως ισχυρίστηκε σύγχρονος μελετητής του, ο Καρλ Πόπερ.

Έτσι και εδώ στις απόψεις του περί της διδαχής ή όχι της ηγετικής επιστήμης ο Πλάτων εξελίσσεται, και στο πλέον ώριμο έργο του, που είναι η «Πολιτεία», προτείνει τον φιλόσοφο-άρχοντα της πόλης, στον οποίον δεν αρκούν μόνον η ευγενής φύση και τα θεϊκά ηγετικά χαρίσματα αυτού, αλλά πρέπει επιπροσθέτως, οι προοριζόμενοι για ηγετικούς ρόλους στην πόλη, να δέχονται την αρίστη αγωγή στη ψυχή, στο σώμα και στο πνεύμα, όπως αναλυτικά αυτή καθορίζεται από τον ίδιο στην «Πολιτεία» του³.

Δεν θα παραλείψει άλλωστε στον «Αλ-

κιβιάδη» να διορθώσει προηγούμενες άλλες απόψεις του, δηλώνοντας ότι αυτός που πράγματι κατέχει την επιστήμη της ηγεσίας, έχει συγχρόνως και τη δύναμη να μεταδώσει αυτή και σε άλλους κατάλληλους στη φύση για ηγέτες⁴.

Με το ίδιο επίσης πνεύμα θα μιλήσει ο Πλάτων, όπως είδαμε, και στον «Πολιτικό», έργο κατ' εξοχήν αφιερωμένο στην επιστήμη και στην τέχνη της ηγεσίας και στο οποίο πάλι τονίζει την αξία απόκτησης αυτής της επιστήμης από άτομα που έχουν από τη φύση τους τη θεία δωρεά του «βασιλικού γένους», δηλαδή το χάρισμα να είναι ηγέτες και η οποία δωρεά υπάρχει στους ανθρώπους ανεξάρτητα εάν είναι άρχοντες ή απλοί πολίτες.

Διότι τη «βασιλική» αυτή τέχνη, δηλαδή την πρώτη και αρχηγική ανάμεσα σε όλες τις άλλες τέχνες, ούτε το πλήθος των πλουσίων, ούτε και όλοι οι πολίτες ανεξαιρέτως θα μπορέσουν ποτέ να λάβουν και να χαρούν ως πολιτική επιστήμη, καθόσον αυτή είναι «βασιλική» τέχνη και ανήκει μόνο στους εκλεκτούς ανθρώπους του «βασιλικού γένους», στους οποίους ταιριάζει.

Αυτή όμως η αρχηγική επιστήμη και τέχνη είναι μία και έχει αρχές και κανόνες οι οποίοι με ευελιξία μπορούν να προσαρμόζονται σε οποιαδήποτε μορφή διοίκησης, είτε αυτή αφορά τη φροντίδα της πόλης, οπότε καλείται πολιτική επιστήμη, είτε αφορά την οικονομία και αποτελεί την οικονομική επιστήμη και τέχνη.

² Πλάτων, *Πρωταγόρας*. 319b, 319d, 352b. Μετάφραση-Σχόλια Αλέξανδρος Γαληνός. Εκδόσεις Πάπυρος. Αθήνα.

³ Άρης Διαμαντόπουλος. *Φιλοσοφία Ηγεσίας. Το Ηθος του Ηγέτη στον Πλάτωνα*. Τόμοι 1^{ος}-2^{ος}. Διδακτορική διατριβή. Αθήνα 1999. Αποσπάσματα διασκευασμένα αποτελούν την παρούσα εργασία: «Αρχές Ηγεσίας κατά Πλάτωνα».

⁴ Πλάτων. *Αλκιβιάδης Α'* 118d. Μετάφραση-Σχόλια Ε.Κ. Λιακάκος. Εκδόσεις Ζαχαρόπουλος. Αθήνα.

Απαραίτητο είναι όμως ο κάθε άρχοντας να κατέχει αυτή την επιστήμη και την τέχνη της ηγεσίας, ώστε στη διοίκησή του να είναι αυτόκλητος και να μην εξαρτάται από τις συμβουλές των άλλων για θέματα της διοίκησής του.

Αυτές οι τελευταίες σκέψεις του Πλάτωνα, με κάποια ελεύθερη απόδοση, θα μπορούσαν να διατυπωθούν και ως εξής: ένας άλλος επιστήμων ο οποίος είναι είτε οικονομολόγος, είτε νομικός ή μηχανικός κ.λπ. και ο οποίος είναι κατάλληλος εκ φύσεως και επιδιώκει ηγετικούς ρόλους, πρέπει συγχρόνως να κατέχει και την τέχνη της διοίκησης, ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί επαρκώς στα ηγετικά επιστημονικά του καθήκοντα.

Ποια είναι η μορφή αυτής της τέχνης της ηγεσίας, ο Πλάτων σαφώς την περιγράφει στον «Πολιτικό» και την αποδίδει με μία συνοπτική εικόνα παρομοιάζοντάς την με την κατάλληλη πλοκή του σημειοειδίου και του υφαδιού, από την οποία παράγεται ένα ολοκληρωμένο υφαντό και το οποίο θα μπορούσε να είναι και το έργο του αποτελέσματος μίας καλής ηγεσίας με εφαρμογή των αρχών της⁵.

Αρχές οι οποίες, όπως κατέληξε ο Πλάτων, δύνανται να διδάσκονται μόνον από αυτούς που κατέχουν την επιστήμη και να τις δέχονται άνθρωποι οι οποίοι είναι εκ φύσεως προορισμένοι για ηγέτες.

Αυτή η αρχή, αποτελεί και δίκαιον κατά τον Πλάτωνα, δηλαδή ο καθένας να κάνει στην πόλη αυτό που ταιριάζει από τη φύση του, δεχόμενος την ανάλογη επιστήμη και τέχνη για αυτό τον σκοπό.

Κατόπιν όλων αυτών, εύλογη είναι

η απορία, ποιες άραγε αρχές ηγεσίας θα ήθελε ο Πλάτων να διδάξει, ώστε οι αποφάσεις του ηγέτη να είναι ευεργετικές για την κοινωνία που διοικεί και μεριμνά;

Αν και στα πολιτικά έργα του Πλάτωνα, αλλά και στα άλλα, καταγράφεται μεγάλος αριθμός αρχών και κανόνων ηγεσίας, στην παρούσα εργασία θα επιδιωχθεί να ανασυρθούν οι θεμελιωδέστερες από αυτές, οι οποίες ταιριάζουν περισσότερο στο θέμα μας και οι οποίες θα μπορούσαν να είναι:

Η ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ

Προσδιορίζει αυτή δε ο Πλάτων ως αρχή και τέχνη ταυτοχρόνως, της οποίας έργο είναι η έρευνα ότι ουσιαστικά το «αυτό» δεν μπορεί να είναι το «έτερον» και το ανάπαλιν το «έτερον» δεν μπορεί να ταυτίζεται με το «αυτό»⁶.

Ακόμα αρχή της διαλεκτικής στην έρευνά της είναι να προσδιορίζεται η αληθινή ουσία των πραγμάτων και όχι αυτή που δεν υπάρχει⁷.

Με αυτές τις σκέψεις του ο Πλάτων οριοθετώντας τη διαλεκτική καθορίζει και τους στόχους της, οι οποίοι δεν μπορούν να είναι άλλοι από τον διαχωρισμό των πραγμάτων και την ανεύρεση της ουσίας των, την ανακάλυψη της αλήθειας που υπάρχει μέσα σε αυτά. Διότι υπάρχουν πράγματα που έχουν φυσικές ομοιότητες μεταξύ τους, οι οποίες γίνονται εύκολα αντιληπτές με τις αισθήσεις και τις οποίες δεν είναι δύσκολο να τις φανερώσουν σε αυτούς που ήθελαν να τις παρατηρήσουν και να

⁵ Πλάτων. *Πολιτικός*. 259a, 259b, 259c, 278e, 279b, 283a, 300e. Μετάφραση-Σχόλια. Ηλίας Λάγιος. Επιμέλεια. Ευάγγελος Παπανούτσος. Εκδόσεις Ζαχαρόπουλος. Αθήνα

⁶ Πλάτων. *Σοφιστής*. 253. Μετάφραση-Σχόλια. Δημήτριος Γληνός. Εκδόσεις Ζαχαρόπουλος. Αθήνα.

⁷ Πλάτων. *Θεαίητος*. 187a. Μετάφραση-Σχόλια. Βασίλης Τατάκης. Εκδόσεις Ζαχαρόπουλος.

τις μελετήσουν, χωρίς να κουράσουν τα «μαυλά» τους.

Υπάρχουν όμως και όντα πολύ πιο μεγάλα και πολύ πιο πολύτιμα, τα οποία δεν έχουν αισθητές εικόνες για να δώσουν στους ανθρώπους τη σαφή και άμεση γνώση, η οποία θα ικανοποιούσε τη ψυχή αυτών που ερευνούν, χρησιμοποιώντας τις αισθήσεις και μόνο για την περιέργειά τους.

Αυτά τα όντα είναι νοητά, πανέμορφα και μέγιστα και αποκαλύπτουν την αληθινή

εικόνα τους στους ερευνητές μόνο με τη λογική επεξεργασία και με τίποτε άλλο.

Αυτή όμως η έρευνα των πραγμάτων με το νου, με τη διάνοια και το «λόγο», δεν μπορεί να ολοκληρώσει το έργο από μόνη της, χωρίς τη συμμετοχή των εμπειριών των αισθήσεων στην αποκάλυψη της αλήθειας ή στη λήψη μίας ορθής απόφασης από τον ηγέτη.

Γι' αυτό και ο Πλάτων, χωρίς να εγκα-

ταλείπει και τη μέθοδο των συγκρίσεων των μεγεθών και των σχέσεων των πραγμάτων μεταξύ τους προκειμένου να βρεθεί το πρέπον με μία εύκολη και γρήγορη διαδικασία, συνιστά επιμόνως ως πρώτο σκοπό τον διεξοδικό διάλογο και κατά προτίμηση τη διαιρετική μέθοδο για την ανεύρεση της αλήθειας ή για την ορθή απόφαση του ηγέτη.

Μάλιστα συνιστά να υποχρεώνονται οι συμμετέχοντες σε αυτούς τους διαλόγους να εκθέτουν τις απόψεις

τους σύντομα και με επιχειρήματα, καθιστώντας έτσι αυτούς επιτηδειούς στη διαλεκτική τέχνη και ικα-

νούς ώστε να φέρνουν την αλήθεια σε πλήρες φως⁸.

Περιγραφή μίας διαλεκτικής διαδικασίας, η οποία δε διαφέρει και μάλλον προσομοιάζει με αυτόν τον μηχανισμό λειτουργίας ενός επιτελείου στις εκτιμήσεις των καταστάσεων και των συγκρίσεων των παραγόντων μεταξύ τους,

⁸ Πλάτων. *Πολιτικός*. 285c-287a. Μετάφραση-Σχόλια. Ηλίας Λάγιος. Επιμέλεια Ευάγγελος Παπανούτσος. Εκδόσεις Ζαχαρόπουλος. Αθήνα.

προκειμένου ο ηγέτης να λάβει ορθές αποφάσεις με θετικά αποτελέσματα.

Μία επεξεργασία η οποία θα είναι κατ' εξοχήν νοητική, πλην όμως θεμελιώνεται επάνω στις πραγματικές εμπειρίες των αισθήσεων, όπως από τον Πλάτωνα και από τον προγενέστερό του Δημόκριτο διακηρύσσεται αλλά και σήμερα εφαρμόζεται για κάθε θέμα, είτε αυτό είναι πολιτικό, είτε επιχειρησιακό, είτε ηθικό ή επιστημονικό.

Είναι η ίδια αξία της διαλεκτικής ως αρχής και τέχνης που υποχρέωσε και το νεότερο φιλόσοφο Ιμάνουελ Καντ να ασχοληθεί ευρέως και επισταμένως με τον «Καθαρό» αλλά και τον «Εμπειρικό Λόγο», μη αφήνοντας

Για το λόγο αυτό, ο Πλάτων επιλέγει τους συνομιλητές του στους διαλόγους ανάλογα με το χαρακτήρα τους, προκειμένου να παρουσιάζονται οι εμπειρίες τους, οι οποίες, όπως δέχεται και η σύγχρονη ψυχολογία, έχουν σχέση με τη φύση και τα ενδιαφέροντα κάθε προσωπικότητας. Αυτή δε η επιλογή των συνομιλητών εκ μέρους του Πλάτωνα σημαίνει ταυτοχρόνως ότι ο φιλόσοφος γνώριζε την ανθρωπινή αδυναμία του νου να συλλάβει συνολικά την όλη αλήθεια και ότι ο κάθε νους έχει τη δυνατότητα να συλλαμβάνει μόνο μέρος αυτής ανάλογα με τη φύση και τα ενδιαφέροντα της κάθε προσωπικότητας.

Συνιστά τη διαλεκτική ως την πλέον κατάλληλη μέθοδο και στην παιδεία, προφανώς ως καλύτερο εργαλείο για την καλλιέργεια της νόησης, για την ψυχική ικανοποίηση των μαθητών στην παραγωγή γνώσης, αλλά ταυτοχρόνως και για την καλλιέργεια της δημοκρατικής συνείδησης στους μαθητές.

όμως εκτός από αυτούς και τον «Δυναμικό Λόγο» της βούλησης και της απόφασης για πράξη.

Όπως έγινε αντιληπτό από τα μέχρι εδώ εκτεθέντα, ο Πλάτων δεν χρησιμοποιεί τη διαλεκτική μόνο για την αποκάλυψη της αλήθειας η οποία υπερβαίνει την ανθρωπινή εμπειρία, αλλά τη χρησιμοποιεί και για αποφάσεις πρακτικής σημασίας, γι' αυτό και στους Πλατωνικούς διαλόγους εκτίθενται από τους συνομιλητές όλες οι δυνατές πλευρές ενός θέματος, προκειμένου να φωτισθεί όλη η αλήθεια και να ληφθούν ορθές αποφάσεις για κάποιο θέμα.

Βεβαίως από αυτούς τους διαλόγους και προκειμένου να εξυπηρετήσουν τον σκοπό τους εξυπακούεται και θεωρείται αυτονόητο ότι ο κάθε συνομιλητής, για να είναι αληθινός μέτοχος του διαλόγου, οφείλει να εγκαταλείπει τις προσωπικές του ακαμψίες και να είναι και ο ίδιος διαλεκτικός αποδεχόμενος τον ορθότερο λόγο των άλλων συνομιλητών του ή την ορθότητα του συμπεράσματος στο οποίο ο διάλογος καταλήγει. Ειδάλως, όπως και ο ίδιος ο Πλάτων λέει: η διαφωνία στους διαλόγους είναι έργο αφρόνων ανθρώπων.

Απεναντίας όμως ένας κανονικός

διάλογος καλλιέργει τη φιλία και την ενότητα μεταξύ των συνομιλητών, παρέχοντας συγχρόνως την ικανοποίηση στον καθένα για τη συμμετοχή του στην αποκάλυψη της αλήθειας, ή τη λήψη σωστών αποφάσεων, όπως προκύπτουν από αυτόν τον διάλογο.

Χάριν αυτών των ευεργετημάτων του διαλόγου, ο Πλάτων κατακρίνει τους προσωκρατικούς φυσικούς φιλοσόφους, διότι στις διδασκαλίες τους χρησιμοποιούν κατά τρόπο δογματικό και αριστοκρατικό τον μονόλογο⁹.

Θέση και πρακτική του Πλάτωνα σε όλα τα έργα του, που αποκαλύπτουν μεν ότι η διαλεκτική του αποτελεί μία εξελικτική συνέχεια της «μαιευτικής» μεθόδου του δασκάλου του Σωκράτη, αλλά συγχρόνως είναι καθαρά αποδεικτική της ανοικτής δημοκρατικής συνείδησης του Πλάτωνα, ανεξαρτήτως των πολιτικών του φιλοσοφικών θέσεων τις οποίες εξέφρασε στη πορεία της ζωής του χάριν μίας αρμονικής πολιτείας και βεβαίως περιορισμένες -αν όχι αβάσιμες- είναι και κριτικές του σύγχρονου φιλόσοφου Καρλ Πόππερ, ο οποίος παρουσιάζει τον Πλάτωνα ως «κλειστό» φιλόσοφο¹⁰.

Επίσης, αυτή τη βαθειά δημοκρατική συνείδηση αποκαλύπτει ο Πλάτων όταν θεωρεί και συνιστά τη διαλεκτική ως την πλέον κατάλληλη μέθοδο και στην παιδεία, προφανώς ως καλύτερο εργαλείο για την καλλιέργεια της νόησης, για την ψυχική ικανοποίηση των μαθητών στην παραγωγή γνώσης, αλλά ταυτοχρόνως

και για την καλλιέργεια της δημοκρατικής συνείδησης στους μαθητές¹¹.

Η τέχνη όμως της Πλατωνικής διαλεκτικής, όπως καθαρά φαίνεται μέσα από τους διαλόγους του, κινείται προς δύο κατευθύνσεις μεθοδολογίας: προς την επαγωγική συνθετική διαδικασία και προς την παραγωγική διαιρετική προκειμένου να προσδιορισθεί η ουσία ενός θέματος, με προτίμηση του Πλάτωνα, όπως είδαμε, στην διαιρετική μεθοδολογία έρευνας.

Αυτή όμως την αρχή και την τέχνη της διαλεκτικής, ως κατ' εξοχήν μεθοδολογία η οποία αναλύει και εκτιμά παράγοντες και συνθέτει συμπεράσματα προς αποκάλυψη της αλήθειας πέραν της εμπειρίας και πρακτικής για τη λήψη ορθών αποφάσεων, ο Πλάτων τη διαχωρίζει από τη ρητορική, την οποία θεωρεί ως τέχνη του λόγου μόνο για να πείθει.

Χαρακτηρίζει «βασιλικούς άνδρες» τους ρήτορες, αλλά δεν τους θεωρεί επιστήμονες, οι οποίοι ερευνούν τα θέματα διαλεκτικά¹².

Χαρακτηρισμός ο οποίος δηλώνει συγχρόνως την ξεχωριστή αξία της ρητορικής ως τέχνη του λόγου η οποία απαραίτητα πρέπει να συνοδεύει και τη διαλεκτική προκειμένου να μεταδίδει την αλήθεια, η οποία προέκυψε από την έρευνά της, αν και κατά τον Πλάτωνα, όπως φαίνεται από τα λεγόμενα του, η αλήθεια αυτή καθαυτή έχει την ικανότητα να πείθει.

Θέτει όμως ο Πλάτων σε κάποια ξεχωριστή θέση τη ρητορική από τη

⁹ Πλάτων. *Σοφιστής*. 242c, 243a. Μετάφραση-Σχόλια. Δημήτρης Γληνός. Εκδόσεις Ζαχαρόπουλος. Αθήνα.

¹⁰ Άρης Διαμαντόπουλος. *Φιλοσοφία Ηγεσίας. Το Ηθος του Ηγέτη στον Πλάτωνα*. Αντίκρουση κριτικής Καρλ Πόππερ. Διδακτορική διατριβή. Αθήνα 1999. Αποσπασματική διασκευή αποτελεί και η παρούσα εργασία: «*Αρχές Ηγεσίας κατά Πλάτωνα*».

¹¹ Πλάτων. *Πολιτεία*. 534d. Μετάφραση-Σχόλια. Κ.Δ. Γεωργουλής. Εκδόσεις Σιδέρης. Αθήνα 1963.

¹² Πλάτων. *Φαίδρος*. 266c. Μετάφραση-Σχόλια. Στέφανος Χ. Παππάς. Εκδόσεις Πάπυρος. Αθήνα.

διαλεκτική, διότι προφανώς θεωρεί ότι αυτή ασχολείται με τα επιφανειακά πράγματα των φαινομένων και όχι με την ουσία τους, καθόσον το κύριο ενδιαφέρον της ρητορικής είναι πώς θα πεισθούν οι άλλοι.

Επομένως, κατά τον Πλάτωνα, η ρητορική κινείται στο ευλογοφανές και όχι στο αληθινό, όπως συμβαίνει με τη διαλεκτική¹³.

Έτσι, σαν κατάληξη, σύμφωνα με τις Πλατωνικές απόψεις, μπορούμε να ισχυρισθούμε ότι ένας ηγέτης πρέπει να αποφασίζει ως ένας διαλεκτικός επιστήμονας και ως ένας ρήτορας να πείθει τους άλλους για την ορθότητα της απόφασής του.

Επί πλέον δε, για την ικανότητα του ηγέτη ο Πλάτων θα πει: «εάν κάποιος άλλος δύναται να αντιλαμβάνεται το πράγμα και ως σύνολο και αναλυμένο στα μέρη του, τον ακολουθώ κατά πόδας στα ίχνη του σαν να ήταν Θεός»¹⁴.

ΤΟ ΜΕΤΡΟΝ

Συνέπεια της διαλεκτικής αρχής και τέχνης θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι αυτή του μέτρου, προκειμένου οι αποφάσεις του ηγέτη να εξασφαλίζουν και να διατηρούν την αρμονία και την ενότητα σε άνισες και αντιτιθέμενες καταστάσεις μέσα στην πόλη ή και σε οποιαδήποτε άλλη κοινωνική ομάδα την οποία διοικούν, για να μη καταστραφεί ολόκληρο το κοινωνικό σύνολο από

αυτές τις καταστάσεις.

Έργο πολύ δύσκολο κατά τον Πλάτωνα, να βρεθεί το μέτρο ανάμεσα στις αντιτιθέμενες συνθήκες, γι' αυτό και παρομοιάζει την ανεύρεση και την εφαρμογή αυτής της αρχής με την υφαντική τέχνη, του στημονιού και του υφαδιού¹⁵.

Για το λόγο ότι, όπως θα επιβεβαιώσεται και ο ίδιος ο Ηράκλειτος, κάθε αλαζονική υπέρβαση των ορίων του μέτρου και των ηθικών αξιών δεν αποτελεί μόνον ύβριν, αλλά θεωρείται και μεγάλη πηγή διαταραχής του πολιτικού βίου και εάν ήθελε συμβεί κάτι τέτοιο θα τρέχουμε να την καταστείλουμε περισσότερο από ό,τι να σβήσουμε μία πυρκαγιά¹⁶.

Με ανάλογο πνεύμα και πολύ έντονα μάλιστα θα μιλήσει για την αξία του μέτρου και της μεσότητας ο Δημόκριτος, χάριν της κοινωνικής ισορροπίας, αλλά και της ευδαιμονίας του ίδιου του ανθρώπου, αποφεύγοντας να επιδιώκει την απόκτηση αγαθών πέραν από τις δυνατότητές του¹⁷.

Την αξία της μεσότητας θα επαναλάβει επίσης ο Αριστοτέλης, μαθητής του Πλάτωνα, ο οποίος θα την ορίσει ως μέτρο σε κάθε υπέρβαση και έλλειψη, τόσο στις πολιτικές πράξεις των αρχόντων, όσο και στις ηθικές πράξεις κάθε ανθρώπου χάριν της ευδαιμονίας του και την οποία θα επιτύχει όταν η αρχή της μεσότητας στους λόγους και στις πράξεις

¹³ W.K.C. Guthrie. *Οι Σοφιστές. Ρητορική και φιλοσοφία*. Σελίδες 221, 222, 225, 226. Μετάφραση Δαμιανός Τσεκουράκης.

¹⁴ Πλάτων. *Φαίδρος*. 266b. Μετάφραση-Σχόλια. Στέφανος Χ. Παππάς. Εκδόσεις Πάπυρος. Αθήνα 1975.

¹⁵ Πλάτων. *Νόμοι*. 690e, 693c, 875b. ΜεΜετάφραση-Σχόλια Κων/νος Φίλιππας. Εκδόσεις Πάπυρος. Αθήνα 1975.

Πλάτων. *Φαίδρος*. 246b. Μετάφραση-Σχόλια. Στέφανος Χ. Παππάς. Εκδόσεις Πάπυρος. Αθήνα.

¹⁶ Κων/νος Δ. Γεωργουλής. *Ηράκλειτος*. Απόσπασμα 43. Σελίδα 204. Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό «Ηλίου». Τόμος Αρχαίο Ελληνικό Πνεύμα. Αθήνα.

¹⁷ Άρης Διαμαντόπουλος. *Δημόκριτος. Κοινωνικό «Ευεστό»*. Ανέκδοτη χειρόγραφη εργασία στο αρχείο του.

μας γίνει καθημερινή συνήθεια¹⁸.

Αλλά για να δοθεί η απάντηση του μέτρου, θα πει ο Πλάτων, πρέπει πρώτα-πρώτα να εξετασθεί, έστω και γενικά, η σχέση της υπερβολής και της έλλειψης, έτσι ώστε να μπορούμε να επαινούμε για την ορθότητα του μέτρου και να κατακρίνουμε την υπερβολή ή το αντίθετό της.

Και πάλι όμως, για να συμβεί αυτό, δεν πρέπει να αρκούμεθα απλώς στη σύγκριση των σχέσεων μεταξύ των μεγεθών των πραγμάτων, ποιο είναι μεγαλύτερο και ποιο μικρότερο, αλλά η σύγκριση και των δύο πρέπει να γίνεται ως προς την ουσία η οποία προσδιορίζει το μέτρο της σύγκρισης.

Αυτή η ως προς την ουσία του μέτρου σύγκριση των πραγμάτων, φαίνεται ότι αποτελεί και φυσικό νόμο.

Έτσι, εκείνο το πράγμα το οποίο ξεπερνά τη φύση του μέτρου, είτε στη συνομιλία μας είτε στις πράξεις μας, είναι η καλύτερη σύγκριση η οποία δείχνει καλύτερα τη διαφορά μεταξύ των αγαθών και των κακών πραγμάτων.

Να γιατί όλες οι τέχνες και οι επιστήμες αυτού του είδους, δηλαδή του λόγου και της πράξης, θεωρούνται ότι προσέχουν το περισσότερο και το λιγότερο από το μέτρο, όχι ως κάτι το οποίο δεν υπάρχει, αλλά ως μία αυστηρή πραγματικότητα, η οποία προστατεύει τα λόγια και τις πράξεις μας, με αποτέλεσμα κατ' αυτό τον τρόπο η αρχή του μέτρου να σώζεται και να εφαρμόζεται ώστε οι τέχνες με τις επιστήμες να απεργάζονται έργα καλά και αγαθά.

Έτσι, λοιπόν, χάριν των καλών και αγαθών έργων, τα οποία είναι και η ου-

σία του μέτρου, πρέπει υποχρεωτικά η υπερβολή και η έλλειψη, το μεγαλύτερο και το μικρότερο και όλα τα παρόμοια μεγέθη, να γίνουν σύμμετρα, όχι μόνο μεταξύ τους, αλλά επίσης και ως προς το μέτρο το οποίο εκφράζει τη δική τους κανονικότητα.

Έργο πολύ δύσκολο και κοπιαστικό, λέει ο Πλάτων, αλλά είναι αναγκαίο και δίκαιο να τίθεται αυτή η αρχή του μέτρου, για να μας δείξει ποια είναι η καθαυτή ακρίβεια.

Την ξεχωριστή αυτή τεχνική για την ανεύρεση του μέτρου ο Πλάτων αναγάγει στη μετρητική η οποία δύναται να έχει εφαρμογή σε όλες τις επιστήμες και τέχνες.

Συνίσταται δε αυτή στη συνεχή διαίρεση των ανομοίων ειδών και πραγμάτων μέχρι να κλείσει μέσα σε μία ομοιότητα όλα τα συγγενή στοιχεία και συμπεριλάβει αυτά στην ουσία ενός είδους, η οποία θα αποτελεί και το μέτρο σύγκρισης των διαφόρων μεγεθών μεταξύ τους¹⁹.

Αυτή η μετρητική τέχνη του Πλάτωνα χρησιμοποιείται σήμερα από τις Ένοπλες Δυνάμεις στις εκτιμήσεις των καταστάσεων των πολεμικών επιχειρήσεων προκειμένου να ληφθεί η ορθή απόφαση, διαιρώντας και συγκρίνοντας όλους τους παράγοντες τόσο μεταξύ τους, όσο και ως προς το μέτρο που εκφράζουν οι δικές μας δυνατότητες.

Αλλά αυτή η ίδια αρχή αποτελεί και τη μεθοδολογία για όλες τις άλλες επιστήμες και τέχνες, όπως λέει ο Πλάτων, προκειμένου να ληφθεί η σωστή απόφαση τόσο από τον ηγέτη, όσο και από τον

¹⁸ Αριστοτέλης, *Ηθικά Νικομάχεια*. Βιβλίο Β. Κεφάλαια 5-6. 1108b15, 1108b25-30, 1108b35-40, 1109a, 1109a25. Βιβλίο Γ'. Κεφάλαια 13, 14, 15. Μετάφραση-Σχόλια Ανδρέας Δαλέζιος. Εκδόσεις Πάπυρος. Αθήνα 1975.

¹⁹ Πλάτων. *Πολιτικός*. 283a, 283b-284c, 284c-285c. μετάφραση-Σχόλια. Ηλίας Λάγιος. Επιμέλεια Ευάγγελος Παπανούτσος. Εκδόσεις Ζαχαρόπουλος. Αθήνα.

επιστήμονα για οποιοδήποτε άλλο θέμα.

Αυτή η μεσότητα αποδίδεται και από το διάγραμμα του διοικητικού πλέγματος των ερευνητών της πολιτείας του Οχάιο Robert Blake και Jane Mouton, το οποίο προέκυψε ύστερα από έρευνες και μελέτες, επιβεβαιώνοντας τις φιλοσοφικές απόψεις του Πλάτωνα τόσο για όσα περί της υφαντικής τέχνης, όσο και περί μεσότητας μεταξύ αντιτιθεμένων παραγόντων και καταστάσεων, λέει ο φιλόσοφος²⁰.

Τέλος, από όσα περί της αρχής του μέτρου αναφέρθηκαν, για την επιτυχία της όλες οι αρετές του ηγέτη έχουν τη δικιά τους συμμετοχή, κυρίως όμως ταιριάζει η αρχή της σωφροσύνης, ως η πλέον κατάλληλη για την εξασφάλιση της αρμονίας στο κοινωνικό σύνολο σε αντιτιθέμενες καταστάσεις και η οποία μπορεί να συμβεί από μία καλή διακυβέρνηση της αρχής του μέτρου.

Η ΕΝΟΤΗΤΑ

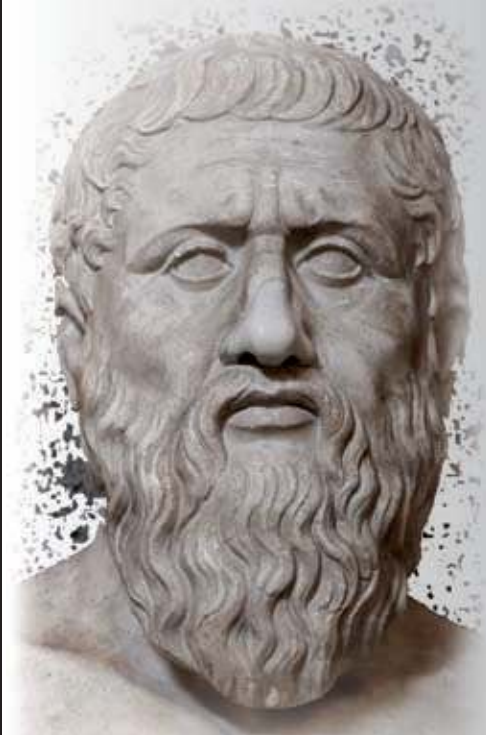
Αυτή επίσης η αρμονία στην κοινωνία επιτυγχάνεται με την καλλιέργεια της ενότητας μεταξύ των πολιτών εκ μέρους των ηγετών.

Έτσι, εκτός από αρχή, η ενότητα αναδεικνύεται και ως ένας από τους βασικούς σκοπούς της ηγεσίας, για την επιτυχία του οποίου ο Πλάτων πάλι συνιστά την ίδια, όπως και για τις άλλες αρχές της ηγεσίας, την τέχνη του στημονιού και υφαδιού, μέσω των οποίων υφαινεται το ύφασμα σε ένα ενιαίο δημιούργημα, όσο διαφορετικά και αν είναι τα συμπλεκόμενα στοιχεία του υφάσματος.

Πρέπει όμως να τονισθεί ότι, πέραν των άλλων διοικητικών πράξεων, η ενότητα των πολιτών κατ' αρχήν απορρέει από το ήθος της προσωπικότητας αυτού του ίδιου του ηγέτη και το οποίον ήθος του, κατά τον Πλάτωνα, χαρακτηρίζεται από τις θεμελιώδεις αρετές: της φρόνησης, της σωφροσύνης, της δικαιοσύνης και της ανδρείας²¹.

²⁰ Σχολή Πολέμου των ΗΠΑ. *Σύγχρονες Απόψεις της Σχολής Πολέμου των ΗΠΑ Περί Ηγεσίας*. Μετάφραση Ανδρέας Καλατζάκος. Στρατιωτική Επιθεώρηση. Αθήνα. Απρίλιος 1975.

²¹ Αρης Διαμαντόπουλος. *Φιλοσοφία Ηγεσίας. Το Ηθος του Ηγέτη στον Πλάτωνα. Οι Αρετές του Ηγέτη*. Σελίδες 115-154. Διδακτορική διατριβή Τομέα Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Αθηνών. Αθήνα 1999.

Η φιλία ενός συνετού ανθρώπου είναι πολύ καλύτερη από τη φιλία όλων μαζί των μη συνετών και η μετά των φαύλων συναστροφή πολλαπλασιάζει την προς την κακία φυσική προδιάθεση των ανθρώπων.

Αλλά παράλληλα με το χάρισμα των αρετών ο ηγέτης πρέπει να έχει μία πλούσια μόρφωση σε όλο το φάσμα των επιστημών και κυρίως στις ανθρωπιστικές επιστήμες ψυχολογίας και κοινωνιολογίας, ώστε να μπορεί να απευθύνεται κατά τον αρμόζοντα τρόπο στο νου και στην ψυχή των πολιτών συμφιλιώνοντάς τους, σύμφωνα με την τέχνη της υφαντικής του Πλάτωνα.

Εάν, όμως, η παιδεία έχει μεγάλη αξία για τον ηγέτη, ακόμα μεγαλύτερη σημασία έχει για τους ίδιους τους πολίτες χάριν της μεταξύ τους ενότητας, διότι μόνον αυτή με τη βοήθεια της μουσικής έχει το προνόμιο της δύναμης να εντυπώνει τη συμφιλιωτική συνείδηση στους πολίτες, λαμβάνοντας την κατάλληλη γι' αυτό το σκοπό αγωγή.

Θεωρεί βέβαια ο Πλάτων βασικό παράγοντα για την ενότητα των πολιτών την κατάλληλη αγωγή τους, αλλά δεν διαφεύγει της προσοχής του η ποιότητα των φιλικών δεσμών που αναπτύσσονται μεταξύ των ανθρώπων, παρατηρώντας ότι οι φιλικοί δεσμοί ανάμεσα στους κακούς, αλλά και μεταξύ κακών και αγαθών, δεν είναι σταθεροί.

Οπότε σ' αυτούς τους κακούς πολίτες είναι αμφίβολα και τα αποτελέσματα της κατάλληλης αγωγής και προκύπτει η ανάγκη εφαρμογής των νόμων, προκειμένου από το φόβο των συνεπειών αυτών να διατηρείται η κοινωνική γαλήνη, όπως φαίνεται από τη νομολογία του Πλάτωνα.

Ενώ, απεναντίας, δεν έχουν ανάγκη της επίβλεψης των νόμων οι αγαθοί

χαρακτήρες, στους οποίους η ευγένεια είναι έμφυτη και συμπληρώνεται με την κατάλληλη αγωγή, οι δε φιλικοί δεσμοί παραμένουν σταθεροί ανάμεσα σ' αυτούς τους ανθρώπους.

Αλλά εάν πρόκειται για ενάρετους ανθρώπους, όσον ανόμοιοι και αν είναι στο χαρακτήρα τους και όσον αντίθετες τάσεις και ιδεολογίες αν έχουν μεταξύ τους, ο σύνδεσμος που τους ενώνει είναι θειότερος από αυτόν μεταξύ των φαύλων, θα πει ο Πλάτων²².

Προφανώς υπ' αυτή την έννοια της ανάπτυξης φιλικών δεσμών, έστω και αν είναι αντίθετα κατά τα άλλα, δέχεται και ο Ηράκλειτος την ενότητα των αντιθέτων, που φέρουν αρμονία στη φύση, αλλά και στην κοινωνία, ενώ κυρίως, όπως είναι γνωστό, τα αντίθετα κατά τον Ηράκλειτο μόνο συγκρούσεις και πολέμους προκαλούν²³.

Με το αυτό πνεύμα και ο Αριστοτέλης αποφθεγματικά θα πει ότι: «Το όμοιο τέρπει και το ανόμοιο συμπληρώνει», ανάμεσα στις διανθρώπινες σχέσεις²⁴.

Ανεξάρτητα όμως από την ανάλυση του Πλάτωνα για την ανάπτυξη και τη διατήρηση των φιλικών δεσμών μεταξύ των κακών και αγαθών, μεταξύ των ευγενών και των αγενών πολιτών, υποχρέωση του ηγέτη είναι, χρησιμοποιώντας όλη τη δύναμη της τέχνης του, να διατηρεί σε ενότητα αυτά τα αντίθετα στοιχεία χάριν της ευδαιμονίας όλου του κοινωνικού συνόλου.

Αυτή την ενότητα μέσα στην πόλη ο Πλάτων δεν την εξασφαλίζει με την κοινοκτημοσύνη των αγαθών, όπως έχει

²² Πλάτων. *Πολιτικός*. 309d, 309e, 310a. Μετάφραση-Σχόλια Ηλίας Λάγιος. Επιμέλεια Ευάγγελου Παπανούτσου. Εκδόσεις Ζαχαρόπουλος. Αθήνα.

²³ Άρης Διαμαντόπουλος. *Ηράκλειτος*. Ανέκδοτη χειρόγραφη εργασία στο αρχείο του.

²⁴ Αριστοτέλης. *Ηθικά Νικομάχεια. Περί Φιλίας*. Μετάφραση-Σχόλια Ανδρέας Δαλέζιος. Εκδόσεις Πάπυρος. Αθήνα 1975.

παρεξηγηθεί, αλλά αυτή επιτυγχάνεται με τη φυσική αρχή της δικαιοσύνης.

Και ως τέτοια ο Πλάτων θεωρεί την ενασχόληση του κάθε πολίτη μέσα στην πόλη με ένα μόνο επάγγελμα, αυτό για το οποίο η φύση του έχει δώσει την πιο μεγάλη επιτηδειότητα, αυτό δηλαδή το οποίο του ταιριάζει στη φύση του και επομένως του ανήκει.

Ακόμα δίκαιο είναι να κοιτάζει ο καθένας τη δική του δουλειά και να μην ανακατεύεται σε πολλές άλλες.

Επομένως, κάθε εκτροπή και υπέρβαση από αυτή την αρχή της δικαιοσύνης θεωρείται από τον Πλάτωνα μεγίστη βλάβη για την πόλη και ορθά δύναται να χαρακτηριστεί ως κακουργία υψίστου βαθμού σε βάρος της ενότητας των πολιτών μέσα στην πόλη.

Ο συντονισμός όμως να ασχολείται ο καθένας στην πόλη με το επάγγελμα που ταιριάζει στη φυσική του επιτηδειότητα, αρχή η οποία σήμερα αποτελεί τη σύγχρονη σχολή ψυχολογίας του Καρόλου Γιούνγκ, ανήκει στον κάθε ηγέτη και ιδιαίτερα στην πολιτεία με την εφαρμογή του επαγγελματικού προσανατολισμού.

Μία αρχή από την οποία ο κάθε πολίτης θα αισθάνεται ικανοποιημένος, αλλά και στην πολιτεία θα υπάρχει πρόοδος, ευημερία και επί πλέον θα διατηρείται η αρμονία και η ενότητα στο σύνολο της κοινωνίας.

Δικαίως αυτή τη λειτουργία της αρχής της δικαιοσύνης για την κοινωνία παρομοιάζει ο Πλάτων σε προσωπικό

επίπεδο με τη διαιρετότητα της ψυχής: το επιθυμητικό, το θυμοειδές και το λογικό, όταν η κάθε λειτουργία έχει το δικό της ρόλο, πλην όμως συντονίζονται από το λογικό, ώστε η κάθε προσωπικότητα να παρουσιάζει αρμονικά την ενιαία ενότητα της ως οντότητα²⁵.

Αλλά εάν για τον Πλάτωνα η αρχή της δικαιοσύνης, ως ανωτέρω, εξασφαλίζει την ενότητα των πολιτών και την αρμονία μέσα στην πόλη, για τον Αριστοτέλη αυτά τα αγαθά της κοινωνίας επιτυγχάνονται περισσότερο με τη φιλία, διότι αυτή είναι συγγενέστερη με την ομόνοια και εχθρικήτερη προς τη διχόνοια, ενώ σήμερα ενδιαφερόμεθα και μετριέται μεταξύ των πολιτών δυστυχώς η ιδεολογική πολιτική πόλωση²⁶.

Η αξία της καλλιέργειας της φιλίας μεταξύ των πολιτών, χάριν της ενότητας της κοινωνίας ως συνόλου, η οποία περισσότερο από κάθε άλλη εποχή είναι σήμερα αναγκαία, τονίστηκε, όπως είδαμε, από τον Πλάτωνα και ιδιαίτερα από τον Αριστοτέλη, αλλά και πριν από αυτούς επίσης από τον Δημόκριτο χάριν του κοινωνικού «ευεστώ».

Μεταξύ των άλλων για τη φιλία ο Δημόκριτος είπε επιγραμματικά: Η φιλία ενός συνετού ανθρώπου είναι πολύ καλύτερη από τη φιλία όλων μαζί των μη συνετών και ότι η μετά των φαύλων συναναστροφή πολλαπλασιάζει την προς την κακία φυσική προδιάθεση των ανθρώπων.

Γι' αυτούς τους λόγους, ο ίδιος, όπως και ο Πλάτων, χάριν επίσης του κοινωνικού «ευεστώ» θεωρεί απαραίτητη την αλ-

²⁵ Πλάτων. *Πολιτεία*. 357b-d, 367c-d, 368e-369a, 433a-b, 433b, 433d, 433e, 434c, 435b, 436a-e, 439c-440d, 441d-e, 442c-d, 443d-444a, 557a-d, 559b-c, 561a, 561e, 562c, 563e-564a. Μετάφραση-Σχόλια. Κ.Δ. Γεωργούλης. Εκδόσεις Σιδέρης. Αθήνα 1963.

²⁶ Αριστοτέλης. *Ηθικά Νικομάχεια*. 1155a25, 1155b5, 1155b35. Βιβλίο 8^ο. Κεφάλαια 1, 2, 3, 4, 8, 9, 10, 11, 15, 16. Βιβλίο 9^ο. Κεφάλαια 4, 6, 9, 10, 11, 12. Μετάφραση-Σχόλια. Ανδρέας Δαλέζιος. Εκδόσεις Πάπυρος. Αθήνα 1975.

ληλεγγύη μεταξύ των πολιτών, αλλά και τη μόρφωσή τους για να μην πολλαπλασιάζεται η προς την κακία φυσική προδιάθεση των ανθρώπων, η οποία επί του ασφαλούς οδηγεί στην καταστροφή της κοινωνικής αρμονίας και ενότητας²⁷.

Όπως είδαμε, μεγάλη είναι η σημασία η οποία από τους φιλοσόφους προσδίδεται στην αξία της ενότητας στην πόλη, έτσι ώστε τελικά ο Πλάτων διερωτώμενος να πει: Τι τέλος πάντων μπορούμε να χαρακτηρίσουμε ως μέγιστο αγαθό σχετικά με την οργάνωση και τους στόχους μίας πόλης και ποιο ως μέγιστο κακό;

Γνωρίζουμε λοιπόν να υπάρχει κανένα μεγαλύτερο για την πόλη και την

κοινωνία της κακό, από εκείνο που τη διασπά και την κάνει πολλά κομμάτια ή μεγαλύτερο αγαθό από εκείνο, που την δένει μαζί και την κάνει μία²⁸;

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟΣ

Το αντιφατικό αυτό διώνυμο των αρχών της ηγεσίας αφενός μεν της ανάπτυξης πρωτοβουλίας εκ μέρους του ηγέτη και αφετέρου της πειθαρχίας αυτού στους νόμους, θα επιδιωχθεί να παρουσιασθεί ακολουθώντας για το θέμα αυτό το εξελικτικό σκεπτικό του Πλάτωνα στο έργο του «Πολιτικός» σε ελεύθερη απόδοσή του.

Εισέρχεται λοιπόν ο Πλάτων στην ανάπτυξη των σκέψεών του αναγνωρί-

**Όταν στην πολιτεία οι άρχοντες
πειθαρχούν στους νόμους και οι νό-
μοι είναι κυρίαρχοι των αρχόντων,
οι δε άρχοντες δούλοι των νόμων,
τότε στην πολιτεία και στην κοινω-
νία όλη έρχονται
όλα τα αγαθά του Θεού.**

²⁷ Κων/νος Δ.Γεωργούλης, *Δημόκριτος*, Αποσπάσματα 98, 99, 101, 103, 106, 107, 109, 188. Σελίδες 238, 239, 242. Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό «Ηλιος». Τόμος Αρχαίο Ελληνικό Πνεύμα. Αθήνα.

- Αρης Διαμαντόπουλος, *Δημόκριτος*, Κοινωνικό «Ευεστώ». Ανέκδοτη χειρόγραφη εργασία στο αρχείο του.

²⁸ Πλάτων, *Πολιτεία*. 462a-c. Μετάφραση-Σχόλια Κων/νος Δ.Γεωργούλης. Εκδόσεις Σιδέρης. Αθήνα 1963.

ζοντας ότι η επιστήμη διακυβέρνησης των ανθρώπων είναι η πλέον δύσκολη και συγχρόνως η πλέον σημαντική, που μπορεί κάποιος να αποκτήσει.

Και με αυτό το δεδομένο αρχίζει να ερευνά το θέμα διερωτώμενος μήπως δεν χρειάζονται να υπάρχουν οι νόμοι και είναι προτιμότερο να άρχει μόνον ο ενάρετος και επιστήμονας άρχοντας.

Ως παράδειγμα της ορθότητας αυτού του ισχυρισμού επικαλείται τους γιατρούς οι οποίοι εκδίδουν συνταγές για να θεραπεύσουν τους ασθενείς τους βασιζόμενοι στην επιστήμη τους και μόνον, ανεξάρτητα εάν υπάρχουν ή όχι νόμοι, εάν είναι πλούσιοι ή φτωχοί οι ασθενείς τους, θεραπεύοντας μάλιστα αυτούς αδιακρίτως, είτε με τη θέλησή τους, είτε χωρίς αυτή.

Ακόμα για τον ίδιο σκοπό επικαλείται το παράδειγμα του κυβερνήτη, ο οποίος προσηλωμένος στο συμφέρον του πλοίου και των επιβατών του, έχοντας την επιστήμη και την τέχνη του ως νόμο, χωρίς να υπάρχουν γραπτοί νόμοι, σώζει όλους αυτούς που διακινδυνεύουν μαζί του από την θαλασσοταραχή.

Έτσι ο Πλάτων καταλήγει στο πρώτο συμπέρασμα ότι είναι αναγκαίο και αποκλειστικά σωστό μέσα στην πολιτεία να υπάρχουν αληθινοί και όχι φαινομενικά επιστήμονες ως άρχοντες, είτε άρχουν σύμφωνα με τους νόμους ή χωρίς νόμους, είτε με τη θέληση ή παρά τη θέληση των αρχομένων, είτε είναι φτωχοί, είτε είναι πλούσιοι.

Με αυτές τις σκέψεις του ο Πλάτων μέχρις εδώ, έδειξε ότι θέτει τον ενάρετο και επιστήμονα ηγέτη να έχει την πρωτοβουλία των αποφάσεών του, όχι μόνο για εκείνα τα θέματα για τα οποία οι νόμοι απουσιάζουν, αλλά κι γι' αυτά που υπάρχουν νόμοι, αρκεί οι αποφά-

σεις τους να έχουν ευεργετικά αποτελέσματα για το κοινωνικό σύνολο.

Βέβαια ο Πλάτων δεν παύει να θεωρεί την ηγεσία του άρχοντα πολύ οδυνηρή και τολμηρή χωρίς νόμους, αλλά το θέμα αυτό είναι πολύ ενδιαφέρον και αξίζει ακόμα περισσότερο να ερευνηθεί.

Στη συνέχεια της έρευνάς του για το ίδιο θέμα, επικαλείται το επιχείρημα της ανομοιότητας των ανθρώπων και των περιπτώσεων των πράξεων αυτών, ενώ ο νόμος ως ανθρώπινο έργο δεν μπορεί να έχει απόλυτο και διαχρονικό χαρακτήρα ώστε να ισχύει για όλες τις περιπτώσεις και για όλους τους χρόνους.

Οπότε η τυφλή εφαρμογή αυτού του νόμου, μοιάζει με τον αυθάδη και αμαθή άνθρωπο ο οποίος δεν επιτρέπει σε κανέναν να κάνει κάτι ενάντιο από αυτό που έχει αποφασίσει, ούτε επιτρέπει καμιά ερώτηση, ακόμα και αν έχει κάποιος να προτείνει κάτι το καλύτερο από την εντολή που αυτός έδωσε.

Αλλά και ο νομοθέτης είναι αδύνατον να κάθεται κάθε στιγμή κοντά σε κάθε πολίτη και να του ορίζει ακριβώς τι οφείλει να κάνει, όσον άριστος επισημημονικά και αν είναι.

Ύστερα από αυτή τη δεύτερη έκθεση των απόψεών του ο Πλάτων στο ερώτημα για την αναγκαιότητα να υπάρχουν νόμοι, όταν μάλιστα διαπιστώθηκε ότι δεν είναι ένα τέλειο ανθρώπινο έργο, καταλήγει προοδευτικά στο άλλο συμπέρασμα: ότι ο νομοθέτης θα θέσει και θα συντάξει εκείνους τους νόμους οι οποίοι ταιριάζουν στην πλειονότητα των πολιτών και στην πλειονότητα των περιπτώσεων, ώστε συνολικά να αφορούν και τον καθένα χωριστά και για τις περιπτώσεις εκείνες οι οποίες δεν μπορούν να συμπεριληφθούν σε αυτούς τους γραπτούς νόμους, η αρχή της

δικαιοσύνης να επαφίεται στα αρχαία έθιμα των προγόνων, παραμένοντας έτσι για αυτές τις άγραφες περιπτώσεις στην πρωτοβουλία του ενάρετου επιστήμονα ηγέτη.

Στη συνέχεια πάλι της έρευνάς του ο Πλάτων για το θέμα των πρωτοβουλιών εκ μέρους του επιστήμονα ηγέτη, θέτει εκείνη τη διάσταση του θέματος που αφορά την αλλαγή των νόμων.

Και εδώ επικαλείται το παράδειγμα των γιατρών, αλλά και των γυμναστών, οι οποίοι με μόνη δύναμη την επιστήμη τους αλλάζουν τις συνταγές χάριν της βελτίωσης της υγείας των ασθενών τους, ορισμένες φορές μάλιστα και χωρίς τη θέλησή τους.

Ενώ όμως φέρει αυτό το παράδειγμα για τις αλλαγές των νόμων προς το καλύτερο, συγχρόνως δηλώνει ότι ούτε για αστέιο να φαντασθεί κάποιος ότι μπορεί να συμβαίνει παρόμοια κατάσταση για τα νομοθετήματα, διότι η πλειονότητα των πολιτών θέλει και τη δική τους συγκατάθεση για αυτές τις περιπτώσεις.

Αφού ο Πλάτων συνέκρινε και ζύγισε αμφοτέρους τις πλευρές του θέματος της αλλαγής των νόμων, παραμένει στην αξία της πρωτοβουλίας του ηγέτη για αυτές τις περιπτώσεις, εφόσον θα φέρει δικαιότερους και ωφελιμότερους για την κοινωνία νόμους, έστω και αν υποχρεωθεί να παραβεί τους γραπτούς νόμους και τα πάτρια έθιμα.

Μπορεί να κατηγορηθεί για πολλά σε αυτές τις περιστάσεις ο ηγέτης, δεν θα κατηγορηθεί όμως ότι αδίκησε και ότι έκανε κακό στην κοινωνία.

Σε αυτή τη φάση για την αναγκαιότητα των μεταρρυθμίσεων καταλήγει ο Πλάτων λέγοντας, ότι οι σωστοί άρχοντες μπορούν να τα κάνουν όλα χωρίς να κινδυνεύουν να πέσουν σε πλάνη,

εφόσον μπορούν να φυλάγουν ένα μεγάλο κανόνα: να απονέμουν σε κάθε ευκαιρία στου πολίτες τελειότατα δικαιοσύνη με νου και επιστήμη και να είναι ικανοί να σώζουν αυτούς και να τους καθιστούν από χειρότερους καλύτερους.

Όπως φάνηκε καθαρά από όλες τις μέχρις εδώ έρευνες, ο Πλάτων απέδειξε ότι προσδίδει πρωτεύουσα αξία στις πρωτοβουλίες του επιστήμονα και ενάρετου ηγέτη, είτε υπάρχουν είτε δεν υπάρχουν νόμοι, εφόσον βέβαια οι πρωτοβουλίες του αυτές πρόκειται να κάνουν καλό στο κοινωνικό σύνολο.

Από το σημείο όμως αυτό η έρευνά του για την πρωτοβουλία και την πειθαρχία του ηγέτη στους νόμους παίρνει μία άλλη στροφή, προκειμένου να καταλήξει στο τελικό και οριστικό συμπέρασμα, το οποίο αφορά και την πειθαρχία όλων στους ισχύοντες νόμους.

Η στροφή αυτή των σκέψεων του αρχίζει με τις αμφιβολίες του κατά πόσον υπάρχει αυτός ο τέλειος ηγέτης, ο οποίος να διαθέτει όλα αυτά τα θεϊκά χαρίσματα.

Επειδή υπάρχουν γιατροί που μπορούν να φθάσουν στο σημείο να φονεύσουν ακόμα και τους ασθενείς τους για να πάρουν χρήματα, ή επίσης κυβερνήτες πλοίων που μηχανεύονται διάφορους δόλους και διαπράττουν κακουργήματα με τα ίδια κίνητρα, ακόμα και άρχοντες και δάσκαλοι κάνοντας κακό αντί του καλού στην πόλη, πρέπει, λέει ο Πλάτων, για να μην εκτρέπονται όλοι αυτοί να θεσπισθούν νόμοι, οι οποίοι θα υπαγορεύουν τις υποχρεώσεις τους και όποιος τους παραβαίνει θα τιμωρείται με βαρύτατες ποινές και πρόστιμα.

Στη σύνταξη αυτή των νόμων συμμετέχουν όλες οι επαγγελματικές ομάδες,

ώστε οι νόμοι να είναι δικαιότεροι και ωφελιμότεροι για το κοινωνικό σύνολο και οι άρχοντες να εκλέγονται ή κληρώνονται από όλες τις κοινωνικές ομάδες χωρίς διαχωρισμούς. Εισάγει κατ' αυτόν τον τρόπο ο Πλάτων στον «Πολιτικό» του όσο το δυνατό δικαιότερες αρχές λειτουργίας μιας ευνομούμενης Δημοκρατίας.

Συνεχίζοντας δε ο Πλάτων το σκεπτικό του σε αυτή την τελική στροφή των απόψεών του για την πειθαρχία πλέον στους νόμους, λέει: εάν πρώτο μέλημα του νομοθέτη είναι η σύνταξη αρίστων νόμων, το δεύτερο, μετά από αυτό, το οποίο έχει να κάνει, είναι να επαγρυπνά ώστε να μην αφήνει μήτε ένα άτομο μήτε ένα πλήθος να πράττει οτιδήποτε ενάντια στους νόμους, που έχουν συνταχθεί, όπως είδαμε, κατά τον πλέον δίκαιο τρόπο από όλες τις επαγγελματικές ομάδες.

Ακόμα και στην περίπτωση κατά την οποία ο νόμος θεωρείται απαρχαιωμένος και ξεπερασμένος από τα πράγματα, δεν επιτρέπεται, σύμφωνα με την τελική θέση του Πλάτωνα, ούτε ο άρχοντας να παραβαίνει αυτόν, διότι η ζημιά η οποία προκαλείται στο κοινωνικό σύνολο είναι μεγαλύτερη από αυτή η οποία συμβαίνει με την ισχύ του παλαιού νόμου²⁹.

Ιστορικό παράδειγμα αφοσίωσης στους νόμους αποτελεί η αποδοχή εκ

μέρους του δασκάλου του Σωκράτη της άδικης καταδίκης του σε θάνατο. Ο Σωκράτης δεν διέφυγε τον θάνατο παρά τις προτροπές των μαθητών του, διότι αισθανόταν χρέος να πειθαρχήσει στους νόμους, όσο άδικο κι αν ήταν ακόμα και για την ίδια τη ζωή του, εφόσον δεν συνετέλεσε και ο ίδιος εγκαίρως στη δικαιότερη αλλαγή τους.³⁰

Ο Πλάτων και στο καταληκτικό της ζωής του έργο, τους «Νόμους», παραμένει σταθερός στις προηγούμενες τελικές θέσεις του για την αφοσίωση στους νόμους, καθιστώντας αυτούς ισχυρότερους από τους άρχοντες και από αυτούς πλέον εξαρτά τη σωτηρία ή την καταστροφή της πολιτείας και της κοινωνίας γενικότερα.

Καταλήγει πλέον στο οριστικό του συμπέρασμα ότι όταν στην πολιτεία οι άρχοντες πειθαρχούν στους νόμους και οι νόμοι είναι κυρίαρχοι των αρχόντων, οι δε άρχοντες δούλοι των νόμων, τότε στην πολιτεία και στην κοινωνία όλη έρχονται όλα τα αγαθά του Θεού³¹.

Αλλά, παραλλήλως, αναγνωρίζει και την αναγκαιότητα να συμπληρώνονται και να εκσυγχρονίζονται οι νόμοι, προκειμένου αυτοί πάντοτε να είναι χρήσιμοι στην κοινωνία και να μη γίνονται οι νόμοι αιτία στάσεων και καταστροφών στην πόλη.

Γι' αυτούς τους λόγους επιβάλλε-

²⁹ Πλάτων. *Πολιτικός* 292d-293e, 293e-295b, 295c-e, 296a-297c, 297d-300c. Μετάφραση-Σχόλια. Ηλίας Λάγιος. Επιμέλεια Ευάγγελος Παπανούτσος. Εκδόσεις Ζαχαρόπουλος. Αθήνα.

- Πλάτων. *Ευθύδημος*. 281a. Μετάφραση-Σχόλια. Ηλίας Λάγιος. Εκδόσεις Ζαχαρόπουλος. Αθήνα.

- Πλάτων. *Πολιτεία*. 338e, 359a, 445e. Μετάφραση-Σχόλια. Κων/νος Δ.Γεωργούλης. Εκδόσεις Σιδέρης. Αθήνα 1963.

- Πλάτων. *Παρμενίδης*. 134e. Μετάφραση-Σχόλια. Βασίλης Τατάκης-Ηλίας Λάγιος. Εκδόσεις Ζαχαρόπουλος. Αθήνα.

- Πλάτων. *Γοργίας*. 483d, 484a, 484b. Μετάφραση-Σχόλια. Κ. Κορδάτος. Εκδόσεις Ζαχαρόπουλος. Αθήνα.

³⁰ Πλάτων. *Κρίτων* 51e. Μετάφραση-Σχόλια. Κ.Θ. Αραπόπουλος. Εκδόσεις Ζαχαρόπουλος. Αθήνα.

³¹ Πλάτων. *Νόμοι*. 688b, 714a, 715d, 716a. Μετάφραση-Σχόλια. Κων/νος Φίλιππας. Εκδόσεις Πάπυρος. Αθήνα 1975.

- Πλάτων. *Πρωταγόρας*. 326d. Μετάφραση-Σχόλια. Αλέξανδρος Γαληνός. Εκδόσεις Πάπυρος. Αθήνα.

- Πλάτων. *Κριτίας*. 121b Εκδόσεις Σιδέρης. Αθήνα 1963.

ται κατά τον Πλάτωνα να γίνονται οι αλλαγές στους νόμους, όσο δύσκολο και αν είναι για τους άρχοντες-ηγέτες αυτό το έργο³².

Από όλες αυτές τις θέσεις του, για την αυθεντία σύνταξης και εφαρμογής των νόμων, όσο και για τις αλλαγές αυτών, αποδεικνύεται ότι ο Πλάτων υπήρξε ένας εξελικτικός και «ανοικτός», και όχι ένας «κλειστός» φιλόσοφος, όπως θέλει να παρουσιάσει αυτόν ο σύγχρονος φιλόσοφος Καρλ Πόππερ, παρουσιάζοντας επιλεκτικά ορισμένες

απόψεις του μόνο από το έργο του η «Πολιτεία».

Γεγονός είναι ότι ο Πλάτων υπήρξε ένας εξελικτικός στις πολιτικές του απόψεις φιλόσοφος, διότι σε κάθε εποχή η κυρίαρχη συνείδησή του ήταν η σωτηρία της πόλης και η ενότητα της κοινωνίας³³.

Αυτή η εξελικτική πορεία των σκέψεών του μεταξύ των πρωτοβουλιών και της απόλυτης πειθαρχίας στους νόμους, φάνηκε και στην παραπάνω συνοπτική έκθεση των απόψεών του από την έρευνά του για το θέμα αυτό στο έργο του ο «Πολιτικός» και στο οποίο ναι μεν καταλήγει οριστικά στο συμπέρασμα της απόλυτης εφαρμογής των νόμων σε άρχοντες και απλούς πολίτες, πλην όμως δεν παύει να είναι καταγεγραμμένη με ισχυρή επιχειρηματολογία και η αξία των πρωτοβουλιών εκ μέρους του επιστήμονα ενάρετου ηγέτη, εφόσον πρόκειται να ωφελήσουν την κοινωνία.

Μία πρωτοβουλία την οποία δείχνει να σέβεται και ο Αριστοτέλης, ο οποίος αν και υποστηρίζει και αυτός την απόλυτη εφαρμογή των νόμων, εισάγει όμως την αρχή της επιεικειάς για ελάχιστες και ορισμένες περιπτώσεις και για τις οποίες βέβαια το επιεικές είναι υπέρτερο του δικαίου, διότι ο νόμος έχει γενικές διατάξεις³⁴.

Αρχή της επιεικειάς, η οποία έχει και σήμερα εφαρμογή στην απόδοση

³² Πλάτων. *Νόμοι*. 770b, 790b, 875d, 935c. Μετάφραση-Σχόλια. Κων/νος Φίλιππας. Εκδόσεις Πάπυρος. Αθήνα 1975.

- Πλάτων. *Πολιτεία*. 452c. Μετάφραση-Σχόλια. Κων/νος Δ. Γεωργούλης. Εκδόσεις Σιδέρης. Αθήνα 1963.

³³ Καρλ Πόππερ. *Η Ανοικτή Κοινωνία και οι Εχθροί της*. Μετάφραση. Ειρήνη Παπαδάκη. Τόμοι Ι-ΙΙ. Εκδόσεις Δωδώνη. Αθήνα 1980-1982.

της δικαιοσύνης, όπως εξακολουθεί να ισχύει και η αρχή της πρωτοβουλίας εντός όμως των πλαισίων της πειθαρχίας στους νόμους και στους κανόνες λειτουργίας της ευνομούμενης κοινωνίας.

Έτσι, σύμφωνα με τη στρατιωτική αντίληψη, ως πρωτοβουλίες του ηγέτη θεωρούνται εκείνες οι πράξεις του οι οποίες δεν καθορίζονται από τους νόμους και τις διαταγές, αλλά απορρέουν από το προς εκτέλεση έργο του ηγέτη και είναι σύμφωνες με το πνεύμα των νόμων και των διαταγών.

Η πρωτοβουλία καλλιεργείται ως αρετή στους ηγέτες, πλην όμως απαιτείται από αυτούς να έχουν εφευρετικότητα, προβλεπτικότητα και τόλμη, προσόντα ανάλογα με αυτά τα οποία ο Πλάτων πρεσβεύει για τον επιστήμονα και ενάρετο άρχοντα γι' αυτές τις περιπτώσεις της πρωτοβουλίας.

Απεναντίας στην παιδεία των στρατιωτικών ηγετών τονίζεται με έμφαση ότι η αδράνεια και η απραξία λόγω έλλειψης νόμων και διαταγών δεν δικαιολογούνται για τον ηγέτη³⁵.

Έτσι, λοιπόν, σήμερα, οποιοσδήποτε λειτουργός της πολιτείας και ιδιαίτερα οι ηγέτες αυτής, καλούνται στα καθήκοντά τους να εφαρμόζουν αυτό το διώνυμο της αρχής, αφενός μεν της απόλυτης πειθαρχίας προς στους ισχύοντες νόμους και αφετέρου της ανάπτυξης πρωτοβουλιών εκεί που ο νόμος δεν προβλέπεται για κάποιες περιπτώσεις, προκειμένου η πολιτεία και γενικότερα η κοινωνία να λειτουργεί ομαλά, αρμονικά και προοδευτικά, χωρίς τριβές, εμπόδια και οπισθοδρομήσεις.

Όσον όμως και αν είναι διακριτά τα όρια μεταξύ της πειθαρχίας και της πρωτοβουλίας, δεν παύει να εμπεριέχουν ασάφεια, ώστε ορθά θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν ως αντιφατικές αρχές και δικαίως η αξία ενός ηγέτη κρίνεται σε αυτές τις οριακές θέσεις, όταν ενεργεί όχι προς ίδιον όφελος, αλλά προς όφελος της πόλης, όπως ο Πλάτων έλεγε και, ως εξ αυτού, η απόφαση του ηγέτη σε αυτές τις περιπτώσεις απαιτεί επιστήμη και αρετές.

Τέλος, ιδιαίτερα ασχοληθείς ο Πλάτων με την πολιτική φιλοσοφία, ως κατεχορήν επιστήμη της ηγεσίας, δεν παύει σε όλα τα παρόμοια έργα του να τονίζει με έμφαση για την αρμονική λειτουργία της πόλης, αφενός την αξία των άριστων νόμων, οι οποίοι πρέπει να αποβλέπουν στο καλό και μόνο του κοινωνικού συνόλου, και αφετέρου την αξία της επιλογής και εκλογής των κατάλληλων επιστημόνων και ενάρετων αρχηγών, οι οποίοι να διακατέχονται από τη συνείδηση και μόνο προσφοράς προς την κοινωνία και όχι προς εξυπηρέτηση προσωπικών ωφελειών και επιδιώξεων. Τότε, λειτουργεί ομαλότερα το διώνυμο των αρχών της πρωτοβουλίας και της πειθαρχίας στους νόμους.

ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ

Από όλη την παραπάνω διαδρομή στις Πλατωνικές αρχές ηγεσίας, τόσον από αυτές του μέτρου και της διαλεκτικής, όσο και από τις άλλες της ενότητας και της πειθαρχίας στους νόμους, διαφάνηκε καθαρά ότι όλες έχουν ως μοναδικό προσανατολισμό την «ευδαιμονία» των πολιτών και του κοινω-

³⁴ Αριστοτέλης, *Ηθικά Νικομάχεια*. 1137b10-40. Μετάφραση-Σχόλια. Ανδρέας Δαλέζιος. Εκδόσεις Πάπυρος. Αθήνα 1975.

³⁵ Στρατιωτικό Εγχειρίδιο ΕΕ 181-1. *Αρχές και Τέχνη Διοίκησης. Ιδιότητες Ηγεσίας*. Εκδόσεις Γενικού Επιτελείου Στρατού. Αθήνα.

νικού συνόλου, έχοντας ως κυβερνήτη αυτής της πορείας τον επιστήμονα και ενάρτεο ηγέτη, ο οποίος με ξεχωριστή τέχνη εφαρμόζει τις αποφάσεις του.

Σε αυτό το ίδιο Πλατωνικό πνεύμα έχουν δομηθεί και οι σύγχρονες αρχές και η τέχνη ηγεσίας, τις οποίες καλείται να εφαρμόζει και σήμερα επιτυχώς ο επιστήμων ηγέτης, ο οποίος πρέπει να γνωρίζει το έργο του και τις δυνατότητες των πολιτών προς εκπλήρωση του έργου αυτού, χάριν της δικής τους ευημερίας.

Είναι ο ικανός εκείνος ηγέτης, ο οποίος με τέχνη θα οργανώσει και θα κατανείμει καταλλήλως το προς εκπλήρωση έργο της πολιτείας και ο οποίος με ξεχωριστή διαλογική επιτηδειότητα θα συνεργάζεται με τους πολίτες, ώστε με πνεύμα ενότητας, αισιοδοξίας και πειθαρχίας όλοι να εργάζονται για το καλό του κοινωνικού συνόλου³⁶.

Εάν όμως οι σύγχρονες αρχές ηγεσίας, αν και προερχόμενες με διασκευή από στρατιωτικό εγχειρίδιο, των οποίων το πνεύμα διέπεται από δυναμικό χαρακτήρα, είναι μέσα στα ίδια πλαίσια της ηθικής των Πλατωνικών αρχών, χάριν του καλού της κοινωνίας, δεν συμβαίνει το ίδιο με τις αρχές του ηγεμόνα του Νίκολο Μακιαβέλι, οι οποίες διατυπώθηκαν με αποκλειστική επιδίωξη την προσωπική ωφέλεια του ηγεμόνα.

Αξίζει να αναφερθούν ορισμένες από αυτές χάριν του λόγου το αληθές και για τις οποίες ο Νίκολο Μακιαβέλι λέει:

Στο ζήτημα εάν ο ηγεμόνας θέλει να θεωρείται φιλεύσπλαχνος και όχι σκληρός, αν είναι καλύτερο να τον αγαπούν παρά να τον φοβούνται ή το αντίθετο, η απάντηση είναι ότι θα ήθελε και το ένα και το άλλο, αλλά επειδή είναι δύσκολο να συνδυασθούν αυτά μαζί, είναι πολύ πιο ασφαλές να τον φοβούνται παρά να

Οι Μακιαβελικές αρχές είναι προσωρινές, δεν αντέχουν στο χρόνο και διαιρούν την κοινωνία, ενώ οι Πλατωνικές εξελίσσουν, ενώνουν, ενδυναμώνουν και διατηρούν σε ευημερία την κοινωνία.

τον αγαπούν, όταν πρόκειται να στερηθεί το ένα από τα δύο.

Υπάρχουν δύο είδη αγώνα: ο ένας με τους νόμους, ο άλλος με τη δύναμη: ο πρώτος ταιριάζει στον άνθρωπο, ο δεύτερος στα θηρία. Αλλά επειδή ο πρώτος πολλές φορές δεν φθάνει, χρειάζεται να καταφύγει κανείς στον δεύτερο. Γι' αυτό ένας ηγεμόνας είναι απαραίτητο να ξέρει να χρησιμοποιεί και το θηρίο και τον άνθρωπο. Χρειάζεται να είναι αλεπού για να αναγνωρίζει τις παγίδες και λιοντάρι για να τρομάζει τους λύκους³⁷.

Από τα δύο αυτά παραδείγματα, αλλά και από όλους τους άλλους κώδικες

³⁶ Στρατιωτικό Εγχειρίδιο ΕΕ 181-1. Αρχές και Τέχνη Διοίκησης. Σελίδες 68-93. Ελεύθερη Απόδοση. Εκδόσεις Γενικού Επιτελείου Στρατού. Αθήνα.

³⁷ Νίκολο Μακιαβέλι. Ο Ηγεμόνας. Σελίδες 61-63, 64. Μετάφραση Ηλέκτρα Ανδρεάδη. Εκδόσεις Κάκτος. Αθήνα 1989.

αρχών τους οποίους ο Νικόλο Μακιαβέλι άφησε στο ομώνυμο σύγγραμμά του για τον ηγεμόνα, έδειξε καθαρά ότι αυτοί έχουν μόνον ωφελμιστική ηθική, η οποία αποβλέπει στο συμφέρον και μόνο του ηγεμόνα. Οσο και αν έχουν κάποιον πραγματικό χαρακτήρα, είναι εντελώς αντίθετες προς την ηθική αυτή των Πλατωνικών αρχών, οι οποίες εφαρμόζονται από τον ενάρετο επιστήμονα ηγέτη και αποβλέπουν αποκλειστικά και μόνο στην ευημερία του κοινωνικού συνόλου.

Οι Μακιαβελικές αρχές είναι προσωρινές, δεν αντέχουν στο χρόνο και διαιρούν την κοινωνία, ενώ οι Πλατωνικές εξελίσσουν, ενώνουν, ενδυναμώνουν και διατηρούν σε ευημερία την κοινωνία.

Οι διανθρώπινες σχέσεις δεν καλλιεργούνται στη Μακιαβελική, αλλά στην Πλατωνική ηθική των αρετών και της φιλίας μεταξύ των πολιτών.

Οι αρχές και η τέχνη της ηγεσίας, ως καταστάλαγμα της ανθρώπινης εμπειρίας, αποτελούν απαραίτητο και αναγκαίο συμπλήρωμα της φύσης των αρετών του ηγέτη, προκειμένου να είναι αποτελεσματικός στο έργο του επ' ωφελεία της κοινωνίας.

BEYOND THE CLOISTER

Το πιο ισχυρό εργαλείο που κάθε στρατιώτης μεταφέρει δεν είναι το όπλο του, αλλά το μυαλό του. Στις μέρες μας, καθώς και στο μέλλον, όσο μπορούμε να προβλέψουμε, οι γνώσεις που έχουν οι στρατιώτες σε όλες τις βαθμίδες είναι, κατά πάσα πιθανότητα, εξίσου σημαντικές για την επιτυχία τους όσο και το τι τους επιτρέπει να κάνουν η φυσική τους κατάσταση. Ορισμένα βασικά ζητήματα που απαιτείται να αντιμετωπίσει ο στρατός των ΗΠΑ σε μεταβατικές περιόδους ως εκ τούτου πρέπει να είναι: πώς θα καθοριστεί η καλύτερη στρατιωτική εκπαίδευση των ενόπλων δυνάμεων των ΗΠΑ, και ποιοι είναι οι καλύτεροι τρόποι για να μεταδώσει αυτή την εκπαίδευση; Ποια πρέπει να είναι η ιδανική σχέση μεταξύ στρατιωτικού τρόπου ζωής και της στρατιωτικής εκπαίδευσης;

ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΜΟΝΩΣΗ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ - ΑΠΟΔΟΣΗ: Υπλγος (ΔΒ) Βασίλειος Ζάχος

Άρθρο του Αμερικανού Στρατηγού
David Howell Petraeus
στο περιοδικό «The American Interest»
με θέμα τη συμμετοχή ενστόλων σε
Πανεπιστημιακά μεταπτυχιακά τμήματα

Πρόκειται για ένα τεράστιο και πολύπλοκο θέμα, στο οποίο υπεισέρχονται διαφορετικές δεξιότητες σε διαφορετικά περιβάλλοντα. Θέλω να επικεντρωθώ εδώ σε μία μόνο πτυχή του θέματος αυτού: Ωφελούνται οι αξιωματικοί του στρατού από την παρακολούθηση ενός μεταπτυχιακού προγράμματος για πολίτες μετά την εκπαίδευσή τους στο επάγγελμά τους σαν πολεμιστές και κατά τη διάρκεια της περιόδου όπου η επαγγελματική τους πορεία τους επιτρέπει να περάσουν ένα ή δύο χρόνια «μακριά από το στρατό»; Η σύντομη απάντηση είναι ναι (σημειώνοντας παράλληλα ότι θα πρέπει, και πάλι, να είμαστε πρωταρχικά συγκεντρωμένοι στο να είμαστε ανταγωνιστικοί στις πολεμικές μας δεξιότητες). Τα οφέλη της πολιτικής εκπαίδευσης είναι ουσιαστικά, και ήμουν και παραμένω ένας ένθερμος υποστηρικτής τέτοιων δυνατοτήτων για τους αξιωματικούς. Έχω υποστηρίξει με σθένος το γεγονός ότι ο στρατός των Η.Π.Α. έχει ξεκινήσει την εφαρμογή ενός νέου προγράμματος το οποίο επιτρέπει σε μερικές εκατοντάδες αξιωματικούς από τους λεγόμενους βασικούς κλάδους -πεζικό, τεθωρακισμένα, πυροβολικό και ούτω καθεξής- να παρακολουθούν πολιτικά μεταπτυχιακά προγράμματα κάθε χρόνο, με πλήρη χρηματοδότηση, και να μπορούν στη συνέχεια να επανέλθουν σε μια

τακτική μονάδα χωρίς να χρειάζεται να κάνουν πρώτα μια ακαδημαϊκή περιοδεία που «χρησιμοποιεί» τις ικανότητες που έχουν πάρει στη μεταπτυχιακή σχολή, όπως συνέβαινε στο παρελθόν.

Υπάρχουν τουλάχιστον έξι λόγοι για τους οποίους η πολιτική μεταπτυχιακή εκπαίδευση είναι πολύτιμη για τους αξιωματικούς μας. Το πρώτο και πιο σημαντικό είναι ότι η θητεία σε μία μεταπτυχιακή σχολή βγάζει τους αξιωματικούς από τα ανεκτά πνευματικά/διανοητικά τους όρια. Τέτοιες εμπειρίες είναι κρίσιμης σημασίας για την ανάπτυξη των ευέλικτων, προσαρμόσιμων, δημιουργικών στοχαστών που είναι τόσο σημαντικοί για εργασίες σε μέρη όπως το Ιράκ και το Αφγανιστάν. Η ικανότητα διεξαγωγής πολέμου πρέπει ασφαλώς να παραμείνει ο πρωταρχικός στόχος των στρατιωτικών ηγετών. Ωστόσο, όπως το νέο εγχειρίδιο ηγεσίας του Στρατού των ΗΠΑ εξηγεί, τα στελέχη μας πρέπει να είναι ικανά για περισσότερα από αυτό. Πρέπει να είναι «ηγέτες πεντάθλου» - άτομα που, μεταφορικά μιλώντας, δεν είναι μόνο δρομείς, αλλά μπορούν να τα κάνουν όλα. Χρειαζόμαστε αξιωματικούς άνετους όχι μόνο με σημαντικές πολεμικές επιχειρήσεις, αλλά και με επιχειρήσεις που τοποθετούνται στο μεσαίο και το χαμηλότερο άκρο του φάσματος της σύγκρουσης.

Αυτός είναι ο λόγος που είναι τόσο σημαντικό να οδηγηθούν οι αξιωματικοί, οι οποίοι θα είναι οι μελλοντικοί διοικητές και ηγέτες μας, έξω από τα ανεκτά πνευματικά/διανοητικά τους όρια. Οι περισσότεροι από εμάς στο στρατό ζούμε μια ζωή, που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και μεταφορικά ως «ασκητικός βίος» όπως συνήθιζε να την αποκαλεί νας παλιός προϊστάμενός μου, ο Στρατηγός Jack Galvin. Αυτό που εννοούσε ο Στρατηγός Galvin ήταν ότι οι στρατιωτικοί ζούμε συχνά μοναστικά, κάτι

που περιορίζει αυτό που βιώνουμε από πρώτο χέρι. Ταυτόχρονα, εργαζόμαστε και μελετάμε σκληρά, κάτι το οποίο τείνει να μας κάνει να αγνοούμε τι χάνουμε. Αρκετά συχνά δεν κάνουμε μια παύση για να κοιτάξουμε πιο πέρα, επειδή δεν έχουμε τον χρόνο. Όταν ήμουν βοηθός του, ως λοχαγός, ο Στρατηγός Galvin συχνά με προέτρεπε να σηκώνω το βλέμμα μου, για να κοιτάξω πέρα από το μέγιστο βεληνεκές ενός τυφεκίου M-16. Ήταν ο λόγος που φοίτησα σε μεταπτυχιακή σχολή και του είμαι ευγνώμων από τότε.

Φυσικά, οι αξιωματικοί μπορούν να πάνε -και όντως πάνε- έξω από τα «μοναστήρια» τους και να μεταφέρουν τις γνώσεις τους στις νεότερες γενιές για να διευρύνουν το μυαλό και τη φαντασία τους χωρίς να πηγαίνουν σε πολιτικές μεταπτυχιακές σχολές. Φέρνουμε προβοκάτορες ομιλητές σε σχολεία επιχειρήσεων και επιτελείου. Αναπτύσσουμε φιλόδοξα προγράμματα για την τόνωση της σκέψης των αξιωματικών μας. Δημοσιεύουμε προκλητικά, και μερικές φορές κριτικά άρθρα στα στρατιωτικά περιοδικά μας και παρέχουμε εργασίες κατάλληλα σχεδιασμένες για να διευρύνουμε τους πνευματικούς ορίζοντες των αξιωματικών μας.

Σε τελική ανάλυση, ωστόσο, ελάχιστα από τις εμπειρίες που μπορούμε να παράσχουμε στις στρατιωτικές μας κοινότητες είναι τόσο τονωτικές διανοητικά ή προκλητικές όσο ένας χρόνος ή δύο σε μια πολιτική μεταπτυχιακή σχολή. Ο λόγος είναι αρκετά απλός: Όταν ένας αξιωματικός αφήνει μια διάλεξη ή μια αίθουσα σεμιναρίων σε ένα στρατιωτικό περιβάλλον, αυτός ή αυτή επιστρέφει στο γνωστό «μοναστήρι» και τη σκληρή εργασία. Όταν ο εν λόγω αξιωματικός

αφήνει μια διάλεξη ή μια αίθουσα σεμιναρίων σε μια πολιτική μεταπτυχιακή σχολή, αυτός ή αυτή ζει μια εμπειρία πέρα από το «μοναστηριακό βίο». Όπως ακριβώς ο καλύτερος τρόπος για να μάθεις μια ξένη γλώσσα είναι να ζήσεις στον πολιτισμό όπου η γλώσσα ομιλείται, ο καλύτερος τρόπος για να μάθεις για άλλες κοσμοθεωρίες είναι να πάς και να ζήσεις σε έναν άλλο κόσμο.

Ο δεύτερος λόγος για τον οποίο η πολιτική μεταπτυχιακή σχολή είναι τόσο ευεργετική για τους ενστόλους πηγάζει απευθείας από το ότι ζουν εκτός της «σκήτης». Μέσω της εν λόγω εκπαίδευσης τα στελέχη μας συχνά εκπλήσσονται ανακαλύπτοντας πόσο διαφορετικές και αποκλίνουσες μπορεί να είναι οι απόψεις. Εμείς απλώς νομίζαμε ότι ξέραμε το περίγραμμα της συζήτησης για ένα συγκεκριμένο θέμα. Ανακαλύπτουμε όχι μόνο ότι μερικοί πολύ έξυπνοι άνθρωποι βλέπουν τον κόσμο πολύ διαφορετικά από ό,τι εμείς, αλλά και ότι τον βλέπουν πολύ διαφορετικά ο ένας από τον άλλον. Συζητήσεις, που φανταζόμασταν ότι είχαν δύο όψεις αποδείχτηκαν ότι ήταν τριών, τεσσάρων ή περισσότερων όψεων.

Αυτή είναι μια πολύτιμη εμπειρία για όσους από εμάς τους ενστόλους θα εργαστούν και θα ζήσουν σε άλλους πολιτισμούς στο εξωτερικό. Αν το φάσμα των απόψεων που υπάρχουν στη χώρα μας είναι μεγαλύτερο από ό,τι υποθέταμε, αυτό μόνο μπορεί να βοηθήσει την προετοιμασία αξιωματικών για ένα ακόμη ευρύτερο φάσμα πέρα από τα σύνορά μας. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι η σειρά των ξένων φοιτητών στα πολιτικά μεταπτυχιακά προγράμματα είναι πολύ μεγαλύτερη από αυτή των στρατιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων μας,

ακόμη μεγαλύτερη από αυτή των σχετικά διαφοροποιημένων (για στρατιωτική εκπαίδευση) μαθητικών πληθυσμών στο National Defense University στο Φορτ Leslie McNair στην Ουάσιγκτον, DC, στη Ναυτική Μεταπτυχιακή Σχολή στο Monterey της Καλιφόρνια ή κάποιο από τα άλλα. Αυτό είναι άλλο ένα συν.

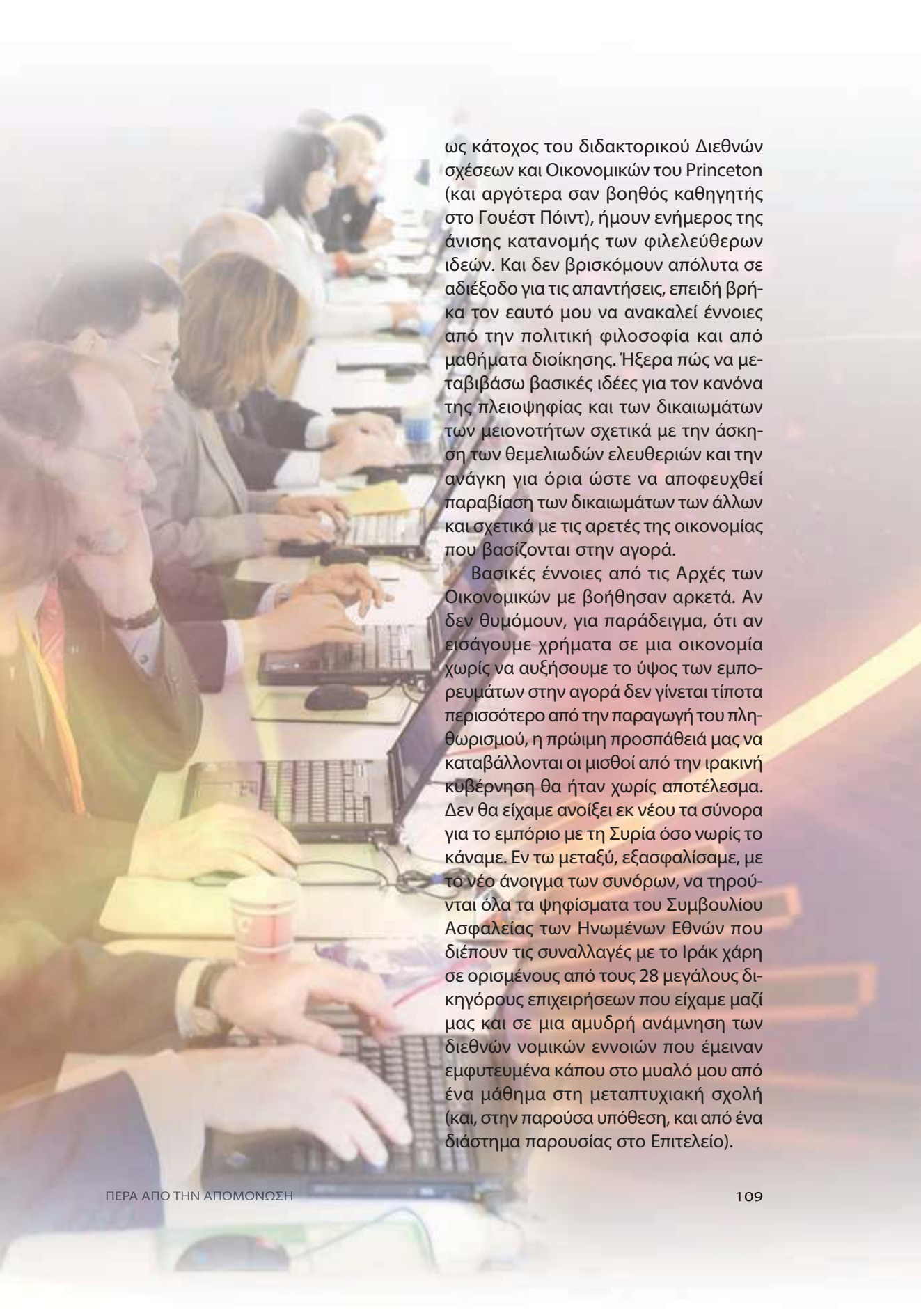
Τίποτα από αυτά δεν έχει σκοπό να υπονοήσει ότι όλοι οι ένστολοι βλέπουν τα πράγματα ομοιόμορφα. Αλλά μάλλον όντως τείνουμε να είμαστε λιγότερο διαφοροποιημένοι στον τρόπο σκέψης μας σε σχέση με τα περισσότερα πανεπιστημιακά συγκροτήματα. Εξάλλου, στο στρατό, η ομαδική εργασία δεν είναι μόνο μια αρετή, είναι προϋπόθεση ζωής και θανάτου για την επιτυχία. Είναι φυσικό, λοιπόν, ότι η εμπιστοσύνη που πρέπει να έχουν οι στρατιώτες ο ένας στον άλλον περιορίζει κάπως τα όρια της διαφωνίας. Αυτό δεν ισχύει σε ένα πανεπιστημιακό συγκρότημα. Η ακαδημαϊκή κοινότητα στην καλύτερή της στιγμή ωθεί την έρευνα όσο περισσότερο μπορεί, ανεξάρτητα από τις διαφωνίες που μπορεί να προκύψουν. Όντας μέρος μιας διαπλευρωμένης φιλοσοφίας ανακαλύψεων μπορεί να είναι μια τονωτική, προκλητική εμπειρία για εκείνους από εμάς που συμμετείχαν στο West Point, το οποίο νιώσαμε αντιπροσωπευτικό 150 χρόνων παράδοσης απρόσκοπτης από την πρόοδο. Φυσικά, το West Point έχει αλλάξει πάρα πολύ όλα αυτά τα χρόνια και είναι ένας πραγματικός εθνικός θησαυρός, αλλά, παρά την ποικιλία των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και τις εμπειρίες που προσφέρει, δεν είναι ένας θεσμός που βάζει τη δημιουργικότητα, την ατομικότητα και την ανακάλυψη πριν από οτιδήποτε άλλο.

Μια τρίτη αιτία του γιατί ένα πολιτι-

κό μεταπτυχιακό πρόγραμμα είναι καλό για τους αξιωματικούς μας είναι ότι, ανάλογα με το πρόγραμμα, η μελέτη παρέχει ένα αξιόλογο γενικό πνευματικό κεφάλαιο και, συχνά, παρέχει ειδικές δεξιότητες και γνώσεις τις οποίες ένας αξιωματικός μπορεί να χρησιμοποιήσει κατά τη διάρκεια της καριέρας του.

Λέγεται ότι η μελέτη της ιστορίας, ή της κυβέρνησης και της πολιτικής, ή άλλων κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών μπορούν να μας βοηθήσουν να θέσουμε τις σωστές ερωτήσεις, αλλά δεν μπορεί να μας δώσει συγκεκριμένες απαντήσεις στις σύγχρονες προκλήσεις. Σίγουρα, μία τυπική μεταπτυχιακή εμπειρία, κυρίως μια διεπιστημονική, όπως εκείνη που παρέχεται στο Woodrow Wilson School του Princeton ή SAIS στο Johns Hopkins ή στο Harvard Kennedy School, μας βοηθά να θέσουμε τις σωστές ερωτήσεις. Ωστόσο, σε πολλές περιπτώσεις, η μεταπτυχιακή σχολή παρέχει επίσης πραγματικές δεξιότητες, γνώσεις και εμπειρία με τις οποίες μπορεί κάποιος να δώσει απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά. Μπορώ να δώσω παραδείγματα από τη δική μου εμπειρία.

Όταν για πρώτη φορά πήγα στο Ιράκ το 2003, οι συνάδελφοί μου και εγώ επανειλημμένα χαιρετιστήκαμε από Ιρακινούς, στην προκειμένη περίπτωση, στη Μοσούλη, οι οποίοι μας είπαν κατά τη διάρκεια της συνομιλίας: «Μας αρέσει η δημοκρατία! ... Τι είναι αυτό; «εγώ θυμάμαι ιδιαίτερα μετά από μια επαρχιακή σύνοδο του Συμβουλίου να με τραβάει στην άκρη ένας Ιρακινός καθηγητής επιχειρήσεων από την Μοσούλη του Πανεπιστημίου ο οποίος προειδοποίησε: «Ξέρεις, γενικά, αυτή η ιδέα των ελεύθερων αγορών φοβίζει ορισμένα από αυτά τα άτομα». Δεν ξεπλάγην, διότι

ως κάτοχος του διδακτορικού Διεθνών σχέσεων και Οικονομικών του Princeton (και αργότερα σαν βοηθός καθηγητής στο Γουέστ Πόιντ), ήμουν ενήμερος της άνισης κατανομής των φιλελεύθερων ιδεών. Και δεν βρισκόμουν απόλυτα σε αδιέξοδο για τις απαντήσεις, επειδή βρήκα τον εαυτό μου να ανακαλεί έννοιες από την πολιτική φιλοσοφία και από μαθήματα διοίκησης. Ήξερα πώς να μεταβιβάσω βασικές ιδέες για τον κανόνα της πλειοψηφίας και των δικαιωμάτων των μειονοτήτων σχετικά με την άσκηση των θεμελιωδών ελευθεριών και την ανάγκη για όρια ώστε να αποφευχθεί παραβίαση των δικαιωμάτων των άλλων και σχετικά με τις αρετές της οικονομίας που βασίζονται στην αγορά.

Βασικές έννοιες από τις Αρχές των Οικονομικών με βοήθησαν αρκετά. Αν δεν θυμόμουν, για παράδειγμα, ότι αν εισάγουμε χρήματα σε μια οικονομία χωρίς να αυξήσουμε το ύψος των εμπορευμάτων στην αγορά δεν γίνεται τίποτα περισσότερο από την παραγωγή του πληθωρισμού, η πρώτη προσπάθειά μας να καταβάλλονται οι μισθοί από την ιρακινή κυβέρνηση θα ήταν χωρίς αποτέλεσμα. Δεν θα είχαμε ανοίξει εκ νέου τα σύνορα για το εμπόριο με τη Συρία όσο νωρίς το κάναμε. Εν τω μεταξύ, εξασφαλίσαμε, με το νέο άνοιγμα των συνόρων, να τηρούνται όλα τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών που διέπουν τις συναλλαγές με το Ιράκ χάρη σε ορισμένους από τους 28 μεγάλους δικηγόρους επιχειρήσεων που είχαμε μαζί μας και σε μια αμυδρή ανάμνηση των διεθνών νομικών εννοιών που έμειναν εμφυτευμένα κάπου στο μυαλό μου από ένα μάθημα στη μεταπτυχιακή σχολή (και, στην παρούσα υπόθεση, και από ένα διάστημα παρουσίας στο Επιτελείο).

Επιπλέον, ήταν σαφές για μένα, από τις πρώτες μέρες στη Μοσούλη, ότι έπρεπε να παράσχουμε κάποιες βασικές οδηγίες σχετικά με τις έννοιες που εμείς θεωρούμε δεδομένες στις Ηνωμένες Πολιτείες, στο εθνικό μας «μοναστήρι». Γι' αυτό και φέραμε στο Ιράκ, για αρκετούς μήνες το καλοκαίρι του 2003, τους Συνταγματάρχες Mike Meese και Rich Lacquement, δύο διδακτορικούς από το Woodrow Wilson School, για να βοηθήσουν το νέο επαρχιακό συμβούλιο στη δημιουργία μικρών επιχειρησιακών προγραμμάτων, να συγκεντρώσουν προσφορές επενδύσεων και ούτω καθεξής, μέχρι οι τυπικές πρωτοβουλίες της USAID και της Προσωρινής Αρχής του Συνασπισμού (CPA), όπως το πρόγραμμα της δημοκρατίας του Research Triangle

Institute, μπορέσουν να καθοριστούν. Αυτοί οι δύο αξιωματικοί ενώθηκαν με το Συνταγματάρχη Ike Wilson, Διευθυντή Σχεδίων της Μεραρχίας. Ο Συνταγματάρχης Wilson επέδειξε ικανότητες ηγεσίας "πεντάθλου" όσον αφορά την προσαρμογή του πολυετούς χάρτη πορείας της Βοσνίας για το Βόρειο Ιράκ και δημιούργησε μία σειρά συντονισμένων κινήσεων για το βόρειο Ιράκ σχετικά γρήγορα μετά από την άφιξή μας εκεί. Και υπάρχουν πολλές άλλες ιστορίες για το πώς τα μεταπτυχιακά προγράμματα βοήθησαν αρκετούς από εμάς σχετικά, για παράδειγμα, με την αξία της γνώσης που οι αξιωματικοί απόκτησαν με το να γράφουν για παλιές επιχειρήσεις εξεγέρσεων, ιδίως σχετικά με τα διδάγματα από το Βιετνάμ και την Κεντρική Αμερική.

Ένα τέταρτο όφελος από την αποφοίτηση από μία μεταπτυχιακή σχολή είναι ότι βοηθά τους αξιωματικούς μας να αναπτύξουν και να εξειδικεύσουν τις ικανότητές τους στην επικοινωνία. Καθώς οι αξιωματικοί προοδεύουν, η ικανότητά τους να επικοινωνούν ουσιαστικά, προφορικά και γραπτώς, αποκτά αυξημένη σημασία. Το να εκφράζονται με σαφήνεια, συντομία και αποτελεσματικότητα έχει μεγάλη σημασία για τους ηγέτες όλων των ειδών, και αυξάνεται σε σημασία με την αρχαιότητα. Πράγματι, αν υπάρχει ένας τομέας στον οποίο οι μαθητές των επαγγελματικών στρατιωτικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων μας μάλλον πρέπει να βελτιωθούν, είναι αυτός του γραπτού λόγου. Αυτή είναι και μια ανησυχία έξω από τον στρατό. Αρκετά πολιτικά μεταπτυχιακά προγράμματα παρέχουν τώρα καθηγητές γραπτού λόγου και πρώην συντάκτες περιοδικών ή εφημερίδων για να βαθμολογούν τα έγγραφα σχετικά με τη γραμματική και την αποτελεσματικότητά τους στην παρουσίαση, εκτός από το βαθμό επί της ουσίας του δοκιμίου.

Πέμπτον και σε μεγάλο βαθμό σχετικό, η μεταπτυχιακή σχολή βοηθά αναπόφευκτα τους αμερικανικούς αξιωματικούς να βελτιώσουν το επίπεδο της κριτικής τους σκέψης. Αυτό, φυσικά, δεν είναι αποτέλεσμα μόνο των ειδικών μαθημάτων που σχεδιάστηκαν για την ανάπτυξη της έρευνας και των ικανοτήτων ανάλυσης. Οι μαθητές μαθαίνουν όχι μόνο από τα βιβλία και τους καθηγητές, αλλά μαθαίνουν και ο ένας από τον άλλον. Ο προβληματισμός και οι συζητήσεις μέσα σε αίθουσες σεμιναρίων και σε κάθε κυλικείο, καφετέρια και στέκι είναι πολύτιμες σε όλους τους φοιτητές. Αυτός είναι και ο λόγος που η

πνευματική ανάπτυξη των αξιωματικών μας είναι καλύτερη στα μεταπτυχιακά προγράμματα τα οποία δεν έχουν πάρα πολλά μέλη των ενόπλων δυνάμεων, έτσι ώστε όσοι στρατιωτικοί συμμετέχουν να μην μπορούν να κρυφτούν πίσω από άλλους δικούς τους. Οι αξιωματικοί θα πρέπει να έχουν συνέχεια προκλήσεις, και θα πρέπει να αναπτύξουν δικά τους πνευματικά επιχειρήματα και θέσεις.

Από δική μου εμπειρία, βρήκα ως πιο πολύτιμες καταστάσεις εκείνες στις οποίες εξαιρετικά έξυπνοι πρεσβύτεροι καθηγητές είχαν απόψεις που διέφεραν ουσιωδώς από τη δική μου. Ανέπτυξα μια ιδιαίτερη φιλία με έναν τέτοιο καθηγητή στο Princeton, -έναν από τους κορυφαίους επιστήμονες διεθνούς δικαίου της χώρας εκείνη την εποχή- ακόμα κι αν πραγματικά βλέπαμε τον κόσμο από διαφορετικές οπτικές γωνίες. Στο τέλος, αποφασίσαμε ότι δεν διαφωνήσαμε ποτέ επί της ουσίας.

Έτυχε να έχω μια σειρά μαθημάτων μαζί του, όταν οι Ηνωμένες Πολιτείες εισέβαλαν στο νησί της Γρενάδας το 1983. Ορισμένοι από εσάς θα θυμούνται ότι η νομική βάση για την εν λόγω ενέργεια δεν ήταν η πλέον ισχυρή για να δικαιολογήσει ποτέ την αμερικανική στρατιωτική επιχείρηση. Πράγματι, αργότερα προέκυψε ότι οι αξιωματούχοι των ΗΠΑ είχαν πραγματικά γράψει την αίτηση για την αμερικανική παρέμβαση, και όχι ότι ο Οργανισμός της Ανατολικής Καραϊβικής υπέβαλε αίτηση προς τις Ηνωμένες Πολιτείες για να παρέμβει σε βάρος ενός από τα κράτη μέλη τους. Η πράξη αυτή (η εισβολή) δε στηριζόταν απόλυτα στις παραδοσιακές νόρμες που σχετίζονται με την έννοια του δίκαιου πολέμου. Παρόλα αυτά, έγραψα μία έκθεση γι'

αυτόν τον καθηγητή με τίτλο «Η Εισβολή της Γρενάδα: παράνομη, ανήθικη, και σωστή». Ήταν πολύ διασκεδαστικό το γράψιμο, και αρκετά αξιοπρεπές για να κερδίσω ένα «Α», παρόλο που ήξερα ότι ο καθηγητής δεν συμεριζεται το συμπέρασμά μου.

Ο έκτος τρόπος που η μεταπτυχιακή σχολή παράγει καλύτερους αξιωματικούς του στρατού είναι ότι συνήθως μεταδίδει σε κάποιο βαθμό την πνευματική ταπεινότητα -όχι κι άσχημο προσόν γι' αυτούς που μπορεί να χρεωθούν στο μέλλον με κάποια πολύ βαρύτερη ευθύνη. Βρήκα βέβαια τη δική μου εμπειρία στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα να είναι αρκετά ταπεινωτική κατά καιρούς, αρχίζοντας από το "D" που πήρα στην πρώτη εξέτασή μου στη μικρο-οικονομική. Αυτό με εξέπληξε ειλικρινά, επειδή πήγα στη μεταπτυχιακή σχολή μετά από ένα χρόνο στο Σχολείο Διοίκησης του Στρατού και Γενικού Επιτελείου, στη διάρκεια του οποίου κέρδισα το λεγόμενο «λευκό χαρτοφύλακα.» Ξεχώρισα ως ο πρώτος στην τάξη μου μεταξύ χιλίων ή παραπάνω φοιτητών, και έτσι όταν μπήκα στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα πίστευα πως ήμουν ένας αρκετά καλός συμφοιτητής. Οι εξετάσεις ΟΙΚΟ γρήγορα συνοδεύτηκαν με ένα σχόλιο από τον καθηγητή Richard Ullman, ο οποίος ήταν και ο εκδότης του περιοδικού «Εξωτερική Πολιτική» εκείνη τη χρονική στιγμή και τελικά έγινε ο σύμβουλος της διατριβής μου, για ένα θέμα που έγραψα γι' αυτόν: «*Αν και αυτό το θέμα είναι αρκετά καλογραμμένο και έχει κάποια ουσία, είναι αρκετά απλοϊκό*», παρατήρησε, «*και έχω μείνει με την αίσθηση ότι το σύνολο είναι μικρότερο από το άθροισμα των μερών*».

Τελικά τα πήγα πολύ καλά στο σεμι-

νάριο του καθηγητή Ullman και μάλιστα πήρα κι ένα "A" στην τελική εξέταση για την μικροοικονομία, αλλά εν πάσει περιπτώσει η μεταπτυχιακή σχολή έχει μια ικανότητα να σε κάνει λιγότερο αλαζόνα, και βρήκα την εμπειρία αρκετά σωτήρια. Με άλλα λόγια, η μεταπτυχιακή σχολή εξαναγκάζει ένα άτομο να επαναπροσδιορίσει προς τα πάνω τον ατομικό πήχη του επιπέδου της αριστείας. Αυτή είναι μία πολύ υγιής εμπειρία, τόσο πολύ έτσι ώστε τη συστήνω ιδιαίτερα σε όλους τους νέους λοχαγούς οι οποίοι πιστεύουν, σε όποιο βαθμό, ότι είναι από το «σωστό υλικό». Φυσικά, τη συστήνω και σε αεροπόρους, σε όλους τους βαθμούς και τις υπηρεσίες, και θα πρέπει να γίνεται σχεδόν ανεπιφύλακτα.

Η αποστολή των Αμερικανών αξιωματικών σε μεταπτυχιακά προγράμματα ωφελεί επίσης και τη χώρα μας γενικότερα, συμβάλλοντας στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ των ενστόλων και εκείνων οι οποίοι έχουν μικρή επαφή με το στρατό. Η αλήθεια είναι ότι, όπως ακριβώς ο στρατός έχει αναπτύξει κατά τη διάρκεια των ετών ορισμένα στερεότυπα για τους πανεπιστημιακούς, τους δημοσιογράφους και άλλους πολίτες, έτσι και οι ομάδες αυτές με τη σειρά τους διατηρούν ορισμένα στερεότυπα σχετικά με το στρατό. Είναι σημαντικό ότι εμείς στο στρατό κατανοούμε αυτούς που υπηρετούμε-τον αμερικανικό λαό-και είναι εξίσου σημαντικό οι πολίτες μας να κατανοούν αυτούς με τη σκολή που έχουν σηκώσει το χέρι τους και έχουν ορκιστεί να υποστηρίξουν και να υπερασπίσουν το Σύνταγμα των Ηνωμένων Πολιτειών εναντίον όλων των εχθρών: αλλοδαπών και εγχωρίων.

Αυτός είναι ένας σοβαρός λόγος που ήμουν πρόθυμος να μιλήσω σε

μια σειρά από πανεπιστημιούπολεις στις περιηγήσεις μου στο Ιράκ. Η δική μου εμπειρία παρουσιάζει μια γέφυρα μεταξύ των δύο κόσμων του στρατού και της ακαδημίας. Σχεδιάζω να κάνω παρόμοια ταξίδια και πάλι, μόλις η παρούσα περιοδεία μου τελειώσει. Και επίσης σκοπεύω να μιλάω συχνά με τους νέους και μικρότερους συναδέλφους μου, όπως ο Στρατηγός Galvin μιλούσε με εκείνους της γενιάς μου, με ένα παρόμοιο μήνυμα. Το μέλλον

του αμερικανικού στρατού απαιτεί να είμαστε ανταγωνιστικοί πολεμιστές, αλλά δεν μπορούμε να είμαστε ανταγωνιστικοί πολεμιστές παρά μόνο αν εκτός από επιθετικοί και σωματικά ανθεκτικοί είμαστε αντίστοιχα έξυπνοι και διανοητικά ισχυροί. Θα καταφέρουμε να φτάσουμε σε αυτόν τον στόχο όχι απλώς παρατηρώντας τις διαφορές μεταξύ του στρατιωτικού και πολιτικού ακαδημαϊκού κόσμου, αλλά βιώνοντάς τες από πρώτο χέρι.

21 Νοεμβρίου

Εορτή των
Ενόπλων
Δυνάμεων

εγγύηση ασφάλειας
κοινωνική προσφορά
διεθνής παρουσία

4 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

Γιορτή της
Μεγαλομάρτυρος
Αγίας Βαρβάρας
Προστάτιδος
του Πυροβολικού

Η Ισχύς του
Πυροβολικού
στην Υπηρεσία
του Ελληνικού
Έθνους

ΕΛΒΙΤΕΞ ΑΕΒΕ

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ
ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ

ΧΙΤΩΝΙΟ ΣΤΟΛΗΣ ΑΣΚΗΣΕΩΝ ΠΑΡΑΛΛΑΓΗΣ Μ71

- Από ύφασμα RIB-STOP 80% Βαμβ.-20% Πολυεστερ
- Βάρος 225gr/m²
- Βαφή και τύπωμα ανεξίτηλα
- Με ανακλαστικότητα στην Υπέρυθρη Ακτινοβολία(INFRA-RED)
(ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΗ ΠΓΕΣ-ΣΑΕ-841Ε / 02-2001)

Μεγέθη: Μ-Λ-ΧΛ-ΧΧΛ

ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ (ΤΖΑΚΕΤ) ΠΑΡΑΛΛΑΓΗΣ

- Με προσθαιρούμενη εσωτερική επένδυση καπιτονέ(Body Warmer)
- Εσωτερική και εξωτερική κουκούλα
- Από ύφασμα Σατέν 80% Βαμβ.-20% Πολυέστερ
- Αδιαβροχοποιημένο
- Βάρος 315gr/m²
- Βαφή και τύπωμα ανεξίτηλα
- Με ανακλαστικότητα στην Υπέρυθρη Ακτινοβολία(INFRA-RED)
(ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΗ ΠΓΕΣ-ΕΠ-1265Γ/03-2001)

Μεγέθη: Μ-Λ-ΧΛ-ΧΧΛ

ΜΠΟΥΦΑΝ ΑΔΙΑΒΡΟΧΟ ΠΑΡΑΛΛΑΓΗΣ ΜΕ ΚΟΥΚΟΥΛΑ ΚΑΙ ΜΙΑ ΤΣΕΠΗ / ΣΑΚΚΙΔΙΟ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΜΕ 2 ΘΗΛΑΚΙΑ ΚΑΙ ΙΜΑΝΤΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ

- Απο ύφασμα ναύλον επικαλυμμένο με ΡΥ
- Αδιαβροχοποιημένο
- Στεγανοποίηση ραφών με ειδική ταινία(seam sealing)
- Στήλη ύδατος >800cm
- Μεγέθη: S-M-L-ΧΛ-ΧΧΛ

Δημιουργήσαμε για εαυς τον διαδικτυακό τόπο της ΕΛΒΙΤΕΞ, όπου μπορείτε εύκολα και γρήγορα να παραγγείλετε κάποιο από τα είδη μας στο διαθέσιμα μεγέθη, με άριστη ποιότητα υλικών και κατασκευής (σε προνομιακές τιμές μόνο για Αξιωματικούς - Υπαξιωματικούς - ΕΠΟΠ - απλίτες).

Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα μας www.elvitex.gr, ενημερωθείτε για τα διαθέσιμα προϊόντα μας και δείτε online τις παραγγελίες σας. Θα συνεχίσουμε να εμπλουτίζουμε τη γκάμα των διαθέσιμων προϊόντων μας στους επόμενους μήνες.

ΥΠΝΟΣΑΚΚΟΣ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΣ ΙΣΧΥΡΟΥ ΨΥΧΟΥΣ ΜΕ ΚΟΥΚΟΥΛΑ, ΜΟΝΟΧΡΩΜΟΣ Ή ΠΑΡΑΛΛΑΓΗΣ

- Απο ύφασμα ναύλον επικαλυμμένο με PU
- Αδιαβροχοποιημένο
- Στεγανοποίηση ραφών με ειδική ταινία (seam sealing)
- Στήλη ύδατος >800cm
- Με διπλή στρώση βάτας για δημιουργία κενού αέρα
- Με προσθαφαιρούμενη εσωτερική φόδρα
- Προφυλάσσει από θερμοκρασίες έως -20 °C
- (ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΗ ΠΓΕΣ-ΥΧ-1125Β/ 7-2000)
- Μεγέθη: 2-3

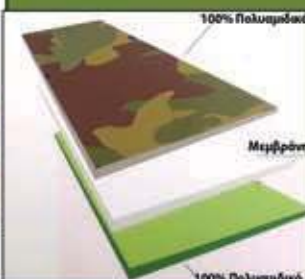
ΠΗΛΙΚΙΟ
ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΠΗΛΙΚΙΟ
ΥΠΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ

ΤΖΑΚΕΤ ΑΔΙΑΒΡΟΧΟ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ ΝΕΟΥ ΤΥΠΟΥ ΑΠΟ ΥΦΑΣΜΑ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ (3) ΣΤΡΩΣΕΩΝ

Εξαιρετικό ύφασμα πολλαπλών (3) στρώσεων. Παρέχει αδιαβροχία 10.000mm, αναπνευστικότητα, αντανεκτική προστασία, προστασία από ακτινοβολία Infra-Red

ΕΛΒΙΤΕΞ ΑΕΒΕ ΕΞΠΟΡΤ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ
ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ
ΕΔΡΑ: ΕΛ.ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 30-32
142 31 Ν. ΙΩΝΙΑ
ΤΗΛ: 210- 2770421
FAX: 210- 2770403
Website: www.elvitex.gr
E-mail: elvitex@elvitex.gr

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	ΑΞΙΑ €
1	70	Κατασκοπεία	1970	0.59
2	84	Ιστορία Σταυροφοριών - Τόμος Γ'	1976	0.88
3	92	Προβλήματα πολέμου στην Αρχαία Ελλάδα	1981	0.88
4	96	Ρόμμελ	1982	0.88
5	99	Η Επανάσταση του 1821	1983	1.17
6	100	Γ' Παγκόσμιος Πόλεμος (Τζον Χάκκετ)	1983	1.17
7	107	Θεωρία και κείμενα Διεθνούς Δικαίου	1985	1.32
8	108	Ο επιτήδειος ουδέτερος	1985	1.17
9	109	Ο Μ.Αλέξανδρος και η ΔΜ του Μακεδονικού στρατού	1986	0.88
10	110	Παντουρκισμός	1986	0.88
11	111	Το δικαίωμα να είσαι άνθρωπος - Τόμος Γ'	1986	1.03
12	112	Εισαγωγή στη Στρατηγική	1987	0.44
13	113	Ιστορία Β' Παγκοσμίου Πολέμου - Τόμος Α'	1988	0.88
14	116	Διοίκηση και Ηγεσία (Δνση Μελετών ΓΕΣ)	1988	0.44
15	117	Πρακτικές Οδηγίες Δκσης Μικρών Κλιμακίων (Δνση Μελετών ΓΕΣ)	1988	0.15
16	118	Διοικητική	1988	0.29
17	119	Στρατιωτική Ιστορία της Ελλάδος (μέχρι 1941)	1993	0.73
18	121	Οι Γερμανικές Εκστρατείες στα Βαλκάνια (Κέντρο Ιστορίας των Η.Π.Α.) (Μετάφραση - Απόδοση Αντγου ε.α. Νικόλαου Κολόμβα)	1994	0.88
19	122	Προσωπικός Υπολογιστής (Τχη Παν. Βαχαβιόλου)	1989	0.29
20	124	Γεροντική ή Τρίτη Ηλικία (Χατζημπαλλή Ελευθ.)	1991	0.29
21	125	Οι Επικίνδυνοι Άνδρες - Τόμος Α' (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτόπουλου)	1994	2.93
22	126	Οι Επικίνδυνοι Άνδρες - Τόμος Β' (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτόπουλου)	1995	2.93
23	128	Το Ημερολόγιο μιας Καταστροφής (Μετάφραση Υπτγου ε.α. Κων/νου Κανακάρη)	1996	2.05
24	129	Στρατιωτική Επιθεώρηση 1883-1884	1995	1.47
25	130	Θεματικό Ευρετήριο Μελετών Στρατιωτικής Επιθεώρησης και Συγγραμάτων 1981-1995	1996	1.47
26	131	Στρατιωτική Επιθεώρηση - 1 ^ο τεύχος Μάιος/1883	1998	0.88
27	132	Διεθνείς Συμφωνίες, Συνθήκες και Συμβάσεις (Υπτγου Γεωργίου Γκορέζη)	2000	0.88
28	133	Ο Πόλεμος και οι Άνθρωποι (Στγου Dereney) Ανατύπωση Εκδόσεως της Στρατιωτικής Επιθεώρησης Ιουλίου 1939	1998	4.40
29	134	Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων 1828 - 1998 - Τόμος Α' (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτοπούλου)	1997	2.35
30	135	Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων 1828 - 1998 - Τόμος Β' (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτοπούλου)	1998	2.35
31	136	Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων 1828 - 1998 - Τόμος Γ' (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτοπούλου)	1998	2.35
32	137	Πακτωλός γνώσεων, παροιμιών και γνωμικών	2000	1.47
33	138	Εγχειρίδιο του Καλού Διοικητού (Αντγου ε.α. - Νομικού Θεοδώρου Λ. Γούλα)	2000	1.47
34	139	Θεματικό Ευρετήριο Μελετών (1991-2001) & Ευρετήριο Συμπληρωματικών Εκδόσεων (1991-2001)	2002	4.00

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΓΕΣ/ΔΙΣ

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	ΑΞΙΑ €
1	1	Ο Μακεδονικός Αγώνας και τα γεγονότα στη Θράκη (1904-1908)	1988	3.52
2	2	Επιχ/σεις κατά των Τούρκων σε Μακεδονία και ν. Αιγαίου, 1912 (Α')	1988	2.35
3	3	Επιχειρήσεις κατά των Τούρκων στην Ήπειρο (1912-13) (Β')	1992	3.48
4	4	Ο Ελληνικός Στρατός κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους (1912-14) (Γ')	1992	4.7
5	5	Επίτομη Ιστορία Βαλκανικών Πολέμων (1912-13)	1987	1.76
6	9	Η συμμετοχή της Ελλάδας στον Πόλεμο (1914-1918)	1961	1.76
7	10	Επίτομη Ιστορία της Συμμετοχής του Ελληνικού Στρατού στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο	1994	3.23
8	11	Το Ελληνικό Εκστρατευτικό Σώμα στη Μεσημβρινή Ρωσία (1919)	1955	7.44
9	14	Επιχειρήσεις Φιλαδέλφειας - Προύσσης - Ουσάκ	1957	2.05
10	15	Επιχειρήσεις Φιλαδέλφειας - Προύσσης - Ουσάκ (σχεδιαγράμματα)	1957	1.17
11	16	Επιθετικά Επιχειρήσεις Δεκ. 1920 - Μαρ. 1921	1957	9.61
12	18	Επιχειρήσεις προς Άγκυρα (Μέρος Α') 1921	1965	1.76
13	19	Επιχειρήσεις προς Άγκυρα (Μέρος Β') 1921	1965	1.76
14	21	Το Τέλος της Μικρασιατικής Εκστρατείας, Α' Τόμος (Υποχωρ. Αγώνες Α' και Β' Σ.Σ.)	1960	1.76
15	22	Το Τέλος της Μικρασιατικής Εκστρατείας, Β' Τόμος	1962	2.05
16	23	Επιχειρήσεις εις Θράκη (1919-1923)	1969	9.75
17	27	Αίτια και Αφορμαί Ελληνοϊταλικού Πολέμου (1940-41)	1959	1.47
18	28	Ιταλική Εισβολή 1940	1959	1.76
19	29	Ελληνική Αντεπίθεση 1940	1963	2.05
20	30	Χειμερινά Επιχειρήσεις - Ιταλική Επίθεση 1941	1966	1.47
21	31	Αγώνες εις Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (1940-41)	1956	1.76
22	32	Το Τέλος μιας Εποποιίας Απρίλιος 1941	1959	14.62
23	33	Η Μάχη της Κρήτης 1941	1961	2.20
24	34	Επίτομη Ιστορία Ελλ./Ιταλ.-Ελλ./Γερμ. Πολέμου (1940-1941)	1984	2.64
25	40	Το Ελληνικό Εκστρατευτικό Σώμα της Κορέας, 1950-65	1977	1.47
26	45	Η Υγειονομ. Υπηρεσία κατά τη Μικρασιατική Εκστρατεία (1919-22)	1966	2.05
27	46	Η προς Πόλεμον Προπαρασκευή του Ελληνικού Στρατού (1923-1940)	1969	10.96
28	47	Ανεφ/σμοί-Μεταφοραί κατά τη Μικρασιατική Εκστρατεία (1919-22)	1967	2.64
29	48	Εφοδ/μοί του Στρατού σε Όπλα και Πυρ/κά ΠΖ-ΠΒ (1940-41)	1982	1.17
30	49	Η Υγειον. Υπηρεσία κατά τον Πόλεμο 1940-41	1982	0.88
31	50	Ευρετήριο Πολεμικών Γεγονότων Ελληνικού Έθνους	1989	2.05
32	51	Αγώνες και Νεκροί του Ελληνικού Στρατού, 1940-45	1989	7.92
33	56	Ο Ελληνοτουρκικός Πόλεμος 1897	1993	3.23
34	57	Η Ειρηνευτική Αποστολή στη Σομαλία	1996	2.49
35	58	Ο Ελληνικός Στρατός στη Μέση Ανατολή, 1941-45 (Ελ Αλαμείν-Ρίμνι-Αιγαίο)	1996	2.64
36	59	Αρχεία Εθνικής Αντίστασης (1941-1944), 8 τόμοι	1998	28.00
37	60	Αρχεία Εμφυλίου Πολέμου (1944-1949), 16 τόμοι	1998	52.00

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	ΑΞΙΑ €
38	61	Ιστορία του Ελληνικού Στρατού	1997	2.35
39	62	Η Ελληνική Δύναμη στην Αλβανία (ΕΛΔΑΛ) (Απρ.-Αυγ. 1997)	1998	2.35
40	63	A Concise History of the Balkan Wars 1912-1913	1998	2.93
41	64	An Index of Events in the Military History of Greek Nation	1998	2.93
42	65	An Abridged History of the Greek-Italian & Greek-German War, 1940-41	1997	2.93
43	66	Ο Βορειοηπειρωτικός Αγώνας	1997	2.93
44	67	An Abridged of the Hellenic Army Participation in the World War I	1999	3.37
45	68	HISTORY OF THE HELLENIC ARMY 1821-1997	1999	4.25
46	69	Στρατιωτική Οργάνωση & Πολεμική Τέχνη των Αρχαίων Ελλήνων	1999	9.68
47	71	Η Συνοπτική Ιστορία του Γενικού Επιτελείου Στρατού (1901-2001)	2001	6.93
48	73	Επίτομη Ιστορία της Εκστρατείας στη Μικρά Ασία, 1919-1922	2002	8.65
49	74	The Battle Of Crete	2002	10.07
50	75	Η Υγειονομική Υπηρεσία κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους, 1912-1913	2002	7.52
51	76	The struggle for Macedonia and the events in Thrace, 1904-1908	2003	6.40
52	77	A Concise History of the Complain in M. Asia, 1919-22	2004	16.20
53	78	Ιστορικές Ονομασίες Ενεργών Συνταγμάτων και Ταξιαρχιών (ΠΖ-ΤΘ-ΕΔ)	2004	12.40
54	79	Ιστορία της Οργάνωσης του Ελληνικού Στρατού, 1821-1954	2006	11.00
55	80	Ο Οπλισμός του Ελληνικού Στρατού (1866-2004)	2008	5.48
56	81	Ευρετήριο Αρχείου Καποδιστριακής Περιόδου: Στρατιωτικά Τεκμήρια (1827-1833)	2007	1.27
57	82	Concise History of the Hellenic Army General Staff	2007	4.35
58	83	Η Σημασία των Ιστορικών Αρχείων στην Αντικειμενική Συγγραφή της Ιστορίας-Φορείς που τηρούν Ιστορικά Αρχεία-Διαδικασίες Πρόσβασης στο Αρχειακό Υλικό	2009	1.89
59	84	Οι Ελληνοαμερικανοί Εθελοντές στην Εθνική Αντίσταση	2005	12.50
60	85	Η Συμβολή της Ελλάδας στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο	2009	4.16
61	301	The Northern Epirus Struggle	2002	6.79

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τις παραπάνω εκδόσεις οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να τις προμηθευτούν όλο το έτος, εκτός από τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο από τα παρακάτω σημεία:

- Το Γραφείο Ενημέρωσης Κοινού, Σόλωνος 34 (τηλ: 210-3630579, 210-3630081).
- Το ΕΚΕΜΣ Αθήνας (τηλ: 210-7652478, 210-7675495).
- Το Στρατιωτικό Πρατήριο 1ης Στρατιάς.
- Τα Στρατιωτικά Πρατήρια Α΄, Β΄, Γ΄ και Δ΄ Σωμάτων Στρατού.
- Το ΤΥΕΣ/Β΄ Δνση, ΣΤΓ 1020 (Στρατόπεδο Παπάγου), τηλ: 210-6552673, για τους μεν διαμένοντες στην Αττική, προσωπικά, κάθε Τετάρτη από 08.00 έως 12.00 π.μ., για τους δε εκτός Αττικής, ταχυδρομικά, στέλνοντας το ακριβές αντίτιμο της αξίας τους, με ταχυδρομική επιταγή, στην παραπάνω διεύθυνση (μαζί με αριθμό τηλεφώνου).

Η τιμή διάθεσης των βιβλίων σε τρίτους, πλην του προσωπικού του ΥΕΘΑ, προσauξάνεται κατά 40%.